

Explosieve Ervaringen:

Onderzoek naar kindermishandeling, erkenning &
eerherstel van oud-bewoners van "Jeugddorp De Glind"

Annemiek Harder & Marlene van Steensel

‘EXPLOSIEVE ERVARINGEN’

Onderzoek naar kindermishandeling, erkenning & eerherstel van oud-bewoners van “Jeugddorp De Glind”

Colofon

Datum: Februari 2026
Uitvoerders: Erasmus Universiteit Rotterdam en BE4YOU2
Opdrachtgever: Pluryn
ISBN: 978-90-75289-87-9
Uitgave: Erasmus School of Social and Behavioural Sciences,
Erasmus Universiteit Rotterdam

Klankbordgroep oud-bewoners:

- Bruni van Eck-Bakker
- Wilco van Langen (lid tot mei 2025)
- Robert Paunovic
- Ada Ritzer

Adviescommissie:

- Kim Breevaart - universitair hoofddocent leiderschap, psychologische veiligheid en organisatiepsychologie, Erasmus Universiteit Rotterdam
- Saskia Keuzenkamp - bijzonder hoogleraar Participatie en Effectiviteit, Vrije Universiteit Amsterdam
- Daisy Petrona-Claase - voorzitter stichting Jeugdhulp Voldoende Beschermd
- Jolande uit Beijerse - hoogleraar Justitiële Jeugdinterventies, Erasmus Universiteit Rotterdam
- Benito Walker - voormalig vicevoorzitter Nationale Jeugdraad en Onderzoekscommissie Hamer, lid Schakel- en Adviesraad Jeugd (lid tot juni 2025)

Auteurs: Annemiek Harder, Marlene van Steensel

Met medewerking van: Leanne de Meere, Charlie Driesens, Nienke Parren, Nikki Loermans, Lisa van Jeveren, Sanne van Loon, Amna Topalovic, Yvonne Kooijman, Miko Serko Mamoribo Carels, Ingrid Rebel, Schadefonds Geweldsmisdrijven, Monique de Groot

Illustraties: © Cornelia Gogelein (2025)

Ontwerp Header: Ron Zijlstra

Vormgeving: The Creative Hub - Canon

Inhoudsopgave

Samenvatting	8
---------------------	----------

Voorwoord	14
------------------	-----------

1 Inleiding	16
--------------------	-----------

1.1 Aanleiding voor dit onderzoek	18
1.2 Geweld in de jeugdhulp, een hardnekkig patroon	20
1.3 Erkenningsmaatregelen slachtoffers en aanbevelingen praktijk	21
1.4 Historisch perspectief van geweld in Jeugddorp De Glind	22
1.5 Definitie en vormen van kindermishandeling in de jeugdhulp	25
1.6 Archiefonderzoek kindermishandeling Jeugddorp De Glind	26
1.7 Doel, onderzoeksvragen & aanpak	28
1.8 Leeswijzer rapport	30

2 Methode	32
------------------	-----------

2.1 Methode deelstudies	34
2.2 Samenstelling en rol adviescommissie	35
2.3 Samenstelling en rol klankbordgroep	35
2.4 Wijzigingen tijdens het onderzoek	37
2.5 Procesevaluatie	38

3 Resultaten aanvragen Schadefonds Geweldsmisdrijven	44
---	-----------

3.1 Gemelde vormen van kindermishandeling	46
3.2 Tijdsperiode, type plaatsing, leeftijd slachtoffers en kindermishandeling	50
3.3 Plegers en frequentie van kindermishandeling	50
3.4 Omgang met meldingen van kindermishandeling	52
3.5 Impact van mishandeling op slachtoffers	53

4 Resultaten oud-bewoners Jeugddorp De Glind	56
---	-----------

4.1 Ervaringen van oud-bewoners met Jeugddorp De Glind	58
4.2 Ontstaan en doorgaan van mishandeling	61
4.2.1 Gebrek aan professioneel handelen	62
4.2.2 Gesloten cultuur en gebrek aan transparantie	64
4.2.3 Gebrek aan privacy en autonomie	64
4.2.4 Ontbreken van contact met vertrouwenspersonen	65
4.3 Redenen voor stoppen van de mishandeling	66
4.3.1 Acties van oud-bewoners	68
4.4 Omgang met en gevolgen van melden van mishandeling	68
4.5 Impact van en omgang met mishandeling	70
4.6 Ervaringen met steun	72
4.6.1 Steun na de periode in Jeugddorp De Glind	72
4.6.2 Behoeften aan steun in Jeugddorp De Glind	73
4.6.3 Mensen die geweld hadden kunnen stoppen	73

4.7	Aanbevelingen voor verbetering van de hulpverlening	74
4.7.1	Transparantie en meldingen serieus nemen	74
4.7.2	Aandacht voor achtergrond en welzijn van kinderen	74
4.7.3	Zwarte lijst, afstappen verdienmodel en duidelijk beleid tegen geweld	75
4.8	Behoeften met betrekking tot (eer)herstel.	75
5	Resultaten omstanders	80
5.1	Getuigen van kindermishandeling in Jeugddorp De Glind	82
5.2	Steun en beschermende factoren tegen geweld	83
5.3	Ondernomen acties en gevolgen van acties	84
5.4	Redenen voor het niet ondernemen van actie	86
5.4.1	Sociale druk en groepsmechanismen.	86
5.4.2	Barrières in de organisatiecultuur en -structuur	87
5.4.3	Onervarenheid en angst voor consequenties	89
5.4.4	Externe factoren en reputatie van de organisatie	89
5.5	Organisatorische aandachtspunten	90
5.5.1	Gebrekkige personeelsselectie, organisatiestructuur en belangenverstrengeling	90
5.5.2	Gebrek aan transparantie en een onveilig, gesloten klimaat	92
5.5.3	Onvoldoende professionalisering en deskundigheid	94
5.5.4	Onzorgvuldige omgang met cliënten en betrokkenen	94
5.6	Aanbevelingen voor acties tot verandering in de organisatie	96
5.6.1	Toezicht en kwaliteitscontrole.	96
5.6.2	Transparantie en communicatie.	97
5.6.3	Personeelsbeleid en professionalisering	98
5.6.4	Participatie en zeggenschap van jongeren	99
5.6.5	Organisatieverantwoordelijkheid	100
5.7	Bijdragen aan (eer)herstel van slachtoffers	100
6	Conclusie & Discussie	102
6.1	Ervaringen met kindermishandeling in Jeugddorp De Glind	104
6.2	Ontstaan, doorgaan en stoppen van kindermishandeling	104
6.3	Gevolgen van kindermishandeling voor oud-bewoners	106
6.4	Gevolgen van en acties na meldingen van kindermishandeling	108
6.5	Behoeften en bijdragen aan (eer)herstel bij oud-bewoners	110
6.6	Aanbevelingen voor verbetering van de jeugdhulp	111
6.7	Sterke punten van het onderzoek	115
6.8	Beperkingen van het onderzoek	117
6.9	Conclusie.	118
	Nawoord	120
	Literatuur	122

Bijlage 1	Onderzoeksplan maart 2023	124
Bijlage 2	Vormen van kindermishandeling	129
Bijlage 3	Voorbeelden van publicaties geweld in de jeugdhulp sinds 1950	132
Bijlage 4a	Methode deelstudie Schadefonds	135
Bijlage 4b	Formulier aanvraag Schadefonds	140
Bijlage 4c	Codeboek onderzoek	144
Bijlage 4d	Vormen ervaren kindermishandeling	149
Bijlage 5	Impact van en omgang met ervaren kindermishandeling	153
Bijlage 6a	Methode vragenlijstonderzoek oud-bewoners . .	155
Bijlage 6b	Vragenlijst oud-bewoners	157
Bijlage 7a	Methode interviews oud-bewoners	164
Bijlage 7b	Topiclijst interview oud-bewoners	166
Bijlage 7c	Codeerschema interviews oud-bewoners	169
Bijlage 8a	Methode interviews omstanders	172
Bijlage 8b	Topiclijst interview omstanders	174
Bijlage 8c	Codeerschema interviews omstanders	177
Bijlage 9	Ervaringen met jeugddorp De Glind	181

Samenvatting

In dit rapport beschrijven we ons onderzoek naar de ervaringen van oud-bewoners met mishandeling, misbruik en geweld (hierna aangeduid met de term mishandeling) in Jeugddorp De Glind. Uitgangspunt daarbij was dat niet hoeft te worden onderzocht óf mishandeling van de slachtoffers heeft plaatsgevonden, aangezien dat al uitgebreid is aangetoond door Commissie de Winter (2019). In ons onderzoek **Explosieve Ervaringen** onderzochten hoe het geweld tegen kinderen en jongeren in Jeugddorp De Glind heeft kunnen gebeuren en kunnen voortduren, en wat is en kan worden gedaan ten aanzien van erkenning en eerherstel van slachtoffers.

Vanaf de start van het onderzoek hebben ook slachtoffers zelf richting aan dit onderzoek gegeven. Zo hebben zij de onderzoeksdoelen van dit onderzoek mede opgesteld en gedurende het onderzoek steeds gevraagd en ongevraagd feedback kunnen geven. Slachtoffers hebben steeds duidelijk aangegeven dat voor hen het belangrijkste is: Voorkomen dat opnieuw kinderen in jeugdhulp slachtoffer worden van mishandeling. Zij wilden dat kinderen van nu niet hoeven mee te maken wat zij zelf hebben meegemaakt.

Doelen en aanpak

De doelen van dit onderzoek waren om:

- De ervaringen van oud-bewoners met kindermishandeling in het Jeugddorp in De Glind en de gevolgen ervan in kaart te brengen, met als uiteindelijke doel om recht te doen aan de (verhalen van) oud-bewoners die kindermishandeling hebben ervaren in Jeugddorp De Glind;
- Bij te dragen aan (eer)herstel van oud-bewoners die kindermishandeling hebben ervaren in Jeugddorp De Glind;
- Concrete handvatten voor jeugdhulp aanbieders in het algemeen en aan Pluryn De Glind in het bijzonder te bieden om het functioneren van de organisatie, het hulpaanbod en de rechtspositie van jongeren duurzaam te verbeteren.

Om deze doelen te bereiken zijn er diverse **methoden en bronnen** gebruikt. We hebben geanonimiseerde informatie uit 212 aanvragen van slachtoffers die gewoond hebben in Jeugddorp De Glind voor de financiële tegemoetkoming bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven Jeugdzorg mogen inzien en van informatie van 97 slachtoffers een beschrijvende analyse gemaakt. Vervolgens hebben we vragenlijstonderzoek uitgevoerd onder 21 oud-bewoners en interviews gehouden met 11 oud-bewoners en 16 omstanders (dat zijn betrokkenen om oud-bewoners heen die getuige waren van geweld tegen kinderen).

Resultaten

De resultaten laten zien dat oud-bewoners en omstanders vaak **verschillende vormen van kindermishandeling** hebben ervaren en waargenomen, waaronder emotionele mishandeling zoals kleineren en verbaal geweld, en fysieke mishandeling, zoals slaan of fixeren met een nek- of polsklem. Ook seksueel geweld, zoals aanranding en (poging tot) verkrachting, en emotionele verwaarlozing, zoals een gebrek aan zorg en minderwaardige behandeld worden, komen regelmatig voor. Ook benoemen oud-bewoners getuige te zijn geweest van geweld tegen andere kinderen of signalen te hebben opgevangen van mishandeling of misbruik van andere kinderen.

CG

Beeld: Cornelia Gogelein

Over de **reden van de mishandeling** geven oud-bewoners onder andere aan dat er geen reden (nodig) was, omdat het de cultuur was in het jeugddorp. Het geweld kon ontstaan en voortduren door een combinatie van structurele tekortkomingen. Ten eerste noemen alle oud-bewoners een gebrek aan professioneel handelen, zoals het plaatsen van kinderen in gezinnen waar eerder meldingen van kindermishandeling waren gedaan en personeel dat geen aandacht besteedde aan de emotionele toestand van kinderen. Ten tweede was er een gesloten cultuur binnen Jeugddorp De Glind waarin weinig tot niet over de geweldservaringen werd gepraat, kinderen niet wisten waar ze naartoe konden met klachten, bang waren voor de gevolgen of zich schaamden. Ten derde was er weinig extern toezicht en werd contact met biologische ouders beperkt. Tegelijkertijd was er juist veel controle over kinderen. Meerdere oud-bewoners benoemden ook een duidelijk onderscheid tussen eigen kinderen en pleegkinderen, waarbij pleegkinderen zich tweederangs voelden.

Een aantal oud-bewoners en omstanders hebben de **mishandeling gemeld** bij derden, maar geven aan dat de slachtoffers niet werden geloofd of dat hun melding vaak niet werd opgepakt. Vaakst genoemde reden voor het niet ondernemen van actie - zoals het doen van aangifte of het schorsen of ontslaan van daders - is het onbesproken blijven of intern afhandelen van zaken rondom kindermishandeling.

De primaire reden voor het **stoppen van de kindermishandeling** die oud-bewoners beschrijven is een verhuizing van het kind uit Jeugddorp De Glind. Oud-bewoners ondernamen verschillende acties om het geweld te stoppen. Het vaakst maakten zij meldingen bij het bestuur van Jeugddorp De Glind of vertelden zij het geweld aan biologische familie. Ook deden sommigen aangifte of startten een rechtszaak. In een aantal gevallen leidden deze acties tot consequenties voor daders, zoals ontslag, verhuizing of een veroordeling.

Oud-bewoners ervaren de **gevolgen van de mishandeling** tot op de dag van vandaag. Trauma- en angstklachten zijn het vaakst beschreven. Daarnaast zijn problemen in het vertrouwen van anderen, problemen in relaties met anderen, drugsverslaving, zelfmoordneigingen, dakloosheid en sociale achterstand ten opzichte van leeftijdgenoten genoemd. Veel oud-bewoners geven aan dat zij therapie hebben gekregen of nog steeds krijgen om met de gevolgen van de ervaren kindermishandeling om te gaan.

Met het oog op **(eer)herstel** geven bijna alle oud-bewoners aan dat aan hen nooit persoonlijk excuses is gemaakt over de kindermishandeling die zij hebben ervaren in Jeugddorp De Glind. Een deel van de oud-bewoners zou excuses alsnog op prijs stellen, omdat ze dan als mens gezien worden, erkenning krijgen en er ingezien wordt dat er fouten zijn gemaakt door de organisatie. Een iets groter aantal oud-bewoners stelt alsnog excuses krijgen niet op prijs. Een financiële tegemoetkoming en excuses van de Nederlandse overheid beschrijven oud-bewoners het vaakst als manieren om bij te dragen aan (eer)herstel. Ook excuses van de (betrokken personen van de) jeugdhulporganisatie die destijds verantwoordelijk was voor Jeugddorp De Glind, excuses van Jeugdzorg Nederland en de Raad voor de Kinderbescherming, en hulp van instanties zoals het Schadefonds Geweldsmisdrijven en Slachtofferhulp Nederland worden relatief vaak beschreven als manieren van (eer)herstel. Wat het vaakst wordt genoemd als bijdrage van de verantwoordelijke instellingen, Pluryn en de Rudolphstichting, is openheid, een financiële tegemoetkoming en excuses.

De **hoofdboodschap** die oud-bewoners van Jeugddorp De Glind die slachtoffer zijn geworden van mishandeling meegeven in dit onderzoek is dat erkenning moet leiden tot **blijvende verandering van de jeugdhulp, om te voorkomen dat er ooit nog een kind of jongere dit geweld kan meemaken.**

Aanbevelingen voor verbetering van de jeugdhulp

Aangezien er bij kindermishandeling in de jeugdhulp sprake is van een systemisch probleem, waarbij een samenspel van factoren het geweld kan verklaren is het van belang is om **verbeteringen in de jeugdhulp op verschillende gebieden** aan te brengen.

Op basis van de resultaten doen we de volgende aanbevelingen voor de praktijk:

- **Onderneem concrete acties bij misstanden:** Onderneem bij melding van (seksueel) geweld als organisatie direct actie door het kind in veiligheid te brengen, aangifte te doen, de biologische familie te informeren, en melding te doen bij een landelijk, onafhankelijk interventieteam met daarin onder andere (ervarings)deskundigen, juristen en een politierechercheur;
- **Biedt steun aan kinderen:** Voer gesprekken met jeugdigen over mishandeling, hun rechtspositie en weerbaarheid i.s.m. externe organisaties, voorzie ieder kind van een eigen volwassen zelfgekozen vertrouwenspersoon, zorg voor een onafhankelijk meldpunt voor kinderen, inzage van hun dossier en een onafhankelijk centraal archief voor alle kinderen;
- **Biedt als organisatie deskundigheidsbevordering over geweld en de rechtspositie van kinderen,** en biedt goede randvoorwaarden in de organisatie, zoals vaste evaluatiemomenten en reflectie met externe toezichthouders, strengere en systematische selectie en evaluatie van personeel, en ruimte voor inspraak en zeggenschap van jongeren;
- **Biedt goede randvoorwaarden buiten de organisatie** door te investeren in opties om kinderen thuis te laten wonen, het uitvoeren van goed en vaker toezicht op pleeggezinnen en gezinshuizen en het ontwikkelen van lesprogramma's over geweld in de jeugdhulp in opleidingen verwant aan de jeugdhulp;
- **Laat kinderrechten leidend zijn en verbeter de positie van kinderen in de jeugdhulp:** werk als jeugdhulporganisatie actief aan het versterken van kinderen, waaronder door kinderen te informeren over hun rechten en hen handvatten te geven om voor zichzelf op te komen;
- **Biedt erkenning, ontschuldiging en bescherming aan slachtoffers,** onder andere door slachtoffers met openheid te benaderen, te benoemen dat het niet hun schuld was en ervoor te zorgen dat ze zich veilig kunnen melden bij een onafhankelijk meldpunt;
- **Zorg voor een onafhankelijk archief,** buiten de instellingen die zelf onderwerp van onderzoek zijn;
- **Richt een onafhankelijk meldpunt en expertisecentrum op met een structurele rol voor ervaringsdeskundige experts,** waarbij institutionele belangen geen rol spelen.

Aangezien **onderzoek** ook kan bijdragen aan een verbetering van de praktijk doen we de aanbeveling om:

- een (inter)nationaal vervolgonderzoek te doen naar thema's als belangenverstrengeling, belang van het kind versus belang van de organisatie, macht en invloed van instellingen, controle over informatie, transparantie versus privacy en de historische continuïteit van misstanden.
- (actie)onderzoek te doen naar de huidige organisatie van de jeugdhulp en randvoorwaarden voor het bieden van goede hulp.

- in vervolgonderzoek naar kindermishandeling in de jeugdhulp altijd onafhankelijke organisaties voor ervaringsdeskundige experts als gelijkwaardig onderzoeker en adviseur in te zetten, zodat de focus van het onderzoek op relevante thema's ligt en blijft liggen.

Conclusie

Het doel van dit onderzoek om de ervaringen van oud-bewoners met kindermishandeling in Jeugddorp De Glind en de gevolgen ervan in kaart te brengen, hebben we bereikt. Door de verhalen van oud-bewoners letterlijk weer te geven in het rapport hopen we ook het uiteindelijke doel, namelijk recht doen aan de (verhalen van) oud-bewoners die mishandeling hebben ervaren in Jeugddorp De Glind, bereikt te hebben. Het is de vraag of we het tweede doel, namelijk bijdragen aan (eer)herstel van oud-bewoners die mishandeling hebben ervaren in Jeugddorp De Glind, hebben bereikt. Voor oud-bewoners was namelijk blijvende verandering van de jeugdhulp, waarmee voorkomen wordt dat er ooit nog een kind of jongere het geweld dat in dit rapport naar voren komt kan meemaken, een belangrijk uitgangspunt.

Om verandering te kunnen bereiken is het van belang dat jeugdhulp organisaties een lerende, open houding aannemen, maar dit hebben wij gedurende het onderzoek niet ervaren. Daar leken verschillende redenen een rol in te spelen, waaronder bescherming van het belang en de reputatie van de organisatie, een (gesloten) cultuur van loyaliteit tussen medewerkers en privacywetgeving als argument om geen openheid te bieden. We bieden met dit onderzoek diverse, concrete handvatten aan Pluryn, Stichting Jeugddorp De Glind en andere jeugdhulporganisaties om het functioneren van de jeugdhulporganisatie(s), het hulpaanbod en de rechtspositie en weerbaarheid van jongeren duurzaam te verbeteren. Uiteindelijk is het aan hen om dat in de praktijk te brengen en zo bij te dragen aan het belangrijkste doel van dit onderzoek: Voorkomen dat er ooit nog een kind of jongere geweld of mishandeling in de jeugdhulp kan meemaken.

Voorwoord

Kindermishandeling is onacceptabel. Terecht is hiervoor al lang en veel aandacht, zowel als het gaat om het aantonen van de aard en omvang als om maatregelen gericht op het voorkomen en aanpakken van kindermishandeling en het bieden van hulp aan hen die het meemaken. Kindermishandeling speelt zich vooral af achter de voordeur waar de verantwoordelijkheid voor de opvoeding en ontwikkeling bij de ouders berust. Er zijn echter ook veel kinderen die niet in de oorspronkelijke gezinssituatie verblijven en uit huis zijn geplaatst. De verantwoordelijkheid voor hun opvoeding en ontwikkeling berust dan in belangrijke mate bij professionals. Zeker van hen zou je mogen verwachten dat zij geen dader zijn. De meesten zijn dat ook niet, maar een aantal van hen wel.

Helaas weten we dat kinderen die signalen afgeven dat ze worden mishandeld niet altijd worden geloofd. Kinderen verkeren in een afhankelijke positie en bevinden zich structureel in het nadeel als zij aan de bel trekken. Het is voor hen vaak al een hele stap om überhaupt aan de bel te trekken. Als zij dan ook nog eens niet serieus worden genomen, wordt hen nogmaals geweld aangedaan.

In dit onderzoek wordt uitgegaan van het ervaringsperspectief van slachtoffers kindermishandeling en seksueel misbruik in Jeugddorp De Glind. En in die zin vormt dit onderzoek een bijzondere en waardevolle aanvulling op het vele onderzoek dat er al is gedaan naar geweld tegen kinderen in de jeugdhulp. Door van meet af aan uit te gaan van het ervaringsperspectief van slachtoffers kan worden gewaarborgd dat het onderzoek gaat over wat er echt toe doet vanuit hun perspectief. En het werkelijk serieus nemen van dat perspectief kan bijdragen aan erkenning en eerherstel.

De ervaring leert dat het versterken van het ervaringsperspectief (in praktijk, beleid en onderzoek) niet eenvoudig is en niet altijd vanzelf goed gaat. Er wordt immers meer openheid en transparantie en meer kwetsbaarheid gevraagd van de 'gevestigde partijen'.

Net als de onderzoekers waren wij als adviescommissie zeer enthousiast over de bereidheid van Pluryn om het ervaringsperspectief als uitgangspunt te nemen. Pluryn heeft echter vooraf onvoldoende onderkend dat dit meer vraagt dan het in kaart brengen van 'belevingen'. Het vraagt ook om een andere houding en ander gedrag. Het past dan niet om vast te houden aan bestaande routines, zoals her invoeren van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)-wetgeving en het daarmee geheimhouden van informatie die mogelijk had kunnen leiden tot vervolging van daders of het aansprakelijk stellen van verantwoordelijken. Dit staat erkenning en eerherstel van mensen die slachtoffer zijn geworden van geweld juist in de weg. Wat wél past, is het durven nemen van risico's ten gunste van hen.

Hoewel is geprobeerd op een andere manier onderzoek te doen, waarbij meer recht zou worden gedaan aan de slachtoffers, blijkt ook weer hier dat Pluryn deel is van een stelsel dat amper bereid is om te buigen. Ook recente berichten in de media leren wederom dat seksueel misbruik en kindermishandeling in de jeugdhulp voor blijven komen. Zeker omdat het gaat om kinderen die zijn toevertrouwd aan professionele zorg is dit onverteerbaar. Uit dit onderzoek volgen aanbevelingen voor Pluryn, die ook voor andere jeugdhulpinstellingen relevant zullen zijn. En meer overstijgend zou het goed zijn de prikkels in het stelsel die daadwerkelijk tot structurele veranderingen leiden nader onder de loep te nemen. Hopelijk draagt dit onderzoek bij aan de agendering daarvan.

Wat wij juist daarom enorm hebben gewaardeerd, is dat de onderzoekers vanuit het wetenschappelijk en het ervaringsperspectief gedurende het hele traject samen zijn blijven optrekken en elkaar over en weer hebben versterkt. Er is geput uit beide bronnen. De Erasmus Universiteit en Be4you2 hebben dit op een zorgvuldige en vruchtbare manier vormgegeven. Daarbij zijn zij ondersteund door een vasthoudende en vastberaden klankbordgroep van oud-bewoners, die onderzoekers gevraagd en ongevraagd van waardevolle adviezen voorzag en hen steeds terugbracht naar het doel van dit onderzoek en wat nodig is dit doel te bereiken.

Namens de adviescommissie,
Saskia Keuzenkamp en Daisy Petrona

28 januari 2026

1 Inleiding

Inleiding

De Glind is een gewoon klein dorpje met zo'n 700 inwoners. Het ligt in het midden van Nederland, tussen Amersfoort en Barneveld. Het is een groen dorp, met een manege, agrarische bedrijven en lokale ondernemers. Oudere huizen en nieuwbouw wisselen elkaar af. Ook is er een heuse villa, waar vroeger de dokter woonde. Aan het dorpsplein liggen de kerk en het dorpshuis. Tot zover een heel gewoon dorp. Bijzonder wordt het als je weet dat in dit dorp al meer dan honderd jaar kinderen uit heel Nederland worden opgevangen. In de huidige tijd vangt één op de vijf gezinnen uithuisgeplaatste kinderen op. Ruim 120 kinderen vinden een veilig thuis in de 28 gezinshuizen die verspreid staan over het dorp. Vandaar de bijnaam 'Jeugddorp'.

Dit is de tekst van de website van de Rudolphstichting (2026) over het Jeugddorp De Glind¹. Het Jeugddorp kwam in 2022 uitgebreid in het nieuws (Omroep Gelderland) vanwege misstanden: kindermishandeling en seksueel misbruik van kinderen.

In dit rapport *Explosieve ervaringen* onderzoeken we de ervaringen van oud-bewoners met mishandeling, misbruik en geweld en plaatsen we deze in een bredere historische context waarbij zowel getuigenissen van oud-bewoners als omstanders (getuigen van grensoverschrijdend gedrag) worden meegenomen.

De bedoeling van dit onderzoek is om niet zomaar de misstanden zelf bloot te leggen, maar juist de omstandigheden waarin het heeft kunnen gebeuren kritisch te analyseren en te onderzoeken wat is gedaan en kan worden gedaan in het kader van erkenning en eerherstel van slachtoffers. En het belangrijkste, hoe voorkomen kan worden dat nog meer kinderen slachtoffer worden van kindermishandeling en seksueel misbruik in jeugdhulp.

1.1 Aanleiding voor dit onderzoek

In 2022 bracht Omroep Gelderland verschillende verhalen naar buiten van mensen die in dit Jeugddorp mishandeling hadden meegemaakt². Oud-bewoners hadden contact gezocht met de omroep, nadat gesprekken over erkenning en genoegdoening van het Jeugddorp niets opleverden³.

Drie jaar voor de uitzendingen van Omroep Gelderland verscheen het rapport van de Commissie-De Winter, *Onvoldoende beschermd: geweld in de Nederlandse jeugdzorg van 1945 tot heden*. Na publicatie van dit rapport groeide bij veel slachtoffers de behoefte om opnieuw in contact te komen met de jeugdhulpinstellingen waar zij hadden verbleven. Zij wilden niet alleen excuses en handelen van de overheid, maar ook erkenning van de instellingen zelf en van de mensen die verantwoordelijk waren geweest voor het geweld dat zij als kind hadden meegemaakt.

1 We gebruiken de term Jeugddorp De Glind of Jeugddorp als het gaat om het aanduiden van de geografische of historische locatie waar hulp aan kinderen en jongeren is geboden.

2 Omroep Gelderland. (2022, 6 oktober). *In het vizier van de jager – Misstanden in jeugddorp De Glind (deel 1)*. <https://www.gld.nl/nieuws/7780450/misstanden-in-de-glind-bekijk-hier-onze-hele-uitzending>

3 De Volkskrant (2024, 19 oktober). *Slachtoffers van misbruik in dit jeugddorp zijn nog steeds niet gehoord: 'Zo ontstaat er alleen nieuwe pijn' | de Volkskrant*

Sinds 2011 organiseert Stichting BE4YOU2 bijeenkomsten voor mensen van alle leeftijden die te maken hebben gehad met kinderbescherming, jeugdhulp of uithuisplaatsing, waarin verschillende generaties elkaar ontmoeten en versterken. Tijdens deze bijeenkomsten worden verdrietige én veerkrachtige ervaringen gedeeld, en gezocht naar bronnen en verhalen die de mensen sterker maken. Vanaf de publicatie van het rapport van de Commissie-De Winter verzorgt Stichting BE4YOU2 ook lotgenotendagen voor slachtoffers van geweld in de jeugdhulp. Tijdens deze bijeenkomsten bleek dat veel mensen behoefte hadden aan rechtstreeks contact met de voormalige jeugdhulpinstellingen, om echte excuses te ontvangen en zichtbare daden te zien die bijdragen aan erkenning, gerechtigheid en eerherstel.

Ook bij de Rudolphstichting – tot 1994 verantwoordelijk voor de zorg in Jeugddorp De Glind en vanaf dan gericht op vastgoed, voorzieningen en fondsenwerving⁴ – en bij Pluryn – tegenwoordig grotendeels verantwoordelijk voor de zorg in Jeugddorp De Glind – meldden zich slachtoffers. Een aantal van hen voelden zich in het contact met de verantwoordelijken niet gezien, niet gehoord en niet geloofd. Zij zochten daarop contact met de media, waaronder Omroep Gelderland.

De overheid, en in het bijzonder de toenmalige staatssecretaris Maarten van Ooijen, reageerde geschokt op de uitzendingen van Omroep Gelderland. Hij vond dat er grondig onderzoek moest worden verricht om de waarheid boven tafel te krijgen. Naar aanleiding hiervan nam BE4YOU2 contact op met Pluryn om te bespreken hoe de stem van de slachtoffers in het onderzoek volledig en duidelijk vertegenwoordigd kon worden. BE4YOU2 pleitte ervoor het onderzoek **niet over hen, maar mét hen** te doen. Daarbij moest het niet alleen gaan om het ophalen van ervaringen, maar ook om een wetenschappelijk onderbouwde aanpak. Annemiek Harder, bijzonder hoogleraar *Wetenschappelijk onderbouwde jeugdhulp en onderwijs* aan de Erasmus Universiteit Rotterdam (EUR), werd bereid gevonden om dit onderzoek samen met BE4YOU2 en de betrokken slachtoffers vorm te geven. Zowel Pluryn als de Rudolphstichting konden zich goed vinden in deze aanpak.

Om het onderzoek vorm te kunnen geven is eerst een vooronderzoek uitgevoerd. Daarvoor hebben we, EUR en BE4YOU2, op 8 december 2022 in Amersfoort een bijeenkomst gehouden met een groep oud-bewoners van Jeugddorp De Glind die slachtoffer zijn geweest van mishandeling. Zij konden aangeven welke vragen zij beantwoord wilden zien en welke doelen zij voor het onderzoek belangrijk vonden. Vervolgens hebben we met Pluryn en de Rudolphstichting besproken welke doelen zij voor ogen hadden. Op basis van dit vooronderzoek stelden we een onderzoeksplan op (zie bijlage 1).

Parallel aan het onderzoek naar de ervaringen van oud-bewoners startte Pluryn een archiefonderzoek. Doel daarvan was vast te stellen of er in het verleden signalen van misstanden waren en hoe daarmee werd omgegaan door Pluryn en haar rechtsvoorgangers. Het uitgangspunt was dat beide onderzoeken – het wetenschappelijke onderzoek naar ervaringen en het archiefonderzoek – uiteindelijk naast elkaar gelegd konden worden, zodat de opgetekende geschiedenis en de door bewoners vertelde ervaringen met elkaar in verband konden worden gebracht.

⁴ Daarnaast is vanaf 2016 Stichting Jeugddorp De Glind opgericht en actief als zorgaanbieder in Jeugddorp De Glind. Stichting Jeugddorp De Glind is nauw verbonden aan de Rudolphstichting. Zo is de directeur van Stichting Jeugddorp De Glind vanaf 1 januari 2022 ook de directeur van de Rudolphstichting.

Uitgangspunt voor het onderzoek *Explosieve Ervaringen* is dat niet hoeft te worden onderzocht óf misbruik en mishandeling van de slachtoffers heeft plaatsgevonden. Dit gegeven is al in breder verband onderzocht door Commissie de Winter (2015-2019) en is opgetekend in het rapport *Onvoldoende Beschermd* (2019). Een belangrijke vraag die wel beantwoord zal moeten worden is, is hoe het heeft kunnen gebeuren en kunnen voortduren. Daarbij is het van belang om in kaart te brengen wat er in Jeugddorp De Glind is gebeurd met het rapport van Commissie de Winter, de aanbevelingen die erin opgenomen zijn en de richtlijnen die de ministeries van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en Justitie en Veiligheid (J&V) in 2019 hebben meegegeven, ten einde kindermishandeling tegen te gaan. Voordat we verder ingaan op het doel en de onderzoeksvragen van het onderzoek *Explosieve Ervaringen*, gaan we eerst in op wat er uit eerder onderzoek naar voren is gekomen over kindermishandeling in de jeugdhulp en de definitie van kindermishandeling die we in dit rapport aanhouden.

1.2 Geweld in de jeugdhulp, een hardnekkig patroon

Bij onderzoek naar misstanden in de jeugdhulp is het essentieel om naast actuele feiten ook het historische erfgoed van een instelling te onderzoeken, zodat terugkerende patronen en structurele oorzaken zichtbaar worden. Door de wortels van instellingen bloot te leggen, ontstaat beter zicht op structurele mechanismen van uitsluiting en onderdrukking, en van mishandeling en misbruik van kinderen die aan zorg zijn 'toevertrouwd' (zie ook bijlage 3 waarin we een overzicht geven van onderzoek naar geweld in de jeugdhulp vanaf de jaren '50).

Zo kent het uithuisplaatsen van kinderen een lange voorgeschiedenis. In de Nederlandse koloniën – zoals Nederlands-Indië – werden kinderen van gemengde etnische afkomst vanaf de 19e eeuw vaak bewust weggehaald bij hun inheemse moeders, om in Europese gezinnen of internaten te worden opgevoed. Ook in missie-internaten werden kinderen opgenomen met als doel bekering en 'beschaving', waarbij hun culturele afkomst werd gezien als een probleem. Vergelijkbare praktijken vonden plaats in Belgisch-Congo en Australië, waar kinderen systematisch bij hun families werden weggehaald om hen te laten assimileren in de koloniale of westerse norm.

Het onderzoek *Child separation* van de Radboud Universiteit richt zich op politiek en praktijk van de opvoeding van kinderen door religieuze organisaties in (post)koloniaal Indonesië (1808-1984). Koloniale bestuurders 'bestedden' de opvoeding van verschillende groepen kinderen vaak 'uit' aan islamitische, protestantse en katholieke religieuze organisaties, die een breed scala aan zorg en onderwijs buitenshuis aanboden. De religieuze organisaties breidden hun werkterrein vervolgens uit naar transnationale vormen van scheiding van kinderen, zoals pleegzorg en adoptie, die in 1984 door de Indonesische regering werden beëindigd (Radboud universiteit, 2025).

Ook in opvoedingsgestichten zoals de Heldringstichting in Zetten en de meisjesgestichten van de Goede Herder heerste een ideologie waarin jongeren, vooral meisjes met zogenaamd afwijkend gedrag, werden onderworpen aan strenge tucht en heropvoeding, een praktijk die, zo toont recent onderzoek zoals dat naar het *pleegzorg meisje in Vlaardingen* (Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, 2025), nog altijd voorkomt. Al in 1974 legde het Jongeren Advies Centrum (JAC) de ervaringen vast van weggelopen meisjes uit

de Heldringstichting. Deze getuigenissen sloten aan bij het zwartboek *Zetten Zat Gezeten* (1974) van de BM (Belangenbehartiging Minderjarigen) en benadrukten de ernst van de misstanden.

De commissie-Dijkhuis onderzocht hierop het pedagogisch en psychiatrisch beleid van de Heldringstichting en publiceerde in 1976 een kritisch rapport, waarin opvallend genoeg niets werd vermeld over seksueel misbruik. Dat kon volgens een commissielid “niet waar zijn” (zie Timmerman et al., 2012). Pas in 1992 werd psychiater Theo Finkensieper veroordeeld. In 1983 verscheen het rapport *Als je nog één keer wegloopt breken we je beentjes*, waarin voormalig uithuisgeplaatsten vertellen over de intimidatie, het geweld en misbruik in de jeugdhulp en de gevolgen daarvan. Datzelfde jaar vond het tribunaal *Wij klagen aan de Kinderbescherming* plaats, georganiseerd door ouders en betrokkenen die misstanden aan de kaak stelden, waaronder gebrek aan inspraak, onterechte uithuisplaatsingen, isolatiepraktijken, bureaucratie en gebrekkige nazorg.

Hoewel instellingen, overheid en brancheorganisaties benadrukken dat geweld geen plaats heeft in de jeugdhulp en aangeven dat ze ‘van het verleden wil leren’, blijkt dat geweld zich blijft voordoen en dat het vaak moeilijk is om de feiten boven tafel te krijgen. Ook Commissie De Winter ondervond, ondanks de kabinetsopdracht om geweld in de jeugdhulp te onderzoeken, grote obstakels. Sommige instellingen aarzelden of weigerden toegang tot hun archieven, waardoor overleg veel tijd kostte en gesprekken met bijvoorbeeld kinderrechters en de Raad voor de Kinderbescherming uiteindelijk niet doorgingen. Ook bij de Inspectie verliep het onderzoek moeizaam: de commissie kreeg geen vrije toegang en kon niet zelf bepalen welke archieven relevant waren (Commissie De Winter, 2019, p. 21).

Recente onderzoeken, zoals *Eenzaam Gesloten* van Jason Bhugwandass (2024), laten bovendien zien dat kinderen in de (gesloten) jeugdhulp nog altijd een verhoogd risico lopen op het meemaken van ernstig en traumatiserend geweld. Bij de meest recente casus over *het pleegzorg meisje in Vlaardingen* concludeert de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ, 2025) dat de hulpverlening aan het pleegmeisje ernstig tekort heeft geschoten, omdat zij niet is beschermd, niet is gehoord en signalen van onveiligheid zijn genegeerd. De inspectie spreekt van structureel falen en kondigt intensief vervolgtoezicht en verbetermaatregelen aan.

1.3 Erkenningsmaatregelen slachtoffers en aanbevelingen praktijk

Naar aanleiding van het onderzoek van Commissie De Winter (2019) zijn er al verschillende erkenningsmaatregelen ingesteld door de Nederlandse overheid voor personen die slachtoffer zijn geworden van kindermishandeling in de jeugdhulp. In een recent vragenlijstonderzoek van de Universiteit voor Humanistiek onder aanvragers van een financiële tegemoetkoming bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven zijn deze maatregelen geëvalueerd (Mulder et al., 2025). Hoewel de meesten logischerwijs bekend zijn met de financiële tegemoetkoming via het Schadefonds, laat het onderzoek zien dat de andere erkenningsmaatregelen bij een groot deel van de doelgroep onbekend zijn gebleven. Zo is een derde op de hoogte van excuses van de overheid en iets meer dan een kwart op de hoogte van excuses door Jeugdzorg Nederland. De website en documentaire ‘Blijvend vertellen’, het Centraal informatie- en expertisepunt (CIE), financiële ondersteuning voor lotgenotencontact en de financiële bijdrage voor een fysiek monument zijn vrijwel niet bekend bij de aanvragers (Mulder et al., 2025).

Naast het op verschillende manieren bieden van erkenning aan slachtoffers van geweld heeft Commissie De Winter (2019) naast de aanbeveling om archieven van de commissie toegankelijk te houden en uit te breiden, diverse aanbevelingen gedaan voor het verbeteren van de praktijk van de jeugdhulp, namelijk:

- Verbeteren van het hulpaanbod aan slachtoffers van geweld in de jeugdhulp;
- Plaatsing in (gesloten) instellingen zoveel mogelijk voorkomen;
- Groepsgrootte verkleinen;
- Zorg dragen voor goed geschoold personeel en pedagogische continuïteit;
- Meer samenwerken met ouders en familie;
- Verbeteren van ondersteuning voor pleegouders;
- Betere uitoefening van de rol van gezinsvoogd;
- Bij voogdij betere invulling van de uithuisplaatsing;
- Een proactief, sterker en onafhankelijk toezicht organiseren;
- In de jeugdhulp geweld bespreken met kinderen;
- Prevalentiestudie uitvoeren naar geweld in de huidige jeugdhulp.

1.4 Historisch perspectief van geweld in Jeugddorp De Glind

Aangezien het onderzoek *Explosieve Ervaringen* gericht is op Jeugddorp De Glind, is het van belang om ook een historisch beeld te geven van het Jeugddorp. In deze paragraaf gaan we daarom in op de historie van het Jeugddorp. Een belangrijk bron die we hierbij gebruikt hebben is het boek *Gedeeld verleden* van Krediet en Visser (2017).

De oorsprong van Jeugddorp De Glind ligt rond 1914, toen dominee Jan Rudolph, in lijn met andere protestantse en katholieke initiatieven uit die tijd, een opvoedingsgesticht oprichtte. Zulke instellingen hadden vaak een christelijke grondslag en waren geworteld in het Réveil denken, waarin opvoeding, bekering en disciplineren onlosmakelijk verbonden waren. In dit protestants-christelijke gedachtegoed moesten kinderen (van asociale) 'verbeterd', 'heropgevoed' of 'gered' worden. Een praktijk die zowel binnen Nederland als in de voormalige koloniën diepgeworteld was.

Kort na de oprichting van de *Stichting der Gereformeerde Vereniging tot duurzame verzorging van minderjarigen te Achterveld bij Amersfoort* (1913) – opvoedingsdorp De Glindhorst – werden er al Kamervragen gesteld over de gebruikte opvoedingsmethoden. Uit het rechtbankverslag (1926) blijkt dat '*het opvoedingsdorp De Glindhorst het niet zo nauw nam met de zedelijke normen en de behandeling van uithuisgeplaatste kinderen*'. Uit een door het ministerie van Justitie ingesteld onderzoek bleek dat er '*naast financiële problemen ook sprake was van tuchteloosheid, mishandeling en ontucht*' (Krediet & Visser, p. 20, 26-27). De diaconieën lieten het dorp en het initiatief echter niet vallen. In 1927 werd er een doorstart gemaakt en de Rudolphstichting opgericht.

In de Andere Tijden uitzending *Opvoeders tegen wil en dank* (VPRO, 2014) komen mensen aan het woord die in de jaren veertig, vijftig en zestig in het Jeugddorp woonden en worden de misstanden in die periode belicht. In de praktijk bleek 'pleegzorg' in veel gevallen neer te komen op harde arbeid, gebrek aan liefde en structurele mishandeling; pleegkinderen werden vaak behandeld als goedkope arbeidskrachten, niet als kinderen. Met interviews van oud-pleegkinderen toont de documentaire hoe idealistische christelijke idealen jarenlang maskers waren voor wat in feite uitbuiting, verwaarlozing en systemisch falen in de jeugdhulp was.

Eenzaam Gesloten

meisjes van de Goede herder
1860 - 1978

Commissie de Winter

Commissie Samson

'Leren van het
verleden'

Neerbosch 1975-1985

'Wij klagen aan de Kinderbescherming'

'Als je nog één keer weglapt breken we je beentjes'
1983

'We zagen het niet' 1976
Commissie Dijkhuizen

De zaak Finkensieper

Zetten, zat, Gezeten 1974

Jac 1974

In de voorlichtingsfilm *Ga je voorgoed* (Jeugddorp De Glind, 1990) komen pleegouders en kinderen aan het woord die in de jaren tachtig en negentig in Jeugddorp De Glind woonden. Deze voorlichtingsfilm behandelt deels dezelfde periode als het archiefonderzoek dat Pluryn heeft laten uitvoeren (zie daarvoor de volgende paragraaf) en biedt inzicht in hoe destijds gedacht werd over kinderen die uit huis werden geplaatst, en hoe meldingen van seksueel misbruik vaak werden afgedaan als leugens van problematische jongeren. De doelgroep van de Rudolphstichting wordt in het filmpje als volgt omschreven: *'kinderen van gescheiden ouders, verslaving, mishandeling, mislukte adoptie, incest en aanpassingsproblemen van allochtonen'*. Deze omschrijving illustreert hoe culturele achtergrond en maatschappelijke positie expliciet werden verbonden aan risicoprofielen in de jeugdhulp.

Figuur 1 Fragment uit Jaarverslag Rudolphstichting (1981)

In de periode van 1974 tot 2000 wordt de naam Rudolphstichting vermeden vanwege de lading en wordt vanaf 1977 de naam Jeugddorp De Glind gebruikt. In deze periode verdwijnt het saamhorigheidsgevoel uit het dorp, mede omdat je als werknemer niet meer op het terrein hoeft te wonen. Ook wordt beschreven dat de Rudolphstichting in de jaren 80 niet meer zelfkritisch waren, omdat de kinderen toch wel kwamen. De groepen werden in die periode kleiner, de arbeidsvoorwaarden beter en wonen en werken werd steeds meer gescheiden. Tot 1994 biedt de Rudolphstichting jeugdhulp aan in De Glind en vanaf 1994 gaan zij zich richten op onder andere het beheer van de gebouwen. De jeugdhulp wordt vanaf dat moment geboden door andere organisaties (Krediet & Visser, 2017, p. 291).

Zoals eerder al is benoemd is er een aantal jaren geleden in een uitzending van Omroep Gelderland van 6 oktober 2022 (Omroep Gelderland, 2025) aandacht geweest voor oud-bewoners die als kind zijn mishandeld tijdens hun woonperiode bij Jeugddorp De Glind. Zo beschrijft een oud-bewoner in die uitzending: *'Als ik niet deed wat er werd gevraagd, werd steeds bedreigd dat ik naar een internaat gestuurd zou worden en dat ik mijn biologische ouders niet meer zou mogen zien'*. Ook wordt een voorbeeld genoemd van fysieke mishandeling: *'Mijn pleegvader had losse handjes. De striemen zaten in mijn nek'*. Verder komt seksueel misbruik in de uitzending aan bod: *'Mijn pleegvader betastte mij. Volgens hem was dit normaal, en gebeurde het overal. Hij noemde het liefde. Toen ik zei dat ik het niet normaal vond, zei hij; 'Wie gaat jou geloven?'*

1.5 Definitie en vormen van kindermishandeling in de jeugdhulp

In het verleden zijn er verschillende studies uitgevoerd naar kindermishandeling in de jeugdhulp (zie het overzicht in Bijlage 3). Twee uitgebreide, redelijk recente onderzoeken hiernaar zijn die van commissie Samson (2012) naar seksueel misbruik van jeugdigen in de jeugdhulp en die van commissie De Winter (2019) naar geweld richting kinderen en jongeren in de jeugdhulp. In het onderzoek van commissie De Winter (2019) is de term 'geweld' tegen jeugdigen gebruikt. Zij definieerde geweld daarbij als volgt⁵: *'Geweld is elk, al dan niet intentioneel, voor een minderjarige bedreigend gedrag van fysieke, psychische of seksuele aard dat fysiek of psychisch letsel toebrengt aan het slachtoffer'* (p. 19).

Commissie Samson (2012), die onderzoek deed naar seksueel misbruik van jeugdigen in de jeugdhulp, gebruikte de volgende definitie van seksueel misbruik⁶:

Seksueel misbruik van kinderen is seksueel contact van (jong)volwassenen met kinderen jonger dan 18 jaar (tot 1988 21 jaar). Deze lichamelijke contacten zijn tegen de zin van het kind of zonder dat het kind deze contacten kan weigeren. Daders zetten het kind emotioneel onder druk, dwingen het kind of weten door hun overwicht te bereiken dat het kind geen nee durft te zeggen tegen seksuele toenaderingen. Voor het onderzoek naar seksueel misbruik van jeugdigen die op gezag van de overheid in instellingen of pleeggezinnen zijn geplaatst, wordt hieronder tevens begrepen seksueel misbruik door groepsgenoten of door andere kinderen in het pleeggezin waartegen de volwassene uit hoofde van zijn functie bescherming had moeten bieden (p. 49-50).

5 Bij quotes of citaten van minder dan 40 woorden, zoals bij deze, vermelden we de uitspraak in de tekst tussen aanhalingstekens, omdat dat in lijn is met de richtlijnen van de American Psychological Association (APA) manual 7^e editie.

6 Bij quotes of citaten van 40 woorden of meer, zoals bij deze, vermelden we de uitspraak op aparte regels en ingesprongen naar rechts, omdat dat in lijn is met de richtlijnen van de American Psychological Association (APA) manual 7^e editie.

In de richtlijn Kindermishandeling wordt de volgende definitie aangehouden voor kindermishandeling, welke ook wordt aangehouden in de Jeugdwet (2015):

Kindermishandeling is elke vorm van, voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel.

In dit rapport hanteren we vooral de term kindermishandeling, maar ook de begrippen geweld en (seksueel) misbruik als we verwijzen naar de misstanden die oud-bewoners van Jeugddorp De Glind hebben meegemaakt (zie ook bijlage 2).

1.6 Archiefonderzoek kindermishandeling Jeugddorp De Glind

Naar aanleiding van de bevindingen van omroep Gelderland is in opdracht van Pluryn een intern archiefonderzoek bij Jeugddorp De Glind verricht door een jurist. Doel van dat archiefonderzoek was om vanuit hun bestuurlijke verantwoordelijkheid te onderzoeken wat Pluryn en/of haar voorganger(s), waaronder de Rudolphstichting, wist van het gemelde misbruik binnen Jeugddorp De Glind in de jaren '80-'90 en hoe de organisatie hierop heeft gehandeld.

In het rapport van het archiefonderzoek, getiteld '*Hij was mijn held*'⁷ (Pluryn, 2023), wordt de focus van het onderzoek nog wat specifiek beschreven:

Het onderzoek betreft de vraag wat in het papieren archief van De Glind is terug te vinden over het handelen van de organisatie ten aanzien van signalen en klachten van cliënten, medewerkers en andere betrokkenen bij de zorg aan jeugdigen binnen de Glind in de jaren 90 van de vorige eeuw, voor zover deze signalen en klachten betrekking hebben op grensoverschrijdend gedrag jegens kinderen die woonachtig waren in een voorziening bij De Glind, gepleegd door medewerkers van De Glind of andere kinderen die op De Glind woonachtig waren (p. 4).

Het archiefonderzoek heeft betrekking op Pluryn en zijn rechtsvoorgangers, en is gericht geweest op het papieren archief (geen kind- of personeelsdossiers), dat zich bevond bij Pluryn locatie De Glind. Dat archief was nog niet eerder onderzocht en omvat de periode waarover de meldingen gaan in de uitzendingen. De belangrijkste bronnen van informatie in het archiefonderzoek waren de verslagen van de vergaderingen van de stafleden in de periode 1987 tot en met 1997, een aantal dossiers over concrete onderzoeken, enkele klachtdossiers over 1998-2000 en krantenknipsels uit de onderzochte periode.

Het archiefonderzoek bij Jeugddorp De Glind leverde een overzicht op van 25 casussen die betrekking hebben op 50 kinderen in een periode van 10 tot 12 jaar, waarin verschillende vormen van grensoverschrijdend gedrag naar voren komen. Het gaat daarbij om gedrag waarin iemand handelt tegen de gerechtvaardigde belangen van een kind en

⁷ Dit is een uitspraak van een slachtoffer die dit schrijft aan de directie van de Rudolphstichting.

dit kan betrekking hebben op fysiek, seksueel en psychisch gebied. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om *'een kind kleineren of uitschelden, fysiek straffen, in een sfeer van angst laten leven en/of gebruiken voor eigen seksueel gewin'* (Pluryn, 2023, p. 4). Daarbij komen verschillende plegers naar voren, waaronder met name pleegouders/opvoeders van het betreffende kind en andere volwassenen (bijvoorbeeld via school of sportvereniging), en in een aantal casussen worden andere kinderen of jongeren genoemd als pleger.

Vanwege de door Pluryn opgelegde geheimhouding over wat er in het archief is aangetroffen, beschrijven we hier uitsluitend de grote lijnen en thema's die uit het onderzoek naar voren komen. Zo blijkt uit het archiefonderzoek dat er in de onderzochte periode pogingen zijn gedaan om mishandeling en misbruik van kinderen te voorkomen en tegen te gaan en dit in beleid en protocollen vast te leggen. In de praktijk werd echter vooral gereageerd op *incidenten* die bij voorkeur en voornamelijk intern werden afgehandeld. Informatie over de redenen om klachten te seponeren, de overwegingen om wel of geen aangifte te doen, de criteria om klachten in behandeling te nemen, en over welke ondersteuning, opvang, traumabehandeling of compensatie aan de betrokken kinderen is geboden ontbreekt grotendeels. Slechts in enkele casussen wordt hier uitgebreider op ingegaan.

In het archiefmateriaal is bovendien een duidelijke patroon zichtbaar: wanneer sprake was van meldingen van grensoverschrijdend gedrag, verkeerde het kind bij onderzoek en afhandeling structureel in het nadeel. Kinderen werden niet geloofd (*'het kind heeft een rijke fantasie'*, *'het kind heeft de weekendpleegouders iets wijsgemaakt'*), als medeplichtig gezien of zelfs verantwoordelijk gehouden (*'het kind vertoont seksueel wervend gedrag'*, *'het kind is slim in het uitspelen van situaties'*), en ontvingen geen steun of bescherming. Kinderen werden onder druk gezet hun klacht in te trekken, excuses aan te bieden of af te zien van aangifte. Soms werden zij zelfs overgeplaatst. Ook bezorgde medewerkers werden geregeld niet geloofd en soms ontslagen.

Opmerkelijk is dat het verslag van de jurist die het archiefonderzoek uitvoerde, ook anno 2023 de casusbeschrijvingen opent met de volgende disclaimer (Pluryn, 2023, p.13):

Daarnaast kan niet worden uitgesloten dat er sprake is geweest van onterechte beschuldigingen en/of verdenkingen. Kinderen kunnen boos zijn op een pleegouder, zaken verkeerd interpreteren of labelen, gebeurtenissen zich verkeerd herinneren of een ruime fantasie hebben. In veel gevallen kan niet worden vastgesteld of een beschuldiging of verdenking op waarheid berust.

De onderzoekster sluit hiermee aan bij de destijds heersende, expliciete of impliciete norm dat kinderen moeilijk zouden zijn en daarmee (deels) medeverantwoordelijk voor grensoverschrijdend gedrag, een opvatting die toen al problematisch was en ook in het licht van de huidige kennis onhoudbaar blijkt.

Het archiefonderzoek laat ook zien dat er in Jeugddorp De Glind vanaf het midden van de jaren tachtig wordt gewerkt aan deskundigheidsbevordering rond grensoverschrijdend gedrag. Dit blijkt onder meer uit stafverslagen waarin wordt verwezen naar een voorlichtingsprogramma over de risico's bij de opvang van incestslachtoffers (1989), een conceptnota *Ongewenste intimiteiten* (1991). Ook vonden inspectiebezoeken plaats waarbij misbruik door hulpverleners een specifiek aandachtspunt was (1991). Daarnaast werden bijeenkomsten en meerdaagse cursussen voor medewerkers georganiseerd

(1994), al blijkt de belangstelling beperkt en is over de uitvoering weinig terug te vinden. In 1995 beoordeelt de Inspectie een beleidsnotitie over seksueel misbruik en seksueel geweld. De Inspectie waardeert de beschreven kwaliteitscriteria voor hulpverleners, maar bekritiseert het ontbreken van een duidelijke inbedding in het bredere beleid en een visie op preventie. Hoe deze kritiek is opgevolgd, blijft onduidelijk. Wel verschijnt in 1997 het *Protocol Seksueel grensoverschrijdend gedrag*.

Naar aanleiding van de resultaten van het archiefonderzoek en na overleg met EUR en BE4YOU2 organiseerde Pluryn in augustus 2024 een informatiebijeenkomst voor oud-bewoners, waarin zij op hoofdlijnen de resultaten van het archiefonderzoek toelichtten. Tijdens de bijeenkomst liepen de emoties hoog op en was er te weinig ruimte voor oud-bewoners om alle vragen die zij hadden over het archiefonderzoek te stellen en beantwoord te krijgen. Zodoende droeg de bijeenkomst niet bij aan het slaan van een brug tussen de jeugdhulp organisatie en slachtoffers.

Verder heeft Pluryn aangegeven dat zij in het Managementteam (MT) gereflecteerd hebben op de bevindingen van het archiefonderzoek. Hieruit hebben zij twee actiepunten voor 2024 geformuleerd, namelijk:

1. Elkaar actief vragen naar het hebben van een 'niet-pluis-gevoel' in relatie tot onze medewerkers/ gezinshuisouders;
2. Ervoor zorgen dat cliënten en medewerkers weten waar zij terecht kunnen als zij zich onveilig voelen in de groep of het gezinshuis.

Ook heeft Pluryn aangegeven dat de Raad van Bestuur (RvB) van Pluryn heeft gereflecteerd op de bevindingen van het archiefonderzoek. Zij hebben de volgende actiepunten geformuleerd:

1. De RvB is voorbeeld van het geven van feedback aan elkaar en zal dit actief beoefenen in haar overleggen en 1-op-1 contacten;
2. Het elkaar geven van feedback laagdrempelig (laten) insteken: van onderop georganiseerd, eventueel met gebruikmaking van een model; en
3. Een veilig werk- en zorgklimaat opnemen in Plan-Do-Check-Act-cyclus.

Ook beschrijft Pluryn dat de RvB van Pluryn heeft aangegeven dat door de resultaten van het archiefonderzoek er nog meer bewustzijn is gekomen voor het onderwerp grensoverschrijdend gedrag, in termen van houding, gedrag en cultuurverandering. Ook zijn maatregelen aangescherpt en krijgt de veiligheidsbarometer extra aandacht. Aangezien veel opvolging in de casussen niet genoteerd is in de dossiers uit het archiefonderzoek, wordt opvolging nu beter gedocumenteerd.

1.7 Doel, onderzoeksvragen & aanpak

De volgende doelen staan centraal in het Explosieve Ervaringen onderzoek:

1. Het in kaart brengen van de ervaringen en behoeften van slachtoffers en recht doen aan de (verhalen van) slachtoffers die kindermishandeling hebben ervaren in (Jeugddorp) De Glind;
2. Bijdragen aan (eer)herstel van slachtoffers die kindermishandeling hebben ervaren in (Jeugddorp) De Glind;
3. Concrete handvatten voor Pluryn De Glind om het functioneren van de organisatie, het hulpaanbod en de rechtspositie van jongeren duurzaam te verbeteren;
4. Aanbevelingen voor concrete acties m.b.t. verandering in de organisatie van Pluryn De Glind.

kindermishandeling

verhalen in de

haverij

aanwijzingen

vallen alle

haverij

oosten

d. ma

voorwerp

wer

andere

andere

groot

blauwe

onder

grote

grote

grote

grote

grote

grote

grote

grote

grote

grote

grote

grote

grote

grote

grote

grote

We hebben hierbij de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

1. Wat zijn de ervaringen van oud-bewoners van Jeugddorp De Glind die slachtoffer zijn geworden van kindermishandeling m.b.t. het ontstaan, doorgaan en stoppen van de kindermishandeling, en de kindermishandeling zelf?
2. Wat zijn de ervaringen van betrokkenen om de oud-bewoners heen (zogenaamde 'omstanders') m.b.t. kindermishandeling en het ontstaan, doorzetten en stoppen ervan?
3. Wat zijn de gevolgen van de ervaren kindermishandeling voor oud-bewoners van Jeugddorp De Glind?
4. Wat is er gebeurd met meldingen van kindermishandeling die door oud-bewoners zijn gedaan bij Jeugddorp De Glind?
5. Welke behoeften hebben oud-bewoners met het oog op (eer)herstel?

Deze onderzoeksvragen hebben we beantwoord met de volgende aanpak:

- Een analyse van aanvragen voor een tegemoetkoming bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven Jeugdzorg – het meldpunt dat in 2019 werd ingericht zodat slachtoffers een tegemoetkoming konden aanvragen – van oud-bewoners van Jeugddorp De Glind (onderzoeksvraag 1 en 3);
- Vragenlijstonderzoek onder oud-bewoners (onderzoeksvraag 1, 3 t/m 5);
- Verdiepende interviews met zowel oud-bewoners die slachtoffer waren van kindermishandeling in Jeugddorp De Glind als met zogenoemde omstanders: mensen die getuige waren van geweld tegen kinderen in Jeugddorp De Glind (onderzoeksvraag 1 t/m 5).

1.8 Leeswijzer rapport

Voor de toegankelijkheid en leesbaarheid van het rapport voor alle belanghebbenden hebben we in deze verslaglegging enkele aanpassingen gedaan ten opzichte van de gebruikelijke vorm waarin wetenschappelijk onderzoek wordt gepresenteerd. Slachtoffers van geweld hebben hun ervaringen met ons gedeeld en ook voor hen en mensen bij hen betrokken moet het rapport leesbaar, overzichtelijk en niet (her)traumatiserend zijn. In die zin al veel dank aan de mensen die hebben meegelezen en ons geattendeerd hebben op mogelijk schokkende inhoud.

In de kantlijn hebben wij soms als **waarschuwing** voor schokkende inhoud dit pictogram ingevoegd.

Verder hebben we dit pictogram vermeld bij **uitleg** van kwantitatieve gegevens en berekeningen in korte, beter leesbare samenvattingen.

Illustrator Cornelia Gogelein heeft meegelezen tijdens de ontwikkeling van het onderzoek en het rapport. De **illustraties** die zij voor dit rapport maakte, vormen een kunstzinnige weergave van belangrijke thema's uit het onderzoek en geven via beeld toegang tot de impact van de materie.

In **hoofdstuk 2** beginnen we met een kort overzicht van de werkwijze die we in de verschillende deelstudies van dit onderzoek hebben toegepast. Ook beschrijven we in dit hoofdstuk wat de rol van de adviescommissie en de klankbordgroep oud-bewoners is geweest tijdens het project. Aansluitend hebben wij een procesevaluatie opgenomen, waarin we ingaan op het verloop van het onderzoek, aangezien we tijdens het onderzoeksproces wijzigingen hebben aangebracht in het onderzoek.

In **hoofdstuk 3** gaan we in op de resultaten van de aanvragen van slachtoffers bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven. We hebben daarbij aandacht voor de ervaringen van oud-bewoners van Jeugddorp De Glind m.b.t. de kindermishandeling (onderzoeksvraag 1) en de gevolgen van de kindermishandeling voor de oud-bewoners (onderzoeksvraag 3).

In **hoofdstuk 4** beschrijven we de ervaringen van oud-bewoners van Jeugddorp De Glind die slachtoffer zijn geworden van kindermishandeling en geven we antwoord op onderzoeksvraag 1 en 3 t/m 5. Gezien het doel van het onderzoek vormt dit hoofdstuk een belangrijk onderdeel van ons rapport, aangezien we hier ingaan op ervaringen van oud-bewoners met kindermishandeling, de gevolgen ervan, wat er gebeurd is met meldingen van kindermishandeling door oud-bewoners en welke behoeften zij hebben met het oog op (eer)herstel.

In **hoofdstuk 5** gaan we in op de ervaringen van betrokkenen om de oud-bewoners heen, zogenoemde 'omstanders', met betrekking tot kindermishandeling en het ontstaan, doorzetten en stoppen ervan (onderzoeksvraag 2). Met omstanders bedoelen we individuen die getuige zijn van grensoverschrijdend gedrag, maar daar niet direct als pleger of slachtoffer bij betrokken zijn (passieve getuigen) of mensen die actief hebben geprobeerd iets aan de situatie te veranderen (actieve getuigen). Dan kan het gaan om andere kinderen die er woonden (zoals gezins- of groepsgenoten), om activiteitenbegeleiders, mensen die in hetzelfde (pleeg) gezin hebben gewoond, groepsleiders, sportleraren, dominees, beleidsmedewerkers, voetbalcoaches, tandartsassistenten, koks, kinderboerderij en/of ponyclub medewerkers etc.

In **hoofdstuk 6** geven we antwoord op alle onderzoeksvragen, beschrijven we de conclusies die we op basis van de resultaten kunnen trekken en formuleren we aanbevelingen voor de praktijk. Daarbij gaan we in op manieren waarop Pluryn en andere jeugdhulp organisaties kunnen bijdragen aan (eer)herstel van slachtoffers. Ook geven we concrete handvatten voor jeugdhulp organisaties om hun functioneren, het hulpaanbod en de rechtspositie van jongeren duurzaam te verbeteren. Verder doen we aanbevelingen voor concrete acties m.b.t. verandering in de organisatie bij Jeugddorp De Glind.

2 Methode

Beeld: Cornelia Gogelein

Methode

In dit hoofdstuk beschrijven we de aanpak die we hebben gebruikt en de keuzes die we gedurende het onderzoekstraject hebben moeten maken. Daarnaast beschrijven we de samenstelling en rol van de adviescommissie en van de klankbordgroep oud-bewoners gedurende het onderzoek. Aangezien we gedurende het onderzoek een aantal wijzigingen hebben gemaakt in de oorspronkelijke aanpak en planning (zie het oorspronkelijke onderzoeksplan d.d. maart 2023 in bijlage 1) lichten we deze ook toe. Daarna zullen we ingaan op het verloop van het onderzoek en een evaluatie daarvan.

2.1 Methode deelstudies

Het Explosieve Ervaren onderzoek bestaat uit een aantal deelstudies, namelijk

1. onderzoek naar aanvragen van slachtoffers bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven;
2. vragenlijstonderzoek onder oud-bewoners van Jeugddorp De Glind;
3. interviews met oud-bewoners van Jeugddorp De Glind;
4. interviews met omstanders van Jeugddorp De Glind.

Ten eerste hebben we een onderzoek uitgevoerd op basis van gegevens uit de aanvragen die door oud-bewoners van Jeugddorp De Glind zijn gedaan bij het **Schadefonds Geweldsmisdrijven** voor een financiële tegemoetkoming in het kader van de Tijdelijke regeling. Slachtoffers van een geweldsmisdrijf konden bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven, welke gefinancierd werd vanuit de overheid, een financiële tegemoetkoming ontvangen voor psychische of fysieke letsel als gevolg van dit misdrijf. In totaal hadden **212 aanvragen** van de Schadefonds betrekking op Jeugddorp De Glind. Van die aanvragen hebben we bij **97 aanvragen** beschrijvende analyses uitgevoerd (zie voor meer detailinformatie bijlagen 4a en 4b).

Ten tweede hebben we **vragenlijsten** afgenomen bij oud-bewoners van Jeugddorp De Glind. Het doel van het vragenlijstonderzoek was om ervaringen, behoeften met het oog op (eer)herstel en ervaringen met de omgang met meldingen over kindermishandeling van oud-bewoners van Jeugddorp De Glind in kaart te brengen. Met de informatie van **21 oud-bewoners** die de vragenlijsten hebben ingevuld hebben we beschrijvende analyses uitgevoerd (zie voor meer detailinformatie bijlage 6a en 6b).

In aanvulling op de afgenomen vragenlijsten hebben we verdiepende semigestructureerde **interviews bij 11 oud-bewoners** afgenomen (zie bijlage 7a t/m 7c voor meer detailinformatie). Het doel van de interviews was om de ervaringen van oud-bewoners met betrekking tot het (ontstaan, doorzetten en stoppen van) geweld in Jeugddorp De Glind in kaart te brengen en hun behoeften met het oog op (eer)herstel.

Ten vierde deden we semigestructureerde **interviews met 16 omstanders**, gedefinieerd als individuen die getuige waren van grensoverschrijdend gedrag, maar daar niet direct als pleger of slachtoffer bij betrokken waren of mensen die actief hebben geprobeerd iets aan de situatie te veranderen⁸ (zie bijlage 8a t/m 8c). Het doel van de interviews was om inzicht verkrijgen in vormen van waargenomen geweld, de rol van omstanders daarbij, de

⁸ Bij omstanders kon het bijvoorbeeld gaan om andere kinderen die er woonden zoals groepsgenoten, om activiteitenbegeleiders, mensen die in hetzelfde (pleeg) gezin hebben gewoond, groepsleiders, sportleraren, dominees, beleidsmedewerkers, voetbalcoaches, tandartsassistenten, koks, kinderboerderij en/of ponyclub medewerkers et cetera.

context waarin dit plaatsvond en de reacties die daarop volgden. Daarnaast informeerden we naar de ervaringen van omstanders met de organisatie en andere professionals en naar de behoeften in de nasleep van het geweld. Hoe zijn professionals omgegaan met (signalen van) geweld tegen kinderen en hoe kijken ze nu tegen hun handelen aan?

2.2 Samenstelling en rol adviescommissie

Tijdens het onderzoek hebben we een adviescommissie ingesteld. Het doel van de adviescommissie was om ons als onderzoekers te ondersteunen bij het ontwikkelen en uitvoeren van het onderzoek, door het verstrekken van advies, het beoordelen van de onderzoeksofzet, toe te passen instrumenten (waaronder interviews), tussentijdse resultaten en het waarborgen van de wetenschappelijke integriteit. Deze adviescommissie speelde een belangrijke rol in het waarborgen van de kwaliteit, objectiviteit en onafhankelijkheid van het onderzoek. Om deze rol goed te kunnen vervullen was het van belang dat leden van de adviescommissie geen directe belangen hebben bij het onderzoek of de resultaten ervan. Ook was het van belang dat zij de informatie die zij als commissie voor ogen krijgen, bijvoorbeeld over juridische knelpunten of knelpunten in het contact tussen onderzoekers en belanghebbenden, zoals oud-bewoners, omstanders, de opdrachtgever, Ministerie van VWS, Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd etc. tijdens het onderzoek, vertrouwelijk behandelden.

De adviescommissie bestond uit een aantal wetenschappelijke en ervaringsdeskundige experts, namelijk:

- Kim Breevaart - universitair hoofddocent leiderschap, psychologische veiligheid en organisatiepsychologie, Erasmus Universiteit Rotterdam
- Saskia Keuzenkamp - bijzonder hoogleraar Participatie en Effectiviteit, Vrije Universiteit Amsterdam
- Daisy Petrona-Claase - voorzitter stichting Jeugdhulp Voldoende Beschermd
- Jolande uit Beijerse - hoogleraar Justitiële Jeugdinterventies, Erasmus Universiteit Rotterdam
- Benito Walker - voormalig vicevoorzitter Nationale Jeugdraad en Onderzoekscommissie Hamer, lid Schakel- en Adviesraad Jeugd (lid tot juni 2025)

De adviescommissie had gedurende het onderzoek de taak om kritisch mee te kijken met het onderzoek, vragen te stellen over de door ons gevolgde aanpak en op de bevindingen. We kregen onder andere advies over de omgang met oud-bewoners van Jeugddorp De Glind, over het contact met Pluryn, de Rudolphstichting, Stichting Jeugddorp De Glind, en VWS. Tijdens het onderzoek gaven zij feedback op de uitwerking van het onderzoeksplan, waaronder de interviewschema's voor omstanders en oud-bewoners, en op de resultaten van het onderzoek. De adviescommissie is gedurende het onderzoek zes keer samengekomen in de periode van oktober 2023 tot en met januari 2026. Waar nodig hebben zij een vergoeding ontvangen voor hun bijdrage aan de adviescommissie.

2.3 Samenstelling en rol klankbordgroep

Gezien de rol en taken van de adviescommissie die we hiervoor hebben beschreven, was het niet wenselijk om oud-bewoners van Jeugddorp De Glind in de adviescommissie plaats te laten nemen. Voor oud-bewoners was (en is) het namelijk van belang dat zij op konden (blijven) komen voor de belangen van oud-bewoners van Jeugddorp De Glind,

zonder dat zij daarbij relevante informatie over bijvoorbeeld juridische knelpunten, voor zich moesten houden in verband met het vertrouwelijk behandelen van informatie in de adviescommissie. Bij juridische knelpunten kon het bijvoorbeeld gaan over informatie die in een interview of uit archiefonderzoek naar voren kwam waarbij sprake was van mogelijk niet verjaarde strafbare delicten. Andere knelpunten konden bijvoorbeeld gaan over het al dan niet ter beschikkingstellen van archiefmateriaal aan andere belanghebbenden dan oud-bewoners, zoals correspondentie door en met inspectie, (oud) medewerkers, (voormalig) pleegouders en rechtsvoorgangers van Pluryn.

Natuurlijk vonden wij het voor het onderzoek van groot belang om oud-bewoners wel te (blijven) betrekken bij de ontwikkeling en uitvoering van het onderzoek, om zo te waarborgen dat het onderzoek gericht was op die zaken die van belang waren voor het goed in kaart brengen van de ervaringen en behoeften van slachtoffers, recht deed aan de (verhalen van) slachtoffers die geweld hebben ervaren in Jeugddorp De Glind en bijdroeg aan (eer)herstel van slachtoffers die geweld hebben ervaren in Jeugddorp De Glind. Ook voor het bieden van concrete handvatten aan Pluryn De Glind om het functioneren van de organisatie, het hulpaanbod en de rechtspositie van jongeren duurzaam te verbeteren en het doen van aanbevelingen voor concrete acties m.b.t. verandering in de organisatie was de inbreng van oud-bewoners cruciaal.

Om de stem en visie van oud-bewoners goed te waarborgen in het onderzoek hebben we daarom naast een adviescommissie, met daarin ervaringsdeskundige experts die niet bij Jeugddorp De Glind hebben gewoond, een klankbordgroep met oud-bewoners van Jeugddorp De Glind ingesteld tijdens het onderzoek. We stelden de klankbordgroep oud-bewoners samen na een oproep voor deelname aan de klankbordgroep in de zomer van 2023. Daarop reageerden drie oud-bewoners. In een later stadium is nog een vierde oud-bewoner toegevoegd aan de klankbordgroep. De klankbordgroep oud-bewoners bestond uit:

- Bruni van Eck-Bakker
- Wilco van Langen (lid tot mei 2025)
- Robert Paunovic
- Ada Ritzer

Net als de adviescommissie gaf de klankbordgroep advies aan het onderzoeksteam tijdens het onderzoek. De klankbordgroep had gedurende het onderzoek verschillende taken, namelijk:

- Het naar voren (blijven) brengen van belangen van (oud) bewoners en het met de onderzoekers (waar mogelijk) delen van ervaringen in contact met andere oud-bewoners, pers, overheid, inspectie et cetera;
- Gevraagd en ongevraagd advies geven aan de onderzoekers tijdens het onderzoek over de onderzoeksvragen, werkwijze, en interpretatie van de resultaten. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het formuleren van onderzoeksvragen, werving van oud-bewoners of 'omstanders' tijdens het onderzoek, de formulering of afname van interviews en de interpretatie van de gegevens of de vorm en/of inhoud van de rapportage;
- Het aanwijzen en benoemen van 'blinde vlekken' tijdens het onderzoek;
- Overstijgend meekijken en -denken tijdens het onderzoek, zoals m.b.t. ervaringen van oud-bewoners met geweld die interview overstijgend zijn en de betekenis van bevindingen;
- Samenwerking met de adviescommissie tijdens het onderzoek (waar mogelijk).

Deze taken werden tijdens bijeenkomsten met de onderzoekers vormgegeven en/of door middel van individuele communicatie via e-mail. Daarnaast heeft de klankbordgroep oud-bewoners tijdens het onderzoek contact gehad met oud-medewerkers van Jeugddorp De Glind, waardoor er medewerkers zijn die zich gedurende het onderzoek hebben gemeld om als omstander geïnterviewd te worden.

Gedurende het onderzoek hebben we als onderzoekers meerdere bijeenkomsten gehad met de klankbordgroep. Ook heeft de klankbordgroep deelgenomen aan een bijeenkomst met de onderzoekers en het bestuur van Pluryn over het archiefonderzoek. Verder heeft de klankbordgroep feedback gegeven op stukken, waaronder de topiclijsten voor de interviews, de vragenlijst en het concepteindrapport. We hebben de adviezen van de klankbordgroep daarbij steeds zo goed mogelijk verwerkt. Voor hun waardevolle inbreng in het onderzoek kregen de leden van de klankbordgroep een vergoeding van 50 euro per uur voor een bijeenkomst en (indien van toepassing) een reiskostenvergoeding.

2.4 Wijzigingen tijdens het onderzoek

In het onderzoeksplan hadden we opgenomen dat we gedurende het onderzoek waar nodig en mogelijk wilden **samenwerken met de jurist** die het archiefonderzoek uitvoerde bij Pluryn (zie ook paragraaf 1.6 in de inleiding). De bedoeling van samenwerking met de jurist was om een brug te slaan tussen het ervaringsperspectief en het perspectief van de organisatie en zo tot een completer beeld te komen van de omstandigheden waarin de misstanden zich hebben kunnen voordoen. In de praktijk heeft er geen samenwerking met de onderzoeker van het archiefonderzoek plaatsgevonden.

Begin september 2023 kregen we vanuit Pluryn het bericht dat we **geen inzage** zouden krijgen in het rapport van het archiefonderzoek, welke in augustus 2023 was afgerond, omdat er privacygevoelige informatie in stond vermeld. Dit was voor ons reden om niet te starten met de interviews met oud-bewoners, zoals we hadden gepland vanaf september 2023.

Uiteindelijk kregen we tijdens een bijeenkomst met de jurist die het archiefonderzoek had uitgevoerd in november 2023 een papieren versie van een deel van het archiefonderzoek rapport met een mondelinge toelichting erbij. In het papieren rapport dat we ter inzage kregen was alleen een voorwoord, samenvatting, inleiding, een hoofdstuk over beleid en over conclusies opgenomen. De methode was summier beschreven en er ontbrak een hoofdstuk met resultaten, waardoor het niet duidelijk was waarop de jurist de conclusies baseerde. Bovendien riep het rapport diverse vragen bij ons als onderzoekers op die we hebben voorgelegd aan Pluryn.

Naar aanleiding van ons **verzoek om volledige inzage** te krijgen in het archiefonderzoek rapport hebben we in december 2023 in eerste instantie een beknopte beschrijving gekregen van de resultaten op twee A4. Vervolgens hebben we als onderzoekers in juni 2024, na overleg tussen juristen van EUR en Pluryn, het gehele onderzoeksverslag van het interne archiefonderzoek dat door een jurist in opdracht van Pluryn is uitgevoerd ter inzage gekregen. Deze inzage was voor ons noodzakelijk om zicht te krijgen op de methode en resultaten waarop de jurist de conclusies baseerde. Bovendien was het van belang om deze informatie te hebben om zo een brug te kunnen slaan tussen het ervaringsperspectief en het perspectief van de organisatie. Dit maakt het mogelijk om een

completer beeld te krijgen van de omstandigheden waarin de misstanden zich hebben kunnen voordoen.

Daarbij is het ook voor oud-bewoners van groot belang dat er naast het ervaringsperspectief, aandacht was voor de rol van de organisatie in het ontstaan, voortduren en stoppen van de kindermishandeling. Dat is ook de reden dat we als onderzoekers, samen met de klankbordgroep oud-bewoners van het onderzoek, herhaaldelijk het verzoek hebben gedaan bij Pluryn om een nieuw, breder archiefonderzoek - gericht op een langere tijdspanne en niet alleen het papieren, maar ook het digitale archief - en kwalitatief beter uitgevoerd archiefonderzoek uit te voeren waarin wordt gekeken naar hoe de organisatie om is gegaan met meldingen. Pluryn heeft daarop aangegeven niet in te gaan op dit verzoek tot een nieuw archiefonderzoek, maar het ook niet in de weg te zullen staan.

Vanwege deze vertraging in het verkrijgen van inzicht in de resultaten en het gebrek aan overeenstemming over de uitvoering van het archiefonderzoek hebben we het **onderzoeksplan aangepast**. In het oorspronkelijke plan wilden we beginnen met interviews met oud-bewoners. Dit was gepland om te gaan doen vanaf september 2023, maar hebben we geannuleerd vanwege het niet delen van het verslag van het archiefonderzoek met ons als onderzoekers. Onze overweging daarbij was dat het voor ons als onderzoekers **onethisch** is om oud-bewoners te vragen om heel **open te zijn** over de door hun ervaren kindermishandeling, terwijl Pluryn, met beroep op de AVG-wetgeving, de vastgelegde feiten niet wilden delen. Uiteindelijk hebben we in overleg met de adviescommissie en de klankbordgroep oud-bewoners besloten om het onderzoek voort te zetten en te gaan starten met interviews met omstanders.

Daarnaast hebben we besloten om eerst een vragenlijst uit te gaan zetten voor oud-bewoners via het Schadefonds. In die vragenlijst vroegen we minder naar de ervaren kindermishandeling, en lag de nadruk meer op de behoeften aan eerherstel. Op die manier vroegen we van oud-bewoners wat minder openheid dan in het oorspronkelijke plan. Bovendien konden we zo alle oud-bewoners die bij het Schadefonds een aanvraag voor een vergoeding hadden gemeld bereiken en was het voor hen mogelijk om de vragenlijst anoniem in te vullen. Als zij dit wilden en aangaven in de vragenlijst, konden wij een interview met hen doen. Zie voor verdere informatie over de methode van het vragenlijstonderzoek bij oud-bewoners paragraaf 2.1 en bijlagen 6a en 6b.

Een andere belangrijke wijziging is dat we het oorspronkelijk geplande **fase 2 van het onderzoek** naar de huidige situatie bij Jeugddorp De Glind niet hebben uitgevoerd. Dit komt door de beslissing van Pluryn om het onderzoek naar de huidige situatie bij Jeugddorp De Glind door het Verwey-Jonker Instituut te laten uitvoeren en niet meer door ons, omdat Pluryn het onderzoek in de zomer van 2025 afgerond wilde hebben.

2.5 Procesevaluatie

Het onderzoek *Explosieve Ervaringen* vertrok expliciet vanuit het ervaringsperspectief van oud-bewoners van Jeugddorp De Glind. Oud-bewoners waren zowel bron van informatie, bron van advies als 'doeleigenaar' (met een focus op erkenning van het leed dat is aangedaan en eerherstel; zoals het ontschuldigen van slachtoffers). Pluryn vervulde een dubbele rol als opdrachtgever én onderwerp van het onderzoek. Daarbij was De Rudolphstichting in eerste instantie ook betrokken bij de opzet van het onderzoek, maar

"Wat ik zo erg vind is dat we op zoek naar
waarheid en herstel, opnieuw te maken krijgen
met censuur."

CG

trokken zij zich terug als opdrachtgever. Belangrijke vraag voor Pluryn in het onderzoek was: Hoe hebben zij en hun rechtsvoorgangers gehandeld ten tijde van de misstanden en op welke manier doen zij dat nu?

Eerherstel, erkenning, compensatie, openheid, transparantie en het nemen van verantwoordelijkheid door betrokken instellingen waren centrale doelen voor de slachtoffers die zich in december 2022 hebben gemeld en voor de daaruit voorgekomen klankbordgroep oud-bewoners. Het belangrijkste verlangen lag enerzijds in het verkrijgen van gerechtigheid en anderzijds in het omzetten van ervaringen voor bescherming van huidige en toekomstige kinderen in jeugdhulp. Openheid en transparantie werden gezien als onmisbare voorwaarden dat de organisatie verantwoordelijkheid neemt om herhaling te voorkomen. Zo beschreef een oud-bewoner uit de klankbordgroep hierover:

Dat je eigenlijk als jeugdzorg, als organisatie zegt: 'weet je, dit is gewoon gebeurd', is het niet misschien niet hun boetekleed, maar wel de erfenis van en dat je laat zien van: 'Hey, dit klopt van geen kanten inderdaad en dit moet nooit meer voorkomen. Dus wij gaan het voorbeeld geven van oké, dit nemen we serieus en we gaan niet meer wegstijgen. We gaan het niet meer in de doofpot stoppen'. Dat was wel een grote wens.

Al deze omstandigheden zorgen voor een soms **complexe dynamiek**, wat maakte dat niet alleen de data van aanvragen uit het Schadefonds Geweldsmisdrijven, vragenlijsten en interviews van belang waren, maar ook de 'procesdata': het verloop van het proces dat moest leiden tot het behalen van onderzoeksdoelen, waaronder het bijdragen aan eerherstel voor slachtoffers, erkenning en recht doen aan (de verhalen van) slachtoffers. Voor BE4YOU2 en de klankbordgroep oud-bewoners vond deze evaluatie impliciet gedurende het hele onderzoeksproces plaats, maar is er ook expliciet aandacht geweest voor de procesevaluatie van het onderzoek.

Het valt te prijzen dat Pluryn na de uitzendingen van omroep Gelderland een onafhankelijk onderzoek wilde instellen naar de periode waar het in deze uitzendingen over ging, en hierbij uit wilde gaan van het verhaal van de slachtoffers en daarom contact zochten met BE4YOU2. Zij wilden recht doen aan slachtoffers en ervan leren. Zij wilden een stap voorwaarts doen richting betere zorg en erkenning. Aan de andere kant wilden oud-bewoners vooral erkenning van hun ervaringen en eerherstel, mede door de jeugdhulp voor huidige en toekomstige kinderen veiliger te maken. Dit vraagt om openheid over verleden en heden, concrete verbeteringen in organisatie en hulpaanbod, en nauwe samenwerking met de oud-bewoners die slachtoffer zijn geworden. Transparantie over misstanden en over het handelen van de organisatie is essentieel voor erkenning, eerherstel en duurzame verbetering.

Pluryn was ook opdrachtgever van een intern archiefonderzoek, waar oud-bewoners en onderzoekers **niet** bij betrokken zijn geweest (zie ook paragraaf 1.6). Hoewel Pluryn stelde het onderzoek naar geweld in Jeugddorp De Glind te willen baseren op het perspectief van slachtoffers en oud-bewoners, was dit bij het archiefonderzoek niet het geval. Het archiefonderzoek werd intern gehouden en niet gedeeld met bijvoorbeeld oud-bewoners vanwege privacywetgeving. Daarnaast was het digitale archief van de Rudolphstichting alleen toegankelijk onder begeleiding van iemand van de stichting. Dit gebrek aan transparantie ondermijnde het vertrouwen en de betrokkenheid van oud-bewoners, en versterkte het gevoel dat privacy van medewerkers die zich schuldig maakten aan mishandeling en misbruik van kinderen die aan hun zorg waren toevertrouwd en het

beschermen van het imago van de instelling (opnieuw) zwaarder wogen dan erkenning en welzijn van slachtoffers. Ook bleef het ervaringsperspectief hierdoor los staan van het archiefonderzoek, terwijl juist het combineren van deze bronnen een goed beeld kon geven van de omstandigheden waarin geweld zich kon voordoen.

Na afronding van het interne archiefonderzoek in 2023 zijn betrokken slachtoffers niet actief benaderd om hun persoonlijke geschiedenis te reconstrueren. Zij moesten zelf grote inspanningen leveren om informatie te verkrijgen, waarbij Pluryn De Glind zich herhaaldelijk beriep op de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Hierdoor ontvingen slachtoffers fragmentarische informatie, met zwartgelakte passages, zelfs wanneer misstanden publiekelijk in de media waren beschreven. Het weglakken van zelfs de naam van de krant illustreert dat slachtoffers niet eens openbare bronnen konden raadplegen om inzicht te krijgen in wat over hun eigen casus is vastgelegd. Pluryn De Glind wekt hiermee de indruk misstanden zowel in het verleden als in het heden (letterlijk) onzichtbaar te willen maken.

Gedurende het onderzoek hebben oud-bewoners van de klankbordgroep contact gehad met Pluryn over hun persoonlijke situatie, wat gezien kan worden als een vorm van erkenning. Wat daarin een belangrijke misrekening was volgens de klankbordgroep, was dat Pluryn en de Rudolphstichting het gesprek met oud-bewoners voerden zonder een onafhankelijke, neutrale gesprekspartner. Er werden kwetsende opmerkingen gemaakt zoals het in twijfel trekken van de gebeurtenissen, bagatelliseren en de oorzaak van het geweld toewijzen aan de tijdsgeest. Daardoor ontstond er al snel onvoldoende ruimte om echt te luisteren en te begrijpen wat oud-bewoners bedoelden en nodig hadden. De focus lag te snel op actie en aanbod vanuit de organisatie, terwijl er geen echte aansluiting of wederzijds begrip was. Dit gebrek aan afstemming leidde tot frustratie en het gevoel dat de essentie van het verhaal van oud-bewoners werd gemist. Gesteld wordt dat er geen expliciete erkenning is uitgesproken dat er daadwerkelijk misstanden hebben plaatsgevonden. Het bleef bij persoonlijke medeleven en algemene uitspraken over onveiligheid. Een duidelijke erkenning van fouten, ondanks bekende meldingen en maatregelen uit het verleden, bleef uit, vermoedelijk *‘uit angst voor juridische consequenties’*, aldus een lid van de klankbordgroep. Dit is door de klankbordgroep ervaren als een voortzetting van het eerdere patroon van terughoudendheid, afscherming en ontkenning.

Het doel om recht te doen aan de verhalen van slachtoffers bleef voor de klankbordgroep onduidelijk: er wordt wel geluisterd en een soort empathie getoond, maar zonder inzage te krijgen in het verslag van het archiefonderzoek. Zo benoemde een oud-bewoner van de klankbordgroep hierover: *‘Wanneer bestaand bewijs niet wordt gedeeld, roept dat de vraag op in hoeverre er daadwerkelijk recht wordt gedaan aan ervaringen.’* Daarbij noemt een lid van de klankbordgroep:

‘Recht doen aan verhalen is voor mij vooral vertaald als toegang krijgen tot alles wat maar met jouw geschiedenis te maken heeft en dat is voor mij heel breed. Dat is dus je eigen kinddossier in alle volledigheid maar ook begrip hebben van waarom werden op welk niveau beslissingen over mij genomen? Wie heeft daar invloed op gehad en waarom had die daar invloed op? Hoe is mijn pleeggezin überhaupt daar gekomen? Wat is er eigenlijk allemaal gebeurd met mijn pleeggezin? Zijn er meerdere mensen die dezelfde ervaringen hebben als ik?’

Door het hele proces van onderzoek, bleef het gevoel overheersen dat eerherstel alleen mogelijk was en zou zijn binnen vooraf vastgestelde kaders van de organisatie: een aanbod dat je kon accepteren of afwijzen, zonder ruimte voor wat ieder individu werkelijk nodig had. Het proces bleef versnipperd, waardoor het reconstrueren van de eigen geschiedenis extreem moeilijk en frustrerend werd. Het zwartlakken van delen van in dossiers voelde voor oud-bewoners als het uitwissen van delen van het eigen leven: een pijnlijke bevestiging dat niet het slachtoffer, maar het systeem centraal stond.

Door de media-aandacht voor het onderwerp geeft de klankbordgroep aan dat met name de uitzendingen van Omroep Gelderland slachtoffers meer erkenning heeft geboden dan het hele traject daarna. Doordat verhalen zichtbaar werden gemaakt werd duidelijk dat er gedeelde ervaringen waren en het **niet lag aan het individu, maar aan een systeem**: Dat meldingen steeds worden weggezet als incidenten en ontkenning van ouderschap door en geweld tegen kinderen in organisaties vaste patronen kent. Hiermee werd het hardnekkige narratief doorbroken dat slachtoffers zelf verantwoordelijk zouden zijn of dat het misbruik en de mishandeling nooit hebben plaatsgevonden; een narratief dat instellingen in hun communicatie vaak laten voortbestaan.

In contact met Pluryn en Rudolphstichting heeft de klankbordgroep vaak moeten horen dat de slachtoffers van mishandeling en misbruik en de instellingen hetzelfde doel voor ogen hebben. In de praktijk ervaren slachtoffers dat organisatiebelang, hun reputatie en financiering voorrang krijgen boven de veiligheid van kinderen en de belangen van slachtoffers. Doen alsof dit hetzelfde is, is door de klankbordgroep ervaren als dat men wel naar je luistert maar je niet verstaat. De klankbordgroep heeft een echt lerende houding waarin ook zelfreflectie voorkomt gemist. Pluryn heeft gedurende het onderzoek een passieve, afwachende houding aangenomen richting oud-bewoners. Beleidsreacties blijven veelal steken in symbolische maatregelen, zoals het benadrukken van 'leren van het verleden' en 'professioneel omgaan met niet-pluisgevoelens', zonder veilige voorwaarden om aangifte te doen van geweld tegen kinderen.

Uiteindelijk besloot Pluryn fase 2 van het onderzoek over de huidige situatie toe te wijzen aan onderzoeksbureau Verwey-Jonker Instituut, omdat Pluryn het onderzoek in de zomer van 2025 afgerond wilden zien, terwijl dit niet haalbaar was voor ons vanuit de Erasmus Universiteit en BE4YOU2. Deze beslissing is door Pluryn genomen zonder overleg met ons als onderzoekers, zonder rekening te houden met de resultaten van dit *Explosieve Ervaringen* onderzoek en zonder betrokkenheid van oud-bewoners. Hierdoor **verschoof het onderzoek van samenwerken mét betrokkenen naar onderzoek óver hen**. Ook is hiermee de wens van oud-bewoners om patronen uit het verleden te vergelijken met de huidige (werk)cultuur, waarmee verbeterpunten en punten waarop al wel verbetering is aangebracht zichtbaar gemaakt zouden kunnen worden, onbelicht gebleven.

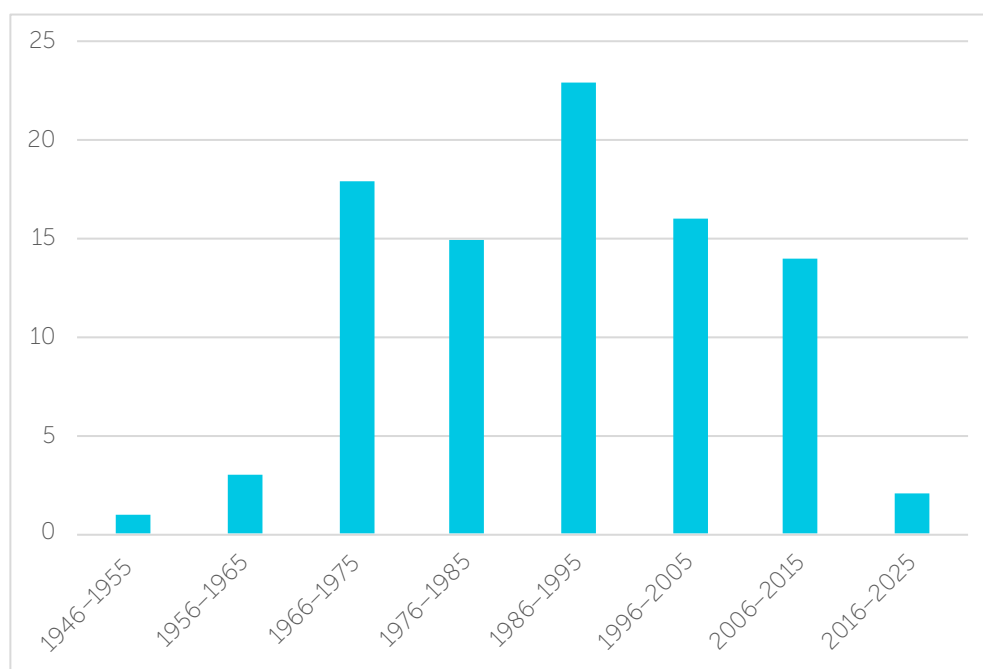
3 Resultaten aanvragen Schadefonds Gewelds- misdrijven

Resultaten aanvragen Schadefonds Geweldsmisdrijven

In dit hoofdstuk beschrijven we de resultaten van gegevens uit aanvragen die door **97 oud-bewoners** van Jeugddorp De Glind zijn gedaan bij het **Schadefonds Geweldsmisdrijven** voor een financiële tegemoetkoming voor psychische of fysieke letsel als gevolg van een geweldsmisdrijf in het kader van de Tijdelijke regeling. Deze oud-bewoners woonden gemiddeld 7.8 jaar in Jeugddorp De Glind. Het **beginjaar van de woonperiode** in Jeugddorp De Glind loopt voor 92 slachtoffers waarvoor dit bekend is van **1953 tot en met 2017** (zie ook figuur 2).

Figuur 2 Beginjaar van woonperiode bij Jeugddorp De Glind van slachtoffers (N=92)

3.1 Gemelde vormen van kindermishandeling

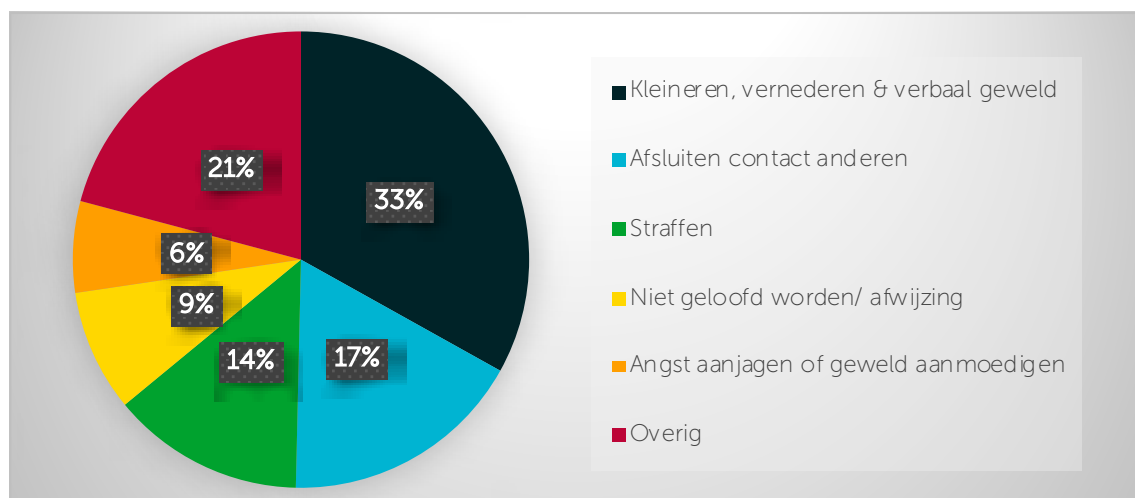

In het aanvraagformulier konden slachtoffers aanvinken welke vorm(en) van kindermishandeling ze hadden meegemaakt, namelijk fysiek geweld, psychisch geweld, seksueel geweld of dwangarbeid (zie ook bijlage 2). Van de 97 slachtoffers hadden 75 slachtoffers (77%) psychisch geweld en 69 slachtoffers (71%) fysiek geweld aangevinkt. Bijna de helft (43%) vinkte seksueel geweld aan ($n=42$) en zeven slachtoffers (7%) dwangarbeid.

In de beschrijvingen die slachtoffers erbij hebben gegeven gaat het bij een meerderheid van de 97 slachtoffers ($n=80$; 83%) om meerdere vormen van kindermishandeling. Het gaat dan om een combinatie van twee (31%), drie (33%), vier (14%) of vijf (4%) vormen van kindermishandeling in termen van emotionele en fysieke mishandeling, emotionele en fysieke verwaarlozing, seksueel misbruik en dwangarbeid of een gebrek aan onderwijs.

Van de 97 slachtoffers geven 77 slachtoffers (79%) aan **emotionele mishandeling** te hebben meegemaakt in Jeugddorp De Glind. Zij beschrijven daar voorbeelden bij als kleineren, vernederen, verbaal geweld, zoals dreigen, uitschelden, liegen en manipuleren, en de jongere afsluiten van contact met anderen door de dader (zie figuur 3).

Figuur 3 Gemelde emotionele mishandeling bij Jeugddorp De Glind (n=77)

Noot. De 77 slachtoffers noemden in totaal 139 voorbeelden van emotionele mishandeling die we geclusterd hebben in 6 categorieën (zie ook bijlage 4c en 4d).

Bij kleineren wordt als voorbeeld genoemd dat aan het slachtoffer werd gevraagd hoe het komt dat niemand hem of haar wil. Bij straffen worden voorbeelden genoemd zoals zonder eten naar bed gaan en 's nachts wakker gemaakt worden. Bij afwijzing gaat het onder andere over uit huis gezet zijn op 16- of 18-jarige leeftijd. Bij angst aanjagen wordt bijvoorbeeld genoemd dat er gedreigd werd dat het slachtoffer zou worden 'weggedaan' door het pleeggezin. Slachtoffers maken melding van liegen en manipuleren door plegers van geweld, zoals beweren dat hun moeder is overleden. In de categorie 'overig' gaat het onder andere over emotionele mishandeling die verder niet is toegelicht qua vorm, zoals getuige zijn van mishandeling van andere kinderen of dieren.

Een groep van 69 slachtoffers (71%) geeft aan **fysieke mishandeling** te hebben ervaren. Zij noemen daarbij 1 tot 6 voorbeelden van fysieke mishandeling, waaronder slaan met de vlakke hand of een object, schoppen of fixeren met een nek- of polsklem of door de jongere vast te binden (zie tabel 1). Voorbeelden die slachtoffers geven bij het slaan en schoppen zijn onder andere slaan met een riem, gefixeerd worden totdat ze moeite kregen met ademen, dat zij dagelijks aan de haren of oren de trap op of af werden getrokken. Bij de categorie 'gedwongen iets moeten doen of innemen', gaat het onder andere over een object in mond of neus moeten stoppen of eigen braaksel moeten opeten.

Tabel 1 Gemelde fysieke mishandeling bij Jeugddorp De Glind (n=69)

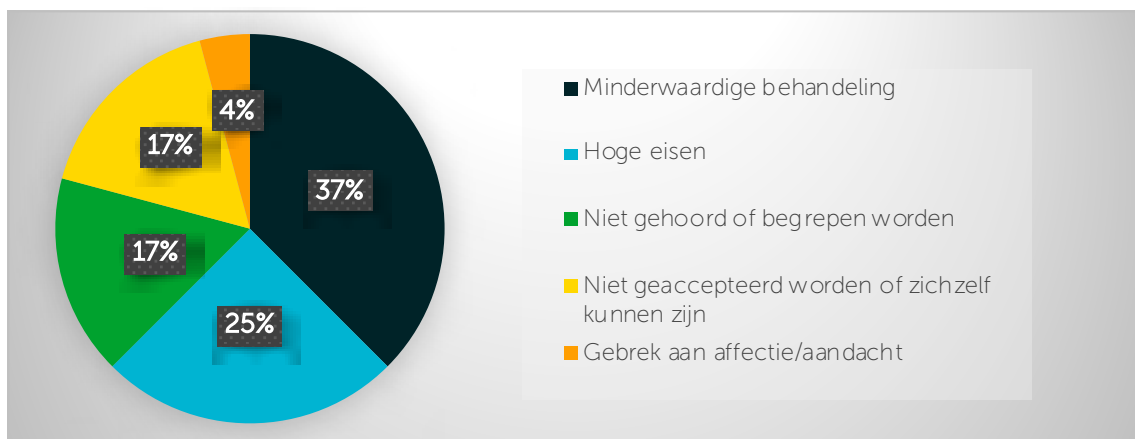
Vorm fysieke mishandeling	N	%
Slaan, schoppen, vastbinden, in elkaar geslagen worden, aan haren trekken, vechten etc.	53	54.6
Gedwongen iets moeten doen, eten of innemen	13	13.4
Overig (bijv. onder koude douche, in gezicht spugen en met objecten bekogeld)	26	26.8

Noot. De 69 slachtoffers noemden in totaal 92 voorbeelden van fysieke mishandeling die we geclusterd hebben in 3 categorieën (zie ook bijlage 4c en 4d).

Iets meer dan een derde (35%), een groep van 34 slachtoffers, geeft aan dat zij **emotionele verwaarlozing** hebben ervaren, waarbij zij 1 tot 4 voorbeelden noemen. Twintig

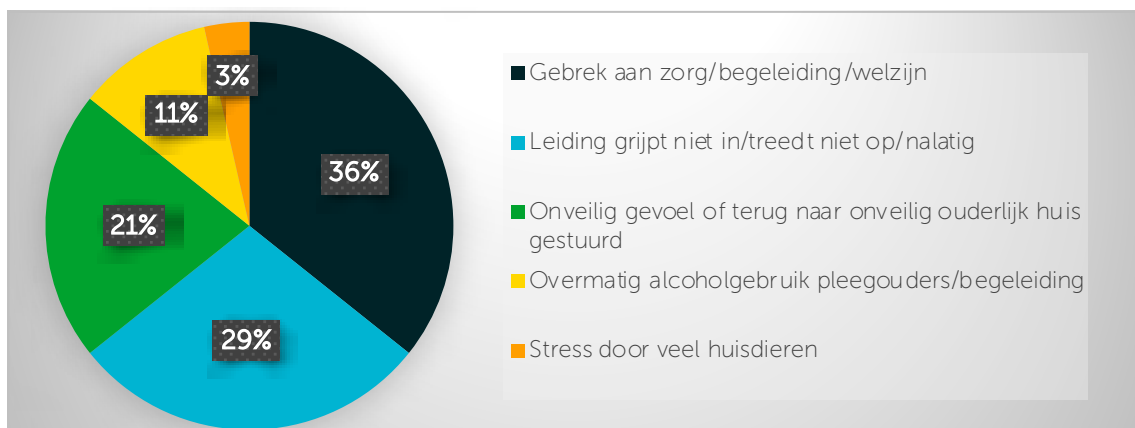
slachtoffers (21%) beschrijven daarbij een gebrek aan zorg, begeleiding of welzijn, en het verkeren in onveilige omstandigheden (zie figuur 4). Een slachtoffer beschrijft met het oog op school dat niet naar schoolresultaten werd gekeken en daar niet in begeleid werd. Ook beschrijven slachtoffers als voorbeelden dat er na een heftige situatie niet werd gekeken hoe het met de kinderen ging of dat de begeleiders niet veel deden of wegkeken als er gepest werd op de groep.

Figuur 4 Gebrek aan zorg en onveilige omstandigheden (n=20)

Ook twintig slachtoffers beschrijven een minderwaardige behandeling die zij als kind kregen, zoals minder of ander eten krijgen dan de rest (zie figuur 5). Een slachtoffer geeft als voorbeeld dat ze als pleegkinderen anders werden behandeld dan de eigen kinderen van pleegouders en in huis op een andere plek moesten zitten. Andere voorbeelden die genoemd worden zijn het niet samen op vakantie gaan met de eigen kinderen van de pleegouders en dat ze niet naar bed gebracht werden.

Figuur 5 Minderwaardige behandeling en gebrek aan acceptatie (n=20)

 Fysieke verwaarlozing wordt door 14 slachtoffers genoemd, met daarbij 1 of 3 voorbeelden. Daarbij gaat het onder andere over het niet hebben van mogelijkheden tot zorg (bijvoorbeeld niet naar de dokter mogen na een verwonding), vervuilde kleding en beddengoed niet mogen verschoonen of het door de pleegouders toe-eigenen van geld dat bedoeld was voor de jongeren zelf (zie tabel 2). Zo wordt door een slachtoffer in het kader van gebrek aan verzorging beschreven dat deze kneuzingen had, maar niet naar de dokter mocht. Met het oog op gebrek aan hygiëne beschrijft een slachtoffer dat dagenlang het bed niet verschoond werd, terwijl deze

vanwege traumatische ervaringen tot late leeftijd in bed plaste. Een ander slachtoffer benoemt daarbij dat ze de hele dag niet mocht douchen of omkleden, terwijl ze ongesteld was geworden en was doorgelekt.

Tabel 2 Gemelde fysieke verwaarlozing bij Jeugddorp De Glind (n=14)

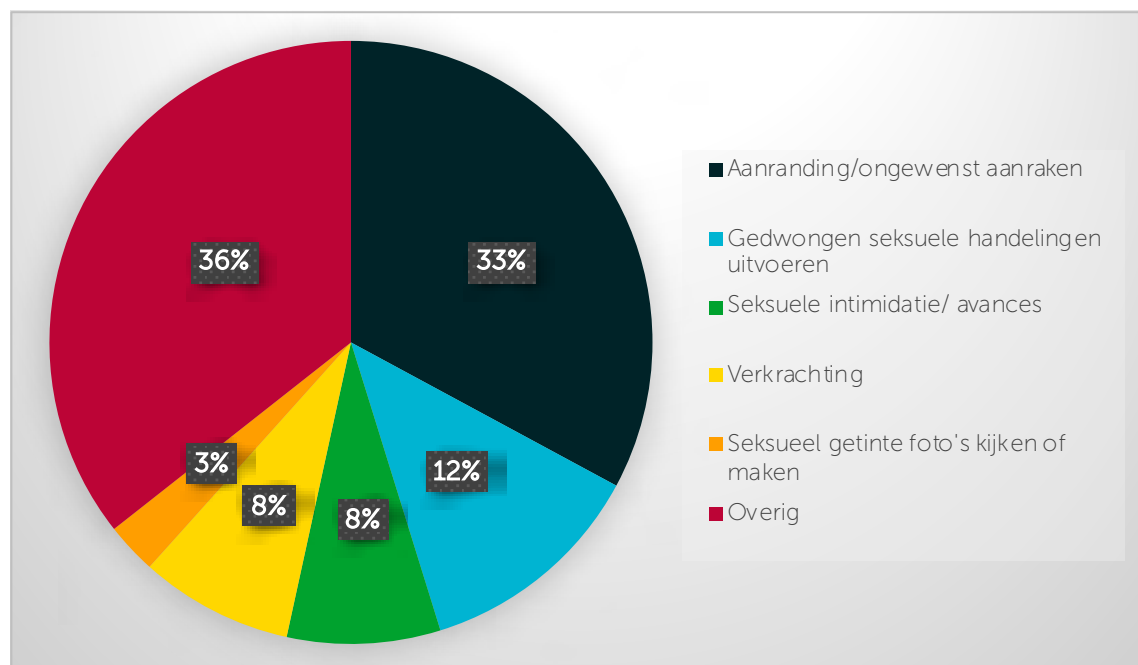
Vorm fysieke verwaarlozing	N	%
Gebrek aan verzorging (bijv. geen mogelijkheid tot zorg)	7	7.2
Gebrek aan hygiëne (bijv. vuile kleding en beddengoed niet mogen verschonen)	4	4.1
Overig (bijv. geld kind door pleegouders toegeëigend)	5	5.2

Bijna de helft geeft aan (n=45; 46%) **seksueel misbruik** te hebben meegemaakt. Slachtoffers noemen daarbij 1 tot 3 voorbeelden, waaronder aanranding zoals ongewenst aanraken en betasten, seksueel getinte handelingen tijdens het douchen of het samen douchen met pleegvader, en (poging tot) verkrachting (zie figuur 6).

Voorbeelden die slachtoffers geven is het bekeken worden bij het douchen, 'hulp' krijgen bij het afdrogen en het op schoot moeten zitten. Andere voorbeelden die hierbij worden vermeld zijn dat een begeleider zijn hand in de onderbroek van een slachtoffer stopt en het in de mond moeten doen van het geslachtsdeel van de geweldpleger. Bij de categorie 'overig' gaat het in bijna alle gevallen om seksueel misbruik waarbij er geen nadere toelichting bij is gegeven (zie ook tabel E in bijlage 4d).

Figuur 6 Gemeld seksueel misbruik (n=45)

In totaal geven zeven slachtoffers aan **dwangarbeid** te hebben verricht of een **gebrek aan onderwijs** te hebben ervaren bij Jeugddorp De Glind. Vijf slachtoffers noemen dat zij gedwongen arbeid of fysieke inspanning hebben moeten leveren. Het niet volgen van of een gebrek aan onderwijs wordt beschreven door drie slachtoffers. Omschrijvingen die slachtoffers hierbij geven zijn dat ze fabrieksarbeid moesten verrichten, de hele dag en

hele week moesten werken en niet naar het schoolniveau kon dat paste, maar naar de huishoudschool moest omdat deze een pleegkind was.

3.2 Tijdsperiode, type plaatsing, leeftijd slachtoffers en kindermishandeling

Er zijn geen significante verschillen tussen de periode 1953-1985 en de periode 1986-2017 in ervaren vormen van mishandeling, verwaarlozing en dwangarbeid (zie tabel 3). Er is wel een significant verband tussen seksueel geweld en het beginjaar van de plaatsing in Jeugddorp De Glind, $\chi^2(1) = 5.1, p < .024$. Dat verband houdt in dat de kans om seksueel geweld mee te maken 2.7 keer is groter in de periode 1945-1985 dan in de periode 1986-2017.

Tabel 3 Gemelde kindermishandeling en beginjaar van plaatsing in Jeugddorp De Glind (N=92)

Vorm van kindermishandeling	1945-1985		1986-2017	
	N	%	N	%
Emotionele mishandeling	27	29.3	47	51.1
Fysieke mishandeling	23	25.0	43	46.7
Emotionele verwaarlozing	13	14.1	20	21.7
Fysieke verwaarlozing	4	4.3	10	10.7
Dwangarbeid	4	4.3	2	2.2
Seksueel geweld	23	25.0	21	22.8

Noot. Dit betreft 92 slachtoffers, omdat voor 5 slachtoffers informatie over het beginjaar ontbreekt.

Het type kindermishandeling dat is gemeld verschilt niet significant voor de typen plaatsing (namelijk instelling, pleeggezin of combinatie van instelling en pleeggezin). Slachtoffers met een lagere leeftijd bij plaatsing ($M = 6.70, SE = 4.83$) beschrijven significant vaker emotionele verwaarlozing dan slachtoffers met een hogere leeftijd ($M = 8.88, SD = 4.42$) bij plaatsing, $t(87) = 2.17, p = .033$. Dit is een mediumgroot effect, $r = .23$. Verder beschrijven slachtoffers met een lagere leeftijd bij plaatsing ($M = 7.40, SE = 4.69$) significant vaker fysieke mishandeling dan slachtoffers met een hogere leeftijd ($M = 9.88, SD = 4.17$) bij plaatsing, $t(87) = 2.27, p = .025$. Dit is ook een mediumgroot effect, $r = .24$. Voor de andere vormen van kindermishandeling zijn er geen significante verschillen te zien tussen het type kindermishandeling dat is ervaren en de leeftijd van slachtoffers op het moment van plaatsing bij Jeugddorp De Glind.

Ofwel: Er is geen verschil gevonden tussen het soort kindermishandeling en de plek waar de kinderen woonden (zoals in een instelling, pleeggezin of een combinatie daarvan). Wel bleek dat kinderen die jonger waren toen ze werden geplaatst vaker beschrijvingen geven van emotionele verwaarlozing dan kinderen die ouder waren bij plaatsing. Ook bleek dat jongere kinderen vaker lichamelijk werden mishandeld dan de oudere kinderen. Voor de andere vormen van kindermishandeling waren er geen duidelijke verschillen tussen jongere en oudere kinderen bij plaatsing in Jeugddorp De Glind.

3.3 Plegers en frequentie van kindermishandeling

Door 70 slachtoffers wordt beschreven wie de pleger is of plegers zijn van de mishandeling (zie tabel 4). Het gaat hier om wat de slachtoffers hebben opgegeven in hun

aanvraag. De slachtoffers beschrijven gemiddeld 1.53 plegers ($SD = 0.72$), met een range van 1 tot 4 plegers. Van de 70 plegers die slachtoffers beschrijven, geven 41 slachtoffers (59%) één pleger aan, 22 slachtoffers (31%) twee plegers, zes slachtoffers (9%) drie plegers en één slachtoffer (1%) vier plegers.

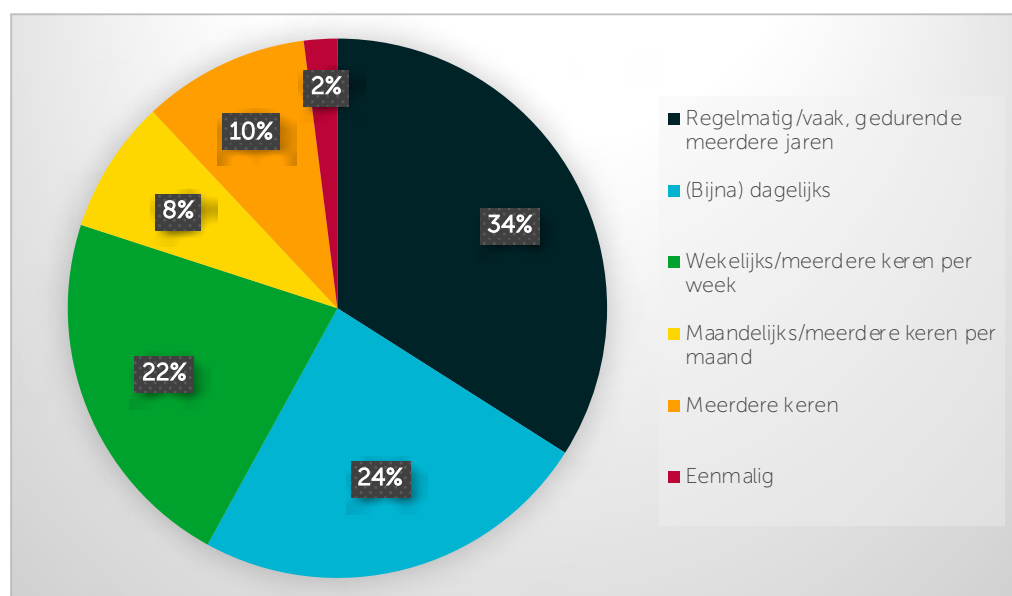
Tabel 4 Plegers kindermishandeling bij Jeugddorp De Glind beschreven door slachtoffers (N=97)

Pleger van de kindermishandeling	N	%
Niet beschreven	27	26.0
Begeleiding /medewerker	37	35.6
Pleegouder(s)	33	31.7
Pleegouders / gezinsouders	20	19.2
Pleegvader	9	8.7
Pleegmoeder	4	3.8
Leeftijdgenoten	22	21.2
Jongeren binnen jeugdhulp/medecliënten	16	15.4
Pleegbroer	5	4.8
Pleegzus	1	1.0
Jeugdhulpinstelling/ de stichting	7	6.7
Leraar (school)	5	4.8
Onbekende man	5	4.8
Voogd	2	1.9
Maatschappelijk werker	1	1.0
Huisarts	1	1.0
Ouders	1	1.0

Noot. Meerdere plegers mogelijk.

In beschrijvingen van 50 slachtoffers (52%) wordt vermeld hoe vaak de kindermishandeling voorkwam. Het vaakst gaat het dan om geweld dat regelmatig, gedurende meerdere jaren voorkwam (zie figuur 7).

Figuur 7 Frequentie van kindermishandeling bij Jeugddorp De Glind beschreven door slachtoffers (n=50)

3.4 Omgang met meldingen van kindermishandeling

Acht slachtoffers beschrijven situaties waarin zij de mishandeling hebben gemeld bij derden, maar **niet werden geloofd**. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om een melding bij de pleegmoeder, die aangaf dat het slachtoffer een verklaring in moest trekken. Een ander slachtoffer geeft aan dat deze zich gemeld heeft bij de stichting, maar niets van haar verhaal werd geloofd en verteld werd dat hetgeen zij meldde niet mogelijk was. Ook wordt benoemd dat slachtoffers er wel over hebben gepraat, maar dat niemand hen geloofde en dus ook niet werden geholpen of ondersteund door hulpverleners in het Jeugddorp.

Er worden ook situaties omschreven door slachtoffers waarin geweldsincidenten werden waargenomen maar **door verantwoordelijke professionals en andere omstanders geen actie is ondernomen**:

- Een voogd die op de hoogte was van het geweld maar deed alsof er niets aan de hand was.
- Hulpverleners die erbij stonden terwijl het slachtoffer werd geslagen en gewond raakte
- Een gezinshuis begeleider die niet ingreep terwijl het slachtoffer een mes op zijn keel kreeg van een medebewoner
- Een slachtoffer dat werd verkracht door een begeleider waar een andere jongere getuige van is, maar deed alsof hij sliep vanwege de angst ook verkracht te worden.

In andere omschreven situaties geven slachtoffers aan dat verantwoordelijke professionals (**omstanders**) **om voor hen onbekende redenen niet hebben ingegrepen**:

- Verplicht naar biologische ouders moeten terwijl men op de hoogte was van het feit dat het thuis onveilig was en sprake van seksueel misbruik
- Ondanks dat biologische moeder steeds in gesprek ging met de voogd over het geweld jegens haar kind werd er niet ingegrepen.

Andere slachtoffers beschrijven dat zij **niet wisten waar zij zich konden melden** om hulp te krijgen. Zo beschrijft een slachtoffer dat ze niets wisten over een klachtenprocedure en dat er wel een vertrouwenspersoon was, maar dat die bijna niet kwam en jongeren niet wisten wat ze wel of niet met die persoon konden bespreken.

Ook wordt door slachtoffers aangegeven dat er vervelende consequenties hingen aan het melden van geweldincidenten, wat hen ervan weerhield om het te vertellen. Zo wordt als voorbeeld beschreven dat er door de geweldpleger gedreigd werd dat als het slachtoffer nog een keer iets aan oma zou vertellen of zou huilen, deze oma nooit meer mocht bellen of nog maar een keer in de twee weken mocht zien. Andere voorbeelden zijn dat er gedreigd werd om bezoek van buitenaf af te zeggen of het bellen met ouders werd ontzegd. Ook noemt een slachtoffer vaak weg te zijn gelopen uit Jeugddorp De Glind omdat deze er niet over durfde te praten vanwege het krijgen van straf.

Er zijn ook slachtoffers die situaties beschrijven waarin hun **meldingen wél hebben geleid tot actie**. Een slachtoffer beschrijft de begeleiding te hebben benaderd na een geweldsincident en dat deze dezelfde avond kamercontrole heeft gedaan waarbij er steekwapens zijn gevonden en in beslag zijn genomen. Een ander voorbeeld is dat een slachtoffer langdurig en continue heeft aangegeven niet meer te willen wonen waar zij was geplaatst en dat het slachtoffer toen is verhuisd naar een groepshuis, waar het beter was.

Verder wordt als vorm van actie beschreven dat een hulpverlener die ook meerdere malen getuige was van geweldsincidenten, het voor een slachtoffer opnam door deze over te plaatsen naar een andere plek op het terrein. Hierbij had het slachtoffer, nadat deze was weggelopen, ervaringen met seksueel misbruik en fysieke mishandeling gedeeld met deze hulpverlener.

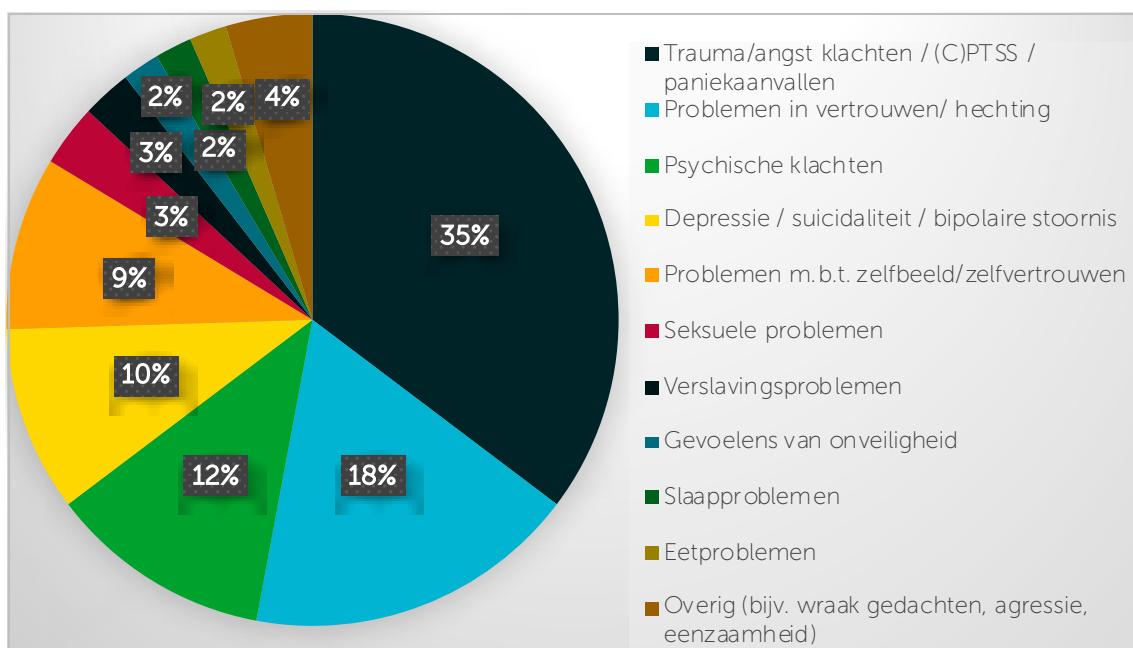
Een ander slachtoffer geeft aan dat de mishandeling op een gegeven moment bekend is geworden en deze als pleegkind elders binnen Jeugddorp De Glind is opgenomen. Ook wordt er een voorbeeld van ingrijpen door school genoemd, waarbij hetgeen het slachtoffer aan iemand had verteld door is gegeven aan school. Vervolgens werd er onderzoek gedaan, waarna de kinderen, waaronder het slachtoffer, onder toezicht zijn gesteld met een Ondertoezichtstelling (OTS).

3.5 Impact van mishandeling op slachtoffers

De slachtoffers beschrijven verschillende voorbeelden van de lange termijn impact die de mishandeling op hen heeft gehad (zie bijlage 5). Met name de **impact op psychisch welbevinden** wordt beschreven en wel door 82 slachtoffers (85%), waarbij trauma en angstklachten het vaakst worden gemeld (zie figuur 8).

Figuur 8 Psychische impact van de kindermishandeling (n=82)

Zo beschrijft één van de slachtoffers de impact die het geweld heeft gehad in termen van een Post-Traumatische Stress Stoornis (PTSS) en daarbij in ernstige mate voortdurende zelfdodingsgedachten. Een ander slachtoffer geeft een uitgebreidere toelichting over de impact van het geweld en beschrijft nachtmerries en herbelevingen. Dit slachtoffer geeft aan dat sommige wonden niet helen, waardoor in het volwassen dagelijks leven erg belemmerd wordt in het realiseren van ambities en dromen. Dit slachtoffer beschrijft depressief en suïcidaal te zijn geweest en door de mishandeling trauma's heeft opgelopen en jaren therapieën heeft gevolgd om zo om te leren gaan met nare gedachten en het afleren van bepaald gedrag. Een ander slachtoffer geeft aan nog steeds niet te kunnen

slapen zonder slaapmedicatie en nog steeds veel psychische problemen te ervaren, waaronder depressie en hechtingsproblemen.

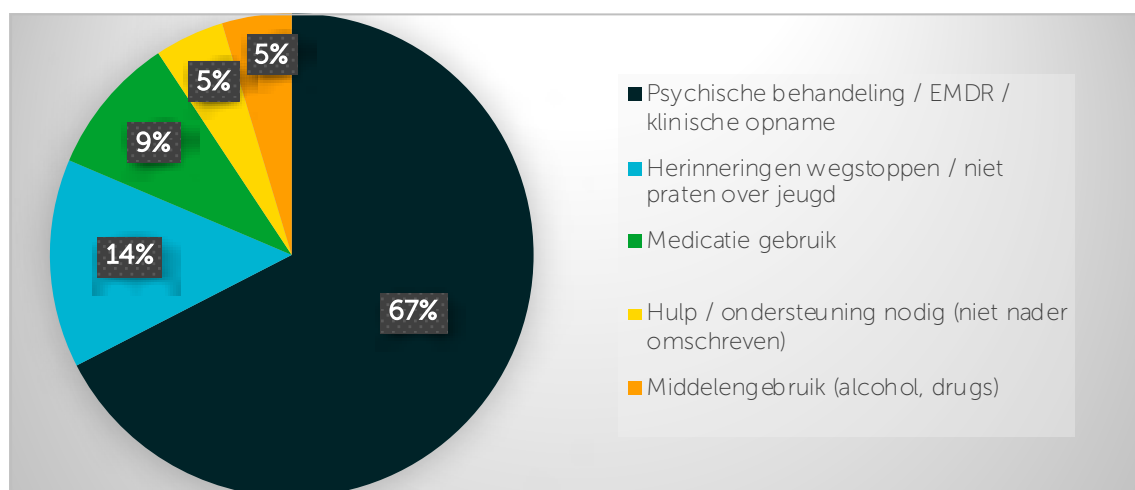
Daarnaast beschrijven 36 slachtoffers (37%) de **negatieve impact op hun leven** op verschillende manieren (zie tabel 5). Een voorbeeld dat een slachtoffer daarbij beschrijft gaat over het niemand vertrouwen en het nooit echt hebben kunnen opbouwen van een vertrouwensband met iemand. Op gebied van educatie wordt beschreven door een slachtoffer dat het onthouden van onderwijs, naast onwettig, levensbepalend was. Op het gebied van carrière wordt bijvoorbeeld genoemd door een slachtoffer dat deze op 18-jarige leeftijd arbeidsongeschikt was verklaard, tussendoor is gaan studeren en werken, maar vanaf 30-jarige leeftijd weer arbeidsongeschikt is en 80 procent is afgekeurd.

Tabel 5 Ervaren impact van de kindermishandeling op het leven (n=36)

Impact op het leven	N	%
Relatieproblematiek	20	20.6
Problemen m.b.t. school of werk, beperkte of geen educatie	12	12.4
Geen normaal leven/ leven niet goed gekomen/ mijn leven is overleven/ nog steeds last /lk kom niet verder	9	9.3
Niet goed kunnen functioneren in de maatschappij (bijv. problemen met justitie, met stichten van een gezin en financiële problemen)	8	8.2
Overig (niet kunnen accepteren van jeugd, geen contact meer met moeder)	2	2.1

Een groep van 36 slachtoffers (37%) beschrijft **manieren waarop zij omgaan met mishandeling** die zij in het Jeugddorp hebben meegemaakt (zie figuur 9). Voorbeelden hierbij gaan onder andere over hulpverlening die zij hebben gehad of nog steeds krijgen. Zo geeft een slachtoffer hierbij aan de gebeurtenissen lang weggestopt te hebben en met zich meedragen te hebben tot aan de dag van vandaag en dat weinig mensen weten wat er is gebeurd. Sinds een aantal maanden is dit slachtoffer in behandeling bij een psycholoog om alles wat in de periode van jeugdhulp is gebeurd te kunnen verwerken. Een ander slachtoffer beschrijft traumabehandeling te hebben gevolgd bij een psycholoog, maar gestopt te zijn omdat de depressieve klachten erger werden door over de gebeurtenissen te praten. Verder wordt door een slachtoffer klinische opname genoemd als vorm van ontvangen hulp bij een traumacentrum en op het moment van het invullen van de aanvraag te zijn opgenomen in een gesloten kliniek.

Figuur 9 Omgang met de mishandeling door slachtoffers (n=36)

problemen omtrent carrière maken C W I A . arbeidsongeschiktheid . geen werk kunnen vinden / behouden , problemen met justitie .
beperkte / geen educatie . problemen op school . Financiële Problematiek . Relatie Problematiek . Problemen met het stichten van een gezin / met goed functioneren in
Relaties , bvb vriendschappen , werk - en Romantische Relaties . Problemen met het stichten van een gezin / met goed functioneren in
de maatschappij . geen normaal leven / leven niet goed gekonnen . mijn leven is overleven .
nog steeds last . geen contact meer met moeder .

Depressie . PTSS / CPTSS .

paniek aanvallen . persoonlijkheids-
stoornis . traumaklachten (angst ,
opdringerige herinneringen , woede ,
nachtmerries , hyperactivatie ,
alertheid , vermijding , prikkelbaar) ,
bipolaire stoornis . Suïcidaliteit ,
vertrouwensproblematiek (binding) partner ,
vriendschap , instanties . verslavingsproblematiek .
slaapproblematiek . eetproblematiek .
seksuele problematiek . angstklachten /
stoornis (mannen , faalangst , claustrofobie ,
confrontatie) . wraakgedachten / fantasieën
psychoses . problematiek omtrent zelfbeeld
zelfvertrouwen / onzekerheid . hechtings-
problematiek / stoornis . agressiviteit .
burn-out . ongespecificeerde psychische
klachten . gerod van onzekerheid .
niet weten wat contact is . niet je zelf .
angst voor contact . ik weet niet wie ik
eenzaamheden . gebrek aan empathie

4 Resultaten oud- bewoners Jeugdorp De Glind

Beeld: Cornelia Gogelein

Resultaten oud-bewoners Jeugddorp De Glind

In dit hoofdstuk beschrijven we de resultaten van het vragenlijstonderzoek en de verdiepende interviews met oud-bewoners van Jeugddorp De Glind die slachtoffer zijn geworden van kindermishandeling.

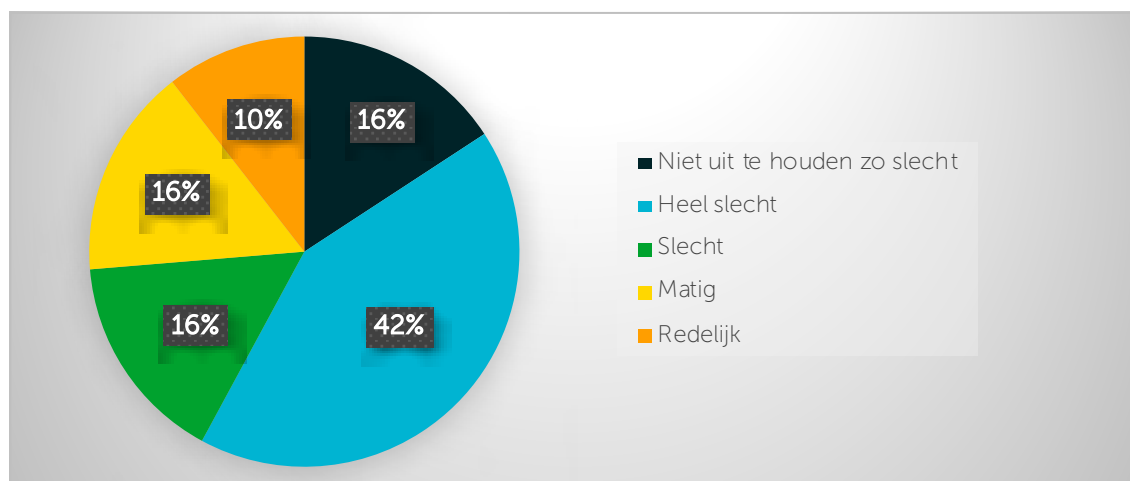
De **21 oud-bewoners** die de vragenlijst hebben ingevuld hebben gemiddeld 5 jaar bij Jeugddorp De Glind gewoond, met een minimum van 1 tot 13 jaar. Zij woonden **tussen 1955 en 2005** in het Jeugddorp, waaronder de grootste groep van acht oud-bewoners in de jaren 1986-1995. Drie oud-bewoners hebben aangegeven nog een tweede keer in Jeugddorp De Glind gewoond te hebben.

In totaal zijn **11 oud-bewoners** geïnterviewd; zeven mannen en vier vrouwen. Daarnaast hebben we de informatie uit een e-mail van een mannelijke oud-bewoner die zich had gemeld via het aanmeldpunt meegenomen in de analyse. Acht van de geïnterviewde oud-bewoners hebben ook de digitale vragenlijst ingevuld. De meeste participanten hebben bij verschillende gezinnen gewoond binnen Jeugddorp De Glind. Twee oud-bewoners hebben bij hetzelfde gezin gewoond. De periode waarin de oud-bewoners in Jeugddorp De Glind woonden, was **tussen 1965 en 2014**.

4.1 Ervaringen van oud-bewoners met Jeugddorp De Glind

De antwoorden van 19 oud-bewoners op de vraag in de vragenlijst over hoe ze de periode in Jeugddorp De Glind hebben ervaren aan de hand van een schaalvraag (zie vraag 1 in bijlage 6b) is weergegeven in figuur 10.

Figuur 10 Ervaringen met periode in Jeugddorp De Glind (N=19)

Zo is te zien dat in 74% van de gevallen de oud-bewoners aangeven dat zij de periode in Jeugddorp De Glind als 'slecht' tot 'niet uit te houden zo slecht' hebben ervaren. Eén oud-bewoner heeft 'niet te beschrijven zo goed' aangevinkt (niet weergegeven in figuur 10), maar beschrijft erbij:

Een volwassen man die op een vieze smerige manier aan je zat. Het was net een strafkamp. Deed je niet mee aan zijn ding dan kon je je eigen kots eten en in mijn geval als moslim varkens. Heb jaren geloofd dat Allah me gestraft had. We kregen nooit

zakgeld. Ons geld werd afgepakt wat we kregen van onze ouders. Als we dachten kwam meneer zogenaamd kijken of wij goed gedoucht hadden en raakte dan plekken aan. Als hij voorleest dan zet hij mij op hem. Tot dat ik een keer goed boos werd.

Drie oud-bewoners die 'niet uit te houden zo slecht' hebben aangevinkt lichten bij hun antwoord toe dat er sprake was van mishandeling en seksueel misbruik. Twee oud-bewoners beschrijven daarbij onder andere de negatieve bejegening die ze hebben ervaren: *'Naast dat er vaak gezegd werd dat je niks zou bereiken en je niks zonder hun zou zijn, waren ze ook ENORM streng'* en *'Ze waren negatief, niks was goed wat je deed, losse handen, gevoel geven dat je niks bent, bedreigen'*.

De acht oud-bewoners die 'heel slecht' hebben aangevinkt beschrijven de woorden agressie, (seksueel) misbruik en mishandeling, evenals liefdeloosheid, geen begeleiding en veel geweld. Een oud-bewoner beschrijft de liefdeloosheid, starheid en afstandelijkheid als volgt:

Als klein kind werd ik geacht mee te leven in hun vrome starre levenswijze, wie ik ben en wat ik wil telde niet mee. Als je niet precies deed zoals het moest werd je bv opgesloten op je kamer, als je je eten niet snel genoeg opat kreeg je je yoghurt over je eten heen en als je het niet opat stond dit bord de volgende ochtend weer voor je neus. Van de spanningen begon ik met bedplassen dat werd bestraft met een koude douche. Er werd geen emotionele band met mij opgebouwd, er werd heel koud en afstandelijk met mij omgegaan.

Verschillende oud-bewoners beschrijven het gebrek aan veiligheid dat zij hebben ervaren, waaronder: *'De veiligheid die ik nodig had, die ik thuis niet kreeg, was er in De Glind ook niet'*. Een andere oud-bewoner beschrijft:

Ik voelde mij heel onveilig, alleen en bedreigd door medebewoners. Geen begeleiding, ik werd aan mijn lot overgelaten. Na het weigeren om een boodschap te doen voor een oudere groepsbewoner heeft hij, waar de begeleiding bij was, een sigaret onder mijn oog uitgedrukt. De begeleiding deed niets. Dit was voor mij de start van mijn wantrouwen en maakte dat ik mij onveilig voelde. Dit gevoel van 'er alleen voor staan' heeft voor mij vijf jaar geduurd. Constant het recht van de sterkste ervaren. Rondlopen met moordgedachtes ten aanzien van medebewoners. Intense en diepe haat hebben en voelen jegens medebewoners en minachting naar de leiding toe die volledig niet capabel (in mijn ogen) leken te zijn. Het geloof nam een centrale rol en werd 'afgedwongen'; je moest naar de kerk terwijl ik daar helemaal niet wilde zijn. Nog een onderstreping van dat ik er niet toe deed, ingegeven door in eerste instantie mijn ouders, vervolgens de overheid die mij hier plaatste en door de medebewoners.

Meerdere oud-bewoners beschrijven een gevoel van onveiligheid, ook wanneer zij het Jeugddorp als 'redelijk' hebben ervaren: bijvoorbeeld onveilig door gedrag van andere kinderen en sommige medewerkers van het hoofdgebouw, maar geven tegelijkertijd ook aan dat hun pleegouders aardige mensen waren. Een andere oud-bewoner beschrijft de dominantie en machtspositie van de pleegvader:

Uit de verdiepende interviews met elf oud-bewoners over hun ervaringen met fysieke en emotionele mishandeling en misbruik komen aanvullend nog de volgende uitspraken naar voren: *'Je werd opgesloten, je werd geslagen door meneer'* en *'Ja en het is meer psychologisch, hè, wat hij ook deed. Dat je dan een koude douche kreeg, ja, dat doet niet pijn of zo, maar het is wel... het voelt heel bedreigend.'* Ook noemt een oud-bewoner:

Ik vond het best moeilijk om dingen te onthouden of te leren. En dan worden ze altijd meteen boos als ik dat niet weet. En dan zeggen ze van: 'waarom weet je dat niet? Je bent toch ouder? Je bent gewoon een dom kind'. (...) Zulke dingen weet je.

Ook noemt een oud-bewoner: *'De manier dat ze mentaal met mensen speelden was heel erg van "jij bent afhankelijk van ons, zonder ons ben je niks". Dat hoorde je heel vaak en tot je echt gewoon eigenlijk niemand voorstelde'*. Een andere oud-bewoner beschrijft:

En het ging steeds een tikkeltje verder. En dan als je ging douchen, dan moest je hun ook roepen en dan kwam hij. (...) Hij kwam altijd als eerste naar boven. En ik weet nog dat... toen ging hij mijn haren doen en toen ging hij dus aan mijn vrouwelijke deel zitten. Zogenaamd was dat wassen, maar dat was niet zo, want hij bleef net zo lang wrijven dat een soort iets werd geactiveerd.

4.2 Ontstaan en doorgaan van mishandeling

Op de vraag in de vragenlijst wat volgens oud-bewoners de **reden is geweest van het ontstaan en het doorgaan van het geweld** jegens hen, worden verschillende redenen genoemd, namelijk:

- dat er geen reden (nodig) was, omdat het er cultuur was, het gewoon was en naar alle kinderen in het gezin gebeurde;
- het niet weten;
- het als kind (mogelijk) niet naar de leiding te hebben geluisterd;
- machtsmisbruik, controle verliezen en onmacht door persoonlijke problematiek bij pleegouders, zoals het mogelijk zelf beschadigd zijn of niet capabel zijn voor het werk van de plegers;
- het niet meedoen met de pikorde van andere jongeren in de groep, het makkelijk slachtoffer worden omdat ze 'anders' waren: meer introvert, weinig vrienden hadden of de kleinste van de groep;
- het als kind als probleem gezien worden, dingen verkeerd of niet goed doen en overal straf voor krijgen.
- het als kind als derderangsburger behandeld en achtergesteld worden;
- een niet gereguleerde pleegvader;
- het niet meewerken;
- jaloezie.

Hierbij is het volgende voorbeeld genoemd:

Ik was een gevoelige jongen, ik had heel veel meegemaakt (..) Toen kwam ik naar de jeugdzorg. De Glind. Ik mocht niet huilen. Ik mag niet mijn emoties tonen, dat is voor zwakke mensen zeiden ze. Ik werd wel eens geslagen omdat ik moest huilen.

Een andere oud-bewoner geeft aan: *'Het kortverblijfbeleid heeft mijn pleegouders danig gevormd dat ze pleegkinderen als probleemkind ervaren, en handelden ook zodanig naar de pleegkinderen'.*

Op de vraag **wat maakte dat het geweld kon doorgaan** wordt de **angst om het te delen** het vaakst als reden genoemd. Een oud-bewoner noemt hierover bijvoorbeeld: *'Dit betrof drie geweldplegers die hadden laten zien waartoe ze in staat waren. Ik nam hun dreigementen over mogelijke escalatie serieus en was doodsbang. Daarnaast schaamde ik me rot en wist ik niet wie ik het kon vertellen'.* Een tweede reden die wordt gegeven is het **gebrek aan toezicht en controle**. Een oud-bewoner benoemt hierover: *'Geen controle, toetsing o.i.d. door organisatie, nemen klakkeloos aan wat gezinsouders zeggen/zich voordoen'.* Hieraan gelinkt is de derde reden die wordt genoemd, namelijk dat er **niet naar hen werd geluisterd**: *'Ze konden gewoon doorgaan, niemand geloofde ons'.* Ook de **machtsverhoudingen** tussen kind, volwassenen en de organisatie wordt als reden gegeven voor het kunnen doorgaan van de mishandeling. Zo noemt een oud-bewoner: *'Er werd niet over gesproken, men liet het slachtoffer geloven dat het geweld aan het eigen gedrag te wijten was, er werd niet ingegrepen en ook, de groepsleiding deed mee'.* Een ander beschrijft hierbij: *'Het recht van de sterkste gold, dat was ik ook gewend op straat. Ik was niet sterk/slim genoeg om het te stoppen'.*

4.2.1 Gebrek aan professioneel handelen

In de verdiepende interviews met oud-bewoners worden verschillende keren de omstandigheden in Jeugddorp De Glind benoemd als reden dat het geweld kon doorgaan. Ten eerste geven alle geïnterviewde oud-bewoners ook hier aan dat zij te maken hadden met een gebrek aan professioneel handelen. Zo vertelt een oud-bewoner dat hij zonder pardon het dorp werd uitgezet:

Ze hebben me echt... En dat zit me nog steeds ontzettend dwars. Daar heb ik veel last van gehad in mijn jongvolwassen zijn. Ze hebben me gedropt in het centrum van [stad], bij [stichting] en dat is een crisisopvang waar mensen met drugs en weet ik het allemaal wat, en ik werd afgezet met mijn koffers en de chauffeur zei: 'nou succes'.

Daarnaast geven oud-bewoners aan dat er weinig toezicht op hun welzijn was:

Mijn voogd had geen tijd voor mij, (...) en mijn broertje. Die was er niet voor mij, was er nooit voor mij. Dus ze kreeg wel geld voor ons, maar ze was er nooit voor ons. Ik heb ze één keer gezien, hoogstens twee keer.

Verder benoemt een oud-bewoner hierover: *'Ik heb nooit iemand gezien van de overheid om te kijken of toentertijd van de Raad van Kinderbescherming'.* Een andere oud-bewoner benoemt dat deze in een pleeggezin werd geplaatst waar net een kind was uitgeplaatst vanwege een melding van seksueel misbruik:

Voordat ik in dat gezin was, zat hij daar en hij heeft een melding gemaakt. (...) Toen is hij tijdelijk bij een ander gezin buiten De Glind geplaatst. Toen is hij terug op De Glind gekomen en is hij uitgeplaatst (...), weg bij Familie X, omdat daar dingen gespeeld hebben, en twee weken laten zijn wij geplaatst bij dezelfde mensen.

CG

Beeld: Cornelia Gogelein

Een andere oud-bewoner noemt als voorbeeld van een gebrek aan professioneel handelen:

...een kind wordt in iemands huis geplaatst. Ze kennen die mensen niet. De mensen hebben geen ervaring, hebben zelf soms niet eens kinderen. Krijgen in één keer vier kinderen in huis geplaatst... Het liefst kwamen ze dan ook nog eens een keer, in onze tijd, uit een christelijke gemeenschap. Dus je gelooft God, dus dan is dat goed, altijd vooraan in de kerk dat maakt je geloofwaardig en na de kerk je pleegkind vingeren. Want zo cru en grof is het. Onder het mom van: God begrijpt en vergeeft.

Verder komt naar voren dat er geen actie werd ondernomen na het doen van meldingen van kindermishandeling: *'Nou, dan moet je het niet in je hoofd halen om zoiets te zeggen. Want ja, dat werd ten eerste waarschijnlijk helemaal niet naar geluisterd, maar ten tweede werd dat gewoon van tafel afgeveegd'.*

4.2.2 Gesloten cultuur en gebrek aan transparantie

Een ander onderdeel van de genoemde omstandigheden in Jeugddorp De Glind waarom volgens respondenten geweld door kon gaan zijn tekortkomingen die verband houden met de gesloten cultuur binnen Jeugddorp De Glind. Negen oud-bewoners geven aan dat er weinig tot niet over de geweldservaringen en andere onprettige ervaringen werd gepraat. Zo benoemt een oud-bewoner:

En ja, je wist ook niet zo goed waar je naartoe moest. (...) Ze zeiden bijvoorbeeld wel "ja als je een klacht hebt kun je naar het hoofdgebouw", maar dat deed je natuurlijk niet, want je was bang voor de gevolgen.

Een andere oud-bewoner vertelt hierover:

En je praat natuurlijk niet met andere kinderen erover, maar dat wil je niet. Je schaamt je ervoor en je praat ook niet met andere verzorgers erover, want die waren ook natuurlijk een beetje van ja, die vallen onder hetzelfde hokje.

Nauw gelinkt aan de gesloten cultuur wordt een gebrek aan transparantie vanuit medewerkers van Jeugddorp De Glind genoemd. Een oud-bewoner benoemt dat het moeilijk is om persoonlijke dossierinformatie op te vragen en geeft hierover aan: *'Ja, en als je dan wat krijgt dan is het allemaal zwart gekalkt en dat soort dingen. Ja, dat is gewoon een probleem'.*

Een ander aspect dat hierbij genoemd is, is dat het contact met personen die vermoedens van geweld jegens de kinderen uitten vanuit Jeugddorp De Glind werd verbroken. Ook wordt genoemd dat er geen directe burens in de nabijheid waren die het geweld hadden kunnen waarnemen.

4.2.3 Gebrek aan privacy en autonomie

Daarnaast worden voorbeelden gegeven van het gebrek aan privacy en autonomie van jongeren zelf. Zo noemt een oud-bewoner: *'Maar ik weet, als je werd gebeld, via telefoon ging de pleegmoeder naar boven naar de tweede telefoon en gingen ze gewoon meeluisteren'.* Verder wordt genoemd:

...maar ook met ons zakgeld, daar is ook mee gesjoemeld. Want als je, bedoel als je 1,5 jaar daar gewoond hebt en mijn vader gaf ook weleens geld en als ze dat zagen, pakte ze dat ook af. En kleding geld. Ik weet nog, toen ik daar wegging kreeg ik € 58 en dat klopte nooit. Dus het zakgeld hebben wij 1,5 jaar nooit hebben gehad. Dat is ook in hun zak gegaan...

Ja, het hoofdgebouw is ook gewoon. Dat was gewoon het gebouw waar iedereen elkaar kende en iedereen met elkaar sprak. En je had ook het idee als je daar in de buurt was dat iedereen daar ook op je zat te letten.

Een ander voorbeeld is dat een oud-bewoner spreekt over situaties waarin deze moeilijk gedrag liet zien op school en dat direct werd doorgegeven aan de pleegouders: *'Ja, dat werd natuurlijk wel besproken weer. En ja, dan had je daar natuurlijk wel weer een gezeik bij zeg maar'.*

4.2.4 Ontbreken van contact met vertrouwenspersonen

Het ontbreken van contact met vertrouwenspersonen en de uitsluiting van contact met anderen binnen en buiten Jeugddorp De Glind wordt ook genoemd. Over het contact met de voogd wordt door oud-bewoners opgemerkt dat ze als kind geen vertrouwensband hadden met hun voogd:

Ik had natuurlijk een voogd. Volgens mij heet dat zo. Ja, maar die zag ik gewoon zo goed als nooit. Dus ja, dan? Dan is dat natuurlijk ook een vreemde voor je. Dus dan heb je niet iets dat je zegt van oh, daar kan ik, die persoon kan ik vertrouwen.

Een andere oud-bewoner vertelt hierover:

Nou ja, je had natuurlijk een voogdes en die kwam dan af en toe een keer langs. Ja, en dan had ze bespreking en daarna ging ze nog een stukje met je wandelen en vragen hoe het met je ging. Maar ja, daar had ik ook niet echt mijn idee bij dat ik daar iets bij kwijt kon.

Verder belichten een aantal oud-bewoners dat er een duidelijk onderscheid was tussen eigen kinderen en pleegkinderen:

Maar het was wel iets wat eigenlijk niemand goed kon hebben. Dat dus eigen kinderen gewoon keihard voorgetrokken werden. En die gingen vaker weg met hun eigen ouders. En dan moesten de pleegkinderen bijvoorbeeld naar het logeerhuis en dan hadden de ouders vakantie en dan gingen ze met hun eigen kinderen ergens heen. Dus dat voelden wij altijd van ja, we zijn een soort tweederangs kinderen.

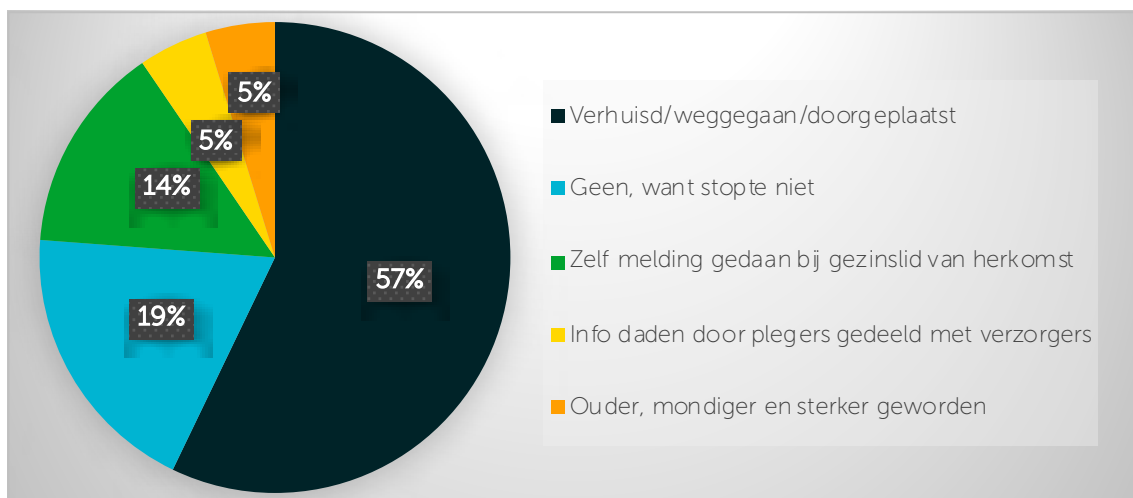
Verdrietig genoeg was er destijds een toch wel duidelijk verschil tussen de zogenaamde 'eigen kinderen' en de 'pleegkinderen'. Zo waren de scholen voor de kinderen niet dezelfde. De Besselaarschool was de 'gewone' basisschool voor de 'eigen kinderen', de Donnerschool was meer een speciale school voor de 'pleegkinderen'.

Ook noemen oud-bewoners dat het toegestane contact tussen hen en hun biologische familie ingeperkt werd. Een oud-bewoner vertelt er het volgende over: *'... ze deden natuurlijk aan ouderverstoting. (...) Dan mochten we niet met z'n allen als mijn moeder er was en dan moest zij er weer apart, want daar ging zij dan te veel mee bemoeien volgens hun'*. Een andere oud-bewoner benoemt geen contact te hebben met zijn/haar biologische zus in de periode dat hij/zij in Jeugddorp De Glind woonde.

4.3 Redenen voor stoppen van de mishandeling

Wat ervoor heeft gezorgd dat het geweld is gestopt wordt door alle 21 oud-bewoners in de vragenlijst beschreven (zie figuur 12).

Figuur 12 Reden voor stoppen van de kindermishandeling (N=21)

Noot. Elke oud-bewoner heeft één antwoord beschreven.

In 16 gevallen (76%) **stopte de mishandeling of het misbruik niet of pas na een verhuizing**. Eén van de drie oud-bewoners die zelf melding heeft gedaan beschrijft: *'Ik heb melding van misbruik door een groepsgenoot gedaan bij mijn biologische moeder. Daarop volgde een overplaatsing, waardoor ook het misbruik door gezinshuisvader stopte'*. De andere twee oud-bewoners die het zelf hebben gemeld deden dat bij hun vader en zus. Ook bij de oud-bewoner die beschrijft dat de plegers de mishandeling deelden met verzorgers is waarschijnlijk de melding door de verzorgers de reden voor het stoppen van het geweld: *'De geweldplegers waren trots op hun daden en konden zelf hun mond niet houden. Na een aantal maanden hoorden mijn verzorgers er via via van'*.

De meeste oud-bewoners hebben het idee dat andere mensen op de hoogte waren van het geweld tegen hen. Een aantal oud-bewoners geven aan het niet te weten en één oud-bewoner denkt van niet. Op de vraag wat de mensen die op de hoogte waren hebben gedaan, geven tien oud-bewoners aan dat deze mensen niets deden. Vier oud-bewoners geven daarbij aan dat andere kinderen het ook wisten die er ook woonden en ermee te maken hadden of dat iedereen in het gezin het wist. Zo beschrijft een oud-bewoner: *'Iedereen in het gezin weet het natuurlijk, maar er werd niet over gesproken en iedereen droeg dit op z'n eigen manier'*. Een oud-bewoner beschrijft dat de mensen die op de hoogte waren zeiden dat het je eigen schuld was en je gingen uitlachen. Een andere oud-bewoner beschrijft: *'Ik was nog te jong. In mijn kinddossier staat dat ik een ongezonde belevingswereld had. Kortom ik werd niet serieus genomen of geloofd'*.

Handwritten text in a stylized, repetitive script, possibly a form of shorthand or a decorative pattern. The text is arranged in approximately 20 horizontal lines across the page.

Beeld: Cornelia Gogelein

4.3.1 Acties van oud-bewoners

Uit de interviews met oud-bewoners komt naar voren dat zij zelf verschillende acties hebben ondernomen om het geweld te stoppen. Zo geven zes oud-bewoners aan dat zij over hun geweldservaring konden praten met anderen, waaronder met hun biologische familie. Zo noemt een oud-bewoner: ‘... ik heb alles aan mijn vader verteld’. Een andere oud-bewoner benoemt over wat maakte dat het geweld stopte: ‘... ik heb het tegen mijn moeder gezegd wat die oudere groepsgenoten deden en daardoor ben ik eruit geplaatst’. Verder vertelt een oud-bewoner over een situatie waarin hij/zij de geweldservaring deelde met het weekendgezin:

Nou ja, ik had ook dat weekendgezin en daar heb ik ook dingen schijnbaar verteld, want ik heb over mijn pleegbroer daar schijnbaar verteld dat ik van hem m'n broek uit moest doen en dat die weekendpleegvader mij niet naar bed mocht brengen.

Een andere oud-bewoner benoemt zijn/haar ervaring te hebben verteld aan zijn/haar mentor en weer een ander benoemt dat deze zijn/haar verhaal kon vertellen aan leeftijdsgenoten in Jeugddorp De Glind:

Want meestal, als we naar school gingen fietsen, kende ik gewoon wat mensen die ik het vertelde, weet je wel (...) ik was wel blij dat ik het aan iemand kon vertellen (...) dus dan zeg ik altijd: ik moet je iets vertellen, maar je moet wel gewoon je mond dicht houden. Niet aan jouw pleegouders vertellen, want dan krijg ik weer dat gezeik. Weet je, ik vertelde het wel, maar niet aan een volwassen mens, meer mijn leeftijdsgenootjes enzo.

Naast het vertellen van de geweldservaringen aan anderen zijn er oud-bewoners die er een melding van maakten. Deze meldingen werden niet altijd door henzelf gedaan; in sommige gevallen waren het naasten (waaronder biologische familie) die deze stap namen voor hen bij de directie van Jeugddorp De Glind. Een oud-bewoner vertelt hierover: ‘En ik heb dus toen in het tweede gezin een melding ervan gemaakt bij de huismoeder, ja, pleegmoeder. En die pleegvader heeft het uiteindelijk bij de directeur van De Glind gemeld...’. Een andere oud-bewoner vertelt over een situatie waarin hij/zij zijn/haar biologische zus heeft verteld over de ervaring met geweld, die vervolgens een melding voor hem/haar maakte bij de directie. De derde oud-bewoner sprak de dader ook aan en zegt hierover: ‘Ze hadden een keer een teamvergadering, toen hebben ze hem erop aangesproken en toen dat die hardhandig was en toen kwam zijn vrouw voor hem op dat het niet zo was.’

Vier oud-bewoners benoemen juridische stappen te hebben gezet naar aanleiding van het geweld dat zij hebben meegemaakt. Drie van deze oud-bewoners vertellen dat er aangifte is gedaan, waarna een rechtszaak volgde. Een andere oud-bewoner geeft aan dat zijn/haar biologische vader een advocaat heeft ingeschakeld.

4.4 Omgang met en gevolgen van melden van mishandeling

Bijna alle oud-bewoners geven in de vragenlijst aan dat er, voor zover zij weten, **geen stappen zijn ondernomen** door medewerkers van Jeugddorp De Glind of van een andere organisatie om het geweld tegen te gaan. Eén oud-bewoner beschrijft dat dit wel zo is en

beschrijft erbij dat pleegkinderen na de melding meteen uithuisgeplaatst zijn en het pleeggezin binnen een aantal maanden moest vertrekken uit Jeugddorp De Glind. Drie oud-bewoners beschrijven dat er wel én geen stappen zijn ondernomen: Eén van hen werd doorgeplaatst, een ander benoemt dat twee stagiaires en een groepsleidster kritische vragen stelden, waarna de groepsleidster door de hoofdleder werd 'afgezet'. De derde oud-bewoner beschrijft het volgende over het bagatelliseren van de ernst van het misbruik en de doorplaatsing van hem/haar die daarop volgde als resultaat:

Men zag mij niet als slachtoffer, maar als vrijwillige participant. Eén van de heren van het hoofdbureau omschreef wat mij overkomen is als 'een seksuele ontdekkingsreis'. Die brief heb ik nog. Ik werd niet geloofd en ben van de ene op de andere dag overgeplaatst. Daarmee was voor hen het probleem opgelost. Voor mij voelde het als straf, ik begreep er niets van.

Redenen die oud-bewoners geven voor het niet ondernemen van actie tegen het geweld hebben ten eerste te maken met het feit dat het **geweld niet werd besproken**, het **kind als oorzaak** werd gezien of **niet werd geloofd** en het **binnen de geslotenheid** van het Jeugddorp werd gehouden. Zo wordt beschreven: *'Ik denk dat het in die tijd gebruikelijk was om met harde hand de orde te handhaven en dat het was geaccepteerd en oogluikend in een protestants-christelijke omgeving werd toegestaan'*. Verder beschrijft een oud-bewoner: *'Daar in dat kerkelijke gebied werd alles onder één tapijt geveegd en lag alles aan ons'*. Een ander voorbeeld is: *'De organisatie wilde zaken die geen goed beeld over De Glind gaven/geven zo snel mogelijk uit beeld hebben. Zo uit beeld dat het niet bestaat'*. Ook is beschreven:

Ze maakten het persoonlijk. Kritiek leverde op dat je werd opgesloten op je kamer, niet naar school toe mocht, niet mocht telefoneren, geen activiteiten buiten de borden van het terrein mocht ondernemen. Alles om "je wil te breken", zoals ze dat noemden.

Daarnaast wordt in de ingevulde vragenlijsten aangegeven dat de geweldplegers **niet ter verantwoording werden geroepen**, blijkend uit het volgende citaat: *'Na mijn overplaatsing heb ik melding gemaakt van het misbruik door de gezinshuisvader. Uit het archief blijkt dat na intern onderzoek geen stappen zijn ondernomen. Daarnaast is mij bekend dat er na mij nog meer slachtoffers zijn geweest'*.

Bijna alle oud-bewoners geven in de vragenlijst aan dat hen niet is afgeraden om stappen te zetten. Hierbij hebben negen oud-bewoners aangevinkt dat het **geen optie was om het te melden** en acht oud-bewoners dat er destijds **geen optie bij hen bekend was om te melden of geen melding durfden of konden maken** vanwege hun 'overlevingsmodus': *'Ik zou het denk ik niet gemeld hebben wanneer ik de kans had gehad. De schaamte, pijn, onbegrip en 1.000 overige emoties waren te rauw en zaten te diep'*. Waarom het geen optie was om te melden is door acht oud-bewoners toegelicht. Zij beschrijven dat dit kwam door angst, dat ze niet beter wisten of dat zij niet werden geloofd of er toch niet toe deden.

Een paar oud-bewoners geven aan dat hen wel is **afgeraden om stappen te zetten** om het geweld te stoppen. Genoemd wordt dat medewerkers zoals van de directie en van het hoofdgebouw, de pleegouder, groepsleiders als ook de eigen voogd het slachtoffer niet geloofden. De reden voor het afraden waren het geen bewijs hebben en de bewering dat

je geweld over jezelf afriep door niet aan te passen aan de normen, waarmee grensoverschrijdend gedrag werd goedgepraat.

Bij een paar oud-bewoners is wel **aangeraden om stappen te zetten**, waarvan in het ene geval door groepsleiders met als argumentatie dat meiden voor zichzelf moesten opkomen. In het andere geval werd het aangeraden door het bestuur en de mentor, met als reden: 'elke vorm van geweld tegen (pleeg)kinderen is ontoelaatbaar'.

Uit de interviews met oud-bewoners worden er verschillende **gevolgen voor de daders** van het geweld tegen de kinderen genoemd. Bij drie oud-bewoners komt er naar voren dat de dader na een rechtszaak is veroordeeld, bijvoorbeeld *'Meneer is gestraft voor 250 uur taakstraf'*. Een andere oud-bewoner benoemt dat de daders van misbruik het restaurant dat ze hadden met hun zoon hebben moeten verkopen en sluiten. Twee oud-bewoners noemen dat de daders verplicht moesten verhuizen uit Jeugddorp De Glind, waaronder: *'...en de familie (...), dat is de familienaam van de pleegouders, die hadden daarna drie maanden de tijd om hun biezen te pakken'*. Ook noemt een oud-bewoner dat de dader is opgepakt na het doen van aangifte. Een andere oud-bewoner beschrijft een situatie waarin er een zaak liep tegen een dader die verstandelijk beperkt was en zegt hierover: *'Daar is ook nog een zaak over geweest, maar omdat hij niet helemaal spoort heeft hij daar verder geen straf voor gekregen'*.

4.5 Impact van en omgang met mishandeling

Uit de interviews met oud-bewoners komt naar voren dat het geweld dat zij hebben meegemaakt impact heeft op verschillende levensgebieden, namelijk op manieren hoe zij met hun ervaringen omgaan, welke psychische gevolgen zij ervaren en maatschappelijke gevolgen. Veel van de oud-bewoners ervaren deze gevolgen nog tot op de dag van vandaag.

Vijf oud-bewoners beschrijven verschillende manieren waarop zij tijdens hun tijd in Jeugddorp De Glind probeerden om te gaan met hun ervaringen. Een aantal oud-bewoners probeerden zo min mogelijk op te vallen:

Het punt is ook dat ik al aanvoelde hoe hij [dader] was en dat ik daardoor al moet aanpassen, zodat ik niet op m'n kop zou krijgen. Je gaat dus... Wat ik ook teruglees over mezelf is dat ik me heel erg onzichtbaar maakte. Mensen zagen mij gewoon niet. Ja, en toen ik in het tweede gezin kwam, dachten ze dat ik contactgestoord was, terwijl dat helemaal niet zo was, maar omdat ik gewoon zo afgezonderd had om maar niet op te vallen. (...) ... je zorgt er gewoon voor dat je niet meer bestaat eigenlijk.

Andere oud-bewoners beschrijven agressie als overlevingsgedrag op hun geweldservaringen: *'In groep acht ging ik heel erg tegen de meester schoppen en moest ik bijna zelfs een keer geschorst worden. Ik had nooit een brutale bek, behalve op school'*. Een andere oud-bewoner omschrijft een soortgelijke situatie: *'Ik werd gewoon van school weggestuurd, want ik sloeg iedereen voor zijn bek als ik de kans kreeg. En ik had tegen iedereen een grote mond'*.

Daarnaast benoemen drie oud-bewoners in een overlevingsstand te hebben verkeerd tijdens de periode in Jeugddorp De Glind, waarbij één oud-bewoner aangeeft tot op heden daar nog in te zitten:

Ik zat in de overlevingsstand. (...) Je toont weinig emotie. Je gaat gewoon eigenlijk door de dag heen en je laat alles op je afkomen en je probeert zo veel mogelijk jezelf af te schermen voor alles wat er gebeurt, voor emoties die je hebt of wat dan ook. (...) je beschermt jezelf gewoon voor alles wat er naar je toe komt en je accepteert het maar en je zegt van op een gegeven moment ben ik hier weg en that's it.

Ook wordt een sterk gevoel van autonomie en zelfbeschikking als psychisch gevolg genoemd:

Ik heb er wel wat aan overgehouden, dat wel. (...) Maar dat zit misschien ook wel in mijn karakter. (...) Ik heb me eigenlijk nooit neergelegd bij, zeg maar, bij (...) wat gangbaar is, met name in je werk, hoe mensen erover denken. Ik probeerde dat altijd wel een beetje op te rekken en dat heb ik, met name uit die periode, heb ik dat denk ik gekregen. Of gekregen? Heb ik daaraan overgehouden, beter gezegd. Van dat ik dus ja toch regelmatig van de gebaande paden af ging. Ook in mijn werk, maar ook gewoon in mijn dagelijks leven. Dat als mensen zeiden van 'dat kan niet', dan zei ik altijd van 'Hoezo kan niet? Dat gaan we dan eens bekijken of het niet kan'. En meestal kon het wel. Dat zeg ik er dan direct bij. (...) En twee is, maar dat geldt wel ook voor iedereen denk ik, je moet niet aan mijn vrijheid komen, want dan ga ik als het ware om me heen slaan, om maar even zo te zeggen. Dat zal ik niet doen, maar bij wijze van spreken. En dat is heel sterk van mij aanwezig. Daar moet je niet aankomen.

Er worden problemen benoemd in het contact met anderen, bijvoorbeeld: *'Wat ik erg vind is dat ik door deze hele periode zo verknipt ben geraakt dat ik alle serieuze relaties in mijn leven heb verziekt en dat ik er niet 100% ben voor mijn twee kinderen'*. Ook wordt hierover benoemd:

Nogmaals, dat stamt al vanuit mijn thuissituatie, maar dat De Glind me dan ook op zo'n manier weer loslaat en er niet meer naar omkijkt. Nee dus.... Ik ben niet goed in het onderhouden van relaties. Ik heb gelukkig een handjevol heel fijne vrienden, al heel lang. Maar het hebben van een liefdesrelatie is voor mij ook veel te complex. Dat kan ik niet, dat heb ik niet geleerd.

Ook wordt middelengebruik en het hebben van een doodswens genoemd: *'Ja, als ik me klote voelde dan ging ik... ja, cocaïne gebruiken en dan ging ik even blowen' en 'Ik wou gewoon niet meer leven, maar ik stond ook echt op het punt om gewoon een pil te nemen en gewoon mijzelf van kant te maken.'*

Als gevolgen op maatschappelijk niveau geven oud-bewoners aan een periode op straat te hebben geleefd en sociaal achter te lopen op leeftijdsgenoten die niet in Jeugddorp De Glind verbleven.

4.6 Ervaringen met steun

Vijf oud-bewoners geven in de vragenlijst aan steun te hebben ervaren tijdens hun verblijf in Jeugddorp De Glind, de andere oud-bewoners niet. De steun die is ervaren is gekomen van pleegouder(s), andere jongeren in het Jeugddorp, vriend(innen), biologische ouders, opa('s) en/of oma('s), een speltherapeut en mensen bij sport. Het gaat dan om het bieden van een luisterend oor en het voeren van gesprekken. Eén oud-bewoners beschrijft hierbij: *'De enige volwassene die me wel leek te zien'*. Een ander beschrijft dat het ging om *'luisteren en vertellen wat ik anders kon doen. Veel adviezen gingen dan over aanpassen, niet opvallen'*.

Uit de verdiepende interviews met oud-bewoners komt in aanvulling op de informatie uit de vragenlijsten naar voren dat vier oud-bewoners steun hebben ervaren van medewerkers in Jeugddorp De Glind. Zo benoemt een oud-bewoner steun te hebben ervaren van het nieuwe pleeggezin waar hij/zij in geplaatst werd:

Kijk, ik heb ook een heel fijn gezin gehad. Ja en zonder hun had ik er nooit zo voor gestaan, want zij hebben met mij eigenlijk die therapie, die hebben zij gegeven, waardoor ik er nu makkelijk over kan praten.

Een andere oud-bewoner noemt steun te hebben gehad van paarden op de kinderboerderij:

En mijn troost, die vond ik eigenlijk in de kinderboerderij, bij de paarden (...) Toen wist ik niet eens dat paarden zo helend waren, maar kan je nagaan wat voor verbindingen ik al had met paarden. En ik was daar ook altijd, want ik wilde zo min mogelijk thuis zijn.

4.6.1 Steun na de periode in Jeugddorp De Glind

Verder geven zeven oud-bewoners in het interview aan dat zij na de periode in Jeugddorp De Glind nog contact hadden met betrokkenen van Jeugddorp De Glind, waaronder met andere kinderen uit het Jeugddorp. Een oud-bewoner zegt hierover: *'Toevallig één van mijn vrienden van De Glind. Die was vanochtend nog hier, want die zie ik nog steeds regelmatig'*. Drie oud-bewoners benoemen nog contact te hebben (gehad) met hun pleegouders:

Ja, er is toen wel wat contact geweest wat ik nu nog levendig kan herinneren is dat ik toen, is hij wel eens een keer op visite geweest toen ik net een plek voor mezelf kreeg in [stad], maar hij was vooral met zichzelf bezig en met zijn eigen verhalen en dingen die hem boeide.

Een andere oud-bewoner benoemt hierover:

En ik ben ze beiden een jaar of tien geleden tegengekomen. Ik reed door De Glind en ik zag ze lopen allebei. Ik denk; wat doe ik... ik denk ik stop toch. Dus ik mijn auto daar langs de weg zetten en uitstappen. Heel fijn gesprek gehad. Is helemaal geen... er zijn geen issues tussen ons. Pleegmoeder zei van: "ik heb dertig plus jaar in De Glind gewerkt en ik heb maar van één ding spijt, en dat is hoe we met jou zijn omgegaan".

Drie oud-bewoners hebben nog contact gehad met (oud-) medewerkers van Jeugddorp De Glind: *'We hebben wel eens inderdaad een rondje gedaan bij De Glind en hebben de kleuterjuf gesproken. De man van de kinderboerderij. Ehm, ja, en dan gewoon natuurlijk [de directeur] en dat soort mensen'*. Als laatste vertelt een andere oud-bewoner nog contact te hebben met zijn/haar weekendgezin.

4.6.2 Behoeften aan steun in Jeugddorp De Glind

In de vragenlijst is aan oud-bewoners de vraag voorgelegd wat ze toen ze nog woonden in Jeugddorp De Glind nodig zouden hebben gehad aan steun. Oud-bewoners geven hierbij aan dat zij:

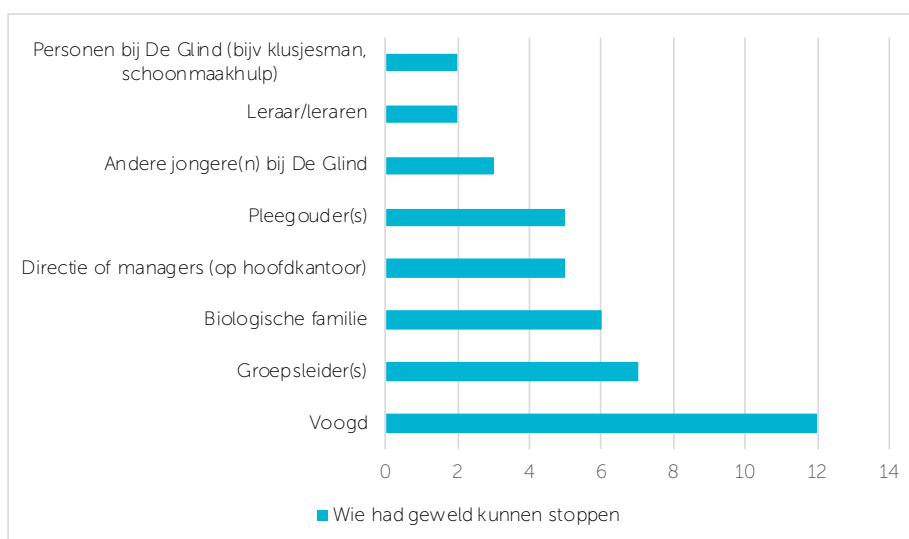
- gezien wilden worden, iemand wilden hebben waarmee ze konden praten, waaronder een volwassene die de hen als kind vertrouwde, geloofde en hen begreep;
- een onafhankelijk vertrouwenspersoon wilden die bijvoorbeeld acties kon inzetten zonder dat kinderen zich daarover opgelaten of onveilig zouden voelen;
- behoefte hadden aan lieve mensen en een warm nest;
- veiligheid wilden ervaren en dat daarbij niet het recht van de sterkste had moeten gelden;
- behoefte hadden aan goede hulpverleners en hulp, waaronder 'mensen die dingen zagen en hun mond opentrekken'. Ook beschrijft een oud-bewoner hierbij: *'De begeleiders en gezinshoofden zorgden voor elkaar i.p.v. voor de kinderen. De mensen die daadwerkelijk op kwamen voor de kinderen bleven niet lang. Machtsmisbruik zou altijd een topic hoog op de agenda moeten zijn in dergelijke organisaties'*.

Er is een aantal oud-bewoners die steun heeft gehad van mensen die het geweld niet hebben gestopt, maar er wel voor hen probeerden te zijn. De mensen die er voor hen probeerden te zijn luisterden, praatten, waren er en maakten samen eten. Genoemd zijn pleegouder(s), andere jongeren in Jeugddorp De Glind, biologische ouders, broer(s) en/of zus(sen), een docent van de lagere school, en een speltherapeut en een kleuterjuf.

4.6.3 Mensen die geweld hadden kunnen stoppen

Een groep van 16 oud-bewoners beschrijft mensen die het geweld misschien hadden kunnen stoppen, waarbij sommigen meerdere mensen beschrijven (zie figuur 13).

Figuur 13 Mensen die het geweld misschien hadden kunnen stoppen (n=16)

Noot. Oud-bewoners konden meerdere antwoorden geven.

Wat hadden deze mensen kunnen doen om het geweld te stoppen? Oud-bewoners beschrijven het vaakst het serieus nemen van kinderen, klachten en meldingen, en meer toezicht, goede monitoring en meer controle. Ook wordt het ontslag en onmiddellijk verwijderen van geweldplegers uit het dorp beschreven. Actie ondernemen en pleegouders aanspreken wordt ook beschreven: *'zij [pleegmoeder] had het kunnen stoppen maar dacht aan zichzelf'*. Tot slot beschrijven oud-bewoners een ander (te)huis en duidelijk maken dat geweld niet de oplossing is.

4.7 Aanbevelingen voor verbetering van de hulpverlening

Gedurende de interviews hebben oud-bewoners concrete aanbevelingen gedaan voor verbetering van Jeugddorp De Glind, namelijk met betrekking tot transparantie en meldingen serieus nemen, en aandacht voor de achtergrond en het welzijn van kinderen. Ook doen sommigen aanbevelingen voor verbetering van het gehele jeugdhulpsysteem.

4.7.1 Transparantie en meldingen serieus nemen

Een aantal oud-bewoners noemt dat Jeugddorp De Glind meldingen van geweld serieus moet nemen en actie moet ondernemen. Een toelichting van een oud-bewoner op deze aanbeveling is:

Als een kind een melding doet, dan moet je gewoon aangifte doen. En de politie kan dat onderzoek doen. Dat moet je niet zelf doen. Jij bent geen onderzoeker. En wat ze nu gewoon nog steeds doen is dat ze zelf een intern onderzoek doen en dan vervolgens dat kind uitplaatsen of die ouder uitplaatsen en dat is het dan, dan is het afgehandeld. Maar die persoon, daar is geen aangifte gedaan. Dus er is geen politieonderzoek naar gedaan. Die krijgt dus nog steeds een VOG¹⁰. Die kan weer daar gewoon verder gaan werken of weet ik het waar, en die doet dan gewoon weer precies hetzelfde. En in die zin is het nu nog steeds zo dat ze dat nog steeds in stand houden. En dat zou ik wel bij De Glind willen veranderen.

Andere oud-bewoners geven aan dat Jeugddorp De Glind transparanter moet zijn, bijvoorbeeld: *'Durf gewoon eerlijk te zijn en transparant en durf inderdaad als er misstanden zijn dat toe te geven ook'*.

4.7.2 Aandacht voor achtergrond en welzijn van kinderen

Oud-bewoners noemen ook dat er meer aandacht moet worden besteed aan inhoudelijke gesprekken met de kinderen:

Misschien was het beter geweest als er een vergadering over geweld in het huis... Misschien voor de kinderen, waar ze bij elkaar worden geroepen en zodat ze gewoon kunnen praten met elkaar wat er speelde. Met een paar vertrouwenspersonen om de tafel gewoon, dat iedereen zijn eigen verhaal kon doen en dan konden steunen en ook gewoon bespreken wat beter kon.

Jeugddorp De Glind moet meer rekening houden met de achtergrond van het kind: *'En daar denk ik dat De Glind wel beter in kan worden. Ook dat ze meer kijken. Oké, dat kind;*

¹⁰ Verklaring Omtrent Gedrag

uit welke thuissituatie komt hij/zij, welke mogelijke trauma's spelen er? Want die kinderen zijn daar niet voor niets'. Verder wordt genoemd dat er voor elk kind een vertrouwenspersoon beschikbaar moet zijn:

Ik vind dat als je een naar pleeggezin gaat, vind ik dat je gewoon eigenlijk automatisch dat iemand een vertrouwenspersoon moet hebben. Zo weet je wel, die 100% zo is van; als er wat is kan je me gewoon bereiken of bellen. Je hoeft niets aan hen te vertellen. Bel me, Ik sta via 24/7 open. Je kan me altijd bereiken, gewoon 100% er voor hen zijn.

Ook wordt genoemd dat een kind direct uit een situatie moet kunnen worden gehaald als er geweld heeft plaatsgevonden:

...maar een kind is uithuisgeplaatst in een pleeggezin bijvoorbeeld, daar moet het veilig zijn. Als daar geslagen wordt, is dus niet veilig. Dat betekent dat het kind dus daar ook niet meer moet zijn. Dus er moeten routes gecreëerd worden waardoor een kind dat achter zich kan laten eigenlijk. Dat zou denk ik het belangrijkste zijn, weet je. (...) ja ik denk gewoon dat als er geweld plaatsvindt, fysiek bijvoorbeeld, psychisch is het misschien soms wat lastig te bepalen, maar dan moet zo'n kind gelijk uit de situatie kunnen.

4.7.3 Zwarte lijst, afstappen verdienmodel en duidelijk beleid tegen geweld

Naast aanbevelingen voor Jeugddorp De Glind specifiek, doen oud-bewoners aanbevelingen voor het gehele jeugdhulpsysteem in Nederland. Zo noemt een oud-bewoner het in gebruik nemen van een zwarte lijst met medewerkers:

En ja. En eigenlijk ook bij organisaties. Die zouden dat gewoon moeten in kunnen zien, vind ik. Van 'oh we krijgen een nieuwe medewerker, even kijken of deze op de zwarte lijst staat of niet'. Dat dat openbaar wordt gemaakt zeg maar.

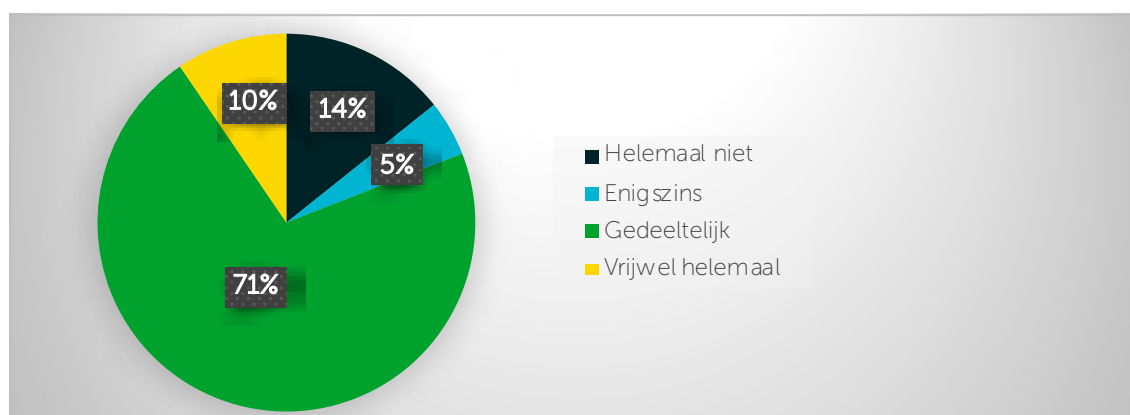
Verder wordt genoemd dat het jeugdhulpsysteem in Nederland moet afstappen van het verdienmodel en meer moet investeren in opties om kinderen thuis te laten wonen: 'Het kind hoort thuis'.

Een derde aanbeveling is dat organisaties duidelijk in hun beleid moeten opnemen dat geweld nooit is toegestaan: 'Je zou ergens in je DNA moeten zetten van je organisatie als een frontlijn zijnde dat geweld not done is, dat dat geweld, dat dat een no go is...'.

4.8 Behoeften met betrekking tot (eer)herstel

Op de vraag in welke mate slachtoffers hersteld zijn van het geweld tegen hen geven de 21 oud-bewoners in de vragenlijst de antwoorden zoals vermeld in figuur 13.

Figuur 13 Mate van herstel van geweld (n=21)

Wat betreft (eer)herstel geven 19 oud-bewoners aan dat aan hen nooit persoonlijk excuses is gemaakt over de mishandeling die zij hebben meegemaakt. Van de twee oud-bewoners die wel excuses hebben gekregen beschrijft er één dat de excuses zijn gemaakt tijdens een hoorzitting van de Commissie Samson, maar dat de vertegenwoordigers die er toen bij waren niet dezelfde personen waren als die destijds verantwoordelijk waren. Ook beschrijft deze oud-bewoner: *'tevens is er verder geen actie ondernomen, zoals intern onderzoek of acties tegen de dader. De excuses betekenen dan niet zoveel'*. De andere oud-bewoner die excuses heeft gekregen beschrijft erbij:

Nou echte excuses niet zo zeer. Wel hebben een aantal oud-medewerkers erkend dat dit gezin niet oké was. Dat was een prettige bevestiging van wat ik al voelde/wist. In die zin werd ik eindelijk gezien/gehoord. Ik was niet het probleem, dát gezin was het probleem.

Acht oud-bewoners geven aan excuses alsnog op prijs te stellen. Toelichtingen die daarbij gegeven worden hebben vaak betrekking op het als mens gezien worden, erkenning krijgen en inzien dat er fouten zijn gemaakt door de organisatie. Zo wordt als reden beschreven: *'Dat ik nu gezien word als een mens i.p.v. een jeugdzorg product. Een excuus maakt niks goed, maar geeft wel aan dat ons onrecht is aangedaan en dat het nooit heeft mogen gebeuren'*. Een ander beschrijft als reden: *'Dat men inziet dat men fout zat en gelegenheid heeft om excuses aan te bieden. Jammer dat de verantwoordelijken van toen er waarschijnlijk niet meer zijn'*. Ook wordt door twee oud-bewoners beschreven dat ze er tot vandaag de dag nog last van hebben, bijvoorbeeld: *'De gevolgen van mijn jaren bij de Glind zijn tot op de van vandaag voelbaar in mijn leven. Een excuus zou, in mijn geval, een bevestiging van mijn bestaan daar zijn'*.

Andere oud-bewoners beschrijven dat de excuses van Jeugddorp De Glind moeten komen en dat het Jeugddorp De Glind zou sieren als ze persoonlijk excuses zouden maken naar slachtoffers. Eén slachtoffer maakt daarbij wel een kanttekening: *'Ik weet helaas dat De Glind het niks boeit na gesprekken te hebben gehad met de huidige leiding'*.

Elf oud-bewoners stellen alsnog excuses krijgen niet op prijs. Redenen die daarbij worden gegeven zijn dat ze er geen meerwaarde in zien, omdat het voor hen niks oplevert, het al is gebeurd, het altijd in hun gedachten is en/of schade niet meer te herstellen is. Zo beschrijft een oud-bewoner: *'Ik heb niks aan sorry, daarmee krijg ik niks terug wat ik*

vandaag had kunnen worden zonder een onbeschermd leven. Wij hebben levenslang gehad'. Een ander geeft aan:

Ik heb veel tijd verloren, om hiermee te dealen heeft mij heel veel energie gekost. Mijn revanche is dat ik een eigen bedrijf heb, twee kinderen heb, gelukkig getrouwd ben en financieel onafhankelijk ben. Dealen met autoriteit is nu nog mijn laatste uitdaging.

Sommige oud-bewoners geven aan dat het wat hen betreft te laat is om nog excuses te krijgen, bijvoorbeeld: *'Ik ben er naartoe geweest (...) om verhaal te halen, maar ze bleven ontkennen, nu hoeft het niet meer'.*

Serieuze erkenning en excuses gaan voor oud-bewoners vaak hand in hand. Bovendien moet het in verhouding staan met wat ze hebben meegemaakt:

Ik heb hier nooit met iemand over gesproken. Familie, vrienden, niemand weet ervan. Wanneer ik terugdenk aan die tijd (en dat doe ik vaker dan me lief is), dan ben ik ineens weer 13. Alle emoties van toen zijn er nu nog. Een paar betrokkenen wonen nog steeds in De Glind. Ik kan ze niet onder de ogen komen, ik zou me meteen weer veroordeeld voelen. Daarnaast ben ik ongelooflijk boos. Er is multidisciplinair overleg geweest en bewust gekozen voor een bepaalde manier van handelen. Excuses zijn in mijn optiek en in mijn geval hypocriet, kolen op het vuur gooien.

Vrijwel alle oud-bewoners geven in de vragenlijst aan dat aan hen nooit is gevraagd wat zij nodig hadden om te herstellen van het geweld tegen hen. Antwoorden op de vragen op welke manier nu nog kan worden bijgedragen aan (eer)herstel en wat Pluryn en/of de Rudolphstichting kunnen doen om bij te dragen aan (eer)herstel staan weergegeven in de tabel hieronder (zie tabel 6).

Tabel 6 Manieren van bijdrage aan (eer)herstel oud-bewoners

Vormen van (eer)herstel	In het algemeen (n=19)	Door Pluryn/Rs (n=15)
Financiële tegemoetkoming	16	4
Excuses van de Nederlandse overheid	15	
Excuses (van de jeugdzorgorganisatie die nu/destijds verantwoordelijk is/was voor De Glind)	13	4
Excuses van instanties zoals Jeugdzorg Nederland en de Raad voor de Kinderbescherming	13	
Hulp van instanties zoals het Schadefonds Geweldsmisdrijven en Slachtofferhulp Nederland	13	
Contact met en hulp van lotgenoten	10	
Hulp of (trauma)behandeling van een therapeut	9	
Openheid		6
Excuses van de jeugdzorgorganisatie die nu verantwoordelijk is voor De Glind	6	
Het lezen van verhalen van lotgenoten	6	
Een (foto) tentoonstelling over het thema	5	
Een fysiek monument voor de slachtoffers	4	
Informatie en hulpbronnen op de website www.geweldinjeugdzorginfo.nl	3	

Het lezen van (een) boek(en) over dit onderwerp	3
Het kijken van de documentaire over dit onderwerp	3
Erkenning	3
Plan om geweld te voorkomen	2
Helpen	2
Gerechtigheid	2
Zichzelf opheffen	1

Noot. Rs = Rudolphstichting.

Bij openheid, dat het vaakst wordt beschreven als vorm van (eer)herstel door Pluryn/Rudolphstichting, worden als voorbeelden het vrijgeven van archiefmateriaal en dossiers voor slachtoffers en onderzoekers genoemd. Zo beschrijft een oud-bewoner: *‘Door transparant open en eerlijk te zijn over het verleden, zich leerbaar op te stellen’*. Bij het plan om geweld te voorkomen wordt het daadwerkelijk invoeren van de aanbevelingen van Commissie De Winter beschreven. Bij gerechtigheid beschrijft een oud-bewoner: *‘Daders te confronteren of helpen met daders voor een rechter te krijgen’*. Bij helpen gaat het om slachtoffers helpen waar nodig, waaronder bij psychische zorg. Wat betreft het zichzelf opheffen licht een oud-bewoner toe: *‘De overheid moet financiering van dergelijke instituten intrekken. Geweld tegen kinderen verdient geen subsidie. Veel strengere controles’*.

Ook is soms aangegeven dat een poging tot (eer) herstel niet wenselijk is:

Ik heb in mijn leven zo’n knak opgelopen, dat is niet te herstellen, ik wil er niet meer aan herinnerd worden, alleen ik functioneer nu nog niet goed in het dagelijkse leven, en we zijn al jaren verder, maar toch.

Er wordt ook genoemd dat het oppakken van de verantwoordelijkheid en het bewerkstelligen van gerechtigheid zou kunnen bijdragen aan het gevoel van (eer) herstel:

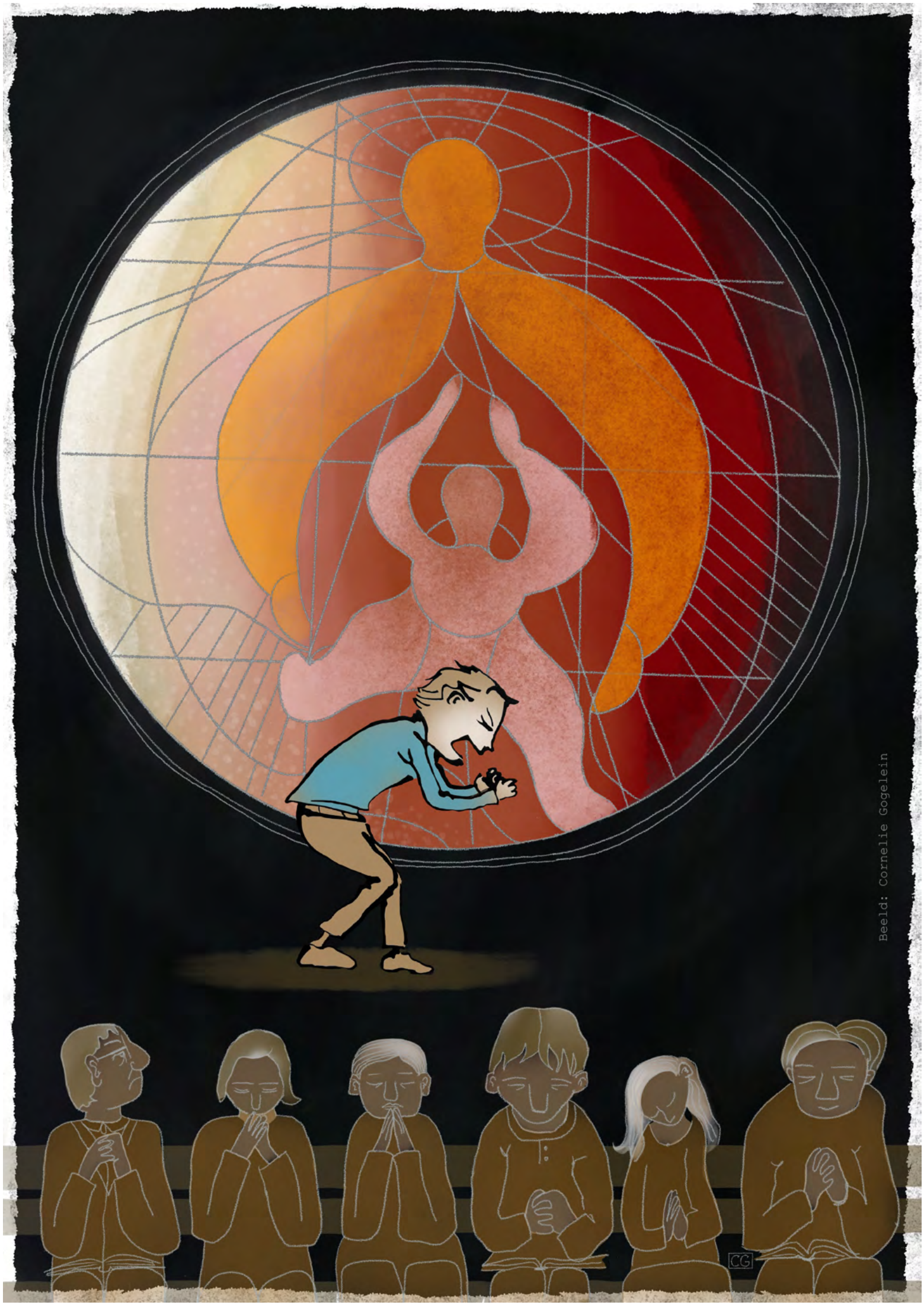
De geweldplegers, maar ook overige betrokkenen die hebben bijgedragen aan het verdoezelen van misstanden, dienen voor zover mogelijk alsnog verantwoording af te leggen. Laat ze verklaringen afleggen, getuigen voor commissies. Vervolg ze juridisch. Leg de schuld en schaamte voor de verandering bij hen, met naam en toenaam.

Een oud-bewoner die juist alle vormen van eerherstel heeft aangevinkt beschrijft erbij: *‘Ik denk dat niks genoeg is. En het allemaal kan en mag bijdragen aan eerherstel, omdat ik denk dat alles ervoor nodig is. Er is niks te veel’*.

Aanvullende suggesties voor eerherstel hebben betrekking op openheid over het verleden en heden, bekendheid en reportages door media en daders publiekelijk bekend maken. Ook wordt hierbij openheid over wat verantwoordelijk instanties hebben gedaan en gaan doen om de veiligheid van kinderen die er nu wonen te waarborgen vermeld. Daarnaast wordt het inzetten van ervaringsdeskundige experts die echt kunnen bijdragen aan beleid om verantwoord gedrag binnen dit soort organisaties te realiseren door een slachtoffer beschreven. Eén oud-bewoner beschrijft dat deze wil leren om te leven in plaats van te overleven.

Op de vraag op welke manieren anderen kunnen bijdragen aan eerherstel wordt gerechtigheid en het aanpakken en straffen van plegers het vaakst genoemd. Zo beschrijft een oud-bewoner: *'Voormalig plegers van geweld taakstraf geven minimaal'*. Financiële schadevergoeding wordt door twee oud-bewoners genoemd. Het luisteren en leren van ervaringsverhalen van slachtoffers, en leren begrijpen waardoor slachtoffers getriggerd kunnen worden door hoe er gecommuniceerd wordt en het toepassen van trauma-sensitieve communicatie als voorwaarde worden ook door twee oud-bewoners beschreven. Een andere oud-bewoner beschrijft kort hoe behandeling kan bijdragen aan (eer)herstel: *'PTSS-behandelingen mogelijk maken'*. Een andere oud-bewoner beschrijft: *'Eigenlijk zouden er criteria moeten zijn dat mensen werkzaam in de jeugdzorg een hoge mate van zelfreflectie en groot bewustzijn betreffende ethische normen en waarden moeten beschikken'*.

5 Resultaten omstanders

Beeld: Cornelia Gogelein

CG

Resultaten omstanders

We hebben 15 gesprekken gevoerd met **16 omstanders**, waarvan negen mannen en zeven vrouwen. Bij één van de gesprekken waren twee omstanders aanwezig. De groep omstanders bestond uit 13 (oud-)professionals en drie oud-bewoners die getuigen waren van geweld jegens andere jeugdigen. De professionals hadden verschillende functies binnen Jeugddorp De Glind, waaronder gezinshuisouder en groepsleider, of buiten Jeugddorp De Glind, waaronder jeugdbeschermer. De betrokkenheid van de omstanders bij Jeugddorp De Glind vond plaats **tussen 1961 en 2022**, waaronder vier betrokken waren in de jaren zeventig en tachtig, zes in de jaren 80 en/of 90, en drie in een recentere periode na 2010.

5.1 Getuigen van kindermishandeling in Jeugddorp De Glind

Wat betreft vormen van geweld noemen elf omstanders het indirect waarnemen van onveiligheid, zoals 'van horen zeggen' of een niet concrete situatie of actie.

Een voorbeelden hiervan is: *'Maar je kreeg soms ook van biologische ouders (...) signalen dat kinderen tegen hen zeiden van 'ik word geslagen'. Ja, dan heb ik het niet zelf [gezien], maar ik heb wel die kennis.'* Ook worden als voorbeelden genoemd:

En als je dan te horen kreeg van 'het is hier net thuis', dan gaan natuurlijk (...) de antennes uit, want dat kan natuurlijk niet. Dat je een kind krijgt dat uit een rotsituatie komt, mishandeld is, en dan zegt "het was hier, het is hier net als thuis".

Maar ik weet wel van, van de zusjes van [naam kind] die hebben we daar volgens mij ook gewoond, dus ik weet wel dat daar wel verschillende dingen aan de hand zijn geweest. Ook gewoon dingen die echt totaal niet kunnen.

Diverse omstanders geven aan dat zij bij bepaalde personen een 'unheimisch gevoel' kregen. Zo benoemt een oud-bewoner: *'Ja, ik heb gewoon steeds een heel raar gevoel gehad bij dat gezin'*. Een andere omstander licht het gevoel nog iets verder toe en vertelt:

... dat je gewoon bepaald gedrag ziet waarvan je denkt van nou ja, ik zou het niet doen. Ik vind het raar. Je kunt zelfs een beeld vormen van iemand dat je denkt van: wat een bijzondere man of wat een bijzondere vrouw, en is hij/zij wel geschikt om [met kinderen om te gaan]. Maar daar blijft het een beetje bij.

Naast het hebben van een unheimisch gevoel benoemen zes omstanders dat zij fysieke mishandeling of geweld ten aanzien van kinderen hebben waargenomen: *'Iemand die straf kreeg en die zijn eigen... die had overgegeven geloof ik en die moest z'n eigen overgeefsel dan opeten'*. Ook wordt genoemd dat er kinderen werden geslagen: *'ja, het was een heel hard regime'*. Een andere omstander vertelt:

Je ziet dat de veiligheid niet klopt. Je ziet dat de gezondheid niet klopt. Je ziet dat de hygiëne niet klopt. Kinderen gaan in niet goede kleding in de kou naar buiten. Ze hebben oude kapotte kleding met gaten in de broek. Heb ik ook gezien. Gewoon kleding met gaten

Ook wordt melding gemaakt van psychische mishandeling: *'...schelden, maar ook minachten en minachtende opmerkingen maken'*. Tevens wordt een situatie beschreven waarin een kind werd gedwongen te handelen in strijd met eigen religieuze overtuigingen: *'Ook een jongetje die daar woonde. (...), maar dat was een islamitisch jongetje, maar die werd wel gedwongen om varkensvlees te eten'*. Verder noemen omstanders verschillende voorbeelden van emotionele verwaarlozing, zoals:

Ze hadden, er was een tweeling, die was geloof ik anderhalf jaar. En die noemden ze echt hun eigen kinderen, terwijl dat waren ook pleegkinderen. En die anderen waren dan de pleegkinderen, dus dat is al een verschil dat je bij die kinderen aanbrengt zo van: nou, zij zijn van ons en jullie, ja, je bent dan toch minder in de rangorde wat mij voor kinderen in die situatie niet echt fijn lijkt om te zien. En het was allemaal... het was heel kil, het was heel strak.

Ook seksueel geweld/grensoverschrijdend gedrag wordt door meerdere omstanders benoemd. Zo geeft een omstander als voorbeeld van seksueel geweld:

Als die meiden gedoucht hadden, dan moesten ze door de woonkamer weer naar hun slaapkamer, zo was dat pand ingedeeld. En zo gauw hun de slaapkamer ingingen in hun badjas, dan kwam hij de slaapkamer in, zonder te kloppen, en dan moest ie altijd net wat vragen op het moment dat die meiden daar naakt in de slaapkamer stonden. Hij heeft ook aan meiden gezeten wat meiden niet wilden, dan waren ze zogenaamd aan het ravotten, zo noemde hij dat, alleen dan zat hij dus aan delen waar hij niks te zoeken had.

Een ander voorbeeld

(...) ook wel gezien. Geen intieme handelingen met de meiden, maar wel opvallend close gedrag en daarin ook nou... eigenlijk niet passend. (...) Ging hij gewoon zwembad in, en dan was er toch ook wel lijfelijk contact in het water. Dat moest dan op speels lijken...en niet dat ik gezien heb dat er seksuele handelingen plaatsvonden, maar wel dat, laat ik het zo zeggen, dat distantie ver te zoeken was.

5.2 Steun en beschermende factoren tegen geweld

Een aantal omstanders noemen beschermende factoren voor de kinderen in het Jeugddorp, waaronder steun vanuit (gezinshuis)ouders en groepsleiding. Zo wordt door een omstander aangegeven dat een medewerker van de kinderboerderij een belangrijke rol speelde als vertrouwenspersoon, doordat deze medewerker de kinderen een veilige plek bood waar zij hun verhaal kwijt konden of waar zij de rust vonden om zich terug te trekken:

Maar ze heeft volgens mij heel veel momenten overal en nergens op De Glind onder andere op de kinderboerderij nou ja, de naam [naam] zal je denk ik ook bekend zijn, waar ze nog steeds ook heel positief over is. Die is een soort van beschermende factor geweest.... daar heeft ze uren doorgebracht, uren, dagen en avonden, denk ik, en hij is haar tot grote steun geweest.

Daarnaast worden vrijetijdactiviteiten door een aantal omstanders genoemd als positief voor de kinderen. Ook noemt een omstander verschillende evaluatiemomenten waarin kinderen werden besproken:

...en was er elk half jaar een evaluatie. Daar zaten onderwijzers bij van de school, daar zat de orthopedagoog bij, daar zat de vrijetijdsmedewerker bij, die de kinderen clubs en activiteiten gaf, en we hadden de groepsleiding of de opvoeders van het kind erbij. Dus we hadden een breed, altijd een heel breed, multidisciplinaire overleg waar wij alle elementen, zeg maar, die aan de orde kwamen.

Een omstander beschrijft positieve ontwikkelingen in het aanname- en functioneringsbeleid:

En daarom is die hele selectieprocedure van gezinshuisouders is met de jaren steeds meer uitgebreid en hebben we steeds meer momenten toegevoegd waaruit je dus meer kan halen met betrekking tot het functioneren van die mensen als opvoeders. En dat heeft geleid tot een compleet protocol.

Daarnaast omschrijft een aantal omstanders de sfeer in Jeugddorp De Glind als positief, waaronder: *'...ik vond de sfeer in De Glind heel hartelijk, zowel voor volwassenen als voor kinderen. Ik vond het een helende plek om bij te komen als je veel had meegemaakt'*. Verder wordt er door een omstander positief gesproken in de manier waarop kinderen werden benaderd: *'...dat gezinsgerichte, ja, dat was wat het uniek maakte'*. Een omstander beschrijft bijvoorbeeld een prettige omgeving voor de ontwikkeling van de kinderen: *'Dus in die zin vond ik De Glind wel een goed klimaat hebben voor groei en ontwikkeling'*.

5.3 Ondernomen acties en gevolgen van acties

Twaalf omstanders (75%) beschrijven situaties waarin zij actie ondernamen na het waarnemen van mishandeling. De meest voorkomende actie die omstanders ondernamen, was het maken van een melding van het geweld. Negen omstanders (56%) geven aan dat zij dit deden in de vorm van een terugkoppeling of klacht. *'En dat heb ik redelijk snel aangekaart bij de gezinsvoogd, en ook wel bij de staf'*. Ook beschrijft een omstander:

En wij hebben (...) besloten die meiden in te lichten dat wij hier echt wat mee moeten. Want punt 1: ik ben professioneel hulpverlener, ik heb zelfs de plicht om daar iets van te melden. (...) En dat hebben wij (...) bij Pluryn gedaan (...) en wij hebben een aantal dingen uitgelegd wat ons *ter ore* is gekomen en ook zelfs met geluidsfragmenten zelf onderbouwd.

Daarnaast noemen zes omstanders dat zij het gesprek aangingen met de pleger van mishandeling. Een van de omstanders beschrijft dit als volgt: *'Dus ik heb wel geprobeerd om die gevoelens die ik had met het gezin bespreekbaar te maken, ze wilden nergens op ingaan'*.

Vijf omstanders geven aan dat zij zowel formeel als informeel met collega's in overleg gingen over het geobserveerde geweld. Formeel gebeurde dit tijdens teamoverleggen of gesprekken met een begeleider. Informeel ging één omstander in gesprek met een ander gezinshuis over het geobserveerde geweld.

Als laatste geeft één omstander aan dat deze zelf het geobserveerde geweld vastlegde in de vorm van een schriftelijk verslag: *'Heb ik verslag van geschreven dat drie meiden bij ons in paniek aan de deur staan'.*

Naast acties van omstanders zelf worden ook concrete acties vanuit de organisatie na meldingen van misstanden omschreven. Het gaat dan bijvoorbeeld over het schorsen van een medewerker na een incident, een gesprek aangaan met de beschuldigde medewerker, of het uit een gezin plaatsen van een slachtoffer na een melding van geweld. Een voorbeeld dat hierbij genoemd werd is:

Die [groepsleidster] zag dat op een gegeven moment dat patroon van, iedere keer pikt 'ie weer een meisje en die moest maar eens meekomen naar zijn kamer. Die [pleger] is daarbij betrapt. Hij [de pleger] is linea-recta naar de zedenpolitie gegaan en ze hebben hem gelijk overgeplaatst naar een andere instelling.

Een andere omstander benoemt dat er recentelijk drie gezinshuizen zijn gesloten *'omdat die allemaal met hun fikken aan de kinderen zaten'.*

Het vaakst wordt er door omstanders gerapporteerd dat er na hun melding geen verdere actie werd ondernomen. Acht omstanders geven aan dat de melding niet werd opgepakt. Vijf omstanders noemen dat hun acties wel gevolgen hadden, namelijk in de vorm van inspectiebezoeken, het verlaten van het dorp door de pleger of een stopzetting van de samenwerking met de organisatie.

Sommige omstanders noemen dat de ondernomen acties gevolgen hadden voor henzelf. Zo is genoemd dat zij hun huisvesting verloren, de melding van geweld actief werd tegengegaan, hun beroeps carrière werd geschaad of hun privacy werd geschonden doordat de omstander niet langer anoniem bleef.

Vier omstanders geven aan dat slachtoffers, die zij later als volwassenen spraken, zich destijds niet geloofd of gesteund voelden wanneer zij signalen afgaven over het geweld. In een aantal gevallen zijn slachtoffers weggezet als leugenaars: *'... zij manipuleert zij liegt en dat is ze eigenlijk ook zelf een heel eind gaan geloven.... dan heeft zij het gedaan en ook al kwamen er mensen voor haar op, het was niet genoeg'.* Een andere omstander noemt: *'En wie zaten daar? De gezinshuisouders waar ze het verhaal tegen verteld hadden. En dat werd weer compleet ontkracht door de gezinshuisouders en dan stond meisje weer alleen'.* Een derde omstander gaf aan als kinderen de noodklok luidde dit vaak werd afgedaan als gerucht en overdreven. Tot slot wordt hierover genoemd: *'...ook vergelijkingen werden soms wel gemaakt van 'wie zouden ze eerder geloven? Jou als pleegkind of mij als ouder/verzorger?' 'Nou, ik denk mij als ouder/verzorger'.*

5.4 Redenen voor het niet ondernemen van actie

Bij handelen gaat het om de bereidheid om op te treden, vermoedens te melden of het slachtoffer te steunen. Omstanders geven aan dat zij niet altijd actief actie hebben ondernomen en benoemen daarbij verschillende redenen

5.4.1 Sociale druk en groepsmechanismen

Ten eerste noemen omstanders sociale druk en groepsprocessen als verklaring voor het niet handelen bij signalen van kindermishandeling of/en seksueel misbruik. Hierbij noemen omstanders een aantal specifieke mechanismen, zoals; oproepen tot zwijgen vanuit organisatiebelang, rechtvaardiging van gedrag van plegers, bagatellisering van signalen en de schuld geven aan het slachtoffer. Een voorbeeld hiervan is de bewering over een van de slachtoffers, dat het kind wel erg seksueel wervend gedrag vertoonde. Conformerend aan de heersende norm lijkt hierbij een rol te spelen, met voorbeelden als loyaliteit, angst voor uitsluiting of vertrouwen in en druk tot conformeren aan een groepsnorm.

Om te beginnen zijn er omstanders die uit eigen beweging besloten om niets te doen, vaak omdat zij vonden dat het niet hun plaats was, of vanuit loyaliteit naar de betrokkenen. Een van de omstanders beschrijft dit als volgt: *‘Ook dat vond ik ook niet in mijn taak liggen’*. Deze zelfopgelegde terughoudendheid komt in zeven interviews naar voren. Zelfs in gevallen waar de persoon in kwestie actief geïnformeerd was, werd niet gehandeld:

Dat bleef dan gewoon een jaar lang binnen en dan had ik... En dan hoor je bij Omroep Gelderland zo’n bestuurder zeggen: ‘ik wist er niks van’. Jawél! Want hij is gewoon actief geïnformeerd. Hij wist dat prima. Hij heeft alleen niet willen handelen.

Vier omstanders merken op dat het slachtoffer zelf verantwoordelijk werd gehouden, of niet serieus genomen werd. Hierdoor ondernamen zij geen actie vanwege de aanname: *“... ja, maar daar is echt helemaal niks van waar, dat meisje heeft een gigantische hoge fantasienorm en wij zouden dat nooit doen”*.

Drie omstanders geven aan dat zij vanuit de organisatie expliciet het advies kregen om geen melding te maken of aangifte te doen van de mishandeling of/en het misbruik. Deze oproep tot zwijgen hebben omstanders ervaren als vorm van machtsmisbruik. Zo zegt een omstander: *‘... en vervolgens werd hij [de melder] dus op het matje geroepen dat dat not done is en dat hij dat niet weer mocht doen, hè, anonieme meldingen over een gezinshuis’*. Daarnaast geeft een omstander aan dat er geen aangifte gedaan mocht worden:

...want het verhaal gaat, althans zo is het bij mij gekomen, dat de grootouders of de ouders wel aangifte wilden doen, maar dat het hen afgeraden is. Dat is het verhaal wat over deze casus, zeg maar, wat ik opgepikt heb met deze casus. Dan denk ik: je moet nooit iemand weerhouden om aangifte te doen, want het is een persoonlijke vrijheid van een individu. Dan moet je als directie van een organisatie nooit denken van nou, we hebben dat netjes opgelost en we willen verder geen ruchtbaarheid want dat is een nadeel voor onze beeldvorming, van onze organisatie, want dat heeft er ongetwijfeld achter gezeten. Dat men heel duidelijk bang was voor schade van de organisatie. Ik kan anders geen reden bedenken waarom je iemand aanraadt om geen aangifte te doen.

Ook benoemen omstanders dat zij of anderen het gedrag van plegers of de eigen passiviteit rechtvaardigden. Een omstander stelt dat de zorgen over de kinderen werden goedgepraat: *“Ja, jullie gaan leuke dingen met haar doen, jullie hebben haar alleen maar in de weekenden”. Dat ik me daar toch een soort van door heb laten, ja, omver heb laten blazen van ja, dat is ook zo...’.*

Verder benoemt een omstander dat grensoverschrijdend gedrag van de sportleraar werd getolereerd, omdat hij ook veel goede kwaliteiten had: *‘... hij werd ook wel als sportleider heel positief gezien, dus zijn kwaliteiten die hij op dat vlak had, die waren soms dominanter dan de kwalijke dingen die speelden’.*

Daarnaast benoemen omstanders dat problematisch gedrag van medewerkers ontkend of afgezwakt werd:

En hun wilden natuurlijk alle geruchten de kop indrukken en hebben ze dus via het hoofdgebouw is daar een bijeenkomst georganiseerd geworden. En ja, dus daar zat ik toen ook bij (...) Ja, ik weet niet meer precies hoeveel mensen daar zaten, maar dat was wel best wel veel en die legden toen uit zo van ‘ja, moet je horen, die geruchten zijn er, maar daar klopt echt helemaal niks van’, hè.

Een andere omstander geeft het volgende voorbeeld: ‘Ja, het was helemaal geen slaan, het was gewoon een tik’, ja weet je wel. Dat soort dingen bagatelliseren, ontkennen’.

Tenslotte is het ontbreken van duidelijke of concrete informatie over de mishandeling en/of het misbruik genoemd als reden om geen actie te ondernemen. In enkele gevallen ontkende de pleger het gedrag of stapte het slachtoffer niet naar voren. Dit leidde vervolgens tot onzekerheid bij de omstander. Een van de omstanders zegt hierover:

Nou, als kinderen een klacht hadden over iemand en diegene ontkende heftig, daar had je wel een dilemma, want je had geen bewijsvoering, dus je zou iemand moeten ontslaan op basis van klachten van kinderen (...) Een kind kan een conflict met die persoon hebben gehad. Is het nou serieus of heeft die een herbeleving gehad, bij wijze van spreken bij deze persoon, van wat die vroeger meegemaakt heeft. Zo ingewikkeld zijn die dingen soms.

Een andere omstander vertelt bijvoorbeeld ook dat een slachtoffer in eerste instantie het geweld ontkende en pas later toegaf wat haar was aangedaan:

Nee, dat kon helemaal niet, want [naam kind] ontkende alles. Zij was echt helemaal in de ban van die man, dus zij ontkende voortdurend alles. Wij konden haar ook heel moeilijk begeleiden toen, omdat het allemaal niet waar was. Het was pas veel later dat ze daar een omslag in gemaakt heeft.

5.4.2 Barrières in de organisatiecultuur en -structuur

Verschillende omstanders hebben barrières ervaren die voortkwamen uit de organisatiecultuur en -structuur en betrekking hadden op controle, impliciet vertrouwen, onduidelijkheid over meldstructuren en een hoge drempel tot handelen. Deze factoren wijzen op hiërarchie, aannames en normen die eraan bijdroegen dat er geen actie

ondernomen werd vanuit de omstanders. Zo spreken zes omstanders over een zogenoemde 'ervaren drempel' bij het aanspreken van collega's. Er was sprake van terughoudendheid, mede uit angst om iemand te verraden of te veroordelen. Een omstander zegt hierover:

...of als er vermoedens waren van dat er iets aan gaande was in termen, dan werd er wel over gesproken, maar niet hardop. Want je voelde je niet verantwoordelijk om iets of iemand aan de schandpaal te nagelen. (...) maar voordat je iemand, zeg maar, aan de schandpaal nagelt... dan moet je het wel zeker weten. Dus, het was wel een beetje 'talk of the town', om het zomaar te zeggen.

Verder noemt een omstander: *'En ik denk, dat ook wel daar dat sfeertje dan zo van, ja, je gaat mekaar niet de maat nemen of zo'.*

Tevens noemen vijf omstanders dat er binnen Jeugddorp De Glind sprake was van onduidelijkheid wat betreft het contact met vertrouwenspersonen. Omstanders geven aan dat ze niet altijd wisten waar ze terecht konden met vragen of zorgen. Zo noemt een omstander: *'Ik vond het vanzelfsprekend om in sommige situaties het daar met die gedragswetenschapper over te hebben, maar in de organisatie was dat niet geregeld. In enkele gevallen was er überhaupt geen vertrouwenspersoon beschikbaar'.* En; *'De vertrouwenspersonen dat hadden wij allemaal nog niet. Dus als je zoiets zelf dacht, dit gaat te ver, dit moet je eigenlijk afkeuren, dan was er nog een behoorlijke hoge drempel om dat ter sprake te brengen'.*

Daarnaast geven vijf omstanders aan dat zij signalen, zoals moeilijk gedrag of klachten van kinderen, niet zorgelijk vonden, deels door impliciet vertrouwen in collega's of de organisatie. Zo meldt een omstander:

Ik heb ook best wel te lange tijd een soort van idee gehad dat het in de jeugdzorg ja, dat meisje heeft een OTS. De staat heeft gezegd: wij kunnen het beter dan je ouders. Dat de jeugdzorg het ook inderdaad, met alle goede bedoelingen het beter zou kunnen.

Een andere omstander geeft aan: *'...nou, ja, we hebben een goede procedure, dus je mag ervan uitgaan dat daar goed naar gekeken is'.* Verder wordt hierbij genoemd:

Ik ben ook wel een hele tijd wel iemand geweest die het goede in de mens probeerde te zien. (...) Maar als ik nu achteraf ook nog weer moet oordelen, dan denk ik dat er toch een aantal gezinshuisouders en opvoeders en groepsleiders bij waren die voor mij het voordeel van de twijfel hadden.

Tot slot benoemt een omstander dat binnen Jeugddorp De Glind een cultuur heerste van wederzijdse controle tussen bewoners, waarbij de sfeer omsloeg in een politiecultuur:

... ik heb altijd gevoeld bij De Glind als je daar één wiel over de grens zet, weten ze dat in het dorp... En weet ik veel, dan zie je ook dat het een soort wolfpack familie, politiecultuur wordt. Dus dat.

5.4.3 Onervarenheid en angst voor consequenties

Een derde overkoepelend thema dat uit de interviews naar voren komt gaat over de persoonlijke afwegingen van omstanders, die voortkwamen uit gevoelens van onzekerheid, angst en economische afhankelijkheid. Deze gevoelens leidden ertoe dat zelfbescherming in deze gevallen zwaarder woog dan professioneel handelen en de plicht van het doorbreken of melden van de situatie. Dit komt onder andere tot uiting in een beperkt geloof in eigen kunnen bij vier omstanders, waardoor er geen actie werd ondernomen. Een omstander geeft hierover aan:

Tegelijkertijd, had ik ook in die tijd zoiets, dit is blijkbaar zoals het werkt. Ik ben ook wel met de jaren en de ervaring wat assertiever geworden, maar toen had ik ook wel zoiets van: ja, nou ja, hier hebben we mee te dealen. (...) Wat was ik, een onervaren, een jonkie dus.

Een andere omstander noemt hierbij:

En ik had toen nog niet de tegenwoordigheid van geest om te zeggen joh, maar wat denk je nou, dat ik als broekie net van school hier tegen een gezinshuisouder in ga brengen die hier al vijftien jaar de gezinshuisouder is?

Ook melden vier omstanders dat binnen Jeugddorp De Glind gesproken werd over een 'angstcultuur'. Omstanders dachten dat het melden van vermoedens van geweld zou kunnen leiden tot persoonlijke of professionele repercussies, zoals ontslag, verlies van huisvesting of sociale uitsluiting binnen de gemeenschap:

...en daar hebben wij een heel verhaal neergelegd, waaronder de angstcultuur die daar heerst in het dorp onder mensen, want als je dus je mond opentrekt dan zorgt de Rudolphstichting dat je meteen neergeknald wordt. (...) Afgeknald, je wordt gewoon keihard weggezet.

Een omstander noemt ook dat hij/zij voorzichtig was in het handelen op signalen vanwege de angst om financieel gedupeerd te worden: *'...dan ben je de volgende keer wel heel voorzichtig om dit pad weer te bewandelen. Want wij hadden weinig geld en een ruime ton was voor ons een heleboel geld'*.

5.4.4 Externe factoren en reputatie van de organisatie

Er zijn ook diverse externe factoren genoemd die volgens omstanders bijdroegen aan het niet ondernemen van actie. Drie omstanders geven aan dat er in sommige gevallen geen actie werd ondernomen wegens zorgen over het imago van de organisatie. De angst voor reputatieschade maakte dat omstanders dit soms belangrijker achtten dan het beschermen van het slachtoffer en andere betrokkenen. Dit leidde volgens hen het uitblijven van actie. Zo benoemt een omstander:

Ik denk dat er toch veel imagoschade angst zat. (...) D'r zijn natuurlijk zwartboeken geschreven over jeugdzorgorganisaties, daar wilden wij liever niet bij horen. (...) Dus ik denk dat proberen om het een beetje onder de mat te houden en niet te veel ruchtbaarheid want je loopt er uiteindelijk meer imagoschade op, dan dat je er winst van hebt.

Een andere omstander bevestigt deze angst voor reputatieschade: *'En hij [oud-directeur] weigerde. Hij zei nee, gaan we niet doen, want dan krijgen we de hele pers over ons heen en dat is reputatieschade daar wil ik niet aan'.*

Verder wijzen drie omstanders op de invloed van de tijdsgeest als mogelijke verklaring voor het niet ondernemen van actie. Het gedrag dat nu als grensoverschrijdend of onveilig wordt gezien, werd destijds als normaal beschouwd. Dit maakte dat er toen geen reden voor het ondernemen van actie was. Zo stelt een omstander: *'... stevig aanpakken was destijds gewoon eerder de norm dan een uitzondering. En zo'n stevige aanpak, dat is net hoe je dat definieert, waar de grens ligt naar vormen van mishandeling'.* Ook in het interview met een andere omstander komt dit terug:

Ja, maar vergeet niet dit was natuurlijk wel in die periode. Dan heb ik het over de jaren '70, '80, '90 ook nog wel. Waarin veel minder aandacht was voor grensoverschrijdend gedrag. Je ging er eigenlijk vanuit dat dat. Ja, dat viel eigenlijk een beetje buiten, buiten je competenties.

5.5 Organisatorische aandachtspunten

Uit de interviews komen diverse aandachtspunten naar voren ten aanzien van de organisatie bij Jeugddorp De Glind en mogelijkheden tot verbetering daarin.

5.5.1 Gebrekkige personeelsselectie, organisatiestructuur en belangenverstrengeling

Een eerste aandachtspunt betreft de structuur en het bestuur van de organisatie. De personeelsselectie is door twaalf omstanders genoemd. Omstanders delen in de interviews hun observaties en zorgen over hoe personeel destijds werd geworven en aan welke eisen het personeel moest voldoen. Zo beschrijft een omstander dat personeel uit specifieke kringen werd geworven, omdat er een bepaalde mate van vertrouwen was gebaseerd op geloof en woonplaats:

De Rudolphstichting had veel vertrouwen in de regionale mensen en dat was ook wel een beetje omdat het een gereformeerde organisatie was, en de gereformeerde bolwerken niet in Amsterdam waren, maar met name in de regio. En zo adverteerden ze voor personeel, bijvoorbeeld in het Fries dagblad, in de Twentse krant en dat soort dingen. Dus het was een bewuste keuze om mensen uit die regio, hier te halen. Daar hadden ze kennelijk ook een bepaald vertrouwen in; die zijn betrouwbaar en die zijn zeer actief; die moeten die klus maar klaren.

Een ander benoemt dat de selectie van personeel was gebaseerd op 'ons kent ons':

Zij kwamen naar De Glind, hij was volgens mij ook nog weer familie van één van de eerste gezinsgroepouders, [achternaam] en zij was ex-pedagogiek stagiaire van [naam collega]. Dus zo zie je maar weer dat dat het aannamebeleid, heel sterk gericht was op ons kent ons.

Ook wordt benoemd dat inadequate screening ertoe leidde dat personeel werd aangenomen dat elders geen werk kon vinden of hoofdzakelijk gemotiveerd was door financieel gewin:

Maar ja, als er een tweede zoon bij was en die kwam nergens aan de bak. Ja, en die wilde ook boer worden. Dan had hier natuurlijk de gouden mogelijkheid, maar die kwam dus hier om boer te worden. Alleen hij kreeg de verplichting op zijn dak om tien kinderen in huis te nemen. Dat ging nog wel eens fout. (...) Maar diezelfde intentie zagen we ook wel terug bij de gezinshuisouders of opvoeders die hier kwamen. Ja, als een groepsleider hier komt, omdat hij een baan moet hebben en nergens terecht kan. Ja, en de screening die verloopt niet goed of te oppervlakkig of zo (...) Ik weet zeker dat hier een aantal gezinshuisouders zijn geweest om geldelijk gewin. Het was natuurlijk mooi, dan kreeg je een extra centje, je kreeg een salaris en daarnaast een vergoeding per kind.

Ook een andere omstander beschrijft een situatie waarin personeel hoofdzakelijk gemotiveerd was door financieel gewin:

Ja, ik zeg maar als je een VOF¹¹ hebt als gezinshuis en je gaat naar winstoptimalisatie, dan ben je niet met zorg bezig. Dan ben je alleen nog maar bezig van hoe verdien ik het meest en wat haal ik het nettoresultaat.

Tien omstanders leveren kritiek op de manier waarop onderdelen van de organisatie al dan niet zijn ingebed in het geheel van de organisatie, waaronder: *'...dat deze mensen [gezinshuisouders] volslagen autonoom zijn en totaal niet aan te sturen zijn, ook niet door managers of organisaties. (...) Zij zijn zelfbepalend van heb ik jou daar. (...) Dat is zorgelijk'*.

Een andere omstander beschrijft een situatie waarin kinderen werden geplaatst binnen een gezinshuis waartegen op dat moment klachten liepen:

Terwijl de klachten lopen, moet je voorstellen, kreeg ze [slachtoffer] een bericht van de gezinshuismoeder: "kom even je spullen ophalen, want jouw kamer is nodig voor een nieuw kind." Dan denk ik: Pluryn wacht even! Jullie hebben allerlei klachten tegen hun, die lopen. Volgens mij kun jij tijdens een periode dat de klachten lopen, moet jij gaan gewoon zeggen: op dit moment gaan we even geen kinderen plaatsen. Dat mag niet eens, maar een week later zat daar [naam ander meisje].

Daarnaast noemen zes omstanders belangenverstrengelingen binnen de organisatie als aandachtspunt, waarbij personen dubbele functies bekleedden of verweven belangen hadden:

Nou, ik vind het al triest dat de directeur van een zorgaanbieder ook de directeur is van een stichting die de huizen verhuurt.

11 Vennootschap onder firma: een bedrijf waarin verschillende mensen of organisaties samenwerken onder dezelfde bedrijfsnaam.

Dezelfde omstander beschrijft later in het interview een andere situatie waarin iemand zowel toezicht hield op de organisatie als ermee samenwerkte:

Voorbeeld: ga eens kijken naar de Raad van Toezicht van Stichting Jeugddorp De Glind. Daar zit een wethouder Zorg in, uit [plaatnaam], die ook een aanbesteding heeft met Stichting Jeugddorp De Glind. Dan denk ik: hoe kun jij in het sociaal domein als wethouder zitten en daarnaast ook een Raad van Toezicht zijn van een zorgaanbieder, waar je ook nog mee samenwerkt?

Daarnaast vertelt een omstander dat deze ook binnen de organisatie belangenverstrengeling ervaarde, namelijk die omtrent de belangen van de medewerkers en van de kinderen en jongeren:

Maar als mensen allebei een voltijd dienstverband hebben, zoals dit echtpaar, daar gingen we voor elk 60.000 gulden, (...) het schip in. En dat dus onderbouwen was niet altijd makkelijk en er werd ook nog vaak, vooral door opvoeders, werden de zaken ontkend en gebagatelliseerd. Dus dan kwam je in zo'n lastige samenwerkingssituaties maar dat waren wel kinderen. Dus je had een verantwoordelijkheid voor de medewerkers en je had verantwoordelijkheid voor de kinderen. In het verleden had je vrijwillige gezinshuizen toen, voordat de salariering werd doorgevoerd. Met vrijwillige mensen kon je zeggen; Nou, sorry maar over drie maanden wordt er verwacht dat je een andere woning hebt, en we gaan bij de woningstichting in Barneveld nog proberen om iets voor jullie te regelen, maar dan is het klaar. Maar mensen in dienstverband ja, dan heb je een ander probleem.

5.5.2 Gebrek aan transparantie en een onveilig, gesloten klimaat

Een volgend aandachtspunt betreft een gebrek aan transparantie en een onveilig organisatieklimaat. Dit thema is door elf omstanders benoemd. Negen omstanders noemen een gebrek aan transparantie binnen de organisatie als aandachtspunt, bijvoorbeeld: *'En op een gegeven moment staat er dan wel inderdaad dat het hele gezin is opgeheven en dat er dus voor alle kinderen andere plekken gevonden moeten worden, maar niet de reden daarvan.'* Daarnaast is genoemd:

Ik heb de brief nog waar dan in staat dat ze, ja, 'vergeten zijn haar terug te melden dat die gevonden klachten er zijn'. Ik vind dat ook een hele grote fout van de vertrouwenspersoon, want die heeft dat dus ook nooit bij die meiden [slachtoffers] teruggekoppeld.

Verder wordt door vier omstanders aangekaart dat de organisatie is tekortgeschoten in de omgang met klachten en meldingen. Zo vertelt een omstander: *'Er werden geen aangiftes gedaan, ook niet door de ouders van de cliënten die erbij betrokken waren. Nou, kortom het werd een beetje in de stilte afgehandeld'*.

Twee omstanders delen hun observaties van een organisatieklimaat waarin er weinig ruimte was voor fouten en waarin de melder van kindermishandeling en/of misbruik werd benadeeld. Zo vertelt een omstander: *'En ik denk dat één van de dingen die ik gezien heb (...) is hoe weinig ruimte er is om fouten te maken'*. Omtrent het benadelen van melders

Doofput

noemt een andere omstander: *'...de omstander die wel aan de bel trok, van jongens; dat gaat niet goed daar. Die is eigenlijk op non-actief gezet'.*

Volgens een omstander geven slachtoffers aan dat er binnen de leefgroepen en organisatie een gesloten cultuur heerste waarin niet openlijk werd gesproken over het geweld tegen kinderen of seksueel misbruik van kinderen, waardoor signalen onopgemerkt bleven of bewust werden genegeerd: *'... de gesloten cultuur van die tijd om over dit soort dingen te praten was enorm groot en ik heb me altijd verbaasd dat kinderen soms 20 jaar later pas met hun verhaal komen'.*

Als laatste benoemt een omstander dat slachtoffers aangaven dat zij het gevoel hadden dat er geen openlijke gesprekken of inspectie werden (uit)gevoerd met betrekking tot de mogelijke daders. Zo vertelt deze omstander dat er onder andere werd nagelaten om tijdens functioneringsgesprekken signalen te bespreken of de situatie kritisch te beoordelen: *'Ik weet niet hoe die begeleiding van die gezinnen gaat, of die ook af en toe een functioneringsgesprek hebben, of dat het zal allemaal wel, maar dat je daar wel dit soort dingen dan een keer naar voren brengt'.*

5.5.3 Onvoldoende professionalisering en deskundigheid

Het derde aandachtspunt betreft een gebrek aan professionalisering, deskundigheid en ondersteuning, wat door tien omstanders is genoemd. Zo beschrijven twee omstanders een gebrek aan ondersteuning bij Jeugddorp De Glind: *'... maar we hebben geen officiële pleegzorgbegeleiding gehad'* en: *'Dus die ondersteuning die je juist vooral als beginnend gezinshuis eigenlijk best wel hard nodig hebt, ja, die kwam er niet, die was er gewoon niet'.* Acht omstanders benoemen dat er niet altijd sprake was van professionele kennis en vakkundigheid, waaronder: *'En ik dacht eigenlijk dat er wel mensen waren die wisten hoe ik dat moest doen. Als ik ze dat vroeg bleek dat eigenlijk niet zo vaak zo te zijn'.*

Door vijf omstanders is benoemd dat het personeel binnen Jeugddorp De Glind onvoldoende was opgeleid. Zo vertelt een omstander: *'Een gezinshuismoeder hoefde geen opleiding te hebben. Nee, de pleegvader ja, die werkten vaak buiten de deur, in een bedrijf of wat dan ook'.* Naast een gebrek aan opleiding, noemen vijf omstanders een gebrek aan toezicht en inspectie:

Maar dat daar dus ook alle gelegenheid was in dat dorp doordat daar niks gecontroleerd werd, ook niet een keer een gesprek met de ouders en mij erbij of zo. Om mee te kijken van: gaat dat allemaal wel goed en is iedereen tevreden?

Verder wordt door drie omstanders een gebrek aan reflectie binnen de organisatie genoemd als kritiekpunt: *'Niemand bij die behandelplan bespreking zegt 'hey, maar zou het ergens anders door kunnen komen?' Er is geen tegenspraak of een interne evaluatie'.*

5.5.4 Onzorgvuldige omgang met cliënten en betrokkenen

Acht omstanders beschrijven onzorgvuldigheid in de omgang met cliënten en andere betrokkenen, zoals de biologische ouders van cliënten. Zo uiten omstanders hun onvrede met de manier waarop de zorg van kinderen werd vormgegeven. Een omstander benoemt bijvoorbeeld dat rapportages dehumaniserend waren:

...dan krijg je een dossier mee. En dat je denkt van hoe dan, dit gaat over een kind de hele tijd en waar is het kind zelf? En waar zijn de ouders? Waar is de context? Maar dat

dat ook dus de manier *is* waarop er over kinderen wordt besloten, geschreven, gepraat, dat draagt bij, volgens mij aan het insluipen in ieder geval, dat hoeft niet per se geweld in de zin van dat kinderen geslagen worden per se, maar wel, het is op een bepaalde manier gewelddadig (...) en daarmee worden mensen, eigenlijk kinderen, worden daarmee eigenlijk ont-kind, ze worden een ding.

Een andere omstander omschrijft een voorbeeld van het ongevoelig omgaan met kinderen waarbij er niet werd onderzocht welke kinderen bij elkaar geplaatst konden worden:

Ik bedoel, er is helemaal niet gematcht hè. Er zijn gewoon twaalf kinderen uitgeplukt en dat moest het worden. Nou, na drie maanden kwamen wij (...) er wel achter dat het met drie van die, heel oneerbiedig gezegd, ontplofte ventielen, die al helemaal niet bij mekaar moet gaan zetten, want die pasten helemaal niet bij mekaar. En je mist ook nog eens de ondersteuning.

Een derde omstander rapporteert ook onvrede over de manier waarop er verschillend met de kinderen werd omgegaan

Er zat sowieso binnen het gezinshuis echt een verschil in omgang met de oudere kinderen en met de jongere kinderen. Ik denk de oudere kinderen die woonden vaak al heel lang bij deze gezinshuisouder. Die hadden echt een soort van streepje voor. (...) De omgang met de jongere kinderen die stuitte mij al vrij snel tegen de borst.

Een andere omstander noemt een gebrek aan een verantwoordelijkheidsgevoel voor de kinderen en het centraal stellen van de medewerkers en de organisatie in plaats van de kinderen als punt van kritiek: 'Als je zo'n melding deed over de kinderen, dan sloeg niemand aan. Wat je dan vooral hoorde, was hoe dat voor de gezinshuisouders was. Het ging om de gezinshuisouders'.

Een andere omstander geeft een voorbeeld van discussies die er na een melding ontstonden over wiens verantwoordelijkheid het was de melding op te pakken:

Ik zeg: ik krijg deze signalen via via. Hij zegt: je weet dat ik daar niet op kan acteren – dan heb je de discussie. Moet je opletten – dus ik zeg: Nou, ik weet dat je daar wel op moet acteren, want volgens mij ben jij in het belang van de kinderen. 'Wij gaan niet over de zorg', [zegt hij]. Ik zeg: nou, dat kan ik me niet voorstellen, maar hé, jij bent hiervan. 'Ja, maar ik weet niet of het waar is', dus dat was de cultuur. De cultuur was: de gezinshuisouders hebben gelijk.

Een andere omstander noemt een specifiek kritiekpunt met betrekking tot de zorgvuldigheid van de zorg, namelijk het doorplaatsen van kinderen. Deze omstander benadrukt het gemak waarmee kinderen werden verplaatst, waardoor de continuïteit van zorg verloren ging:

Maar als een kind onaangepast gedrag vertoonde, ondanks *het* therapeutisch leefklimaat zeg maar dan te moeilijk was, dan werd het doorgeplaatst naar een andere

instelling en daar werd *het* dan vaak gelabeld als stoornis. Dus dan ging je door naar.... Nou ja dat gaat het over het hele stelsel van de jeugdzorg. Je bent of dom, of je bent stout of je bent ziek, of LVB. Dat is echt een woud van instellingen en belangen... Want in die jaren waren er nog niet die etiketten van ADHD of...dat was echt het gedrag, dat was dan bepaald onaangepast gedrag. Dan werd je doorgeplaatst.

Ook wordt benoemd dat er een bepaalde selectieprocedure was voor kinderen: *'...acting out- kinderen of zeer opstandige jongens en meisjes die kwamen niet in De Glind. Die kwamen er niet in. (...) Nee, nou ja, LVB-kinderen kwamen er niet in. (...) Jeugdzorg-kinderen, moeilijk opvoedbaar wel, maar GGZ-problematiek niet'.*

Verder wordt door één omstander beschreven hoe personeel buiten spel werd gezet door pleegouders. Dit maakte dat er nog minder toezicht was:

.. dat ik echt als een soort oppas was. En in het begin ga je gewoon een beetje mee zo van: nou ja, zo gaat het. Maar ik dacht van ja, die kinderen, die hebben wel allemaal een achtergrond en ja, mij lijkt het handig dat ik daar ook dingen van weet. En dat je op die manier gedrag van die kinderen kan interpreteren, enzovoort. En daar waren ze heel duidelijk over van: dat was nergens voor nodig. Ik hoefde daar verder helemaal niks van te weten.

Tenslotte benoemt een omstander een schending van de geheimhoudingsplicht nadat een cliënt een anonieme melding had gedaan:

Ik zeg, maar doe een anonieme melding. Dat heeft 'ie gedaan. Dat is meegenomen in het hele verhaal wat wij dus ook *bij* de vertrouwenspersoon en bij inspectie en bij Pluryn hebben neergelegd. Uiteindelijk moest hij als uitbater dus bij [naam oud-bestuurder] boven komen, waar ook die gezinshuisouders zaten en daar moest hij even uitleggen waar hij die melding over gedaan had.

5.6 Aanbevelingen voor acties tot verandering in de organisatie

Tijdens de interviews worden door omstanders concrete aanbevelingen voor verbetering van Jeugddorp De Glind gedaan in termen van toezicht en kwaliteitscontrole, transparantie en communicatie, personeelsbeleid en professionalisering, participatie en zeggenschap van jongeren en organisatiestructuur.

5.6.1 Toezicht en kwaliteitscontrole

Een terugkerend, vaak genoemd punt is de noodzaak van toezicht op de gezinshuizen. Er ontbrak een regelmatige, kritische controle, waardoor misstanden te lang onopgemerkt bleven. Zij geven daarom ook aan dat er meer onaangekondigde controles nodig zijn. Daarnaast wordt het belang genoemd van strengere en meer systematische selectieprocedures en evaluatie van personeel. Zo noemt een omstander dat een VOG een momentopname is en dat diepgaander antecedentenonderzoek van belang is.

Meerdere omstanders pleiten ook voor vaste evaluatiemomenten en reflectie, waarin gezinshuisouders en begeleiders samen met externe toezichthouders periodiek terugkijken en geleerd mag worden van fouten die gemaakt zijn:

Zo, dat je ook gewoon fouten mag maken, dat het daar open over is, dat je het daar met collega's over kan hebben, dat je daarin begeleid wordt, dat je je blinde vlekken leert zien. En als er veel meer een cultuur komt, waarbij dat kan en dat daar ruimte voor is, dan kunnen kinderen ook meer fouten maken en ruimte creëren voor het leren, of fouten maken, kunnen ze uit hun overlevingsmechanismes geholpen worden.

Tevens pleit een omstander voor een wisseling van pleegzorgbegeleiding na een aantal jaar:

Dus eigenlijk moet je om de drie, vier jaar.... Zoals bij vele andere zaken moet je (...) wisselen, dus om het beeld scherp te houden. (...) De begeleiding, dus een andere begeleider (...) op zo'n gezinshuis. (...) Een frisse blik en niet een jarenlange, dat gold eigenlijk ook voor De Glind. Die staf heeft er jarenlang gezeten, de samenstelling van de staf. (...) En daarmee werd ook wel een beetje de scherpe, de frisse blik, de gewoontes aan de gebruiken, zeg maar van hele dagen, die werden wel eens gemist.

Verder is door een omstander voorgesteld om de organisaties die binnen Jeugddorp De Glind actief waren los te koppelen, om de kwaliteit van zorg te kunnen verbeteren: *'...al die organisaties moeten eruit, want die plek an sich, zou je juist wel goede dingen kunnen doen voor kinderen'*.

Een andere omstander noemt dat er een landelijk, onafhankelijk interventieteam moet komen met daarin onder andere een politierechercheur: *'Er moet gewoon een volledig onafhankelijk interventieteam komen (...), dat wordt bemand door een aantal deskundigen of ervaringsdeskundigen, juristen, (...). En die onderzoeken dat. En je hebt maar mee te werken aan dat onderzoek'*. Op die manier worden misstanden niet meer intern onderzocht: *'Als het vlees gekeurd moet worden, dan wil je toch niet dat de slager zijn eigen vlees keurt?'*.

5.6.2 Transparantie en communicatie

Zes omstanders doen aanbevelingen op gebied van transparantie tussen de organisatie, personeel en kinderen. Hierbij pleiten drie omstanders voor een onafhankelijk meldpunt. Hierover bestaan verschillende gedachten, waaronder een meldsysteem voor personeelsleden, zodat zorgen en klachten centraal kunnen worden gemeld:

Je moet vertrouwen, er moet een basis zijn en je moet een duidelijk meldsysteem hebben. Je moet een open cultuur hebben waarin je dingen kan melden en ook klachten kan indienen. Dat moet allemaal goed op orde zijn en dat moet je ook controleren steeds.

Daarnaast wordt een meldpunt voor kinderen genoemd, waar zij buiten hun woonvorm om veilig hun verhaal kunnen doen of aan de bel kunnen trekken:

Wat ik denk is dat jongeren moeten kunnen melden buiten hun woonvorm om, zeg maar. Dus dat houdt in, ze wonen in een pleeggezin of in een groepshuis, of in een groepsgezin, et cetera. Welke woonvorm dan ook. Maar op het moment dat er iets aan de hand is binnen de woonvorm waar een jongere woont, moet die daarbuiten kunnen melden.

Ook een andere omstander stelt een meldpunt voor kinderen voor:

Nou ja, kijk, überhaupt denk ik dat er een vorm moet zijn waar kinderen veilig kunnen melden ook per telefoon of wat dan ook. Een punt waar je gewoon kan melden en zelf regie houdt over de gevolgen van die melding als kind. Dus dat er niks wordt gedaan zonder dat je als kind weet wat en of je er oké mee bent, dus dat je ook gewoon eerst je verhaal maar eens kan vertellen.

Verder benoemen omstanders dat de organisatie transparanter dient te zijn met betrekking tot misstanden binnen de organisatie: *'De openheid zou dominant moeten zijn, in plaats van de angst voor schade'*. Hierbij wordt als aanbeveling genoemd:

De verantwoordelijkheid om heel transparant te zijn en aan de voorkant al te vertellen en iedereen te informeren over we hebben hier afspraken. En dit zijn onze regels en zo gaan we om hiermee. En hier kun je daarmee terecht. (...) Ja, en het dossier ligt open en signalen nemen we serieus, enzovoort.

Een andere omstander geeft als aanbeveling voor het verbeteren van transparantie dat dossiers moeten kunnen worden ingezien door de kinderen en dat er bij een overplaatsing bijvoorbeeld in moet worden vermeld waarom dat gebeurt en wie erbij betrokken is. Ook wordt hierbij als aanbeveling gegeven dat er een centraal archief moet komen voor alle kinderen.

Als laatste voegt een omstander toe dat de organisatie ook transparant dient te zijn naar haar medewerkers als het gaat om onaangekondigde bezoeken en inspecties, zodat medewerkers weten waar ze aan beginnen: *'Jij gaat aangekondigd en onaangekondigd op bezoek en als ik een pleeggezin word, dan weet ik dat. Daar teken ik dan voor. (...) Je moet openheid bieden, transparantie. Je moet goed zijn in de samenwerking'*.

5.6.3 Personeelsbeleid en professionalisering

Drie omstanders benoemen het belang van het correct instrueren en opleiden van personeel, waaronder het verhelderen van grenzen in de omgang met jongeren: *'Daarom zie je ook dat het goed met elkaar formuleren van waar liggen grenzen... Zorg dat je het oppakt, dat je geen risico's loopt'*. Ook wordt gepleit voor structurele evaluatiemomenten waarbij de bekwaamheid en werkzaamheden van personeel regelmatig worden besproken:

Laten we gewoon, ondanks het feit dat we een arbeidscontract hebben, toch zeggen: je bent hier nu, we verbinden ons in principe voor drie jaar of vier jaar aan elkaar, en na vier jaar gaan we kijken of we met elkaar door moeten. Of jullie wel door willen, of wij met jullie door willen, of de last voor jullie in ons gevoel toch te zwaar wordt voor jullie, en of het beter is om nu afscheid te nemen. Creëer dat! Het is helemaal niks formeels, (..)

maar je creëert wel een soort verwachting van; we zijn met elkaar een deal aangegaan en die deal bespreken we op gezette tijden; en hoe lang gaan we dan nog met elkaar door?

Een andere omstander benadrukt ook de noodzaak van duidelijke afspraken met personeel: *'Dus de opvolging, van wat constateer je met elkaar en wie gaat dat in de gaten houden? En wie gaat de [familie B] helpen? En wie gaat [pleegkind] helpen? Dat vindt onvoldoende plaats'.*

Een omstander benoemt dat er pas na enkele jaren dienst een training werd aangeboden aan hem/haar vanuit de organisatie en oppert het belang van deskundigheidsbevorderingen voor personeel:

Ja, ik heb ooit de basisstap-training, die werd als try-out in De Glind gegeven, en toen was ik al jaren gezinshuisouder. En toen kregen we die training. En ik was gewoon boos, dit hadden jullie echt veel eerder moeten doen. Wat heb ik in mijn eentje rond geprutteld weet je. Dat is zo'n deskundigheidsbevordering die echt gaat over verlies en over, met name het begin van wat het met jou doet, en hoe het raakt, en hoe jij bent opgegroeid. En al die dingen kwamen voorbij en ik vond dat echt schokkend.

Verder noemt een omstander als aanbeveling dat er gebruik gemaakt dient te worden van de klokkenluidersregeling:

Zorg, dat op een gegeven moment, als je het lef en de moed hebt om je partner aan te geven, (...), maak dan gebruik van de klokkenluidersregeling. Want normaal gesproken als dit gebeurt, dan zie je op een gegeven moment van daar gaat het gezin weg. Je hebt reputatieschade. Je hebt een scheiding, je moet van de stichting weg.

5.6.4 Participatie en zeggenschap van jongeren

Verschillende omstanders noemen participatie en zeggenschap van jongeren als aanbeveling tot verbetering van de praktijk. Zo benadrukt een omstander dat er een jongerenraad opgesteld zou moeten worden, waarin jongeren binnen de jeugdhulp meer zeggenschap en inspraak zouden moeten krijgen en belevenissen kunnen doorspreken:

'Een jongerenraad voor zover het er wel of niet is, geïnstitutionaliseerd, dus niet af en toe wat met jongeren, maar geïnstitutionaliseerd, en met hen hun belevenissen doorspreken'.

Ook na afloop van een hulptraject moet de stem van jeugdigen niet verloren gaan. Zo benadrukt een omstander het belang van het vragen naar feedback van jeugdigen na hun vertrek en het verwerken hiervan in het beleid:

Doe iets met de ervaringen van kinderen (...), dit werd niet gedaan, maar het zou heel goed zijn om te zeggen: als iemand vertrokken is, dan doen we een jaar, twee jaar, nog een keer, nader onderzoek. Zijn er nog dingen die je kwijt wil naar ons? Dan kun je in alle eerlijkheid... dan had je meer kunnen opvissen dan wat er nu toevallig boven tafel komt.

Daarnaast is aansluitend op voorgaande suggesties door een omstander ingegaan op het belang van meer zeggenschap over het eigen levenstraject. Jeugdigen zouden volgens deze omstander actief betrokken moeten worden bij het opstellen van hun begeleidingsplan, in plaats van dit te ondergaan:

...meer zeggenschap en nadrukkelijk gewoon luisteren naar de stem van de jongeren. (...) Maar veel meer het bewustzijn dat jongeren gewoon een stem heeft over het plan in zijn eigen leven... Nou, destijds was het vrij uniek om een jongere gewoon bij een behandelbespreking te zetten.

Als laatste wordt door diezelfde omstander gepleit voor een verschuiving van de institutionele aanpak naar een meer relationeel karakter binnen de jeugdhulp: *'...ja, dat zou wat mij betreft één van de grootste aandachtspunten moeten zijn. Om gewoon te kijken hoe je dat eruit kunt halen. Jeugdzorg moet geen institutioneel karakter hebben. Jeugdzorg moet een relationeel karakter hebben.'*

5.6.5 Organisatieverantwoordelijkheid

Drie omstanders geven aanbevelingen op gebied van verantwoordelijkheid van de organisatie, waaronder het ondernemen van actie, bijvoorbeeld in het geval van een incident:

Nou ja, kijk, als jij iemand aan de haren tien meter naar buiten sleurt waar andere kinderen bij zijn, een schop nageven en de deur dichtgooit, dan vind ik dat Pluryn daar wat mee móét, al is het alleen gesprekken met die man en een plan van aanpak gaan bedenken. Maar daar gebeurde eigenlijk helemaal niks.

Een omstander geeft aan dat het van belang is om duidelijk te maken wie er eindverantwoordelijk is, mandaat heeft en de verplichting draagt om aangifte te doen bij misstanden: *'Wie is nou eindverantwoordelijk? Wie neemt nou de verplichting op? Wie moet op grond van artikel 162¹² op een gegeven moment verplicht aangifte doen?'*. Een andere omstander benadrukt het belang van het verduidelijken wie waar verantwoordelijk voor is, om ambiguïteit te voorkomen:

Maar dat vind ik zo'n gekke rol van Gezinshuis.com: we zijn niet van de inhoud, we zijn wel, we zijn niet, we zijn wel. Wat is het nou? Dat zou wat mij betreft ook één van de belangrijkste zaken moeten zijn: waar ben je nu van? Wat is nou wel jouw verantwoordelijkheid en wie komt er nou bij die gezinshuizen?

5.7 Bijdragen aan (eer)herstel van slachtoffers

Volgens omstanders geven slachtoffers, met wie zij later contact hadden aan het belangrijk te vinden dat de daders aansprakelijk worden gesteld voor het geweld. Deze behoefte is voor omstanders duidelijk geworden in latere gesprekken waarin slachtoffers

¹² Artikel 162 van het Wetboek van Strafvordering gaat over de verplichting voor ambtenaren tot het melden van bepaalde misdrijven.

reflecteerden op hun ervaringen. Zo beschrijft een omstander: *'... maar waar het een hoop kinderen die daar gewoond hebben om gáát, is eigenlijk dat mensen gestraft worden'*.

Daarnaast geven omstanders aan dat slachtoffers het belangrijk vinden dat zij erkenning kunnen krijgen en gehoord worden door onder andere de organisatie. Zo beschrijft een omstander dat een slachtoffer zich volgens hem/haar gesterkt voelde nadat er serieus naar het dossier was gekeken:

Dus ik bedoel: ga naar de mensen luisteren, ga erkenning geven voor wat er is gebeurd. Daarmee kan je niet meer goed maken wat er is gebeurd, maar dat zou wel kunnen helpen als ik zie hoe [naam kind] vorig jaar uiteindelijk, nadat ze een heel moeilijk traject moest om dat dossier door te lopen, maar uiteindelijk zich toch gesterkt voelde, dat ik de tijd heb genomen om uren haar dossier door te spitten en het samen met haar te doen, en dat met elkaar, de gezinsvoogd die moeite heeft genomen en dat ze uiteindelijk van het fonds die erkenning heeft gekregen. Dat was voor haar. Dus dat is een stuk erkenning.

Verder noemt een omstander dat excuses ontvangen op latere leeftijd een belangrijke rol speelde in het proces van verwerking:

Dat was toen [naam instelling] denk ik, en toen heeft ze excuses gekregen en toen voelde ik bij haar iets van: nou is het ook klaar, nou is het ook goed. Toen voelde ze heel veel erkenning ook, van alles wat ze heeft meegemaakt.

6 Conclusie & Discussie

Ik doe haar vanaf
nu in bad

Conclusie & Discussie

Het doel van dit onderzoek was ten eerste om de ervaringen van oud-bewoners met kindermishandeling in Jeugddorp De Glind en de gevolgen ervan in kaart te brengen, met als uiteindelijke doel om recht te doen aan hun verhalen. Ten tweede wilden we met het onderzoek bijdragen aan (eer)herstel van deze oud-bewoners. Een derde doel was om concrete handvatten aan Pluryn De Glind te bieden om het functioneren van de organisatie, het hulpaanbod en de rechtspositie van jongeren duurzaam te verbeteren. Een vierde doel was om aanbevelingen te doen voor concrete acties met betrekking tot verandering in de organisatie

6.1 Ervaringen met kindermishandeling in Jeugddorp De Glind

Uit de aanvragen van 97 oud-bewoners bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven komt naar voren dat een meerderheid (83%) **verschillende vormen van kindermishandeling** ervaren heeft in Jeugddorp De Glind. Het gaat dan vooral om emotionele mishandeling, zoals kleineren, vernederen en verbaal geweld, en fysieke mishandeling, zoals slaan met de vlakke hand of een object, schoppen of fixeren met een nek- of polsklem of door de jongere vast te binden. Bijna de helft van de oud-bewoners (46%) heeft seksueel geweld ervaren, waaronder betasten, ongewenst aanraken en aanranding, en (poging tot) verkrachting. Iets meer dan een derde (35%) heeft emotionele verwaarlozing ervaren, zoals een gebrek aan zorg, begeleiding en minderwaardige behandeld worden, zoals minder of ander eten krijgen dan anderen.

De diepte-interviews die we hebben gehouden met oud-bewoners bevestigen dit beeld: zij hebben allen verschillende vormen van geweld ervaren in Jeugddorp De Glind. Oud-bewoners benoemen in de interviews ook **getuige te zijn geweest van geweld** tegen andere kinderen of 'van horen zeggen' signalen te hebben gekregen. Uit de interviews met omstanders komt naar voren dat zij verschillende vormen van geweld tegen kinderen, zoals fysieke mishandeling en verwaarlozing, emotionele mishandeling als vernedering en minachting, seksueel geweld en emotionele en fysieke verwaarlozing, tegen kinderen hebben waargenomen. Zij rapporteren het vaakst dat zij kindermishandeling indirect hebben waargenomen en bijvoorbeeld signalen kregen van anderen. Zowel oud-bewoners als omstanders benoemen dat zij een 'unheimisch gevoel' kregen bij bepaalde personen.

Deze resultaten over de verschillende vormen van kindermishandeling komen overeen met de vormen van kindermishandeling die in eerder onderzoek van Commissie De Winter (2019) en Samson (2012) naar geweld en seksueel misbruik in de jeugdhulp naar voren komen. Het getuige zijn geweest van geweld richting anderen kan hierbij gezien worden als een vorm van emotionele mishandeling, zoals ook is beschreven in de Richtlijn Kindermishandeling (2025; zie ook bijlage 2).

6.2 Ontstaan, doorgaan en stoppen van kindermishandeling

Over de **reden van de kindermishandeling** geven oud-bewoners aan dat er geen reden (nodig) was, omdat het de cultuur was in Jeugddorp De Glind. Ook worden machtsmisbruik, het niet meedoen met pikorde van andere jongeren, het makkelijk slachtoffer zijn en het kind als een probleem zien als redenen genoemd. Vaakst

genoemde reden voor het **doorgaan van de kindermishandeling** is de angst om het delen. Ook het gebrek aan toezicht en controle wordt door verschillende oud-bewoners beschreven. Andere redenen zijn het niet luisteren naar en geloven van de kinderen, scheve machtsverhoudingen en het meedoen of niet ingrijpen door hulpverleners bij de mishandeling. Oud-bewoners beschrijven het Jeugddorp De Glind daarbij in termen van vooral boosheid en angst, gevolgd door eenzaamheid, onveiligheid, overleven, gestigmatiseerd worden en hypocrisie.

Het geweld kon ontstaan en voortduren door een combinatie van structurele tekortkomingen. Alle oud-bewoners benoemen daarbij een **gebrek aan professioneel handelen**. Voorbeelden hiervan zijn het plaatsen van kinderen in gezinnen waar eerder meldingen van kindermishandeling waren gedaan en personeel dat geen aandacht besteedde aan de emotionele toestand van kinderen. De **gesloten cultuur** binnen Jeugddorp De Glind werkte het ontstaan en voortduren van het geweld ook in de hand. Er werd weinig tot niet over de geweldservaringen gepraat, kinderen wisten niet waar ze naartoe konden met klachten, waren bang voor de gevolgen of schaamden zich. Deze gesloten cultuur werd versterkt door een gebrek aan transparantie, zoals geen uitleg over waarom kinderen in Jeugddorp De Glind waren en moeilijkheden bij het opvragen van dossiers. Daarnaast beschreven oud-bewoners dat er **weinig extern toezicht** was door bijvoorbeeld de voogd of de Raad voor de Kinderbescherming en contact met biologische ouders werd beperkt. Tegelijkertijd was er binnen het Jeugddorp juist **veel controle over kinderen**, met kamercontroles, het afluisteren van telefoongesprekken en weinig autonomie. Meerdere oud-bewoners benoemden ook een duidelijk **onderscheid tussen eigen kinderen en pleegkinderen**, waarbij pleegkinderen zich tweederangs voelden.

Omstandigheden zoals een gesloten, hiërarchische cultuur, het negatief labelen en niet geloven van kinderen, komen ook uit eerdere studies naar geweld in de jeugdhulp naar voren als voedingsbodem voor het plaatsvinden van geweld (Commissie De Winter, 2019). Het sluit ook aan bij eerder onderzoek naar repressie van jeugdigen in de residentiële jeugdhulp, waarbij er sprake is van een machtsverschil en medewerkers macht uitoefenen over jongeren om jongeren te dwingen, te straffen of hun autonomie te beperken (Van der Valk, 2019). Het plaatsen van kinderen in gezinnen waar eerder meldingen van mishandeling waren gedaan en het gebrek aan aandacht voor emotionele toestand van kinderen wijst daarbij op het **dehumaniseren van kinderen en jongeren** door hulpverleners. Bij dehumaniseren worden jeugdigen door hulpverleners op afstand gehouden en niet meer gezien als mensen die het verdienen om een humane behandeling te krijgen (Van der Valk et al., 2016; Hagá, 2023). Het is van groot belang dat hulpverleners of anderen die zorg dragen voor de kinderen hier bewust van zijn of worden gemaakt om te voorkomen dat de waardigheid van kinderen wordt geschonden (zie Hagá, 2023).

Bij gemarginaliseerde of gestigmatiseerde groepen, zoals slachtoffers van geweld in de jeugdhulp, kunnen vormen van **onrecht** ook een rol spelen. Volgens Fricker (2007) kan macht die voortkomt uit kennis en de autoriteit om te bepalen wat als waar geldt (epistemische macht) leiden tot epistemisch onrecht. Dit betekent dat de kennis van bepaalde groepen structureel minder serieus wordt genomen of zelfs wordt buitengesloten. Fricker maakt hierbij onderscheid tussen twee vormen van onrecht. *Testimonial injustice* ontstaat wanneer iemands verhaal minder geloofwaardig wordt gevonden door vooroordelen. *Hermeneutical injustice* treedt op wanneer groepen niet beschikken over de begrippen of mogelijkheden om hun ervaringen goed te verwoorden binnen het dominante debat, of geen positie hebben om dit te doen.

Ofwel: Bij groepen mensen die met een stigma te maken hebben, zoals slachtoffers van geweld in de jeugdhulp, kan ook een speciale vorm van onrecht ontstaan. Dat onrecht heeft te maken met wie er mag praten en wie er wordt geloofd. De filosoof Fricker legt uit dat mensen of instellingen met veel macht vaak bepalen wat als 'waar' wordt gezien. Daardoor worden de ervaringen van sommige groepen minder serieus genomen of zelfs helemaal genegeerd. Fricker noemt twee manieren waarop dat gebeurt. De tweede is dat mensen andere woorden gebruiken dan gebruikelijk, waardoor zij vaak niet worden begrepen, minder ruimte hebben om hun ervaringen uit te leggen of geen plek krijgen om hun verhaal te vertellen in het bredere gesprek. Om elkaar echt te verstaan, zouden gezaghebbende professionals de taal van mensen met ervaring beter moeten leren begrijpen, in plaats van dat ervaringsdeskundigen eerst moeten leren spreken in de taal van professionals voordat zij mogen meepraten.

De primaire reden voor het **stoppen van de kindermishandeling** die oud-bewoners beschrijven is een **verhuizing** van het kind uit Jeugddorp De Glind. Oud-bewoners ondernamen verschillende **acties om het geweld te stoppen**. Wanneer er wel meldingen werden gedaan, werden deze vaak niet opgevolgd. Het vaakst maakten zij meldingen bij het bestuur van Jeugddorp De Glind of vertelden zij het geweld aan biologische familie. Ook deden sommigen aangifte of startten een rechtszaak. In een aantal gevallen leidden deze acties tot consequenties voor daders, zoals ontslag, verhuizing of een veroordeling. Het verhuizen of doorplaatsen van kinderen en jongeren blijkt regelmatig voor te komen binnen de pleegzorg en op residentiële groepen. Ander onderzoek laat zien dat het ontbreken van passende hulp en problemen in het (pleeg)gezin of de locatie van jeugdhulp met verblijf relatief vaak redenen zijn voor een verhuizing van het kind (Peper et al., 2024). Zowel een lagere kwaliteit van pleegouderschap als lagere competentie van professionals in de residentiële jeugdhulp hangen samen met het vaker doorplaatsen van jeugdigen (Konijn et al., 2019; Riemersma et al., 2024).

6.3 Gevolgen van kindermishandeling voor oud-bewoners

De aanvragen van het Schadefonds en de vragenlijsten en interviews van oud-bewoners laten zien dat zij de **gevolgen** van de mishandeling **tot op de dag van vandaag ervaren**. Zo benoemen oud-bewoners dat zij (jarenlang) in een overlevingsstand verkeerden, en sommigen nu nog. Trauma- en angstklachten worden het vaakst beschreven. Ook beschrijven oud-bewoners problemen in het vertrouwen van anderen en problemen in relaties met anderen. Daarnaast zijn drugsverslaving en zelfmoordneigingen door oud-bewoners genoemd in de interviews. Ook maatschappelijke gevolgen, zoals dakloosheid en sociale achterstand ten opzichte van leeftijdgenoten, zijn in de interviews genoemd. Veel oud-bewoners geven aan dat zij hulp hebben gezocht bij het verwerken en kunnen omgaan met ervaringen van mishandeling en misbruik dat zij in Jeugddorp De Glind hebben ervaren.

Deze resultaten komen overeen met resultaten uit diverse studies waarin de **negatieve gevolgen van kindermishandeling voor de psychische en lichamelijke ontwikkeling** van kinderen tot in de volwassenheid zijn aangetoond. Zo laat onderzoek zien dat personen die verschillende vormen van kindermishandeling hebben ervaren een 4 tot 12 keer zo grote kans hebben op gezondheidsrisico's zoals alcoholverslaving, middelenmisbruik, depressie en suïcide (Felliti et al., 1998). Daarnaast heeft kindermishandeling negatieve gevolgen voor het stressregulatiesysteem van de hersens, waardoor jeugdigen hun emoties niet goed kunnen reguleren, met als mogelijk gevolg agressief gedrag,

CG

Beeld: Cornelia Gogeleir

angststoornissen of depressie (Lindauer & Konijn, 2020). Het hebben meegemaakt van mishandeling kan leiden tot gezondheidsproblemen, zoals diabetes, longziekten en chronische lichamelijke aandoeningen. Ook hangt kindermishandeling bijvoorbeeld samen met emotionele en gedragsproblemen, zowel op de korte als op de langere termijn, en met psychiatrische problemen op latere leeftijd (Hein et al., 2020). Een recente, internationale¹³ overzichtsstudie van 58 onderzoeken naar kindermishandeling van uithuisgeplaatste jeugdigen (zogenaamde 'institutional child abuse') laat dezelfde resultaten zien in termen van negatieve ontwikkeling in geestelijke gezondheid, gebrek aan vertrouwen in anderen en minder kansen in het leven, onder andere door problemen in het onderwijs en een kleinere kans op werk (Ozanne et al., 2024).

In de interviews noemen oud-bewoners ook dat zij tijdens hun verblijf in Jeugddorp De Glind coping **strategieën ontwikkelden om met het geweld om te gaan**. Zo probeerden sommige oud-bewoners zich onzichtbaar te maken en zo min mogelijk op te vallen. Andere oud-bewoners vertoonden juist opvallend assertief gedrag.

Deze aanpassingen van jeugdigen in gedrag zijn ook terug te zien in ander onderzoek, zoals het zich opstandig voelen van jeugdigen die mishandeld waren in de jeugdhulp (Ozanne et al., 2024). Verder zijn er studies die laten zien dat jeugdigen zich aanpassen aan bijvoorbeeld de dagelijkse routine in residentiële jeugdhulp en sociaal gewenst gedrag laten zien om zo veiligheid te creëren, controle te houden, conflicten met hulpverleners te vermijden en/of zo snel mogelijk weg te komen (Harder, 2018; Harder et al., 2020).

6.4 Gevolgen van en acties na meldingen van kindermishandeling

Wat oud-bewoners in aanvragen van het Schadefonds soms beschreven is hoe zij meldingen hebben gedaan van de kindermishandeling bij Jeugddorp De Glind of bij anderen in hun omgeving. Zo beschrijft een aantal oud-bewoners situaties waarin zij de **mishandeling hebben gemeld bij derden** (waaronder pleegouder, medewerkers van de stichting en een maatschappelijk werker), maar **niet werden geloofd**. Ook een aantal omstanders noemen in de interviews dat slachtoffers niet geloofd werden nadat zij als omstanders actie hadden ondernomen.

In zowel de aanvragen van het Schadefonds als het vragenlijstonderzoek beschrijven oud-bewoners situaties waarin geweldsincidenten werden geobserveerd, maar door medewerkers van Jeugddorp De Glind, van een andere organisatie of omstanders (zoals voogd of mede-jongeren) **geen actie is ondernomen**. Reden die daarbij het vaakst genoemd wordt is het niet ter sprake brengen, onbesproken en binnen het Jeugddorp houden van de kindermishandeling. Andere redenen zijn het niet weten waar ze het konden melden en het en het niet ter verantwoording roepen van de plegers.

De meeste omstanders beschrijven in de interviews situaties waarin zij actie ondernamen na het waarnemen van kindermishandeling, zoals het maken van een melding, het aangaan van een gesprek met de pleger of het voeren van overleg met collega's. Het vaakst gerapporteerde gevolg van hun acties was dat **meldingen niet werden opgepakt**. In sommige gevallen ervaarden omstanders **negatieve consequenties** zoals tegenwerking van hun melding, nadelige gevolgen voor hun carrière of verlies van huisvesting. Er waren

¹³ Het gaat om studies die zijn uitgevoerd in o.a. Australië, Canada, Duitsland, Ierland, Indonesië, Nederland, Schotland, Tanzania en Verenigde Staten.

ook situaties waarin de organisatie **wél actie** ondernam naar aanleiding van meldingen door omstanders. Voorbeelden hiervan waren het sluiten van gezinshuizen, het schorsen of ontslaan van daders, het plaatsen van slachtoffers buiten het betreffende gezin, inspectiebezoeken, of het opstellen van een plan van aanpak. Er zijn ook oud-bewoners die situaties beschrijven waarin hun meldingen hebben geleid tot actie door professionals.

Tegelijkertijd beschrijven omstanders factoren die verklaren **waarom zij zelf niet altijd actie ondernamen**. Zij ervoeren een hoge drempel om collega's aan te spreken, onduidelijkheid over waar zij terecht konden met zorgen of hadden impliciet vertrouwen in de organisatie waardoor zij signalen niet als zorgelijk beoordeelden. Sommigen voelden angst voor persoonlijke consequenties of dachten vanuit onervarenheid dat de situatie normaal was. Daarbij wijzen omstanders op verschillende organisatorische tekortkomingen die bijdroegen aan het ontstaan van geweld. Zo vond de personeelsselectie vaak via persoonlijke netwerken van medewerkers plaats zonder adequate screening. Ook hadden gezinshuisouders grote autonomie zonder goed toezicht en was er sprake van belangenverstrengeling, waarbij personen bijvoorbeeld dubbele functies bekleedden. Binnen de organisatie was verder sprake van een gebrek aan transparantie, onvoldoende opvolging van en reflectie op klachten en een gesloten cultuur. Verder was er een gebrek aan deskundigheid in, ondersteuning van en reflectie op het handelen van hulpverleners in Jeugddorp De Glind. Daarnaast is het onzorgvuldig omgaan met jongeren en andere betrokkenen, zoals biologische ouders van jongeren, genoemd als tekortkoming in de organisatie.

De omstandigheden in de organisatie, zoals een gesloten, hiërarchische cultuur, het negatief labelen en niet geloven van kinderen, die al besproken zijn in paragraaf 6.2, blijken dus ook een belangrijke rol te spelen in het niet melden van mishandeling door omstanders. Dat het voor zowel oud-bewoners als omstanders moeilijk is om mishandeling te stoppen komt overeen met onderzoek naar destructief leiderschap en geweld in organisaties (zie Bastiaensen et al., 2025; Vranjes et al., 2025). Dat onderzoek laat zien dat zowel kenmerken van de leidinggevende (bijvoorbeeld een behoefte aan macht), de omgeving waarin diegene werkt (bijvoorbeeld een sterk hiërarchische organisatie) als een gebrek aan tegenwicht (bijvoorbeeld het aanspreken van de leidinggevende) ervoor kunnen zorgen dat ongewenst gedrag kan voortbestaan (Breevaart et al., 2022; Breevaart, 2025).

Ofwel: Dat het voor omstanders moeilijk is om mishandeling te stoppen, past bij wat ander onderzoek (Breevaart, 2025) laat zien. Dat onderzoek gaat over slecht leiderschap en geweld binnen organisaties. Het laat zien dat ongewenst gedrag kan blijven bestaan door drie dingen: door leiders die graag macht hebben, door een omgeving met strenge regels en veel hiërarchie, en doordat niemand de leiding durft aan te spreken of tegenwicht biedt.

Verder komen de resultaten over het doen van meldingen overeen met ander onderzoek naar het delen van ervaringen met kindermishandeling (ook wel 'disclosure' genoemd), waaruit blijkt dat het delen of melden van ervaringen door slachtoffers belemmerd wordt door het niet serieus genomen worden, stigma, angst voor straf en het gevoel onafhankelijk te moeten zijn (Ozanne et al., 2024). Ook zelfverwijt en schaamte bij slachtoffers kunnen belemmeringen zijn voor het melden van mishandeling zoals seksueel misbruik (Latiff et al., 2024).

Ofwel: In het onderzoek naar het vertellen wat je is overkomen laten Ozanne en collega's (2024) zien dat slachtoffers vaak worden tegengehouden doordat zij niet serieus worden genomen, bang zijn voor een stigma of straf, of het gevoel hebben

dat zij het zelf moeten redden. Daarnaast laat onderzoek van Latiff en collega's (2024) naar het melden van seksueel misbruik zien dat ook schaamte en zelfverwijt het voor slachtoffers moeilijk maken om mishandeling te melden.

6.5 Behoeften en bijdragen aan (eer)herstel bij oud-bewoners

Met het oog op (eer)herstel geven bijna alle oud-bewoners in het vragenlijstonderzoek aan dat aan hen nooit persoonlijk excuses is gemaakt over de kindermishandeling die zij in Jeugddorp De Glind hebben ervaren. Een deel van de oud-bewoners zou excuses alsnog op prijs stellen, omdat ze dan als mens gezien worden, erkenning krijgen en er ingezien wordt dat er fouten zijn gemaakt door de organisatie. Een iets groter aantal oud-bewoners stelt alsnog excuses krijgen niet op prijs, omdat het voor hen niks oplevert, het al is gebeurd, het altijd in hun gedachten is en/of schade niet meer te herstellen is.

Een **financiële tegemoetkoming** en **excuses van de Nederlandse overheid** beschrijven oud-bewoners het vaakst als manieren om bij te dragen aan (eer)herstel. Ook excuses van de (betrokken personen van de) jeugdhulporganisatie die destijds verantwoordelijk was voor Jeugddorp De Glind, excuses van Jeugdzorg Nederland en de Raad voor de Kinderbescherming, en hulp van instanties zoals het Schadefonds Geweldsmisdrijven en Slachtofferhulp Nederland worden relatief vaak beschreven als manieren van (eer)herstel. Aanvullende suggesties voor (eer)herstel zijn het bieden van **openheid en transparantie** over het verleden en heden, medewerking daaraan verlenen en het toegeven van de misstanden door Pluryn. Verder werd genoemd dat kinderen die nu in Jeugddorp De Glind verblijven een geweldloos leven moeten leiden en dat er acties moeten zijn die verantwoordelijke instanties gaan ondernemen om de veiligheid van kinderen die er nu wonen te waarborgen. Ook het opleggen van straf aan schuldigen en het inzetten van ervaringsdeskundige experts zijn genoemd als suggesties voor (eer)herstel.

Dit ervaren gebrek aan erkenning sluit aan bij onderzoek van de Universiteit voor Humanistiek naar de ervaringen met erkenningsmaatregelen die zijn ingesteld na het onderzoek van Commissie De Winter. Uit het onderzoek van Mulder et al. (2025) komt namelijk naar voren dat respondenten in dat onderzoek matig enthousiast tot (zeer) afwijzend zijn over de vraag in welke mate de maatregelen hebben bijgedragen aan erkenning. De financiële tegemoetkoming werd daarbij het best gewaardeerd, maar door een groot deel van de respondenten niet gezien als erkenning.

De hoofdboodschap die oud-bewoners van Jeugddorp De Glind die slachtoffer zijn geworden van mishandeling meegeven in dit onderzoek is dat **erkenning moet leiden tot blijvende verandering van de jeugdhulp**, om te voorkomen dat er ooit nog een kind of jongere dit geweld kan meemaken. Uit onderzoek naar betekenisvolle erkenning blijken er vier hoofdthema's van belang (Bodegraven, 2024), namelijk het:

- bevestigen van leed van slachtoffers;
- inleven van instellingen in de belevingswereld van slachtoffers;
- gelijkwaardig en gewaardeerd betrekken van slachtoffers in het erkenningsproces;
- onderliggende geweldsstructuren in de jeugdhulp veranderen.

Voor slachtoffers blijft gerechtigheid een fundamentele pijler van erkenning: dat degenen die hen hebben mishandeld of misbruikt of mee hebben gewerkt dit verborgen te houden, alsnog aansprakelijk worden gesteld. Gerechtigheid betekent ook bevestiging dat het niet hun schuld was en dat wat hun is aangedaan onrechtmatig was. Het ervaren onrecht

wordt verdiept wanneer ouders ongestoord verder leven, terwijl slachtoffers zonder steun achterblijven. Voor hen is gerechtigheid onlosmakelijk verbonden met de bereidheid van instellingen om naast hen te staan en verantwoordelijkheid te nemen onder andere door dossiers vrij te geven en te helpen bij het doen van aangifte.

6.6 Aanbevelingen voor verbetering van de jeugdhulp

Op basis van hun ervaringen doen zowel oud-bewoners als omstanders concrete aanbevelingen voor verandering in de jeugdhulp binnen en buiten Jeugdorp De Glind. Deze aanbevelingen hebben betrekking op 1) concrete acties bij misstanden, 2) steun aan kinderen, 3) de deskundigheid van de professionals en randvoorwaarden in de organisatie voor het bieden van goede hulp en 4) randvoorwaarden buiten de organisatie, waaronder het gehele jeugdhulpsysteem.

1) Concrete acties bij misstanden:

- De organisatie neemt de melding serieus, is verantwoordelijk en komt tot actie, doet aangifte en informeert ook de biologische familie bij misstanden. Maak daarbij duidelijk wie waarvoor verantwoordelijk is, en wie er eindverantwoordelijk is, mandaat heeft en de verplichting draagt om aangifte te doen bij misstanden;
- Transparant, open en eerlijk over misstanden zijn: duidelijk en controleerbaar omschrijven op welke wijze de organisatie transparant, open en eerlijk is over gemelde misstanden en de wijze waarop dit is afgehandeld. Op individueel niveau krijgt jeugdigen ook hiervan een afschrift;
- Een kind moet bij geweld direct uit een situatie gehaald kunnen worden;
- Het instellen van een zwarte lijst voor personen die kindermishandeling hebben gepleegd;
- Een landelijk, onafhankelijk interventieteam met daarin onder andere inhoudelijke (ervarings)deskundigen, juristen en een politierechercheur;
- Een meldsysteem voor personeelsleden waar zorgen en klachten kunnen worden gemeld, ook buiten de organisatie om;
- Maak als hulpverlener bij het melden van misstanden gebruik van de klokkenluidersregeling.

2) Steun aan kinderen:

- Voer in samenwerking met externe organisaties als bijvoorbeeld *Defence for Children*, *Kinderrechten collectief*, *Kinderombudsman* en *Slachtofferhulp Nederland* inhoudelijke gesprekken met kinderen over mishandeling en geweld, waarbij educatie over hun rechtspositie en hun emotionele en fysieke weerbaarheid de hoofdthema's zijn;
- Zorg voor een eigen volwassen zelfgekozen vertrouwenspersoon voor ieder kind, welke direct te bereiken is voor het kind en die bijvoorbeeld acties kan inzetten zonder dat kinderen zich daarover opgelaten of onveilig voelen;
- Zorg voor een onafhankelijk meldpunt voor kinderen, waar zij buiten hun woonvorm om veilig hun verhaal kunnen doen of aan de bel kunnen trekken;
- Zorg ervoor dat kinderen hun dossiers in kunnen zien en dat er een onafhankelijk centraal archief is voor alle kinderen.

3) Deskundigheidsbevordering en goede randvoorwaarden in de organisatie:

- Biedt deskundigheidsbevordering voor personeel over vormen en gevolgen van geweld en de rechtspositie van kinderen;

- Pas vaste evaluatiemomenten en reflectie toe, waarbij gezinshuisouders en begeleiders samen met externe toezichthouders periodiek terugkijken en er geleerd wordt van fouten die gemaakt zijn en/of waarbij de bekwaamheid en werkzaamheden van personeel regelmatig worden besproken;
- Beschrijf als organisatie duidelijk in het beleid dat geweld nooit is toegestaan en welke gevolgen dat heeft, zowel in juridische termen als in termen van begeleiding van jeugdigen die dat binnen de instelling meemaken. Biedt ook verduidelijking richting personeel over de grenzen in de omgang met jongeren;
- Wees transparant naar medewerkers bij onaangekondigde bezoeken en inspecties, zodat medewerkers weten waar ze aan beginnen;
- Pas strengere en meer systematische evaluatie van personeel en selectieprocedures toe, zoals een diepgaand antecedentenonderzoek;
- Wissel op verzoek van het kind na een aantal jaar van pleegzorgbegeleiding;
- Vraag feedback aan jongeren, ook na afloop van de hulp;
- Geef zeggenschap aan jeugdigen zelf, zoals in een jongerenraad en bij het opstellen van hun hulpverleningsplan, zodat ze meer inspraak krijgen;
- Maak gebruik van (kennis van) het overkoepelende orgaan Landelijk orgaan Cliëntenraden (LOC) om onafhankelijkheid te stimuleren en garanderen.

4) Randvoorwaarden buiten de organisatie:

- Stap af van het verdienmodel en investeer in opties om kinderen thuis te laten wonen;
- Voer goed toezicht uit op pleeggezinnen en gezinshuizen, bijvoorbeeld door onaangekondigde controles vaker uit te voeren;
- Ontwikkel een lesprogramma voor opleidingen verwant aan jeugdhulp over de geschiedenis van geweld in de jeugdhulp (op basis van kennis vanuit onder andere het onderzoek van Commissies De Winter (2019) en Samson (2011)). In zo'n programma dient ook aandacht te zijn voor factoren die geweld tegen jeugdigen in standhouden, hoe dit kan worden voorkomen en hoe gehandeld moet worden in geval van mishandeling en seksueel misbruik van kinderen en jongeren in de jeugdhulp.

Aangezien er bij kindermishandeling in de jeugdhulp sprake is van een systemisch probleem, waarbij een samenspel van factoren het geweld kan verklaren (Commissie De Winter, 2019) is het van belang is om verbeteringen op verschillende gebieden aan te brengen. De aanbevelingen die oud-bewoners en omstanders doen bieden daarvoor concrete aanknopingspunten en bieden een goede aanvulling op de eerdere aanbevelingen van Commissie De Winter (2019). De aanbevelingen komen hiermee deels overeen met betrekking tot het bespreken van geweld met kinderen, zorg dragen voor goed geschoold personeel, en het organiseren van een proactief, sterker en onafhankelijk toezicht.

In lijn met de aanbevelingen die oud-bewoners en omstanders doen voor het verbeteren van de jeugdhulp doen we als onderzoekers de volgende aanbevelingen voor de praktijk:
 Laat kinderrechten leidend zijn en verbeter de positie van kinderen in de jeugdhulp;
 Biedt erkenning, ontschuldiging en bescherming aan slachtoffers;
 Zorg voor een onafhankelijk archief;
 Richt een onafhankelijk expertisecentrum op met een structurele rol voor ervaringsdeskundige experts.

Ad 1) Kinderrechten leidend: verbeter de positie van kinderen in de jeugdhulp

Huidige en nieuwe wetten, beleid en beslissingen die kinderen raken, dienen in overeenstemming te zijn met het VN-Kinderrechtenverdrag. Zo heeft de

STEM
VAN
HET
KIND

GELOOF
HET
KIND

ZWARTE
LIJST

BIEDT
GERECHTIGHEID
ERKENNING
EERHERSTEL

BESCHERMING
KINDEREN
GAAT VOOR ALLES

DOORBREEK
HET
ZWIJGEN

RECHTSPOSITIE

VOORLICHTING

DOE
RECHT

WEGKIJKEN
VERBODEN

OPENHEID
VAN
ZAKEN

NOEM
NAMEN

INTEGRITEIT

PREVENTIE

HANDHAVING

HERSTEL
FOUTEN

GELOOF EN
VERTROUW
KINDEREN
EERST

ONSCHULDIG
SLACHTOFFERS

VERVOLG
DADERS

LEG
BOETES
OP

VERHUL
GEEN
WAARHEID

DOORSCHUIVEN
VERBODEN

OPENBAAR
ALSNOG
HET ARCHIEF

STOP

COMPENSEER
LEED

DOE
AANGIFTE

EXCUSES

INFORMEER
BIOLOGISCHE
FAMILIES

NAZORG

FACILITEER
LOTGENOTEN
CONTACT

VOORLICHTING

ERKENNING

DESKUNDIGHEID

META
ONDERZOEK

HOOR DE
TAAL VAN
SLACHTOFFERS

REKENSCHAP
AFLEGGEN

REKENSCHAP
AFLEGGEN

ERKEN DE
VERTROUWENS
PERSOON
VAN HET
KIND ZELF

TOEZICHT

TEKEN MELDINGEN
OP IN HET
KINDDOSSIER

LANDELIJKE
ZWARTE LIJST
OVER
MELDINGEN
OVER
MEDEWERKERS

VOORLICHTING

PREVENTIE
KLOKKENLUIDERS
REGLING

VEILIGHEID

RICHT LANDELIJKE
EXPERTISECENTRUM
IN MET
ERVARINGSDESKUNDIGEN
EN ZEDENPOLITIE
KINDERRECHTEN
ZIJN LEIDEND IN
BELEID EN ZORG

MAAK KINDEREN
WEERBAAR: LAAT ZE
WETEN WAT MAG EN
NIET
EN WAAR ZE TERECHT
KUNNEN

DOSSIER
VORMING
OPEN

ERVARINGS
DESKUNDIGHEID

VOORKOM HERHALING
GOOI DADERS NIET
NAAR EEN
ANDERE POSTCODE

BOETE
DOEN

Kinderombudsman op 10 december 2024 de Kinderrechtentoets gelanceerd. Met deze toets door kinderrechten- en belangenbehartigingsorganisaties die hebben laten zien dat ze opkomen voor de groep uithuisgeplaatste kinderen, worden de belangen van kinderen zo vroeg mogelijk meegenomen in de ontwikkeling van wet- en regelgeving en beleid.

Hierbij is het van belang dat instellingen actief werken aan het versterken van de positie van kinderen door hen te informeren over hun rechten en hen te ondersteunen in zelfbewustzijn en weerbaarheid. Het doel is niet alleen het voorkomen van misbruik, maar ook om kinderen instrumenten en handvatten te geven om voor zichzelf op te komen, hun ervaringen te begrijpen en sterker te staan in de omgang met volwassenen en systemen.

Ad 2) Erkenning, ontschuldigen en beschermen van slachtoffers

Zorg ervoor dat wanneer (oud-)bewoners zich melden met ervaringen van mishandeling of misbruik, zij direct met erkenning en openheid worden benaderd. Benoem bijvoorbeeld expliciet dat er destijds al zorgen waren over het betreffende gezin of de situatie en breng lotgenoten uit hetzelfde gezin met elkaar in contact. Benoem dat de jeugdige of (oud) bewoner niet de enige is en dat het niet zijn/haar schuld was. Wie opnieuw zijn of haar verhaal deelt, moet daarbij worden beschermd tegen hertraumatisering en secundair onrecht, door middel van duidelijke ethische richtlijnen, zorgvuldige communicatie en goede nazorg.

Het is van belang om er daarnaast voor te zorgen dat slachtoffers van kindermishandeling, geweld en misbruik in de jeugdhulp – inclusief kinderen en jongeren die nu risico lopen – zich veilig kunnen melden bij een onafhankelijk bureau of meldpunt. Ook dienen meldingen en de afhandeling ervan te worden opgenomen in het kind dossier, zodat dit altijd goed terug te vinden is. Verder dienen meldingen te worden opgenomen in een landelijk registratiesysteem, zodat inzichtelijk wordt op welke woonplekken in de jeugdhulp veilig of onveilig is voor jeugdigen en ingegrepen of verbeterd dient te worden.

Een belangrijke aanbeveling op weg naar erkenning en eerherstel die wij hierin nog willen doen is: maak gebruik van het onderzoeksrapport *Daadwerkelijk veranderen* van de Universiteit voor Humanistiek (Mulder et al., 2025). Hierin worden de lagen van erkenning behandeld welke jeugdhulporganisaties kunnen gebruiken om erkenningsmaatregelen ook daadwerkelijk toe te passen. Daarnaast adviseren we om dit proces van erkenning, inclusief de bespreking van dit rapport, samen vorm te geven met externe deskundigen zoals bij het landelijke Centrum Seksueel Geweld en Landelijk Psychotraumacentrum voor Kinderen en Jongeren.

Ad 3) Onafhankelijke archieven

Alle historische documenten, dossiers en onderzoeksresultaten dienen te worden ondergebracht bij een onafhankelijk archief, buiten de instellingen die zelf onderwerp van onderzoek zijn. Zo wordt voorkomen dat gegevens worden achtergehouden of selectief beschikbaar worden gesteld aan oud-bewoners, onderzoekers of andere belanghebbenden. Een onafhankelijk archief sluit daarmee goed aan bij het recht van elk kind (of ouders als het kind jonger is dan 12) op inzage in zijn/haar eigen dossier, zoals is opgenomen in de Jeugdwet.

Ad 4) Onafhankelijk expertisecentrum met structurele rol voor ervaringsdeskundige experts

Er dient een onafhankelijk expertisebureau te komen voor onderzoek in de jeugdhulp

waarbij institutionele belangen geen rol spelen. Op die manier kan ervoor gezorgd worden dat instellingen die zelf onderwerp van onderzoek zijn, geen opdrachtgever of uitvoerder mogen zijn. De overheid financiert daarbij het onderzoek, maar niet de richting ervan. Binnen dit bureau krijgen ervaringsdeskundige experts een gelijkwaardige positie: zij zijn vanaf het begin en in alle fasen betrokken, met daadwerkelijke zeggenschap, eerlijke financiële waardering en invloed op de onderzoeksdoelen. Ervaringskennis wordt daarbij erkend als volwaardige bron van informatie die kan corrigeren wat archieven en officiële documenten verzwijgen of verdraaien. Het is van belang om ervaringsdeskundige experts een vaste plek te geven in adviescommissies van onderzoek naar de jeugdhulp, zodat hun inzichten niet opnieuw worden gefilterd door dezelfde instituties die eerder tekortschoten.

Aanbevelingen voor onderzoek

Aangezien onderzoek in de praktijk ook kan bijdragen aan een verbetering van de praktijk doen we verder de aanbeveling om een **(inter)nationaal vervolgonderzoek** te doen naar thema's als belangenverstrengeling, belang van het kind versus belang van de organisatie, macht en invloed van instellingen, controle over informatie, transparantie versus privacy en de historische continuïteit van misstanden. Ondanks talloze onderzoeken (zie ook bijlage 3) lukt het nog steeds niet om alle kinderen in de jeugdhulp veiligheid te bieden. Het is van belang dat zo'n vervolgonderzoek traditionele, sectorgerichte benaderingen (zoals in het onderzoek van Commissie De Winter, 2019) overstijgt en de samenwerking tussen beleid, uitvoering en ervaringskennis versterkt. Op die manier kan het onderzoek naast nieuwe kennis bijdragen aan concrete verbeteringen in zowel beleid als praktijk van de jeugdhulp waarin kinderrechten leidend zijn.

Een tweede aanbeveling is om **(actie)onderzoek** te doen naar de **huidige organisatie** van de jeugdhulp en randvoorwaarden voor het bieden van goede hulp. Aangezien ons onderzoek laat zien dat er diverse factoren een rol spelen in het ontstaan en voortduren van mishandeling in de jeugdhulp, is het van belang om in vervolgonderzoek in kaart te brengen wat jeugdhulp organisaties concreet doen om mishandeling te voorkomen en op welke manier ze de aanbevelingen van Commissie De Winter (2019) in de praktijk hebben gebracht. Daarbij kan in actieonderzoek een aantal aanbevelingen uit dit *Explosieve Ervaringen* onderzoek in de praktijk worden geïmplementeerd en geëvalueerd, zodat daadwerkelijk bijgedragen wordt aan het voorkomen van mishandeling van jeugdigen in de jeugdhulp.

Een derde aanbeveling is om in vervolgonderzoek naar kindermishandeling in de jeugdhulp altijd onafhankelijke organisaties voor **ervaringsdeskundige experts als gelijkwaardig onderzoeker en adviseur** in te zetten, zodat de focus van het onderzoek op relevante thema's ligt en blijft liggen. Aangezien onderzoek naar kindermishandeling, misbruik en geweld vaak gebeurt in een complex dynamisch veld van slachtoffers, omstanders en van verdachten van (zeden)misdrijven, is het van belang om ervaringsdeskundige experts bescherming en ondersteuning te bieden tijdens het onderzoek.

6.7 Sterke punten van het onderzoek

Een eerste sterk punt van dit onderzoek is dat we vanuit **diverse bronnen en met verschillende methoden** antwoord hebben gegeven op de onderzoeksvragen. Het deelonderzoek naar de aanvragen bij het Schadefonds, het vragenlijstonderzoek en de interviews boden de mogelijkheid om een zo breed mogelijk beeld te krijgen van de

ervaren kindermishandeling en impact ervan op het leven bij oud-bewoners van Jeugddorp De Glind. In het vragenlijstonderzoek konden we wat meer inzoomen op het ontstaan, doorgaan en stoppen van de kindermishandeling en op behoeften aan eerherstel bij oud-bewoners. De interviews met oud-bewoners en omstanders, waarvan we de resultaten grondig hebben geanalyseerd met behulp van codeerschema's, boden de mogelijkheid om hun ervaringen zo concreet mogelijk in kaart te brengen op basis van hun eigen woorden. Daarbij lieten de interviews met omstanders zien dat we datasaturatie hadden bereikt, wat erop wijst dat we voldoende omstanders hadden geïnterviewd om over alle informatie valide uitspraken te kunnen doen.

Ten tweede vormt de **lange tijdsspanne** waarop de resultaten van het onderzoek betrekking hebben, **met nadruk op de periode van 1966 tot 2015**, een sterk punt. Zo laten de aanvragen bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven zien dat de aantallen oud-bewoners die geweld hebben ervaren in Jeugddorp De Glind in de decennia van 1966 tot 2015 vrij gelijk verdeeld zijn. Dit wijst er dan ook op dat het geweld in het Jeugddorp niet alleen in de jaren '80-'90 plaatsvond, zoals is onderzocht in het papieren archiefonderzoek dat uitgevoerd is door een jurist in opdracht van Pluryn (2023), maar een bredere tijdsperiode bestrijkt. Zo laat het onderzoek naar aanvragen bij het Schadefonds zien dat het beginjaar van de woonperiode in Jeugddorp De Glind voor de 92 oud-bewoners (waarvoor dit beginjaar bekend was) liep van 1953 tot en met 2017, met een gemiddelde woonperiode 7.8 jaar.

Ten derde is de focus op het **ervaringsperspectief van oud-bewoners** en de **samenwerking tussen onderzoekers en ervaringsdeskundige experts** een sterk punt van dit onderzoek. Vanaf het begin en gedurende het onderzoek hebben we samengewerkt met oud-bewoners en de klankbordgroep oud-bewoners. Zo is het project tot stand gekomen vanuit BE4YOU2 met als doel om het ervaringsperspectief zo goed mogelijk in kaart te brengen. We hebben vanaf het begin van het onderzoek oud-bewoners betrokken in het onderzoek, om zo goed mogelijk aan te sluiten bij hun behoeften. De klankbordgroep oud-bewoners heeft in zowel de voorbereiding van het onderzoek als in de afronding ervan zeer waardevolle feedback gegeven. Zo hebben we de vragenlijst en topiclijsten voor de interviews opgesteld in samenwerking met de klankbordgroep, wat de relevantie van de vragen heeft gewaarborgd en heeft bijgedragen aan een onderzoeksoepzet die aansluit bij de behoeften van oud-bewoners.

Een vierde sterk punt van het onderzoek is de **samenwerking met het Schadefonds** gedurende het project. Zij hebben ons goed ondersteund in het doen van ons onderzoek door de bij hun beschikbare informatie geanonimiseerd met ons te delen en de conceptrapportage over de Schadefonds aanvragen voorzien van kritische feedback.

Ten vijfde vormen de **adviezen en begeleiding van zowel de klankbordgroep oud-bewoners als de adviescommissie** tijdens het onderzoek als een sterk punt van het onderzoek. De klankbordgroep heeft ons voorzien van zeer nuttige feedback op onder andere de topiclijsten en vragenlijst die we hebben afgenomen bij oud-bewoners en omstanders in het onderzoek. De adviescommissie heeft ons voorzien van zeer bruikbaar advies ten aanzien van de samenwerking met Pluryn, de uitvoering van het onderzoek en de inhoud en vormgeving van de rapportage.

6.8 Beperkingen van het onderzoek

Een belangrijke beperking van het deelonderzoek met Schadefonds aanvragen betreft het **aanvraagformulier** die we **als bron van informatie** hebben gebruikt. De nadruk lag daarbij op emotioneel, fysiek en seksueel geweld en op dwangarbeid. De focus in het formulier lag niet op vormen van verwaarlozing of op tekortkomingen in het ontvangen onderwijs (zie ook bijlage 4b). Desondanks beschreven oud-bewoners wel diverse voorbeelden van verwaarlozing en beschreef een aantal oud-bewoners een gebrek aan onderwijs. Daarnaast was er zeer weinig informatie over het ontstaan, doorgaan en stoppen van de kindermishandeling beschikbaar, aangezien daar in het aanvraagformulier niet expliciet naar is gevraagd. Hierdoor hebben we in dit deelonderzoek beperkt zicht gekregen op de factoren die meespeelden in het ontstaan, doorgaan en stoppen van de kindermishandeling.

Een tweede beperking is dat we **niet alle aanvragen bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven** van de in totaal 212 slachtoffers van kindermishandeling bij Jeugddorp De Glind hebben kunnen analyseren. Vanwege tijdgebrek konden we geen relevante resultaten weergeven van 105 slachtoffers. Verder konden we de ervaringen van de 97 slachtoffers niet zo concreet weergeven als we wilden, omdat oud-bewoners geen toestemming hadden gegeven om bijvoorbeeld hun citaten te kunnen vermelden. Hierdoor mist in dit deel van het onderzoek informatie over concrete ervaringen met kindermishandeling vanuit het perspectief van oud-bewoners.

Een beperking van het vragenlijstonderzoek is dat we de oud-bewoners hiervoor voornamelijk via het Schadefonds hebben benaderd. Daarbij zijn **niet alle oud-bewoners** die een aanvraag bij het Schadefonds hebben gedaan **benaderd** aangezien sommigen al eerder een enquête hadden ontvangen voor externe evaluatie of het tevredenheidsonderzoek van Commissie De Winter. Zodoende hebben we een deel van de oud-bewoners die geweld hebben meegemaakt in Jeugddorp De Glind mogelijk niet bereikt.

Een beperking van zowel het vragenlijstonderzoek als de interviews met oud-bewoners en omstanders is dat het gebaseerd is op **retrospectieve zelfrapportage**. Herinneringen over gebeurtenissen van soms decennia geleden kunnen onnauwkeurig zijn of beïnvloed zijn door latere ervaringen en informatie (de zogenaamde 'recall bias'). De consistentie van thema's over verschillende interviews suggereert echter dat de hoofdlijnen betrouwbaar zijn. Zowel in de interviews met omstanders als met oud-bewoners bereikten we datasaturatie op de hoofdthema's, wat erop wijst dat we voldoende omstanders en oud-bewoners hebben geïnterviewd om over de hoofdlijnen valide uitspraken te kunnen doen.

Het gehele onderzoek had als beperking dat de **samenwerking met opdrachtgever Pluryn** moeizaam is verlopen. Zo hebben we als onderzoekers veel moeite moeten doen om inzage te krijgen in het rapport over een archiefonderzoek dat door een jurist in opdracht van Pluryn werd uitgevoerd. Doel van dat archiefonderzoek was om vanuit hun bestuurlijke verantwoordelijkheid te onderzoeken wat Pluryn en/of haar voorganger(s), waaronder de Rudolphstichting, wist van het gemelde misbruik binnen Jeugddorp De Glind in de jaren '80-'90 en hoe de organisatie hierop heeft gehandeld (zie verder paragraaf 1.6 in de inleiding). Juist ook voor oud-bewoners was het van belang dat er aandacht was voor de rol van de organisatie in het ontstaan, voortduren en stoppen van de kindermishandeling. Door de moeizame samenwerking hebben we als onderzoekers de brug niet kunnen slaan tussen het ervaringsperspectief en het perspectief van de

organisatie om zo een completer beeld te krijgen van de omstandigheden waarin de misstanden zich hebben kunnen voordoen.

Een andere beperking is dat we **wijzigingen hebben moeten aanbrengen** gedurende het onderzoek. Zo hebben we fase 2 naar de huidige situatie van de hulpverlening aan kinderen en jongeren die geboden wordt vanuit onder andere Pluryn en Stichting Jeugddorp De Glind in het huidige 'Jeugddorp De Glind' niet kunnen uitvoeren. Pluryn besloot fase 2 van het onderzoek toe te wijzen aan onderzoeksbureau Verwey-Jonker Instituut, omdat Pluryn het onderzoek in de zomer van 2025 afgerond wilde zien. Hierdoor **verschoof het onderzoek van samenwerken mét betrokkenen naar onderzoek óver hen**. Ook is hiermee de wens van oud-bewoners om patronen uit het verleden te vergelijken met de huidige (werk)cultuur bij Jeugddorp De Glind, waarmee verbeterpunten en punten waarop al wel verbetering is aangebracht zichtbaar gemaakt zouden kunnen worden, onbelicht gebleven. Zo hebben we niet na kunnen gaan of en in hoeverre sommige aanbevelingen (zie 6.6) op dit moment in de praktijk toegepast worden.

6.9 Conclusie

Het doel van dit onderzoek om de **ervaringen van oud-bewoners** met kindermishandeling in Jeugddorp De Glind en de gevolgen ervan in kaart te brengen, hebben we bereikt. Zo zijn oud-bewoners gedurende meerdere decennia in Jeugddorp De Glind blootgesteld aan verschillende vormen van mishandeling. Het geweld had blijvende impact op de oud-bewoners, met psychische gevolgen zoals hechtingsproblematiek, drugsverslaving en angststoornissen, en maatschappelijke gevolgen zoals dakloosheid en sociale achterstand. Door de verhalen van oud-bewoners letterlijk weer te geven in het rapport hopen we ook het uiteindelijke doel, namelijk recht doen aan de (verhalen van) oud-bewoners die kindermishandeling hebben ervaren in Jeugddorp De Glind, bereikt te hebben.

Ten tweede wilden we met het onderzoek bijdragen aan **(eer)herstel van oud-bewoners** die kindermishandeling hebben ervaren in Jeugddorp De Glind. Het is de vraag of we dit doel hebben bereikt, aangezien blijvende verandering van de jeugdhulp, waarmee voorkomen wordt dat er ooit nog een kind of jongere het geweld kan meemaken daarbij een belangrijk uitgangspunt was voor oud-bewoners. Om verandering te kunnen bereiken is het van belang dat jeugdhulp organisaties een lerende, open houding aannemen, maar dit hebben wij gedurende het onderzoek niet ervaren. Daar leken verschillende redenen een rol in te spelen, waaronder bescherming van het belang en de reputatie van de organisatie, een (gesloten) cultuur van loyaliteit tussen medewerkers en privacywetgeving als argument om geen openheid te bieden.

Een derde doel was om **concrete handvatten** aan Pluryn De Glind te bieden om het functioneren van de organisatie, het hulpaanbod en de rechtspositie van jongeren duurzaam te verbeteren. Het vierde doel, namelijk het doen van **aanbevelingen** voor concrete acties m.b.t. verandering in de organisatie van Pluryn De Glind, sluit hier nauw bij aan. Zowel de oud-bewoners, omstanders als wijzelf als onderzoekers hebben diverse aanbevelingen gedaan om de praktijk te verbeteren (zie paragraaf 6.6). Deze aanbevelingen omvatten ook concrete acties die Pluryn, Stichting Jeugddorp De Glind en andere jeugdhulp organisaties kunnen uitvoeren om verandering in de organisatie aan te brengen en zo bij te dragen aan het belangrijkste doel van dit onderzoek: voorkomen dat er ooit nog een kind of jongere geweld of mishandeling in de jeugdhulp kan meemaken. Uiteindelijk is het aan jeugdhulporganisaties om deze acties in de praktijk te brengen en zo

bij te dragen aan het belangrijkste doel van dit onderzoek: Voorkomen dat er ooit nog een kind of jongere mishandeling in de jeugdhulp kan meemaken.

Nawoord

Als klankbordgroep oud-bewoners zijn we ruim drie jaar betrokken geweest bij het onderzoek *Explosieve Ervaringen* waarvan u zojuist het resultaat heeft gelezen. Als klankbordgroep, maar ook daarvoor, hebben we gevraagd en ongevraagd advies gegeven en vragen gesteld aan onderzoekers, medewerkers van Pluryn, Jeugddorp De Glind, de Rudolphstichting, de inspectie, Jeugdstem en het ministerie van VWS. We hebben met ups en downs intens samengewerkt met onderzoekers Annemiek Harder en Marlene van Steensel om de stem van oud-bewoners blijvend te vertolken en om ons belangrijkste doel te verwezenlijken: een veilige jeugdzorg.

Is het ons gelukt?

‘Het lag niet aan mij, IK ben niet gek!’. Dat zullen veel oud-bewoners hebben geroepen toen ze de uitzendingen van omroep Gelderland zagen over de misstanden in Jeugddorp De Glind. Wat in de uitzendingen al door de verhalen zichtbaar werd gemaakt is dankzij dit onderzoek overduidelijk: Geen incidenten maar patronen. Voor het vastleggen, bevestigen en duiden van onze ervaringen zijn we dankbaar want het zegt ons: Je bent niet alleen. We zien en horen je. Het ligt niet aan jou. Het is niet jouw schuld.

Zorgen dat álle huidige en toekomstige kinderen in Jeugddorp De Glind de veilige jeugd en hulp krijgen die ze verdienen. Gerechtigheid, door daders aan te pakken en erkenning voor lotgenoten/ slachtoffers. Een paar van onze grote doelen toen we met lotgenoten in december 2022 samen met Annemiek en Marlene nadachten over het doel voor dit onderzoek. Daar ontstond een flinterdun laagje hoop, hoop op beter. Wij weten dat kinderen die geweld meemaken denken dat het hun eigen schuld is, dat zijzelf het geweld hadden moeten stoppen of zelfs voorkomen. Wij weten dat het kind eenzaam en onterecht die verantwoordelijkheid draagt voor het geweld. Een schuld- en schaamtegevoel dat leeft naast de machteloosheid. Wij weten en wij begrijpen dat en wij moeten die kinderen en de lotgenoten helpen.

Tijdens het onderzoek worstelde de klankbordgroep met die gevoelens van schuld en verantwoordelijkheid. Wij zijn onterecht een grote verantwoordelijkheid gaan dragen: het geweld tegen kinderen in de jeugdhulp stoppen en herhaling voorkomen. Hoe helend en hoopvol was het geweest als de instelling de volledige verantwoordelijkheid had overgenomen? Ze hadden dan naast en achter ons, de klankbordgroep én alle andere slachtoffers, gestaan. We hopen vurig dat de instellingen, met de aanbevelingen van het onderzoek in de hand, sámen gaan voor krachtige veranderingen om de geweldspatronen eindelijk te doorbreken. Wij hopen dat ze nu écht naast en achter de kinderen gaan staan.

Want als onder het dak van jouw instelling het geweld plaatsvindt, dan is een excuus, een publieke verontschuldiging, slechts een klein onderdeel van het **ont-schuldigen** en erkennen. Afgelopen jaren voelde het publieke excuus van de instellingen als een loze belofte. Met onze eigen ervaringen op zak en het meemaken en meewerken aan dit onderzoek willen we Jeugdzorg instellingen het volgende meegeven: **Erken** dat er geweld was en is, **erken** dat er fouten zijn en worden gemaakt, én **benoem** het! **Veroordeel** het geweld en doe er **álles** aan om het geweld te **signaleren**, te **stoppen** en te **voorkomen**. Eer je **zorgplicht**: Ondersteun het **herstel** van de kinderen en oud-bewoners die onder jouw dak slachtoffers werden.

Dit rapport is een groot ervaringsmonument tussen die twee andere onderzoeken; het Pluryn archiefonderzoek en het onderzoek van het Verwey-Jonker Instituut. Samen, in drievoud, had het wellicht nóg meer inzichten kunnen geven. Transparantie en openheid zijn voorwaarden voor veiligheid. Dat staat in schril contrast met het archiefonderzoek dat één enkele jurist in opdracht van Pluryn uitvoerde. Het bleef bewust verborgen onder het stof: gevonden documenten werden NIET teruggekoppeld aan de slachtoffers, zij werden niet eens geïnformeerd. Laat het voor eens en altijd duidelijk zijn: het kennen van je eigen geschiedenis zou een vanzelfsprekendheid moeten zijn! Blaas het stof weg! Wees niet bang voor vuile was of slechte publiciteit. Neem de tijd om te onderzoeken en om te begrijpen zodat je slachtoffers kan helpen, daders kan straffen en herhaling beter kan voorkomen.

Als we terugkijken op het onderzoek dan voelen we veel frustratie. We probeerden te luisteren en deelden onze ervaring, we werden soms gehoord maar niet begrepen. Ondanks het steeds opnieuw uitleggen, het pleiten en alle gesprekken, lukte het ons niet voldoende om een brug te slaan tussen de slachtoffers en de instellingen. **We voelden ons niet gezien en gehoord; een herhaling van zetten. Het is ons niet gelukt en dat voelt als falen.** Nee, het is FALEN. We zullen onszelf moeten ont-schuldigen: Het is ons niet gelukt omdat wij niet verantwoordelijk zijn. Het is niet ons falen. Wij konden én kunnen het geweld niet stoppen. Wel blijven we onze ervaringen en verhalen delen zodat jullie je blijvend blijven inzetten voor een veilige jeugdzorg.

Ondanks dat het nooit zo zal voelen, hebben wij genoeg gedaan om bij te dragen aan dit onderzoek en dus aan een betere en veiligere jeugdzorg. Wij stoppen met dragen en geven de verantwoordelijkheid terug aan de daders. Pluryn, Jeugddorp De Glind en alle andere jeugdinstituten: lees, kijk, luister en:

Doe het beter!

Geschreven dóór en vóór ons; slachtoffers uit het verleden, het heden en helaas ook voor alle nog komende jeugdzorg slachtoffers.

N.B. De klankbordgroep oud-bewoners probeert altijd eer te doen aan álle slachtoffers maar weet en beseft dat het onmogelijk is om te spreken voor zo een grote en diverse groep mensen. Als we jou, als slachtoffer, op welke wijze dan ook niet genoeg hebben kunnen vertegenwoordigen; het spijt ons oprecht. Wij hebben gedaan wat binnen onze mogelijkheden op dat moment lag, we zijn trouw gebleven aan onszelf.

Klankbordgroep oud-bewoners,
2 februari 2026

Literatuur

- Bastiaensen, C. V. M., Baillien, E., & Brebels, L. (2025). Hear, See, Do (Nothing)? An Integrative Framework of Co-Workers' Reactions to Interpersonal Workplace Mistreatment. *Behavioral Sciences*, 15(6), 764. <https://doi.org/10.3390/bs15060764>
- Bhugwandass, J. (2024). *Eenzaam gesloten: Onderzoek naar de ervaringen van jongeren met ZIKOS*. 06032024_Jason_Gesloten-jeugdzorg_drukker2.pdf
- Bodegraven, Y.D.M. (2025). *The wind of change: Een exploratief kwalitatief onderzoek naar de betekenis van erkenning voor getroffen en van geweld in de jeugdzorg*. Universiteit voor Humanistiek (masterthesis).
- Breevaart, K., (2025). *Bang voor de baas: Herken, begrijp en doorbreek destructief leiderschap*. Amsterdam: Boom Uitgevers.
- Breevaart, K., Wisse, B. M., & Schyns, B. (2022). Trapped at Work: The Barriers Model of Abusive Supervision. *AMP*, 36(3), 936–954. 10.5465/amp.2021.0007
- Commissie De Winter (2019). *Onvoldoende beschermd: geweld in de Nederlandse jeugdzorg van 1945 tot heden*. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/06/12/onvoldoende-beschermd-geweld-in-de-nederlandse-jeugdzorg-van-1945-tot-heden>
- Commissie Samson (2012). *Omringd door zorg, toch niet veilig. Rapport commissie-Samson: 'Omringd door zorg, toch niet veilig' (Deel 1) | Rapport | Rijksoverheid.nl*
- De Valk, S. (2019). *Under pressure: Repression in residential youth care*. Universiteit van Amsterdam. <https://pure.uva.nl/ws/files/31655529/Thesis.pdf>
- De Valk, S., Kuiper, C., van der Helm, G. H. P., Maas, A. J. J. A., & Stams, G. J. J. M. (2016). Repression in Residential Youth Care: A Scoping Review. *Adolescent Research Review*, 1(3), 195–216. 10.1007/s40894-016-0029-9
- Felitti, V. J., Anda, R. F., Nordenberg, D., Williamson, D. F., Spitz, A. M., Edwards, V., Koss, M. P., & Marks, J. S. (1998). Relationship of Childhood Abuse and Household Dysfunction to Many of the Leading Causes of Death in Adults: The Adverse Childhood Experiences (ACE) Study. *American Journal of Preventive Medicine*, 14(4), 245–258. 10.1016/S0749-3797(98)00017-8
- Hagá, S. (2023). Children: dehumanized or not yet fully human? *Current Opinion in Behavioral Sciences*, 51, 101276. 10.1016/j.cobeha.2023.101276
- Harder, A. T. (2018). Residential Care and Cure: Achieving Enduring Behavior Change with Youth by Using a Self-determination, Common Factors and Motivational Interviewing Approach. *Residential Treatment for Children & Youth*, 35(4), 317–335. 10.1080/0886571X.2018.1460006
- Harder, A. T., Knorth, E. J., & Kuiper, C. (2020). *Uithuisgeplaatste jeugdigen: Sleutels tot succes in behandeling en onderwijs*. Uitgeverij SWP.
- Hein, I., Ensink, J., & Lindauer, R. (2021). Gevolgen van vroegkinderlijk trauma. In J. Hendriks, G.J. Stams, & J. Asscher (red). *Handboek forensische orthopedagogiek* (pp. 113-123). Lemniscaat.
- Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (2025). *Rapport Zakelijke weergave casusonderzoek pleegzorg meisje Vlaardingen*. <https://www.inspectie-jenv.nl/documenten/2025/01/30/rapport-zakelijke-weergave-casusonderzoek-pleegzorg-meisje-vlaardingen>

- Jeugddorp De Glind (1990). *Ga je voorgoed? Jeugddorp De Glind* (documentaire). <https://www.youtube.com/watch?v=3PZ1vyNAiwY>
- Konijn, C., Admiraal, S., Baart, J., van Rooij, F., Stams, G., Colonnese, C., Lindauer, R., & Assink, M. (2019). Foster care placement instability: A meta-analytic review. *Children and Youth Services Review*, 96, 483-499. 10.1016/j.childyouth.2018.12.002
- Krediet, J. & Visser, R. (2017). *Gedeeld verleden: Een dorp vol verhalen*. Uitgeverij Elikser.
- Latiff, A.M., Fang, L., Goh, D. A., & Tan, L. J. (2024). A systematic review of factors associated with disclosure of child sexual abuse. *Child Abuse & Neglect*, 147, 106564. 10.1016/j.chiabu.2023.106564
- Lindauer, R., & Konijn, C. (2020). Traumatische ervaringen bij uithuisgeplaatste kinderen en jongeren: traumadiagnostiek en -behandeling. Harder, A.T., Knorth, E.J., & Kuiper, C.H.Z. (Red.), *Uithuisgeplaatste Jeugdigen: Sleutels tot Succes in Behandeling en Onderwijs* (pp.71–78).
- Mulder, E., Wentholt, N., Ormskerk, N., Bodegraven, Y., Smit, J., & Immler, N. (2025). *Daadwerkelijk veranderen: Evaluatie erkenningsmaatregelen voor slachtoffers van geweld in de jeugdzorg*. Utrecht: Universiteit voor Humanistiek
- Ozanne, R., Ireland, J. L., Ireland, C. A., & Thornton, A. (2024). The impact of institutional child abuse: A systematic review using Reflexive Thematic Analysis. *Aggression and Violent Behavior*, 78, 101946. 10.1016/j.avb.2024.101946
- Peper, J.S., Van Loon-Dikkers, A.L.C., Boelens, S., & Sondeijker, F.E.P.L. (2024). *Van cijfer naar stem: Ervaringen van jongeren rondom doorplaatsingen in de jeugdzorg*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut. https://www.verwey-jonker.nl/wp-content/uploads/2025/01/224330_Van-cijfer-naar-stem.pdf
- Pluryn (2023). *'Hij was mijn held': Archiefonderzoek De Glind jaren '90* (intern rapport).
- Radboud Universiteit (2025). *Child separation: Politiek en praktijk van de opvoeding van kinderen door religieuze organisaties in (post)koloniaal Indonesië (1808-1984)*. [Child separation | Radboud Universiteit](#)
- Richtlijn pleegzorg (2025). <https://www.richtlijnenjeugdhulp.nl/pleegzorg>
- Riemersma, Y., Harder, A., Zijlstra, E., Post, W., & Kalverboer, M. (2023). Static and dynamic factors underlying placement instability in residential youth care: A scoping review. *Children and Youth Services Review*, 155, 107298. 10.1016/j.childyouth.2023.107298
- Rudolphstichting (2026). *Wat is Jeugddorp De Glind?* <https://www.rudolphstichting.nl/ons-werk/jeugddorp-de-glind/>
- Timmerman, M.C., Schreuder, P.R., Harder, A.T., Dane, J., Van der Klein, M., & Walhout, E.C. (2012). *Aard en omvang van seksueel misbruik in de residentiële jeugdzorg en reacties op signalen van dit misbruik (1945-2008)*. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen. [Eindrapport_deelonderzoek_4_Seksueel_misbruik_in_de_residentiële_jeugdzorg.pdf](#)
- VPRO (2014). *Opvoeders tegen wil en dank*. [Andere Tijden2014](#)
- Vranjes, I., Lyubikh, Z., Herscovis, M. S., & Caza, B. B. (2025). Understanding Perpetrator Reactions to Bystander Intervention in Interpersonal Workplace Aggression. *AMR*, 50(2), 224–250. 10.5465/amr.2020.0396

Bijlage 1 Onderzoeksplan maart 2023

Onderzoeksplan ervaringsperspectief (jeugd)dorp De Glind

Annemiek Harder (Erasmus Universiteit Rotterdam) & Marlene van Steensel (BE4YOU2)

Versie 23 maart 2023

Aanleiding

Naar aanleiding van de uitzendingen van omroep Gelderland d.d. 6 oktober 2022 en 13 oktober 2022 heeft Pluryn verzocht een onderzoek te doen vanuit het ervaringsperspectief, het narratief van de slachtoffers van geweld in het (Jeugd)dorp De Glind. In de verkennende fase van het onderzoek formuleerden zij in een voorstel voor een onderzoek in De Glind d.d. 23 oktober 2022 dat vanuit contact met woordvoerders van lotgenoten, oud bewoners, meldpunt Pluryn, sociale media de volgende thema's naar voren komen:

- Er is geen erkenning voor de oud-cliënten die nare dingen hebben meegemaakt in De Glind
- (Oud) cliënten werden/worden niet geloofd
- De misstanden/nare gebeurtenissen hebben lang geduurd voordat werd ingegrepen
- Mensen keken weg
- Mensen wisten/weten niet waar ze zorgelijke signalen konden melden
- Het is een gesloten systeem, signalen werden in de doofpot gestopt
- Mensen zijn blij met de uitzending, durven nu ook naar voren te komen
- Er zijn inmiddels veel meer onthullingen over nare gebeurtenissen dan de omvangrijke gebeurtenissen die destijds zijn onderzocht
- Veel berichten dat cliënten wel goed geholpen zijn, maar dat verzacht het leed niet voor de slachtoffers

De geformuleerde missie vanuit Pluryn is: We willen recht proberen te doen aan de gevoelens van oud-bewoners en daarvan leren. Wij willen ook erkenning geven aan de slachtoffers en hierin vooral uitgaan van het narratief van oud-bewoners. De in het voorstel van Pluryn geformuleerde onderzoeksvraag was: "Hoe kunnen we als organisatie nu een stap voorwaarts doen richting betere zorg en erkenning aan slachtoffers? Welke thema's waren er toen en gaan we daar nu mee om?".

Uitgangspunt van het onderzoek is dat niet hoeft te worden onderzocht óf misbruik en mishandeling van de slachtoffers heeft plaatsgevonden. Dit gegeven is al in breder verband onderzocht door commissie de Winter (2015-2019) en is opgetekend in het rapport Onvoldoende Beschermd (2019). Een belangrijke vraag die wel beantwoord zal moeten worden is, wat is er in De Glind gebeurd met het rapport van Commissie de Winter, de aanbevelingen die erin opgenomen zijn en de richtlijnen die het ministerie van VWS en J&V in 2019 hebben meegegeven, ten einde geweld tegen te gaan. In het vooronderzoek (december 2022) hebben we in een bijeenkomst met slachtoffers informatie opgehaald. Belangrijk was om te weten te komen welke onderzoeksvraag (vanuit ervaringsperspectief) zij beantwoord zouden willen zien en wat de verschillen en overeenkomsten zijn met de directie en bestuur van Pluryn het onderzoek voor ogen heeft.

Naar aanleiding van het vooronderzoek hebben we gezocht naar doelformuleringen en beoogde resultaten waar partijen het over eens zijn. De belangrijke doelen voor een onderzoek naar geweld in De Glind zijn:

- Het in kaart brengen van de ervaringen en behoeften van slachtoffers en recht doen aan de (verhalen van) slachtoffers die geweld hebben ervaren in (Jeugddorp) De Glind;
- Bijdragen aan (eer)herstel van slachtoffers die geweld hebben ervaren in (Jeugddorp) De Glind;
- Concrete handvatten Pluryn De Glind om het functioneren van de organisatie, het hulpaanbod en de rechtspositie van jongeren duurzaam te verbeteren;
- Aanbevelingen voor concrete acties mbt verandering in de organisatie en zicht op de bereidheid van Pluryn De Glind om tot actie over te gaan.

Zowel Pluryn als de oud-bewoners zijn hierover geïnformeerd in een brief d.d. 16 december 2022.

Deze doelen hebben wij als uitgangspunt genomen voor verdere vormgeving van het onderzoeksplan. Het concept onderzoeksplan is besproken in vergadering met Pluryn en de Rudolphstichting op 19 januari 2023 en met een delegatie van oud-bewoners op 6 februari 2023 en in de week erna middels individuele gesprekken. Ook is het onderzoekspzet mondeling besproken met het ministerie van VWS en met een senior inspecteur van de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) die betrokken is bij de jeugdhulp in het dorp De Glind. Samenvattend zijn uit die gesprekken de volgende punten naar voren gekomen:

- De Rudolphstichting is sinds 1994 geen zorgaanbieder meer in het dorp; daarmee is het moeilijk voor hen om goed bij te dragen aan de onderzoeksvragen die zich richten op het 'hier en nu'. De Rudolphstichting heeft daarom besloten om het uitwerken van het verdere onderzoek(splan) bij Pluryn te beleggen; zij dragen wel financieel bij aan het onderzoek.
- Het ministerie is positief over het gebruik van geanonimiseerde aanvragen van slachtoffers van geweld in (Jeugddorp) De Glind bij het Schadefonds ten behoeve van het onderzoek.
- Oud-bewoners maken zich zorgen over de onafhankelijkheid van de onderzoeker die op dit moment dossieronderzoek uitvoert naar het archief bij Pluryn De Glind en wat deze persoon voor opdracht heeft meegekregen. Er is vanuit oud-bewoners inmiddels een brandbrief geschreven naar de betrokken beleidsmedewerkers van VWS waarin de oud-bewoners hun zorgen uiten over het achterhouden van archiefmateriaal en oproepen tot openheid van zaken en een gedegen onderzoek.
- De onderzoeker die het dossieronderzoek uitvoert is een ervaren jurist, die graag onafhankelijk wil werken en niet wil worden lastiggevallen door (social)media. Om die reden maken we op uitdrukkelijk verzoek de naam niet bekend. De naam van de onderzoeker is wel gedeeld met het ministerie van VWS en inspectie, zodat die de achtergrond en onafhankelijkheid desgewenst kan toetsen. Doel van het archiefonderzoek is om vanuit onze bestuurlijke verantwoordelijkheid te onderzoeken wat Pluryn en/of haar voorganger(s) wist van het gemelde misbruik binnen De Glind in de jaren '80-'90 en hoe hierop door de organisatie gehandeld is. Het onderzoek heeft betrekking op Pluryn en zijn rechtsvoorgangers. De onderzoeker ordent en onderzoekt daarom het papieren archief, dat zich bevindt bij Pluryn locatie De Glind. Dit archief is nog niet eerder onderzocht en omvat de periode waarover de meldingen gaan in de uitzendingen.

Onderzoeksvragen

Mede op basis van het vooronderzoek hebben we de volgende onderzoeksvragen opgesteld voor het onderzoek naar geweld in (Jeugddorp) De Glind:

1. Wat zijn de ervaringen van oud-bewoners van (Jeugddorp) De Glind die slachtoffer zijn geworden van geweld m.b.t. het (ontstaan, doorzetten en stoppen van) geweld en welke behoeften hebben zij met het oog op (eer)herstel?
2. Wat is er gebeurd met de meldingen die na de uitzendingen van Omroep Gelderland in oktober 2022 zijn binnengekomen en hoe hebben de slachtoffers, omstanders en medewerkers dit ervaren?
3. Welke veranderingen zijn er in De Glind ingevoerd om het geweld te stoppen en voorkomen?
4. Wat doet Pluryn De Glind op dit moment om het ervaren van geweld door jeugdigen die bij hen woonachtig zijn te voorkomen en/of te signaleren en stoppen?
5. Wat zijn de ervaringen van huidige bewoners en professionals bij Pluryn De Glind m.b.t. (het voorkómen van) geweld?
6. Wat kan Pluryn De Glind in de toekomst doen om het ervaren van geweld door jeugdigen die bij hen woonachtig zijn te voorkomen en/of te signaleren en stoppen?

Aanpak

Om antwoord te geven op deze onderzoeksvragen willen we de volgende onderzoeksmethoden hanteren:

1. Individuele interviews en focusgroepen met oud-bewoners en met betrokkenen om de oud-bewoners heen (i.e. 'omstanders', waaronder o.a. oud-gezinshuisouders/ oud medewerkers) (voor het beantwoorden van vraag 1 en 2);
2. Meldingen van slachtoffers van (Jeugddorp) De Glind bij het Schadefonds (vraag 2 en 3);
3. Individuele interviews met professionals (bijvoorbeeld gezinshuisouders), managers/ bestuurders bij
4. Pluryn De Glind en betrokkenen bij VWS (vraag 2 t/m 6);
5. Individuele interviews met huidige bewoners en betrokkenen in hun sociale netwerk (bijvoorbeeld ouders) (vraag 5).

Tijdens het onderzoek zullen we voorlopige resultaten, i.e. relevante ervaringen die vanuit de interviews met slachtoffers naar voren komen, tussentijds delen met betrokken organisaties. Concreet betekent dit dat alleen en op uitdrukkelijk aangeven van oud-bewoners, middels een dialoogsessie met oud-bewoners, onderzoekers en afgevaardigde uit eerdergenoemde organisaties beschikbare en binnen juridisch toegestane kaders, informatie wordt gedeeld. Ook zullen we (onderzoekers van EUR en BE4YOU2) tijdens het project waar nodig en mogelijk samenwerken met de jurist die het archiefonderzoek uitvoert bij Pluryn. De bedoeling van die dialoogsessies en de samenwerking met de jurist is om een brug te slaan tussen het ervaringsperspectief en het perspectief van de organisatie en zo tot een completer beeld te komen van de omstandigheden waarin de misstanden zich hebben kunnen voordoen, voor zowel oudbewoner(s), betrokkenen vanuit de organisatie als de onderzoekers.

Steekproef en aanmeldpunt

Uit de diverse gesprekken die wij hebben gehad lijkt het nu te gaan om ongeveer 80 oud-bewoners die in beeld zijn als slachtoffer van geweld in (Jeugddorp) De Glind. Op dit moment hebben we nog niet duidelijk hoeveel oud-bewoners zich zullen melden als we in het kader van het onderzoek een oproep zullen doen om zich te melden en mee te doen aan het onderzoek. Om één en ander goed te stroomlijnen, het eerste contact met slachtoffers zo goed mogelijk te laten verlopen en onafhankelijkheid van het onderzoek zo goed mogelijk te garanderen zal BE4YOU2 daarom een aanmeldpunt inrichten ten behoeve van het onderzoek.

Randvoorwaarden voor het onderzoek

Belangrijke randvoorwaarden om het onderzoek te kunnen uitvoeren zijn de volgende:

1. Het onderzoek wordt geheel onafhankelijk en objectief uitgevoerd;
2. Het onderzoek gaat hand in hand met recht doen aan slachtoffers, zoals verwoord in de doelstelling van het onderzoek. De concretisering zal gaan in samenspraak met partijen, rekening houdend met mogelijkheden en behoeften;
3. Voorafgaand aan het onderzoek maken we afspraken rondom veiligheid voor mensen om mee te werken aan het onderzoek en rondom eventuele nieuwe slachtoffers of omstanders die zich melden (ook in afstemming met ethische commissie van EUR);
4. Tijdens het onderzoek is er – binnen de mogelijkheden van vigerende wet- en regelgeving en de beperkingen van bestaande documentatie/ kennis - vanuit Pluryn De Glind volledige openheid over wat er is gebeurd en wat er nu gebeurt m.b.t. het ervaren van geweld, hoeveel klachten/ incidenten er zijn en wat er nog boven water is gekomen n.a.v. het archiefonderzoek bij Pluryn De Glind. Indien tijdens het onderzoek wordt gestuit op strafbare feiten dan wordt hiervan alsnog aangifte gedaan door Pluryn;
5. Pluryn De Glind committeert zich volledig aan het onderzoek door alle nodige inspanningen te leveren om de veranderingen die op basis van de onderzoeksresultaten worden aanbevolen ook daadwerkelijk in te voeren in de organisatie.

Fasering

Gezien de tijd die nodig kan zijn om vertrouwen te winnen van oud-bewoners, om de interviews en focusgroepen te houden en uit te werken in een verslag kiezen we ervoor om in een eerste fase van het onderzoek (voor de zomer) vooral te focussen op interviews en focusgroepen met oud-bewoners en met betrokkenen om de slachtoffers heen (methode 1). Hierbij kan het digitale archief van het Schadefonds van grote waarde zijn, dus zullen we ons in deze fase ook richten op dossieronderzoek (methode 2). Nu duidelijk is dat het digitaal archief oud-bewoners niet ter beschikking zal worden gesteld moet de informatiebehoefte van oud-bewoners op andere wijze worden vervuld. Daarnaast zal informatie uit de interviews met oud-bewoners belangrijke input leveren voor interviews met professionals en huidige bewoners (methode 3 en 4), welke in een tweede fase van het onderzoek worden uitgevoerd.

Planning

Werkzaamheden fase 1 (2023)	Mrt	Apr	Mei	Juni	Juli	Aug	Sep
Dossieronderzoek							
Uitwerking plan fase 1 ethische commissie							
Interviewschema's slachtoffers en betrokkenen							
Oprichten aanmeldpunt slachtoffers en werving betrokkenen							
Individuele interviews slachtoffers en betrokkenen							
Focusgroepen slachtoffers							
Rapportage interviews fase 1 & dossieronderzoek							

Werkzaamheden fase 2 (2023-24)	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mrt
Uitwerking plan fase 2 ethische commissie						
Interviewschema's professionals en huidige bewoners						
Werving professionals en huidige bewoners						
Interviews professionals en huidige bewoners						
Rapportage interviews fase 2						

Bijlage 2 Vormen van kindermishandeling

Kindermishandeling kan zich voordoen in de volgende vormen:

- **Lichamelijke/fysieke mishandeling:** Onder lichamelijke of fysieke kindermishandeling vallen alle vormen van lichamelijk/lijfelijk geweld tegen een kind, zoals slaan (met de vlakke hand of een voorwerp), stompen, schoppen, bijten, knijpen, krabben, aan haren trekken of brandwonden toebrengen, letsel toebrengen met voorwerp, botbreuken toebrengen, (poging tot) wurging of smoren. Lichamelijke mishandeling komt, net als andere vormen van kindermishandeling, in verschillende gradaties voor. Afhankelijk van de ernst van de mishandeling zijn de lichamelijke gevolgen voor het kind groter of kleiner, variërend van een blauwe plek tot ernstig letsel en ziekenhuisopname of zelfs overlijden. Uit onderzoek blijkt dat een opvoedstijl van fysiek straffen ('een tik op de billen') en ernstige lichamelijke mishandeling onderdeel zijn van eenzelfde continuüm van zeer licht tot zeer ernstig geweld. Hieraan liggen vergelijkbare mechanismen ten grondslag. Van lichamelijke mishandeling is bijvoorbeeld sprake als een volwassene regelmatig een kind slaat.
- **Emotionele of geestelijke mishandeling:** Van psychische of emotionele mishandeling is sprake wanneer ouders of andere opvoeders niet-incidenteel vijandigheid of afwijzing jegens de jeugdige vertonen: met hun houding en gedrag afwijzing en vijandigheid uitstralen tegenover het kind. Van emotioneel of geestelijk geweld is bijvoorbeeld sprake als een volwassene een kind regelmatig uitscheldt, vernedert of het kind opzettelijk bang maakt. Naast handelingen zoals uitschelden, manipuleren, kleineren, (be)dreigen, bang maken, isoleren, uitsluiten, opsluiten en te hoge eisen stellen op cognitief gebied is niet passende 'inzet' van het kind bij partnergeweld, een vechtscheiding of ziekte ook een vorm van emotionele mishandeling. Denk bijvoorbeeld aan het kind de kamer inroepen als getuige of het tussen de volwassenen in plaatsen als schild, getuige zijn van partnergeweld, stressvolle omstandigheden rond een complexe scheiding of mishandeling van broertjes of zusjes. Het getuige zijn (geweest) van partnergeweld tussen de ouders en mishandeling van broertjes of zusjes wordt eveneens gezien als emotionele mishandeling.
- **Lichamelijke/fysieke verwaarlozing:** Waar bij mishandeling sprake is van actief handelen, is bij verwaarlozing juist sprake van nalaten. Bij lichamelijke verwaarlozing laten ouders langdurig na om de jeugdige in voldoende mate te voorzien in de noodzakelijke basisbehoeften zoals voeding, kleding, onderdak, bescherming, (medische) verzorging, leefruimte. Verwaarlozing is, anders dan lichamelijke mishandeling, per definitie niet-incidenteel: fysieke mishandeling kan plaatsvinden op zaterdagmiddag om vijf over twaalf; verwaarlozing niet. Hiervan is sprake als het kind niet de zorg en verzorging krijgt die het nodig heeft. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een kind wat geen eten krijgt, of nergens kan slapen. Bij lichamelijke verwaarlozing komen ouders of opvoeders langdurig onvoldoende tegemoet aan de lichamelijke basisbehoeften van het kind, zoals eten, drinken, kleding en een dak boven het hoofd. Het kind krijgt niet de verzorging waar het gezien zijn leeftijd behoefte aan en recht op heeft. Ouders of opvoeders geven het kind bijvoorbeeld structureel te weinig, slechte of onregelmatige voeding. Er wordt ook gesproken van verwaarlozing als ouders het kind niet adequaat kleden, bijvoorbeeld in vuile kleren laten rondlopen of in de winter nog in een T-shirtje buiten laten lopen. Het kan ook zijn dat ouders het kind onvoldoende beschermen, bijvoorbeeld tegen kou of gevaren. Ook het ontzeggen van

noodzakelijke medische zorg is een vorm van verwaarlozing. De ernst van de lichamelijke verwaarlozing kan variëren van licht tot ernstig of zelfs fataal.

- **Psychische verwaarlozing:** Van emotionele verwaarlozing is sprake **wanneer ouders langdurig tekortschieten in responsiviteit en het geven van positieve aandacht aan de jeugdige. Jeugdigen moeten kunnen rekenen op liefde, warmte, geborgenheid, steun, ontwikkelingsruimte en (consequente) grenzen.** Wanneer ouders hun kind psychisch verwaarlozen, komen zij niet tegemoet aan emotionele en pedagogische behoeften van hun kind. Ouders zijn niet emotioneel en empathisch betrokken bij hun kind. **Wanneer ouders onvoldoende ouderlijk gezag uitoefenen of onvoldoende structuur bieden, is sprake van pedagogische verwaarlozing.** Ook een **doorlopend tekort aan positieve aandacht** voor het kind is een vorm van kindermishandeling. Ieder kind heeft namelijk recht op liefde, warmte, geborgenheid van ouders of verzorgers. Onder emotionele of geestelijke verwaarlozing vallen ook kinderen die getuige zijn van geweld tussen ouders of verzorgers. Bijzondere vormen van emotionele verwaarlozing zijn: pedagogische verwaarlozing als verzamelnaam voor onvoldoende ouderlijk gezag en onvoldoende structuur; nalaten of belemmeren van inzet van noodzakelijke hulpverlening; educatieve verwaarlozing, oftewel het bewust toestaan van chronisch spijbelen, het niet registreren en inschrijven op school of het ontbreken van aandacht voor onderwijskundige noden. Ook het weigeren van een professioneel aangeraden beoordeling of behandeling voor onderwijskundige noden valt hieronder; getuige zijn (geweest) van partnergeweld tussen de ouders en/of mishandeling van broertjes en/of zusjes.
- **Seksueel misbruik:** Alle seksuele activiteiten die een volwassene (of een ander in een machtspositie) een jeugdige opdringt met als doel de seksuele behoefte van ouder(s) of derde(n) te bevredigen of financieel gewin te halen. De ernst kan variëren van licht (begluren, dwingen te kijken) tot ernstig (verkrachting, seksuele exploitatie) en van eenmalig tot frequent en langjarig.

Bronnen:

<https://richtlijnenjeugdhulp.nl/kindermishandeling/waar-gaat-deze-richtlijn-over/vormen-van-kindermishandeling/>

<https://www.nji.nl/kindermishandeling/wat-is-kindermishandeling#vormen-van-kindermishandeling>

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/kindermishandeling/wat-kindermishandeling-is>

<https://www.huiselijkgeweld.nl/vormen/verwaarlozing>

Commissie Onderzoek naar Geweld in de Jeugdzorg (2019)

In onderzoek naar geweld in de pleegzorg van Commissie De Winter (2019) zijn de volgende coderingen aangehouden:

- **Fysiek geweld** à 'voorbeelden zijn: slaan, schoppen, (van de trap af) duwen, lang moeten staan (soms op blote voeten in de sneeuw), koud water over je heen krijgen, onder water worden gedompeld, opsluiting of afzondering met gebruik van fysiek geweld, kinderen aanzetten tot fysiek geweld tegen andere kinderen en onder dwang eten, soms inclusief eigen braaksel of uitwerpselen.'
- **Psychisch geweld** à Strenge straffen, kleinering en vernedering. (...) Groepsleiders toonden weinig tot geen genegenheid aan de kinderen. (...) bedreiging, kleinering, pesten en beschuldiging van pupillen, het schreeuwen tegen pupillen en het onthouden van contact met anderen. (...) Isolatie en psychische verwaarlozing.
- **Fysieke verwaarlozing** à 1. 'Er was bijvoorbeeld te weinig eten en drinken voor hen en ze kregen minder dan de andere leden van het pleeggezin (eten, drinken, kleding).' 2.

'(...) gebrek aan hygiëne (...): er was een hond in de keuken die niet zindelijk was. Die deed in de keuken haar behoeftes, de eh urine. Er werd niet schoongemaakt, helemaal niks. Het was gewoon smerig'.

- **Psychische verwaarlozing** à 'Niemand die er voor jou was, niemand aan wie je je verhaal kon vertellen, niemand die wist waar je vandaan kwam, nauwelijks aandacht voor je persoonlijke verhaal en de trauma's die je had meegemaakt. (...) Sommige kinderen werden vaker dan eens overgeplaatst en dat gebeurde veelal zonder overleg met het kind.'

Hierbij is te zien dat Commissie De Winter de term geweld gebruikt voor alleen de term mishandeling. Aangezien volgens de richtlijn kindermishandeling ook verwaarlozing en seksueel misbruik vallen onder kindermishandeling, hebben we in dit rapport beschrijvingen van verwaarlozing en seksueel misbruik ook als vormen van geweld meegenomen.

Definitie seksueel misbruik van de Commissie Samson

De commissie heeft de volgende definitie van seksueel misbruik gehanteerd: Seksueel misbruik van kinderen is seksueel contact van (jong)volwassenen met kinderen jonger dan 18 jaar (tot 1988

21 jaar). Deze lichamelijke contacten zijn tegen de zin van het kind of zonder dat het kind deze contacten kan weigeren. Daders zetten het kind emotioneel onder druk, dwingen het kind of weten door hun overwicht te bereiken dat het kind geen nee durft te zeggen tegen seksuele toenaderingen.

Voor het onderzoek naar seksueel misbruik van jeugdigen die op gezag van de overheid in instellingen of pleeggezinnen zijn geplaatst, wordt hieronder tevens begrepen seksueel misbruik door groepsgenoten of door andere kinderen in het pleeggezin, waartegen de volwassene uit hoofde van zijn functie bescherming had moeten bieden' (Commissie Samson, 2012, p. 171).

Bijlage 3 Voorbeelden van publicaties geweld in de jeugdhulp sinds 1950

Er zijn sinds 1950 verschillende publicaties verschenen waarin misstanden binnen de jeugdhulpsector, zoals seksueel geweld en eenzame opsluiting, aan de kaak worden gesteld. Hieronder volgt een opsomming van enkele van deze publicaties (ook vanuit het perspectief van ouders en kinderen). Daarbij zijn publicaties van jongeren/ouders (en hulpverleners) die protesteren tegen gang van zaken: seksueel geweld, eenzame opsluiting, in de jeugdhulp sector inclusief raden van kindbescherming. Dergelijke protesten zijn vaak niet uitgebreid gedocumenteerd of gepubliceerd.

1. Commissie De Winter (2019): Deze commissie onderzocht geweld in de Nederlandse jeugdhulp vanaf 1945. Het rapport (zie [Onvoldoende beschermd - Geweld in de Nederlandse jeugdzorg van 1945 tot heden | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)) concludeerde dat kinderen in de jeugdhulp vaak slachtoffer waren van fysiek en psychisch geweld, soms in combinatie met seksueel misbruik. Naar aanleiding van het rapport nam de overheid verschillende maatregelen om het leed van slachtoffers te erkennen en geweld te voorkomen ([Rijksoverheid](#)).
2. Commissie Samson (2012): Deze commissie richtte zich op seksueel misbruik van kinderen die onder verantwoordelijkheid van de overheid waren geplaatst. Het rapport bracht aan het licht dat seksueel misbruik binnen de jeugdhulp veelvuldig voorkwam. [Rapport commissie-Samson: 'Omringd door zorg, toch niet veilig' \(Deel 1\) | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)
3. 'We zagen het niet' De commissie-Dijkhuis (1976), deed onderzoek naar het pedagogisch en psychiatrisch beleid van de Heldringstichtingen naar aanleiding van acties van o.a. de BM en het JAC. Na bijna anderhalf jaar onderzoek publiceerde de commissie in mei 1976 haar rapport. Het rapport was zeer kritisch over de vele tekortkomingen in het pedagogische en psychiatrische beleid en werd niet positief ontvangen door de Heldring-stichtingen. Niets over seksueel misbruik. Seksuele handelingen door een psychiater, "het kon gewoon niet waar zijn", zo stelde een van de leden van de commissie-Dijkhuis, achteraf. (Dijkhuis, J.H.M.T. (1976). Rapport van de Commissie belast met een onderzoek naar het pedagogisch en psychiatrisch beleid der Heldringstichtingen. 's Gravenhage: Staatsdrukkerij.)
4. "Zetten, zat, gezeten" (1974): Dit zwartboek, opgesteld door de Belangenvereniging Minderjarigen (BM), bracht misstanden binnen de Heldringstichting in Zetten aan het licht. Het document bevatte klachten over onder andere het frequente en langdurige gebruik van isoleercellen, overmatig medicijngebruik en meldingen van seksueel misbruik door directeur Theo Finkensieper.
5. Publicaties door het Jongeren Advies Centrum (JAC) (1974): Het JAC documenteerde ervaringen van weggelopen meisjes uit de Heldringstichting. Deze publicaties ondersteunden de bevindingen van het zwartboek en benadrukten de ernst van de misstanden binnen de instelling. ([De Groene Amsterdammer](#))
6. [De zaak Finkensieper - Andere Tijden](#): Een aflevering van het televisieprogramma Andere Tijden die inging op de misstanden binnen de Heldringstichting en de rol van

- Theo Finkensieper. De uitzending baseerde zich op eerdere zwartboeken en getuigenissen van oud-pupillen.
7. "Als je nog één keer wegloopt breken we je beentjes". Carol Burgemeestre, Annemieke Vanwijnsberghe, Katrien de Klein (1983) Met uitgebreide interviews met mensen die hun jeugd in kindertehuizen hebben doorgebracht waarbij hun veiligheid en recht op vrijheid werd bedreigd.
 8. 'De Meisjes van Zetten' blog. Een blogpost die de gebeurtenissen rondom de misstanden in de Heldringstichting beschrijft, gebaseerd op getuigenissen en eerdere publicaties. ('de Meisjes van Zetten')
 9. Opvoeders tegen wil en dank, over opvoedingspraktijken in Jeugddorp de Glind, waarbij kinderen vaak werden ingezet als goedkope arbeidskrachten op de boerderij: Opvoeders tegen wil en dank - Andere Tijden
 10. "In Nederlandse instellingen waren kinderen willoze proefkonijnen voor farmaceuten" (2012). Dit artikel in De Groene Amsterdammer belichtte hoe kinderen in Nederlandse instellingen, waaronder de Heldringstichting, werden blootgesteld aan onethische medische experimenten en misbruik. (De Groene Amsterdammer).
 11. Neerbosch, leren van het verleden - Verwey-Jonker Instituut: Over Seksueel misbruik op het Kinderdorp 1975-1985. Het rapport gaat in op meldingen van slachtoffers en oud-medewerkers en bevat aanbevelingen tot het nemen van maatregelen om seksueel misbruik van jongeren te voorkomen.
 12. Voorkomen van Seksueel misbruik in de jeugdzorg 2013: kwaliteitskader-rouvoet.pdf.
 13. <https://decorrespondent.nl/7551/zo-belanden-honderden-kinderen-per-jaar-in-de-isoleercel/>
 14. Jaarlijkse rapportages van de IGJ over verplichte meldingen van calamiteiten en geweld binnen jeugdhulporganisaties, waaronder seksueel grensoverschrijdend gedrag (2019-2022) <https://www.igj.nl/over-ons/igj-in-cijfers/cijfers-over-meldingen/cijfers-meldingen-jeugdhulp>
 15. IGJ – Publicatie maart 2024: "Meer dan een incident" Rapport: 'Seksueel grensoverschrijdend gedrag door zorgverleners: meer dan een incident', met aanbevelingen en sectorcijfers. <https://www.igj.nl/publicaties/publicaties/2024/03/05/seksueel-grensoverschrijdend-gedrag-door-zorgverleners-meer-dan-een-incident>
 16. "Het systematisch falen van de jeugdzorg" (2023) In dit artikel op het Leiden Law Blog wordt ingegaan op de structurele problemen binnen de jeugdhulp, waaronder geweld, intimidatie en isolatie in gesloten afdelingen. Het artikel benadrukt dat deze misstanden al jarenlang bekend zijn en dat slachtoffers vaak werden genegeerd. Het systematisch falen van de jeugdzorg - Leiden Law Blog
 17. Overheidsmaatregelen ter voorkoming van geweld in de jeugdhulp: De Rijksoverheid heeft, samen met brancheorganisaties, maatregelen genomen om geweld in de jeugdhulp te voorkomen. Deze maatregelen zijn een reactie op eerdere misstanden en gericht op het verbeteren van de veiligheid binnen jeugdhulpinstellingen. [Aanpak geweld in de jeugdzorg | Jeugdhulp | Rijksoverheid.nl](#)
 18. Kritisch rapport over fouten in de jeugdhulp stilgehouden (2021): Op 30 juni 2021 stelde Kees van der Staaij (SGP) Kamervragen over berichten dat een kritisch rapport over fouten in de jeugdhulp was stilgehouden. De vragen betroffen onder andere het niet openbaar maken van het rapport en de betrokkenheid van de top van Justitie. Minister Dekker (Rechtsbescherming) beantwoordde deze vragen op 6 juli 2021, waarin hij inging op de redenen voor het niet publiceren van het rapport en de stappen die werden ondernomen om dergelijke situaties in de toekomst te voorkomen.

19. De gevolgen van de crisis in de jeugdbeschermingsketen zijn zichtbaar bij calamiteiten en geweldsincidenten in de jeugdbescherming en jeugdhulp. Bij een derde van de calamiteiten, geweldsincidenten en signalen speelt een probleem in de jeugdbeschermingsketen. Crisis jeugdbeschermingsketen zichtbaar bij calamiteiten en geweldsincidenten | Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd
20. Onderzoek 'Gesloten jeugdzorg beschadigt 86% van de kinderen' (2022): Het onderzoek 'Gesloten jeugdzorg beschadigt 86% van de kinderen' | Tweede Kamer der Staten-Generaal.
21. Meisjes van de Goede Herder | NPO Start uit onderzoek bleek dat (in Nederland) minstens vijftienduizend meisjes tussen 1860 en 1978 werden uitgebuit en mishandeld in de wasserijen en naaiateliers van de zusters. De meiden kwamen met medeweten van de overheid en kinderbescherming in de kloosters terecht als ze bijvoorbeeld een moeilijk jeugd hadden, in gevaar waren of als er een verdenken was van 'zedelijk verval' (lees: jonge prostituees). Het idee was dat ze bij de nonnen onderdak en bescherming vonden en werden opgevoed. Maar de meiden, vaak met een lage maatschappelijke status, werden eigenlijk gewoon beschouwd als trash. En 'opvoeden' betekende in de praktijk dwangarbeid, isoleercellen en mishandeling op een plek die eerder een gevangenis dan een klooster genoemd zou kunnen worden. Gevallen meisjes | NPO Start
22. Uithuisplaatsingen: Benito's strijd voor een veiliger gezinshuis | Argos - onderzoeksjournalistiek - HUMAN/VPRO (2023) Benito groeide op in een gezinshuis, maar het was er onveilig. Hij spande een zaak aan voor het Tuchtcollege van de Jeugdzorg, om te voorkomen dat meer kinderen hetzelfde zou overkomen.
23. Onderzoek 'Eenzaam gesloten: Onderzoek naar de ervaringen van jongeren met ZIKOS' (Bhugwandass, 2024). 06032024_Jason_Gesloten-jeugdzorg_drukker2.pdf
24. *Op gesloten* (2021) Dichtbundel van Tara Artz. Met haar bundel wil ze laten zien aan iedereen die nooit op een gesloten afdeling is geweest hoe het is en wat het met haar deed. In de hoop dat er verandering komt en kinderen die er ook geweest zijn een klein beetje troost en herkenning zullen krijgen.
25. De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd en de Inspectie Justitie en Veiligheid hebben onderzocht hoe de hulpverlening was aan een meisje dat was opgenomen in een pleeggezin. Het meisje is daar zwaar mishandeld. Twee instanties die verantwoordelijk voor haar waren, zijn volgens de inspecties ernstig tekortgeschoten in hun hulpverlening en begeleiding. Rapport Zakelijke weergave Casusonderzoek pleegzorg meisje Vlaardingen | Inspectie Justitie en Veiligheid (2025)
26. De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) heeft Jeugdforce onder verscherpt toezicht gesteld. Jeugdforce voldoet niet aan de normen voor verantwoorde jeugdhulp en vertoont tekortkomingen. Jeugdforce moet de tekortkomingen binnen 6 maanden wegnemen. Inspectie gestart met toezicht jeugdhulpaanbieders in Hoenderloo | Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (2025)

Bijlage 4a Methode

deelstudie Schadefonds

Aanvragen Schadefonds Geweldsmisdrijven

Het doel van deze deelstudie was om de ervaringen met kindermishandeling in Jeugddorp De Glind en de gevolgen ervan in kaart te brengen voor oud-bewoners die bij het Schadefonds een aanvraag voor een tegemoetkoming hadden ingediend. Het Schadefonds heeft alleen informatie van mensen die een aanvraag voor de Tijdelijke regeling hebben gedaan. Dat zijn per definitie dus oud-bewoners die hebben aangegeven kindermishandeling te hebben meegemaakt.

Voor de Tijdelijke regeling financiële tegemoetkoming slachtoffers geweld in de jeugdhulp konden van 1 januari 2021 tot en met 31 december 2022 aanvragen worden ingediend. Deze regeling was voor personen die tussen 5 mei 1945 en 12 juni 2019 als minderjarige slachtoffer waren van geweld of dwangarbeid tijdens hun verblijf in een pleeggezin, instelling, doven- of blindeninternaat of opvang van alleenstaande minderjarige vreemdelingen. Het ging om minderjarigen die onder verantwoordelijkheid van de overheid waren geplaatst. Slachtoffers konden een aanvraag indienen voor een financiële tegemoetkoming van 5.000 euro. De regeling is door het Schadefonds uitgevoerd in opdracht van de ministeries van Justitie en Veiligheid en Volksgezondheid, Welzijn en Sport (Schadefonds Geweldsmisdrijven, 2025). Om voor deze vergoeding in aanmerking te komen is er door de overheid besloten geen harde bewijslast bij de slachtoffers te leggen.

Aanvraagformulier Schadefonds

Met behulp van een formulier konden slachtoffers van kindermishandeling in de jeugdhulp een financiële tegemoetkoming aanvragen bij het Schadefonds (zie bijlage 4b). In dit formulier wordt onder andere gevraagd naar de plek waar diegene slachtoffer is geworden van kindermishandeling. Hierbij konden als opties een instelling, pleeggezin of opvang voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen worden aangevinkt. Verder kon het slachtoffer daarbij invullen wat de naam was van de betreffende plek. Daarnaast is in het formulier gevraagd naar wat er is gebeurd. Zo kan het slachtoffer aanvinken of er sprake is van fysiek geweld, psychisch geweld, seksueel geweld of dwangarbeid. Daarna werd aan het slachtoffer gevraagd om een korte beschrijving van de kindermishandeling te geven. Ook is er gevraagd naar het letsel als gevolg van de kindermishandeling.

Procedure

Het Schadefonds heeft de informatie die oud-bewoners van Jeugddorp De Glind hebben vermeld in het aanvraagformulier voor de tegemoetkoming in een Excelbestand op een rij gezet en geanonimiseerd met ons als onderzoekers gedeeld in oktober 2023. Voor de selectie van informatie is toen gebruik gemaakt van 'De Glind' als zoekterm(en). Het Excelbestand bevatte 104 aanvragen met de volgende gegevens: casusnummer, instelling/pleeggezin, type kindermishandeling dat is ervaren, start en eind van jeugdhulp, geboortjaar, omschrijving van de kindermishandeling, letsel en toelichting op de informatie.

Naast het Excelbestand waren er enkele losse tekstformulieren, die we handmatig aan het Excelbestand hebben toegevoegd. Omdat het Excelbestand verschillende beschrijvingen van oud-bewoners bevatte, hadden we in eerste instantie citaten daaruit opgenomen in de rapportage. Deze citaten waren letterlijke weergaven van hun ervaringen met mishandeling in het Jeugddorp, waarmee we een concreet beeld van hun beleving konden schetsen. Na voorlegging van het conceptrapport aan het Schadefonds hebben we alle citaten verwijderd, omdat bleek dat slachtoffers vooraf geen toestemming hadden gegeven om hun informatie op deze wijze voor onderzoek te gebruiken.

Naar aanleiding van een Woo-verzoek¹⁴ van 29 augustus 2024 heeft het Schadefonds opnieuw onderzoek gedaan naar aanvragen die betrekking hebben op Jeugddorp De Glind. Met een bredere set zoektermen werden in september en oktober 2024 in totaal 194 relevante aanvragen gevonden. Dit aantal ligt hoger dan de 104 aanvragen die in het in 2023 ontvangen Excelbestand waren opgenomen.

We hebben het Schadefonds verzocht om een overzicht van de nieuwgevonden aanvragen. Zo konden we een globale vergelijking maken met de eerder door ons geanalyseerde aanvragen. Het Schadefonds stemde hiermee in en leverde op 24 februari 2025 een extra Excelbestand met 105 aanvragen. Door tijdgebrek bij zowel het Schadefonds als bij ons was een inhoudelijke analyse van deze dossiers niet mogelijk.

Bij controle van de eerder ontvangen 104 aanvragen bleken er zeven geen betrekking te hebben op Jeugddorp De Glind; deze zijn verwijderd, waardoor 97 aanvragen overbleven. Drie aanvragen hadden deels betrekking op De Glind en zijn wel meegenomen. In totaal zijn daarmee 212 aanvragen in het onderzoek geïnccludeerd.

Achtergrondkenmerken oud-bewoners

De achtergrondinformatie van de 212 slachtoffers die een aanvraag hebben gedaan zijn hieronder weergegeven (zie tabel 7). We hebben hierbij een onderscheid gemaakt tussen de aanvragen die we in 2023 en 2025 hebben ontvangen, aangezien er minder informatie beschikbaar was over de aanvragen in het Excelbestand uit 2025 en we zo meteen een vergelijking konden maken tussen de twee groepen.

¹⁴ Wet open overheid (Woo): regelt welke overheidsinformatie openbaar is en hoe iemand die kan aanvragen. <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/wet-open-overheid-woo/hoofdpijnen-woo>

Tabel 7 Leeftijd, verblijfsduur, beginjaar en locatie van kindermishandeling bij De Glind van slachtoffers

Kenmerk	Aanvragen 2023 (N=97)		Aanvragen 2025 (N=105)	
	M (SD)	Range	M (SD)	Range
Leeftijd bij plaatsing	8.07 (4.67) ^a	0-17	-	-
Verblijfsduur in De Glind (in jaren)	7.88 (5.52) ^a	0-26	5.11 (3.87) ^c	1-19
Beginjaar van woonperiode bij De Glind	N ^b	%	N ^d	%
1936 – 1945	-	-	1	1.0
1946 – 1955	1	1.1	3	3.0
1956 – 1965	3	3.3	7	6.9
1966 – 1975	18	19.6	10	9.9
1976 – 1985	15	16.3	12	11.9
1986 – 1995	23	25.0	16	15.8
1996 – 2005	16	17.4	16	15.8
2006 – 2015	14	15.2	32	31.7
2016 – 2025	2	2.2	4	4.0

Noot. Slachtoffers in de categorie beginjaar 1936-1945 kwamen niet in aanmerking voor een aanvraag bij het Schadefonds.

^an = 89. ^bn = 92. ^cn = 101. ^dn = 104. Bij een aantal slachtoffers ontbreekt deze informatie.

Om na te gaan of de groep slachtoffers in het Excelbestand uit 2023 verschilt van de slachtoffers in het Excelbestand uit 2025 hebben we voor de gegevens die beschikbaar waren voor beide groepen, namelijk de verblijfsduur en beginjaar woonperiode (zie tabel 7), gekeken of er significante verschillen waren. We hebben dat gedaan met speciale rekenmethoden (namelijk Chi-kwadraat toets voor beginjaar woonperiode in twee groepen [1941-1985 en 1986-heden] en Mann-Whitney toets voor de verblijfsduur¹⁵). De resultaten van deze methoden laten zien dat slachtoffers in het bestand uit 2023 een langere verblijfsduur hebben bij De Glind dan de slachtoffers in het bestand uit 2025, $U = 5928$, $z = 3.80$, $p < .001$, $r = 0.28$.

Ofwel: We wilden weten of de slachtoffers uit het bestand van 2023 anders zijn dan de slachtoffers uit het bestand van 2025. Daarom hebben we gekeken naar twee dingen die van beide groepen bekend waren: hoe lang iemand in De Glind heeft gewoond, en in welk jaar die periode begon.

Met rekenmethoden hebben we de twee groepen met elkaar vergeleken. Uit die vergelijking kwam naar voren dat de mensen uit het bestand van 2023 gemiddeld langer in De Glind hebben verbleven dan de mensen uit het bestand van 2025. Dit verschil was duidelijk en niet toevallig.

Data-analyse

Om antwoord te geven op de eerste onderzoeksvraag – namelijk: wat zijn de ervaringen van oud-bewoners van Jeugddorp De Glind die slachtoffer zijn geworden van kindermishandeling m.b.t. het ontstaan, doorgaan en stoppen van de kindermishandeling, en de kindermishandeling zelf? – hebben we beschrijvende statistische analyses gebruikt. Hierbij gaat het vooral om percentages en gemiddelden. We hebben daarbij alle beschrijvingen van kindermishandeling ingedeeld aan de hand van de categorieën zoals beschreven in de *Richtlijn Kindermishandeling* en in het rapport van *Commissie de Winter*

¹⁵ Zowel bij de chi-kwadraat als Mann-Whitney toetsen hebben we gekeken of er significante ($\alpha \leq .05$) verschillen zijn tussen de twee groepen: dat zijn verschillen die niet alleen door toeval komen, maar door een daadwerkelijk effect.

over geweld in de jeugdhulp (zie bijlage 2). Aangezien volgens de Richtlijn kindermishandeling ook verwaarlozing en seksueel misbruik vallen onder kindermishandeling, hebben we in dit rapport - in tegenstelling tot de focus van het Schadefonds op geweld in termen van mishandeling - ook beschrijvingen van verwaarlozing en seksueel misbruik als vormen van kindermishandeling meegenomen.

We hebben zodoende onderscheid gemaakt tussen de volgende vormen van kindermishandeling:

- Lichamelijke/fysieke mishandeling: Alle vormen van lichamelijk/lijfelijk geweld tegen een kind, zoals slaan (met de vlakke hand of een voorwerp), stompen, schoppen, krabben, aan haren trekken of brandwonden toebrengen, koud water over je heen krijgen, opsluiting of afzondering met gebruik van fysiek geweld, letsel toebrengen met een voorwerp of onder dwang eten.
- Psychische/emotionele mishandeling: Wanneer opvoeders niet-incidenteel vijandigheid of afwijzing jegens de jeugdige vertonen: met hun houding en gedrag afwijzing en vijandigheid uitstralen tegenover het kind. Hierbij gaat het ook om streng straffen, kleineren en vernederen van jeugdigen, en het onthouden van contact met anderen.
- Lichamelijke/fysieke verwaarlozing: Hierbij laten opvoeders langdurig na om de jeugdige in voldoende mate te voorzien in de noodzakelijke basisbehoeften zoals voeding, kleding, onderdak, bescherming, (medische) verzorging, leefruimte. Verwaarlozing is, anders dan lichamelijke mishandeling, per definitie niet-incidenteel.
- Psychische/emotionele verwaarlozing: Wanneer opvoeders langdurig tekortschieten in responsiviteit en het geven van positieve aandacht aan de jeugdige. Wanneer opvoeders hun kind psychisch verwaarlozen, komen zij niet tegemoet aan emotionele en pedagogische behoeften van hun kind. Wanneer opvoeders onvoldoende ouderlijk gezag uitoefenen of onvoldoende structuur bieden, is sprake van pedagogische verwaarlozing.
- Seksueel misbruik: Elke vorm van seksueel contact, waarbij er sprake kan zijn van fysieke aanraking tot verkrachting.
- Dwangarbeid of een gebrek aan onderwijs.

We hebben elke vorm van kindermishandeling gelabeld en ondergebracht bij één van de bovenstaande categorieën aan de hand van een codeboek (zie bijlage 4C). Daarbij geven we voor elke vorm van kindermishandeling voorbeelden die slachtoffers hebben beschreven in de aanvraag. De beschrijvingen van alle vormen van kindermishandeling en de bijbehorende aantallen zijn te vinden in bijlage 4D. Daarnaast hebben we, voor zover mogelijk, geanalyseerd welke plegers slachtoffers noemen en wat de frequentie was van de ervaren kindermishandeling. We hebben beschrijvende analyses uitgevoerd met behulp van SPSS-versie 27.

Verder hebben we gekeken of er verschillen zijn in hoeveel mensen slachtoffer werden van kindermishandeling, net als in eerder onderzoek van Commissie de Winter. We hebben dat gedaan met een speciale rekenmethode (Chi-kwadraat toets). Daarbij hebben we gekeken of het uitmaakt in welke tijdsperiode een slachtoffer bij De Glind werd geplaatst en of dat in een instelling of een pleeggezin was.

Ook hebben we een andere rekenmethode (t-toets) gebruikt om te kijken of de leeftijd van het slachtoffer bij plaatsing in De Glind een verschil maakte in meemaken van kindermishandeling¹⁶. Omdat we niet zoveel gegevens hadden als in eerder onderzoek

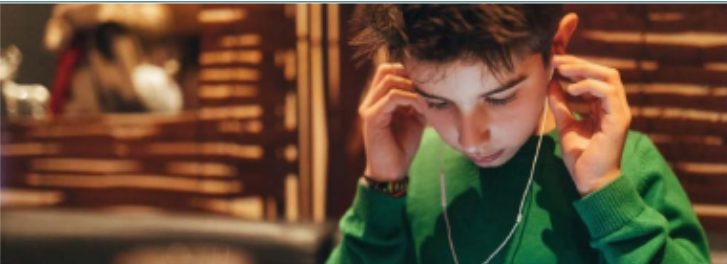
16 Zowel bij de chi-kwadraat als t-toetsen hebben we gekeken of er significante ($\alpha \leq .05$) verschillen zijn tussen groepen: dat zijn verschillen die niet alleen door toeval komen, maar door een echt effect.

(Commissie De Winter, 2019), hebben we in plaats van drie tijdsperioden twee tijdsperioden aangehouden: 1945-1985 en 1986-2025.

We geven antwoord op onderzoeksvraag 3 naar de gevolgen van de kindermishandeling door de omschrijvingen van slachtoffers over de lange termijn impact op hun leven samen te vatten. Daarnaast beschrijven we de manieren waarop de slachtoffers omgaan met mishandeling (zie bijlage 5).

Om antwoord te geven op de vierde onderzoeksvraag - i.e wat is er gebeurd met meldingen van kindermishandeling die door oud-bewoners zijn gedaan bij Jeugddorp De Glind? - hebben we beschrijvingen van slachtoffers doorgenomen. We hebben beschrijvingen verzameld waarin wordt ingegaan op wat er is gebeurd met meldingen van kindermishandeling.

Bijlage 4b Formulier aanvraag Schadefonds

Aanvraag slachtoffer jeugdzorg

Tijdelijke regeling financiële tegemoetkoming voor slachtoffers van geweld in de jeugdzorg

Werd u tussen 5 mei 1945 en 12 juni 2019 slachtoffer van geweld in de jeugdzorg? Dan kunt u mogelijk een financiële tegemoetkoming van € 5.000,- krijgen. Met dit formulier dient u hiervoor een aanvraag in.

Aanvraag indienen in 3 stappen

1. Vul het formulier volledig en naar waarheid in.
2. Voeg de volgende documenten bij:
 - een kopie van uw identiteitsbewijs;
 - een kopie van uw bankpas;
 - een bewijs van uw plaatsing in een pleeggezin, instelling of opvang van alleenstaande minderjarige vreemdelingen.
3. Stuur alles op naar:
Schadefonds Geweldsmisdrijven
Antwoordnummer 91052
2509 VC Den Haag

Let op: de aanvraag moet vóór 1 januari 2023 zijn ingediend.

Heeft u vragen?
Dan kunt u contact opnemen met het Schadefonds of kijken op www.schadefonds.nl.

T 070 – 414 20 00
E info@schadefonds.nl

Heeft u hulp nodig bij het invullen van het formulier?
Slachtofferhulp Nederland helpt u kosteloos en is bereikbaar op telefoonnummer 0900–0101 of via www.slachtofferhulp.nl.

Extra informatie
Het kan zijn dat het Schadefonds later extra informatie van u nodig heeft. Wij nemen in dat geval contact met u op.

Erkenning geeft kracht Samen betrokken

Deze ruimte niet beschrijven.

1A Slachtoffer

Vul hier de gegevens in van de persoon voor wie de uitkering wordt aangevraagd.

► Stuur mee (verplicht): kopie identiteitsbewijs slachtoffer

geslacht ☐ m ☐ v

A.1 Achternaam _____

A.2 Voorna(a)m(en) _____

A.3 Geboortedatum _____

A.4 Burgerservicenummer _____

A.5 Straat en huisnummer _____

A.6 Postcode en woonplaats _____

A.7 Telefoonnummer(s)

A.8 Bereikbaarheid, tijdens kantooruren

A.9 E-mail

A.10 IBAN voor de uitkering ► Stuur mee: kopie van uw bankpas ten name van

Als u uw telefoonnummer of e-mailadres invult, gaan wij ervan uit dat wij op die manier contact met u kunnen opnemen.

Als u onder bewind staat, stuurt u de beschikking waarin het bewind is uitgesproken mee. Ook moet de bewindvoerder akkoord geven voor het rekeningnummer.

1B Wettelijk vertegenwoordiger

Als het slachtoffer minderjarig is of onder curatele staat, dan vult de wettelijk vertegenwoordiger hier zijn/haar gegevens in.

8.1 Wat is uw relatie tot het slachtoffer? ☐ Ouder ► Stuur mee (verplicht): kopie identiteitsbewijs
☐ Voogd ► Stuur mee (verplicht): kopie identiteitsbewijs en voogdijbeschikking
☐ Curator ► Stuur mee (verplicht): kopie identiteitsbewijs en ondercuratelestelling

8.2 Achternaam geslacht ☐ m ☐ v

8.3 Voorna(a)m(en)

8.4 Straat en huisnummer

8.5 Postcode en woonplaats

8.6 Telefoonnummer(s)

8.7 E-mail

2 Gemachtigde

Als iemand voor u optreedt bij de aanvraagprocedure, dan vult deze persoon zijn/haar gegevens hier in.

2.1 Achternaam geslacht ☐ m ☐ v

2.2 Voorna(a)m(en)

2.3 Naam organisatie

2.4 Straat en huisnummer

2.5 Postcode en woonplaats

2.6 Telefoonnummer(s)

2.7 E-mail

3 Instelling, pleeggezin of opvang

3.1 Waar bent u slachtoffer geworden? (meerdere antwoorden mogelijk) ☐ In een instelling
☐ In een pleeggezin
☐ In een opvang van alleenstaande minderjarige vreemdelingen

- 3.2 Wat is de naam van de instelling, het pleeggezin of de opvang van alleenstaande minderjarige vreemdelingen? _____
- 3.3 Wat is het adres van de instelling, het pleeggezin of de opvang van alleenstaande minderjarige vreemdelingen?
 ▶ Weet u het adres niet? Vul dan alleen de plaatsnaam in. _____
- 3.4 In welke periode woonde u daar? _____
- 3.5 Ging het om een vrijwillige of gedwongen plaatsing?
 ▶ Een gedwongen plaatsing is bijvoorbeeld een plaatsing door de rechter of (gezins)voogd
☐ Vrijwillig ☐ Gedwongen ☐ Weet ik niet _____
- 3.6 Kunt u hier meer over toelichten? _____

4 Wat is er gebeurd?

- 4.1 Van welk soort geweld bent u slachtoffer geworden? (meerdere antwoorden mogelijk)
☐ Fysiek geweld ☐ Seksueel geweld
☐ Psychisch geweld ☐ Dwangarbeid _____
- 4.2 Geef een korte omschrijving van het geweld. _____
- 4.3 Liep u letsel op door het geweld?
☐ Ja, lichamelijk letsel ☐ Ja, zowel lichamelijk als psychisch letsel
☐ Ja, psychisch letsel ☐ Nee ▶ Ga naar vraag 5 _____
- 4.4 Geef een korte omschrijving van het letsel. _____

5 Gesprek

- 5.1 Wilt u uw aanvraag toelichten in een gesprek met het Schadefonds?
☐ Ja, via een gesprek op het kantoor van het Schadefonds
☐ Ja, telefonisch ☐ Ja, via videobellen ☐ Nee _____

6 Toestemming

- 6.1 Als u eerder bij het Schadefonds een aanvraag heeft gedaan voor geweld in de jeugdzorg: Geeft u toestemming om de gegevens uit uw eerdere aanvraag te gebruiken voor de behandeling van deze aanvraag?

☐ ☐ ☐ Ja ☐ ☐ Nee ☐ ☐ Niet van toepassing

- 6.2 Als u een melding heeft gedaan bij het meldpunt van Commissie De Winter: Geeft u het Schadefonds toestemming om een kopie van deze melding op te vragen en te gebruiken bij de beoordeling van uw aanvraag?

☐ ☐ Ja, ik geef toestemming om een kopie van mijn melding op te vragen

☐ ☐ Ja, ik geef toestemming om een kopie van mijn melding op te vragen en ontvang graag zelf ook een kopie

☐ ☐ Nee, ik geef geen toestemming om een kopie van mijn melding op te vragen

☐ ☐ Niet van toepassing

- 6.3 Mogelijk helpt uw aanvraag om het verhaal van een ander slachtoffer dat op dezelfde locatie verbleef, te bevestigen. Mogen wij uw aanvraag hiervoor gebruiken? *► Uw antwoord op deze vraag heeft geen invloed op de behandeling van uw aanvraag. Ook delen wij uw gegevens nooit met andere slachtoffers.*

☐ ☐ Ja ☐ ☐ Nee

7 Voeg de volgende documenten bij

☐ ☐ Kopie van uw identiteitsbewijs (paspoort, identiteitskaart of rijbewijs)

☐ ☐ Kopie van uw bankpas

☐ ☐ Een bewijs van uw plaatsing in een pleeggezin, instelling of opvang van alleenstaande minderjarige vreemdelingen

► Dit kan van alles zijn. Bijvoorbeeld een voogdijregisterkaart, een bewijs van inschrijving, een vonnis, persoonlijke informatie over het verblijf (denk aan foto's of rapporten), een aangifte of adresgegevens uit die periode.

8 Ondertekening

Let op! Als het slachtoffer minderjarig is of onder curatele staat, dan ondertekent de wettelijk vertegenwoordiger.

Ik heb dit formulier naar waarheid ingevuld.

dag maand jaar

8.1 Datum en plaats

8.2 Naam

► Door dit formulier te ondertekenen geeft u toestemming voor het verwerken van uw (persoons)gegevens.

8.3 Handtekening

Print het formulier om te ondertekenen

Als u nog iets wilt toelichten over uw aanvraag, dan kunt u dit meesturen.

Bijlage 4c Codeboek onderzoek

Ervaren kindermishandeling

Op basis van alle beschrijvingen in het Excelbestand van het Schadefonds hebben we diverse nieuwe variabelen aangemaakt om de ervaren kindermishandeling te beschrijven. De variabelen omtrent mishandeling, misbruik en verwaarlozing zijn onderverdeeld in subcategorieën; om de data zo informatief mogelijk te maken. Deze staan hieronder:

Fysieke mishandeling

1. Slaan (met de hand/met object)
2. Schoppen
3. Vechten/knokken
4. Duwen
5. Krabben
6. Tegen de muur of grond worden gedrukt
7. Hardhandig vastgegrepen worden
8. Aan de haren trekken/sleuren
9. Object in mond/neus stoppen (onderbroek met urine/zeep)
10. Onder de koude douche/kraan
11. Achterna gezeten worden
12. Eigen braaksel en uitgebraakt voedsel opeten
13. Met objecten bekogeld
14. Bij de keel grijpen/keel dichtknijpen
15. Gedwongen eten
16. Van de trap af duwen
17. Met objecten prikken in lijf
18. Onnodige medicatie moeten innemen
19. Fixeren met nek of polsklem/vastbinden
20. Gedwongen inspannen/bewegen
21. Verbrand door sigaretten
22. Gebeten door hond
23. In gezicht spugen
24. Buiten slapen voor straf
25. Brood met mosterd eten voor straf
26. Ongespecificeerde fysieke mishandeling
27. Maandenlang niet naar buiten mogen
28. Posing tot verbranden
29. 'Gegoooid/geslingerd' worden
30. In elkaar geslagen worden
31. In gezicht spugen
32. Vingers ombuigen

Fysieke verwaarlozing

1. Jonge kinderen laten roken
2. Geen mogelijkheid tot zorg (bijvoorbeeld niet naar de dokter mogen na verwonding, geen zorg bij hernia, astma of maagzweren)
3. Vervuilde kleding en beddengoed niet mogen verschonen

4. Weinig mogen eten
5. Niet naar het toilet mogen
6. Geen/bepaalde mogelijkheid tot douchen/badberen.
7. Geen begeleiding beschikbaar in gevallen van nood. (bijvoorbeeld tijdens astma aanval)
8. Onhygiënische leefomstandigheden (muizen, uitwerpselen van dieren in huis)
9. Gevaarlijke leefomstandigheden werden niet verholpen (wespennest naast raam)
10. In de kou verblijven en hierdoor ziek worden
11. Geld bedoeld voor jeugd, werd toegeëigend door pleegouders.

Emotionele mishandeling

1. Uitschelden
2. Opsluiten
3. Isoleren/geen contact met anderen (kinderen)
4. Kleineren; Zeggen dat je niet goed genoeg bent/ je er niet toe doet
5. Schreeuwen
6. Verbieden van contact met familie
7. Zonder eten naar bed/niet mogen eten
8. Kaarten van familie achterhouden/verscheuren/weggooien
9. 's Nachts wakker worden gemaakt
10. Lange periode stil zitten/staan op 1 plek
11. Pesten
12. Eigendommen toe-eigenen of verkopen zonder toestemming. Spullen worden afgepakt
13. Liegen en manipuleren (zeggen dat ouders dood zijn).
14. Dreigen of intimideren
15. Uittlachen
16. Geweld jegens anderen/dieren observeren
17. Vernederen (onderbroek wassen in bijzijn van andere kinderen, eten en drinken over je heen gieten)
18. Niet mogen huilen/ geen verdriet mogen tonen
19. Verplicht angsten onder ogen zien (in donker slapen, hond uitlaten).
20. Stalking
21. Behoeftes doen in emmers
22. Vieze woorden opzeggen voor straf
23. Ongespecificeerde geestelijke mishandeling
24. Tijdens ziekte zonder matras slapen
25. Eten en drinken over je heen gieten ter vernedering
26. Geronseld
27. Angst aanjagen/bang maken
28. Niet geloofd worden
29. Eruit worden gezet op/rondom 18e of 16e verjaardag.
30. In kamer moeten zitten met eigen ontlasting en braaksel
31. Aanmoedigen van vechtpartijen/geweld door groepsleiding
32. Lot overgelaten worden/op straat belanden/eruit worden gezet
33. Eigen spullen worden kapot gemaakt
34. Onterecht geplaatst in inrichting voor jeugddelinquenten

Emotionele verwaarlozing

1. Minderwaardige behandeling (minder/ander eten, goedkopere cadeautjes, niet mee op vakantie)
2. Overmatig alcoholgebruik pleegouders/begeleiding
3. Hoge eisen
4. Gebrek aan affectie/aandacht
5. Gebrek aan zorg/begeleiding/welzijn
6. Niet gehoord/begrepen worden
7. Niet geaccepteerd worden of niet zichzelf kunnen zijn
8. Overlast/stress door grote hoeveelheid huisdieren
9. Een onveilig gevoel ervaren of bijvoorbeeld keer op keer naar ouderlijk huis worden gestuurd ondanks onveilige omstandigheden.
10. Ongespecificeerde emotionele verwaarlozing
11. Leiding grijpt niet in/treedt niet op/nalatig

Dwangarbeid & onderwijs

1. Gedwongen arbeid of fysieke inspanning
2. Geen/gebrek aan onderwijs

Seksueel

1. Betasten/ongewenst aanraken/aanranding
2. Gedwongen een seksuele handeling uitvoeren bij een ander/zelf
3. Verkrachting/penetratie
4. Naaktfoto's of seksueel getinte foto's van slachtoffers gemaakt
5. Seksueel getinte handelingen tijdens het douchen, onder het nom van controleren of iemand schoon is, of goed afgedroogd. Samen douchen met pleegvader.
6. Seksuele intimidatie/avances
7. Poging tot verkrachting
8. Bij de tepels gegrepen worden, deze werden zo hard omgedraaid dat er bloeduitstortingen ontstonden.
9. Op schoot moeten zitten bij mannen
10. Verplicht bekijken van seksueel getinte foto's van anderen
11. In prostitutie beland door pleegmoeder
12. Verplicht zoenen
13. Ongespecificeerd seksueel misbruik

Plegers van kindermishandeling

Op basis van de beschrijvingen van slachtoffers hebben we een categorie gecreëerd omtrent de door de slachtoffer beschreven pleger(s):

Plegers

1. Niet benoemd
2. Pleegouders/gezinsouders
3. Begeleiding /medewerker
4. Maatschappelijk werker
5. Pleegmoeder
6. Jongeren binnen jeugdhulp/medecliënten
7. Pleegvader
8. Onbekende man
9. Pleegbroer
10. Jeugdhulpinstelling/de stichting

11. Ouders
12. Voogd
13. Leraar (school)
14. Pleegzus
15. Huisarts

Lange termijn impact

De variabele 'Lange termijn impact' hebben we onderverdeeld in vier subcategorieën; psychisch, fysiek, levensloop en ouderschap. Vervolgens zijn de categorieën psychisch en levensloop onderverdeeld in subcategorieën, om de data zo informatief mogelijk te maken. Deze staan hieronder:

Subcategorieën psychisch:

1. Depressie
2. PTSS/CPTSS
3. Paniekaanvallen
4. Persoonlijkheidsstoornis
5. Trauma klachten (angst, opdringerige herinneringen, woede, nachtmerries, hyperactivatie, alertheid, vermijding, prikkelbaar)
6. Bipolaire stoornis
7. Verlatingsangst
8. Suïcidaliteit
9. Vertrouwensproblematiek (binding), partner, vriendschap, instanties
10. Verslavingsproblematiek
11. Slaapproblematiek
12. Eetproblematiek
13. Seksuele problematiek
14. Angst klachten/angst stoornis (mannen, faalangst, claustrofobie, confrontatie)
15. Wraak gedachten/fantasieën
16. Psychoses
17. Problematiek omtrent zelfbeeld/zelfvertrouwen/onzekerheid
18. Hechttingsproblematiek/stoornis
19. Agressiviteit
20. Burn-out
21. Ongespecificeerde psychische klachten
22. Gevoelens van onveiligheid
23. Niet weten wat er mis is met jezelf
24. Aversie voor fysiek contact
25. Eenzaamheid
26. Ik weet niet wie ik ben
27. Gebrek aan empathie

Subcategorieën Levensloop

1. Problemen omtrent carrière maken (WIA, arbeidsongeschikt, geen werk vinden/kunnen behouden)
2. Problemen met justitie
3. Beperkte/geen educatie, problemen op school
4. Financiële problematiek
5. Relatieproblematiek (moeite met het aangaan/onderhouden van relaties, bvb vriendschappen, werk- en romantische relaties)
6. Problemen met het stichten van een gezin

7. Niet goed functioneren in maatschappij
8. Geen normaal leven/Leven niet goed gekomen/Mijn leven is overleven/Nog steeds last /Ik kom niet verder
9. Geen goeie start in het leven
10. Niet kunnen accepteren van jeugd
11. Geen contact meer met moeder

Omgang met de ervaren kindermishandeling

Op basis van de beschrijvingen hebben we ook een categorie omgang met kindermishandeling gemaakt, waarbij het gaat om de manieren waarop de slachtoffers omgaan met het ervaren geweld. De categorie omgang met kindermishandeling is onderverdeeld in de volgende subcategorieën:

1. Medicatie i.v.m. psychische stoornis (depressie)
2. Medicatie i.v.m. slaapproblemen
3. Medicatie i.v.m. chronische pijnklachten
4. EMDR
5. Psychische behandeling N.A.O.
6. Hulp van hulpverlening (bijvoorbeeld maatschappelijk werkers, ggz, psychiater, artsen)
7. Hulp/ondersteuning nodig N.A.O.
8. Herinneringen wegstoppen/onderdrukken, niet willen praten over jeugd.
9. Opgenomen zijn geweest wegens psychische klachten
10. Beschermd wonen (zorg)
11. Gespreksvoering omtrent jeugd
12. Middelengebruik (alcohol, drugs)

Frequentie van kindermishandeling

Tenslotte hebben de categorie 'Frequentie van kindermishandeling' toegevoegd aan het Excelbestand, gezien hier wel wat informatie over wordt gegeven. Er is daarentegen weinig tot geen data beschikbaar over het verloop van kindermishandeling. Er wordt wel enkele keren benoemd dat omstanders werden geraadpleegd maar niets hebben ondernomen, echter is dit gedrag ook al meegenomen in de categorieën van kindermishandeling (emotionele verwaarlozing en emotionele mishandeling). De aparte kolom met frequentie omvat de volgende coderingen:

Frequentie van kindermishandeling

1. Regelmatig/vaak
2. Niet benoemd
3. Meerdere keren per week
4. Eenmalig
5. Dagelijks
6. Bijna elke dag
7. Wekelijks
8. Maandelijks
9. Meermaals per maand
10. Meerdere keren
11. Met regelmaat, gedurende meerdere jaren

Bijlage 4d Vormen ervaren kindermishandeling

Ervaren kindermishandeling

Alle resultaten van de ervaren kindermishandeling staan in de tabellen hieronder weergegeven. De variabelen over mishandeling, misbruik en verwaarlozing zijn onderverdeeld in subcategorieën; om de data zo informatief mogelijk te maken.

Tabel A Ervaren emotionele mishandeling in jeugddorp De Glind door oud-bewoners (N=77)

Vorm emotionele mishandeling	N	%
Kleineren, vernederen en verbaal geweld (bijv. dreigen, uitschelden, liegen en manipuleren)	46	47.4
Kleineren/ zeggen dat je niet goed genoeg bent/ er niet toe doet	16	16.5
Dreigen of intimideren	13	13.4
Vernederen (onderbroek wassen in bijzijn van andere kinderen, eten en drinken over je heen gieten)	12	12.4
Uitschelden	10	10.3
Liegen en manipuleren (zeggen dat ouders dood zijn)	8	8.2
Pesten	6	6.2
Schreeuwen	5	5.2
Niet mogen huilen/Geen verdriet mogen tonen	2	2.1
Verplicht angsten onder ogen zien (in donker slapen, hond uitlaten)	2	2.1
Uitlachen/Eten en drinken over je heen gieten ter vernedering	2	2.1
Afsluiten van contact met anderen (bijv. opsluiten en isoleren van anderen)	24	24.7
Opsluiten	16	16.5
Isoleren/Geen contact met anderen (kinderen)	6	6.2
Kaarten van familie achterhouden/verscheuren/weggooien	5	5.2
Verbieden van contact met familie	6	6.2
Straffen (bijv. zonder eten naar bed, 's nachts wakker maken)	19	19.6
Zonder eten naar bed/niet mogen eten	7	7.2
's Nachts wakker worden gemaakt	4	4.1
Lange periode stil zitten/staan op 1 plek	4	4.1
Eigendommen toe-eigenen of verkopen zonder toestemming. Spullen worden afgepakt	4	4.1
Vieze woorden opzeggen voor straf	1	1.0
In kamer moeten zitten met eigen ontlasting en braaksel	1	1.0
Niet geloofd worden en afwijzing (bijv. eruit gezet worden op 16e of 18e)	12	12.4
Niet geloofd worden	8	8.2
Eruit worden gezet op/rondom 18e of 16e verjaardag	3	3.1
Lot overgelaten worden/op straat belanden/eruit worden gezet	3	3.1
Angst aanjagen of aanmoedigen van geweld	9	9.3
Angst aanjagen/bang maken	7	7.2
Aanmoedigen van vechtpartijen/geweld door groepsleiding	2	2.1
Geronself	1	1.0

Overige vormen emotionele mishandeling (bijv. geweld tegen anderen/dieren observeren)	29	29.9
Ongespecificeerde geestelijke mishandeling ¹	25	25.8
Geweld jegens anderen/dieren observeren	2	2.1
Stalking	2	2.1
Eigen spullen worden kapot gemaakt	1	1.0

¹ Hierbij is alleen de term geestelijke mishandeling of een variant daarvan vermeld, maar verder geen nadere toelichting gegeven.

Tabel B Ervaren fysieke mishandeling in jeugddorp Glind door oud-bewoners (N=69)

Vorm fysieke mishandeling	N	%
Slaan, schoppen, vastbinden, vechten etc	53	54.6
Slaan (met de hand/met object)	34	35.1
Schoppen	9	9.3
Fixeren met nek of polsklem/vastbinden	9	9.3
In elkaar geslagen worden	6	6.2
Aan de haren trekken/sleuren	5	5.2
Gegoid/geslingerd worden	5	5.2
Tegen de muur of grond worden gedrukt	4	4.1
Bij de keel grijpen/keel dichtknijpen	4	4.1
Vechten/knokken	3	3.1
Duwen	3	3.1
Hardhandig vastgegrepen worden	2	2.1
Achterna gezeten worden	2	2.1
Krabben	1	1.0
Vingers ombuigen	1	1.0
Gedwongen iets moeten doen/eten/innemen	13	13.4
Gedwongen eten	5	5.2
Onnodige medicatie moeten innemen	4	4.1
Object in mond/neus stoppen (onderbroek met urine/zeep)	2	2.1
Eigen braaksel en uitgebraakt voedsel opeten	2	2.1
Brood met mosterd eten voor straf	1	1.0
Gedwongen inspannen/bewegen	1	1.0
Buiten slapen voor straf	1	1.0
Maandenlang niet naar buiten mogen	1	1.0
Overig (o.a. koude douche, in gezicht spugen en met objecten bekogeld)	26	26.8
Ongespecificeerde fysieke mishandeling ¹	18	18.6
Onder de koude douche/kraan	5	5.2
In gezicht spugen	2	2.1
Met objecten bekogeld	1	1.0
Met objecten prikken in lijf	1	1.0
Gebeten door hond	1	1.0
Poging tot verbranden	1	1.0

¹ Hierbij is alleen de term fysieke mishandeling of een variant daarvan vermeld, maar verder geen nadere toelichting gegeven.

Tabel C Ervaren emotionele verwaarlozing in jeugddorp De Glind door oud-bewoners (N=34)

Vorm emotionele verwaarlozing	N	%
Gebrek aan zorg en in onveilige omstandigheden brengen of laten	20	20.6
Gebrek aan zorg/begeleiding/welzijn	10	10.3
Leiding grijpt niet in/treedt niet op/nalstig	8	8.2
Een onveilig gevoel ervaren of bijvoorbeeld keer op keer naar ouderlijk huis worden gestuurd ondanks onveilige omstandigheden	6	6.2
Overmatig alcoholgebruik pleegouders/begeleiding	3	3.1
Overlast/stress door grote hoeveelheid huisdieren	1	1.0
Minderwaardig behandeld, niet begrepen, gezien of geaccepteerd worden	20	20.6
Minderwaardige behandeling (minder/ander eten, goedkopere cadeautjes, niet mee op vakantie)	9	9.3
Hoge eisen	6	6.2
Niet gehoord/begrepen worden	4	4.1
Niet geaccepteerd worden of niet zichzelf kunnen zijn	4	4.1
Gebrek aan affectie/aandacht	1	1.0
Ongespecificeerde emotionele verwaarlozing ¹	4	4.1

¹ Hierbij is alleen de term emotionele verwaarlozing of een variant daarvan vermeld, maar verder geen nadere toelichting gegeven.

Tabel D Ervaren fysieke verwaarlozing in jeugddorp De Glind door oud-bewoners (N=14)

Vorm fysieke verwaarlozing	N	%
Gebrek aan verzorging (bijv. geen mogelijkheid tot zorg)	7	7.2
Geen mogelijkheid tot zorg (bijv. niet naar de dokter mogen na verwonding, geen zorg bij hernia, astma of maagzweren)	4	4.1
Geen begeleiding beschikbaar in gevallen van nood (bijv. tijdens astma aanval)	1	1.0
Gevaarlijke leefomstandigheden werden niet verholpen (bijv. wespennest naast raam)	1	1.0
Gedwongen in de kou verblijven en hierdoor ziek worden	1	1.0
Gebrek aan hygiëne (bijv. vuile kleding en beddengoed niet mogen verschonen)	4	4.1
Vervuilde kleding en beddengoed niet mogen verschonen	2	2.1
Geen/beperkte mogelijkheid tot douchen/badderen.	1	1.0
Onhygiënische leefomstandigheden (muizen, uitwerpselen van dieren in huis)	1	1.0
Overig (bijv. geld kind door pleegouders toegeëigend)	5	5.2
Geld bedoeld voor jeugd, werd toegeëigend door pleegouders	2	2.1
Weinig mogen eten	1	1.0
Niet naar het toilet mogen	1	1.0
Jonge kinderen laten roken	1	1.0

Tabel E Ervaren seksueel geweld in jeugddorp De Glind door oud-bewoners (N=45)

Vorm seksueel geweld	N	%
Aanranding of verkrachting	32	33.0
Betasten/ongewenst aanraken/aanranding	24	24.7
Gedwongen seksuele handelingen uitvoeren bij een ander/zelf	9	9.3
Verkrachting/penetratie	6	6.2
Seksuele intimidatie/avances	6	6.2
Seksueel getinte foto's kijken of maken	2	2.1
Naaktfoto's of seksueel getinte foto's van slachtoffers gemaakt	1	1.0
Verplicht bekijken van seksueel getinte foto's van anderen	1	1.0
Overig	26	26.8
Ongespecificeerd seksueel misbruik ¹	19	19.6
Verplicht zoenen	1	1.0
Op schoot moeten zitten bij mannen	1	1.0
In prostitutie beland door pleegmoeder	1	1.0

¹ Hierbij is alleen de term seksueel misbruik of een variant daarvan vermeld, maar verder geen nadere toelichting gegeven.

Bijlage 5 Impact van en omgang met ervaren kindermishandeling

Tabel A Ervaren psychische impact van de kindermishandeling benoemd door oud-bewoners

Psychische impact van de kindermishandeling	N	%
Trauma klachten	28	28.9
Vertrouwensproblematiek	26	26.8
Angst klachten/angst stoornis	21	21.6
PTSS/CPTSS	14	14.4
Problematiek omtrent zelfbeeld/zelfvertrouwen/onzekeerheid	14	14.4
Depressie	12	12.4
Paniek aanvallen	7	7.2
Seksuele problematiek	5	5.2
Verslavingsproblematiek	4	4.1
Verlatingsangst	3	3.1
Hechtingsproblematiek/stoornis	3	3.1
Gevoelens van onveiligheid	3	3.1
Suïcidaliteit	3	3.1
Slaapproblematiek	3	3.1
Eetproblematiek	3	3.1
Wraak gedachten/fantasieën	2	2.1
Agressie	1	1.0
Niet weten wat er mis is met jezelf	1	1.0
Ik weet niet wie ik ben	1	1.0
Bipolaire stoornis	1	1.0
Eenzaamheid	1	1.0
Gebrek aan empathie	1	1.0
Ongespecificeerde psychische klachten ¹	18	18.6

¹ Hierbij is alleen de term psychische klachten of een variant daarvan vermeld, maar verder geen nadere toelichting gegeven.

Tabel B Ervaren impact op het leven van de kindermishandeling benoemd door oud-bewoners

Impact van de kindermishandeling op het leven	N	%
Relatieproblematiek	20	20.6
Geen normaal leven/Leven niet goed gekomen/Mijn leven is overleven/Nog steeds last /Ik kom niet verder	9	9.3
Beperkte of geen educatie, problemen op school	8	8.2
Problemen omtrent carrière/werk	7	7.2
Niet goed kunnen functioneren in de maatschappij	3	3.1
Problemen met justitie	3	3.1
Problemen met het stichten van een gezin	2	2.1
Financiële problematiek	1	1.0
Niet kunnen accepteren van jeugd	1	1.0
Geen contact meer met moeder	1	1.0

Tabel C Omgang met de ervaren kindermishandeling benoemd door oud-bewoners

Omgang met kindermishandeling/hulpverlening	N	%
Psychische behandeling (niet nader omschreven)	18	18.6
Herinneringen wegstoppen/onderdrukken, niet willen praten over jeugd.	6	6.2
Hulp van hulpverlening (bijv. maatschappelijk werkers, ggz, psychiater, artsen)	4	4.1
EMDR	3	3.1
Medicatie i.v.m. psychische stoornis (depressie)	3	3.1
Hulp/ondersteuning nodig (niet nader omschreven)	2	2.1
Opgenomen zijn geweest wegens psychische klachten	2	2.1
Middelengebruik (alcohol, drugs)	2	2.1
Medicatie i.v.m. slaapproblemen	1	1.0
Medicatie i.v.m. chronische pijnklachten	1	1.0
Beschermd wonen (zorg)	1	1.0
Gespreksvoering omtrent jeugd	1	1.0

Bijlage 6a Methode vragenlijstonderzoek oud-bewoners

Procedure

We hebben de vragenlijst voor oud-bewoners (zie bijlage 6b) ontwikkeld op basis van de topiclijst van de interviews voor oud-bewoners die we eerder hadden ontwikkeld (zie bijlage 7b) en een enquête die in onderzoek van de Universiteit voor Humanistiek (Mulder et al., 2025) is gebruikt om erkenningsmaatregelen voor slachtoffers van kindermishandeling in de jeugdhulp te evalueren (zie bijlage 4 in Mulder et al., 2025).

De klankbordgroep oud-bewoners en ervaringsdeskundige lotgenoten hebben feedback gegeven op de opzet van de vragenlijst en deze feedback is verwerkt. Vervolgens hebben we deze nieuwe opzet van het onderzoek op 20 november 2024 voorgelegd aan de ethische commissie van het Department of Psychology, Education and Child Studies (DPECS) bij EUR en op 2 december 2024 goedkeuring gekregen om het vragenlijstonderzoek uit te gaan voeren.

Na de ethische goedkeuring hebben we contact opgenomen met het Schadefonds om af te stemmen over het uitzetten van de vragenlijst. Na overleg in februari 2025 met het Schadefonds hebben zij de vragenlijst op 5 maart 2025 gedeeld via mailadressen van slachtoffers die bij hen een aanvraag hadden ingediend en bij De Glind hadden gewoond. De vragenlijst werd via de link vanuit een online softwareprogramma (Qualtrics) gedeeld. Het ging daarbij in eerste instantie om 288 mailadressen waaruit vervolgens mailadressen van slachtoffers verwijderd zijn omdat zij:

1. al voor de externe evaluatie in het onderzoek van Commissie De Winter zijn gebruikt;
2. een enquête hebben ontvangen voor het tevredenheidsonderzoek van Commissie De Winter dat het Schadefonds heeft gedaan terwijl de tijdelijke regeling nog liep; of
3. eerder hebben aangegeven geen mails van het Schadefonds meer te willen ontvangen.

Uiteindelijk hebben 127 aanvragers van het Schadefonds een mail ontvangen met de vraag deel te nemen aan het vragenlijstonderzoek. Daarnaast hebben we als onderzoekers op 20 februari 2025 een nieuwsbrief aan een groep van 20 oud-bewoners gestuurd met wie we vanaf de start van het onderzoek (december 2022) contact hadden. Die nieuwsbrief omvatte informatie over de stand van zaken van het onderzoek en een link naar de vragenlijst met een toelichting erbij.

We hebben vanuit het online softwareprogramma (Qualtrics) een excelbestand met alle vragenlijstdata geëxporteerd. Vervolgens hebben we dubbel ingevulde vragenlijsten geïdentificeerd en verwijderd uit het overzicht. Ook hebben we niet ingevulde vragenlijsten verwijderd. Vragenlijsten die gedeeltelijk waren ingevuld ($n = 8$) hebben we geëxcludeerd. Vervolgens hebben we nog twee vragenlijsten verwijderd, aangezien er één ingevuld was door een gezinshuisouder en één door een oud-bewoner die geen slachtoffer was van kindermishandeling in De Glind. Zodoende hebben we 21 ingevulde vragenlijsten geïncludeerd: een responspercentage van 16.5% van de 127 aanvragers.

Vragenlijst en data-analyse

Het doel van de vragenlijst was om ervaringen, behoeften met het oog op (eer)herstel en ervaringen met de omgang met meldingen over kindermishandeling van oud-bewoners van Jeugddorp De Glind in kaart te brengen. De voor dit onderzoek ontwikkelde vragenlijst (zie bijlage 6b) omvatte een aantal algemene vragen over de woonperiode in De Glind, gevolgd door een focus op de ervaren steun vanuit de omgeving, de ervaren kindermishandeling, de impact van de kindermishandeling, behoeften aan (eer)herstel en ervaringen met (afhandeling van) meldingen van de kindermishandeling. De vragenlijst is in samenwerking met de klankbordgroep oud-bewoners opgesteld, om relevantie van de vragen te waarborgen.

Om antwoord te geven op de onderzoeksvragen hebben we beschrijvende analyses uitgevoerd met behulp van SPSS-versie 29.

Bijlage 6b Vragenlijst oud-bewoners

Het ervaringsperspectief van oud-bewoners Jeugddorp de Glind

Vragenlijst onderzoek Explosieve ervaringen

Beste heer, mevrouw,

U heeft een tijd terug een aanvraag ingediend bij het Schadefonds voor een tegemoetkoming vanwege het ervaren geweld in de jeugdzorg. In overleg met het schadefonds, die uw gegevens beheert, mogen wij u via hen deze vragenlijst toesturen. Uw persoonlijke gegevens zijn dus niet bij ons bekend.

Wij, de Erasmus Universiteit Rotterdam en BE4YOU2, zijn in 2022 gestart met het onderzoek 'Explosieve ervaringen' naar het ervaren geweld door oud-bewoners van De Glind. Dit onderzoek voeren we uit in opdracht van Pluryn. De onderzoeksdoelen zijn in samenspraak met een aantal oud-bewoners van de Glind en het bestuur van Pluryn samengesteld.

Een belangrijk doel van het onderzoek is om recht te doen aan slachtoffers van geweld in De Glind. We willen dat de stem van oud-bewoners van De Glind wordt gehoord. En ook dat deze ervaringen worden gebruikt om de zorg aan en de rechtspositie van jongeren in jeugdzorg van nu te verbeteren. Daarom willen we graag weten wat uw ervaringen zijn m.b.t. meldingen over geweld die (wellicht ook door u) gedaan zijn in De Glind en wat uw behoeften zijn met het oog op (eer)herstel. Ook willen we graag weten wat uw ervaringen zijn m.b.t. het ontstaan, doorgaan en stoppen van het geweld. Daarnaast willen we Pluryn en andere jeugdhulp aanbieders concrete handvatten bieden, waarmee zij (herhalend) geweld tegen jongeren in de jeugdzorg kunnen herkennen en stoppen.

U kunt de vragenlijst online invullen. Dit gebeurt anoniem; dus uw persoonsgegevens worden niet met ons gedeeld. Ook uw antwoorden worden anoniem verwerkt en zijn dus niet te herleiden naar u.

We verwachten dat het invullen van de vragenlijst ongeveer 20 minuten tijd kost, afhankelijk van hoe uitgebreid u wilt antwoorden. We zijn erg dankbaar als u uw gedachten met ons wilt delen. Als u een vraag niet wilt beantwoorden, dan is dat helemaal goed, dan kunt u de vraag overslaan. U kunt ook tussentijds stoppen met de vragenlijst en de browser sluiten, en op een later moment verder gaan waar u gebleven bent.

Als u niet wilt deelnemen kunt u dit scherm sluiten. Ook kunt u tijdens het invullen van de vragenlijst stoppen als u toch niet aan het onderzoek mee wilt doen. De vragenlijst wordt pas door ons verwerkt als u deze heeft afgerond en verzonden.

Naast deze vragenlijst willen we graag met een aantal oud-bewoners van De Glind in gesprek over hun ervaringen met geweld. Wilt u in aanmerking komen voor een interviewgesprek, dan kunt u ons mailen via onderzoekglind@essb.eur.nl of op het eind van de vragenlijst uw contactinformatie invullen, zodat wij contact met u kunnen opnemen.

Als u vragen heeft over het onderzoek kunt u ook via het bovenstaande mailadres contact met ons opnemen. Wij zullen u dan binnen vijf werkdagen antwoorden.

Alvast heel veel dank voor uw bijdrage!

Met vriendelijke groet,

Prof. dr. Annemiek Harder (Erasmus Universiteit Rotterdam)
& Marlene van Steensel (BE4YOU2)

Toestemming

Leest u a.u.b. de onderstaande tekst. Klopt de informatie en wilt u nog steeds meedoen aan het onderzoek? Vink dan het hokje aan. Alleen wanneer u toestemming geeft voor deelname, krijgt u toegang tot de vragenlijst.

✓ Ik heb de informatiebrief hiervoor gelezen.

✓ Ik weet dat meedoen vrijwillig is. Ik weet dat ik het recht heb om deelname aan het onderzoek te weigeren en dat ik mijn deelname op elk moment mag terugtrekken, zonder enige gevolgen en zonder dat ik hoeft aan te geven waarom.

✓ Ik geef de onderzoekers toestemming om mijn antwoorden te verzamelen en te gebruiken. Mijn antwoorden worden gebruikt om onderzoeksvragen te beantwoorden over behoeften aan (eer)herstel van slachtoffers, ervaringen m.b.t. meldingen over geweld die gedaan zijn en ervaringen zijn m.b.t. het ontstaan, doorzetten en stoppen van het geweld in De Glind.

✓ Ik begrijp dat de verzamelde antwoorden kunnen worden hergebruikt voor vervolgonderzoek dan wel onderzoek in hetzelfde werkveld of onderwijs. Deze gegevens zijn niet herleidbaar naar mij.

U kunt naar aanleiding van de vragenlijst altijd vragen stellen door te mailen naar onderzoekglind@essb.eur.nl.

Vragenlijst

Om een beeld te krijgen van de tijdsperiode dat u in de Glind woonde beginnen we met een aantal vragen daarover en over hoe u dit heeft ervaren.

A) Binnenkomst en verblijf in Jeugddorp De Glind

1. A) In welke periode of in welke perioden heeft u in De Glind gewoond? U kunt hieronder per tijdsperiode aangeven welke jaren het betrof en hoe u het heeft ervaren.
 - a. Van (jaar) tot (jaar)
 - b. Kunt u hieronder aangeven hoe u de periode dat u er heeft gewoond heeft ervaren?
 - niet uit te houden zo slecht – heel slecht – slecht – matig - redelijk – goed – heel goed – niet te beschrijven zo goed
 - c. Kunt u dit toelichten?
2. Welke woorden komen er in u op als u terugdenkt aan de periode(n) dat u in het Jeugddorp in de Glind woonde? U kunt hier maximaal 5 woorden invullen.

B) Steun vanuit omgeving

3. Heeft u steun ervaren tijdens uw verblijf bij de Glind?
 - a. Ja/nee
 - b. Zo ja, van wie? Hieronder kunt u meerdere antwoorden aanvinken.
 - Andere jongere(n) bij De Glind
 - Een vriend of vriendin
 - Meerdere vriend(inn)en
 - Biologische ouder(s)
 - Broer(s) en/of zus(sen)
 - Opa en/of oma
 - Tante en/of oom
 - Voogd
 - Leraar/leraren
 - Groepsleider(s)
 - Pleegouder(s)
 - Anders, namelijk ...
 - c. Zo ja, hoe zag die steun eruit?
 - d. Zo nee, wat zou u toen nodig hebben gehad aan steun?
4. Waren er mensen die het geweld niet hebben gestopt, maar er wel voor u hebben proberen te zijn?
 - Zo ja, wie?
 - Andere jongere(n) bij De Glind
 - Een vriend of vriendin
 - Meerdere vriend(inn)en
 - Biologische ouder(s)
 - Broer(s) en/of zus(sen)
 - Opa en/of oma
 - Tante en/of oom

- Voogd
 - Leraar/leraren
 - Groepsleider(s)
 - Pleegouder(s)
 - Anders, namelijk
- e. En wat deden zij?
- f. Zo nee, welke mensen hadden het misschien kunnen stoppen?
- Voogd
 - Leraar/leraren
 - Groepsleider(s) van De Glind
 - Pleegouder(s) van De Glind
 - Hulpverlener(s) van De Glind
 - Het bestuur van De Glind
 - Andere jongere(n) bij De Glind
 - Een vriend of vriendin
 - Meerdere vriend(inn)en
 - Biologische ouder(s)
 - Broer(s) en/of zus(sen)
 - Opa en/of oma
 - Tante en/of oom
 - Anders, namelijk
- g. Wat hadden zij kunnen doen om het geweld te stoppen?

C) Ervaringen (met geweld) tijdens uw verblijf in De Glind

Wij willen graag weten hoe het geweld in Jeugddorp De Glind tegen u begon, kon doorgaan en uiteindelijk is gestopt.

4. Wat was naar uw mening de reden van het geweld naar u toe?
5. Kunt u aangeven wat maakte dat het geweld tegen u kon doorgaan?
6. Kunt u aangeven wat ervoor heeft gezorgd dat het geweld tegen u is gestopt?
7. Heeft u het idee dat er andere mensen op de hoogte waren van het geweld tegen u?
 - a. Ja,
 - b. Nee, omdat.....
 - c. Dat weet ik niet

Zo ja, wat hebben deze mensen gedaan?

Zo nee, wat maakte dat andere mensen het niet wisten?

8. Zijn er naar uw weten door medewerkers van Jeugddorp De Glind of van een andere organisatie stappen ondernomen om het geweld tegen te gaan? U kunt zowel ja als nee aangeven als van beide sprake is.
 - Ja, namelijk.....
 - Nee, namelijk.....
9. Is het u door medewerkers van het Jeugddorp in De Glind of een andere organisatie afgeraden om stappen te zetten om het geweld te stoppen?
 - a.
 - Ja, afgeraden. Zo ja, kunt u aangeven door wie het is afgeraden? Door:
 - pleegouder(s) van De Glind

- gezinshuisouder(s) van De Glind
- groepsleider(s) van De Glind
- het bestuur van De Glind
- andere medewerker(s) van De Glind, namelijk.....
- voogd
- leraar/leraren
- anders, namelijk....
- Nee, niet afgeraden
- Ja en nee, dus beide. Kunt u aangeven door wie het is afgeraden? Door:
 - pleegouder(s) van De Glind
 - gezinshuisouder(s) van De Glind
 - groepsleider(s) van De Glind
 - het bestuur van De Glind
 - andere medewerker(s) van De Glind, namelijk.....
 - voogd
 - leraar/leraren
 - anders, namelijk....
- Nee, er was mij geen optie bekend om te melden
- Nee, het was geen optie om te melden, want.....
- Anders, namelijk ...

b. Zo ja (of beide), kunt u aangeven welk argument werd of argumenten werden gegeven voor het afraden?

10. Is het u door medewerkers van het Jeugddorp in De Glind of een andere organisatie aangeraden om wel stappen te zetten om het geweld te stoppen?

a.

- Ja, aangeraden. Zo ja, kunt u aangeven door wie het is aangeraden? Door:
 - pleegouder(s) van De Glind
 - gezinshuisouder(s) van De Glind
 - groepsleider(s) van De Glind
 - het bestuur van De Glind
 - andere medewerker(s) van De Glind, namelijk.....
 - voogd
 - leraar/leraren
 - anders, namelijk....
- Nee, niet aangeraden
- Ja en nee, dus beide. Kunt u aangeven door wie het is aangeraden? Door:
 - pleegouder(s) van De Glind
 - gezinshuisouder(s) van De Glind
 - groepsleider(s) van De Glind
 - het bestuur van De Glind
 - andere medewerker(s) van De Glind, namelijk.....
 - voogd
 - leraar/leraren
 - anders, namelijk....
- Nee, er was mij geen optie bekend om te melden
- Nee, het was geen optie om te melden, want.....
- Anders, namelijk ...

- b. Zo ja (of beiden), kunt u aangeven welk argument werd of argumenten werden gegeven voor het aanraden?

D) Behoeften aan (eer)herstel

11. Zijn er ooit persoonlijk excuses aan u gemaakt over het geweld tegen u?
- a. Ja/nee
 - b. Zo ja, hoe heeft u deze excuses ervaren?
 - c. Zo nee, zou u dit alsnog op prijs stellen?
 - Ja, want.....
 - Nee, want.....
12. Is u ooit gevraagd wat u nodig zou hebben in het proces van herstellen van geweld tegen u?
- a. Ja/nee
13. Op welke manier kan volgens u worden bijgedragen aan (eer)herstel van oud-bewoners van het Jeugddorp in De Glind die geweld hebben meegemaakt? Hieronder kunt u meerdere antwoorden aanvinken.
- a. Excuses van de jeugdzorgorganisatie die destijds verantwoordelijk was voor De Glind
 - b. Excuses van de jeugdzorgorganisatie die nu verantwoordelijk is voor De Glind
 - c. Excuses van de Nederlandse overheid
 - d. Excuses van instanties zoals Jeugdzorg Nederland en de Raad voor de Kinderbescherming
 - e. Financiële tegemoetkoming
 - f. Hulp van instanties zoals het Schadefonds Geweldsmisdrijven en Slachtofferhulp Nederland
 - g. Hulp of (trauma)behandeling van een therapeut
 - h. Het lezen van verhalen van lotgenoten
 - i. Contact met en hulp van lotgenoten
 - j. Het kijken van de documentaire over dit onderwerp
 - k. Informatie en hulpbronnen op de website www.geweldinjeugdzorginfo.nl
 - l. Een fysiek monument voor de slachtoffers
 - m. Een (foto) tentoonstelling over het thema
 - n. Anders, namelijk
14. Kunt u aangeven in welke mate u hersteld bent van het geweld tegen u?
- a. helemaal niet – enigszins - gedeeltelijk- vrijwel helemaal - helemaal
 - b. Kunt u dit toelichten?
-
15. Op welke manier kan Pluryn en/of De Rudolphstichting aan eerherstel bijdragen?
-
16. Op welke manier kunnen anderen aan eerherstel bijdragen?
-

U bent nu bij het eind van de vragenlijst gekomen.

Wij danken u zeer voor uw tijd en moeite om de vragenlijst in te vullen. U kunt ervoor kiezen de vragenlijst na deze pagina af te sluiten. Als u ons verder wilt helpen in een verdiepend interviewgesprek, dan kunt op de volgende pagina uw contactgegevens invullen. Voelt u zich niet verplicht dat in te vullen.

Doel van het interviewgesprek is om recht te doen aan uw ervaring door het te beschrijven en ervan te leren. Ook is het doel ervan om Pluryn en andere jeugdzorg aanbieders concrete handvatten te geven voor hoe zij kunnen voorkomen dat geweld voor jongeren die nu in het Jeugddorp De Glind wonen nogmaals gebeurt of zo snel mogelijk kunnen stoppen. Wilt u een interviewgesprek met ons voeren, dan kunt u hieronder doorklikken. U kunt u ook aanmelden voor een interviewgesprek door ons te mailen via onderzoekglind@essb.eur.nl. Als u meedoet aan het interview dan krijgt u als dank voor uw bijdrage een cadeaubon ter waarde van 25 euro. Als u géén interviewgesprek wilt, kunt u nu de vragenlijst afsluiten.

Wij danken u nogmaals hartelijk voor uw tijd en moeite en voor de kennis die u met ons heeft gedeeld!

- Ja, ik wil graag deelnemen aan een interviewgesprek:

E-mailadres:

Bijlage 7a Methode

interviews oud-bewoners

Procedure

Werving van de deelnemers voor de interviews vond plaats middels een aanmeldpunt van de Erasmusuniversiteit per mail en telefonisch bij stichting BE4YOU2. Dit aanmeldpunt is gecommuniceerd middels een informatieflyer, waarin zowel informatie omtrent het onderzoek als de contactgegevens van het aanmeldpunt werden toegelicht. Voor de verspreiding van de flyer, en daarmee de werving van potentiële deelnemers, werden diverse informatiekkanalen ingezet. Hierbij werd mede samengewerkt met een contactpersoon van Omroep Gelderland, een Facebookgroep voor oud-bewoners en Pluryn en netwerkcontacten van slachtoffers.

Na aanmelding ontvingen deelnemers nogmaals informatie over het onderzoek, zowel schriftelijk als mondeling. Vervolgens verleenden zij toestemming om de gegevens in het onderzoek te verwerken middels een toestemmingsformulier. Via de informed consent stemden deelnemers in met hun deelname, opname van het interview en verwerking van hun gegevens. Wij hebben benadrukt dat deelname aan het onderzoek vrijwillig was en dat participanten op ieder moment hun deelname konden in te trekken. Tevens konden zij, zowel tijdens als na het interview, verzoeken tot verwijdering van hun gegevens. Ter bescherming van de privacy van de participanten, hebben we de getranscribeerde audiofragmenten gepseudonimiseerd. De opnames en transcripties zijn uitsluitend ingezien en geanalyseerd door het onderzoeksteam en worden tot tien jaar na afronding van het onderzoek op beveiligde wijze opgeslagen.

Na het verkrijgen van toestemming werd in overleg met de participanten een afspraak gemaakt over de datum en locatie van het interview. De interviews duurden gemiddeld een uur en werden afgenomen door één van de drie onderzoekers uit het onderzoeksteam. Drie onderzoekers traden binnen het project als eerste interviewer op, gedurende de periode van april 2024 tot en met augustus 2025. De eerste interviewer leidde, op basis van de topiclijst, het interview. Bij negen van de tien interviews met oud-bewoners was eveneens een tweede interviewer aanwezig. Er was een tweede interviewer aanwezig als extra waarborg voor onafhankelijkheid en om de eerste interviewer te ondersteunen, bijvoorbeeld door te helpen bij het bespreken van gevoelige informatie en door te controleren of alle vragen uit de topiclijst aan bod kwamen. Acht interviews vonden online plaats via Microsoft Teams en drie interviews zijn fysiek afgenomen. Ethische goedkeuring voor het project is op 2 juni 2023 verstrekt door de ethische commissie van DPECS bij EUR met het referentienummer: ETH2223-0518.

Interviews oud-bewoners

We ontwikkelden en gebruikten een topiclijst (zie bijlage 7b) die in samenwerking met de klankbordgroep oud-bewoners van het project was opgesteld, om relevantie van de vragen te waarborgen. Daarnaast hebben we de topiclijst aan de hand van een proefinterview met een oud-bewoner bijgesteld. Dit proefinterview is ook meegenomen in de analyse van de interviews.

Data-analyse interviews oud-bewoners

We hebben de interviews na afname getranscribeerd middels Amberscript. Vervolgens werden de transcripten van de interviews overgezet in een Excelbestand en handmatig gecodeerd in kolommen. We codeerden de interviews zowel deductief als inductief. Voorafgaand aan het coderen stelden we, door middel van de deductieve methode, enkele hoofdcodes op, gebaseerd op de onderzoeksvragen. Vervolgens gebruikten we de *grounded theory*-benadering, waarbij we middels open codering subcodes formuleerden (Charmaz, 2006). We analyseerden daarbij tekstfragmenten en uitspraken die relevant waren voor beantwoording van de onderzoeksvragen. Hierna vormden we overkoepelende thema's door middel van axiale codering. Om interne consistentie te waarborgen, analyseerden we de data herhaaldelijk en onafhankelijk met meerdere onderzoekers, waarna interpretaties van specifieke thema's met elkaar werden vergeleken. Aangezien elk interview nog tot nieuwe inzichten leidde, bereikten we nog geen volledige datasaturatie met de informatie uit de interviews over subcategorieën in het codeboek (zie bijlage 7c). Op de hoofd- en subthema's hebben we wel datasaturatie bereikt.

Ofwel: Na de gesprekken hebben we de opnames uitgetypt met het programma Amberscript. De teksten hebben we in een Excelbestand gezet en stukje voor stukje gelabeld. We hadden van tevoren al een paar belangrijke onderwerpen geselecteerd op basis van onze onderzoeksvragen, maar tijdens het lezen kwamen er ook nieuwe onderwerpen bij. We hebben steeds gekeken welke uitspraken belangrijk waren voor ons onderzoek en die bij elkaar gezet in grotere thema's. Meerdere onderzoekers hebben de teksten apart van elkaar bekeken en daarna met elkaar vergeleken, zodat we zo zorgvuldig mogelijk werkten. Elk nieuw interview gaf weer extra inzichten, waardoor we nog niet op alle kleine details helemaal zijn uitgewerkt. Op de belangrijkste thema's hebben we wél voldoende informatie verzameld.

Bijlage 7b Topiclijst

interview oud-bewoners

Kennismaking

Mijn naam is ... Ik werk bij/ik doe onderzoek naar...

Introductie

U heeft zich aangemeld om mee te doen aan het onderzoek naar het ervaringsperspectief van oud-bewoners van De Glind, veel dank daarvoor. We willen graag weten wat uw ervaringen zijn met geweld in De Glind, wat uw behoeften zijn met het oog op (eer)herstel en wat uw ervaringen zijn m.b.t. de omgang met meldingen over geweld die (wellicht ook door u) gedaan zijn in De Glind naar aanleiding van de uitzendingen van Omroep Gelderland in oktober 2022.

Het doel van dit gesprek is om recht te doen aan u door uw verhaal te horen over uw ervaringen met geweld. Door ervaringsperspectieven te verzamelen ontstaat er een ander en vollediger beeld van wat er heeft plaatsgevonden, kunnen mensen zich hierin herkennen en dit als erkenning van hetgeen hun is overkomen ervaren. Daarnaast is het doel om Pluryn en andere jeugdzorg aanbieders concrete handvatten te geven voor hoe zij kunnen voorkomen dat dit voor jongeren die nu in De Glind wonen nogmaals gebeurt of, als het toch gebeurt, zo snel mogelijk kunnen laten stoppen. Als u een vraag niet wilt beantwoorden, dan is dat helemaal goed. En als u wilt, kunt u het gesprek op elk moment stoppen.

Het gesprek duurt een uur tot maximaal anderhalf uur. Om het goed te kunnen uitwerken zou ik het gesprek graag willen opnemen. Uw naam komt niet in de geluidsopname en na de uitwerking van het gesprek wis ik deze opname. Vind u het goed dat ik het gesprek opneem? (Zoniet, dan zullen we aantekeningen maken tijdens het gesprek). U krijgt een uitgewerkte versie van het gesprek. Op die manier kunnen we ook checken of u nog steeds achter de informatie staat die u heeft verstrekt.

Om een beeld te krijgen van de periode wanneer u in de Glind woonde wil ik hier graag mee beginnen. Daarna zal ik vragen stellen over uw specifieke situatie. Is dit voor u ook akkoord?

Binnenkomst en verblijf in De Glind > N.B. Deze info kunnen we als interviewer evt. ook opzoeken in de ingevulde vragenlijst!

1. In welke periode heeft u in De Glind gewoond? N.B. Dit kunnen meerdere tijdsperiodes zijn. Bij meerdere tijdsperiodes graag per periode aangeven en bijvoorbeeld op papier in een tijdsbalk tekenen.
Van (maand / jaar) tot (maand/jaar)
2. Waar heeft u gewoond in De Glind? N.B. Dit kunnen meerdere plekken zijn. Bij meerdere woonplekken in De Glind graag per plek de tijdsperiode aangeven en toevoegen op papier aan de tijdsbalk.
3. Hoe heeft u de periode dat u er heeft gewoond ervaren? N.B. Bij meerdere woonplekken in De Glind graag onderstaande vragen zo mogelijk per plek uitvragen

Steun vanuit omgeving > N.B. Deze info kunnen we als interviewer evt. ook opzoeken in de ingevulde vragenlijst, zit overlap in met vragen!

4. Heeft u steun ervaren tijdens uw verblijf en van wie?
5. Wat zou u toen nodig hebben gehad en van wie?
6. Waren er mensen die het geweld niet hebben gestopt maar er wel voor u hebben proberen te zijn? Zo ja, wie? En wat deden zij?

Ervaringen (met geweld) tijdens uw verblijf in De Glind

N.B. Vetgedrukte vragen zijn vragen die niet in de vragenlijst aan bod zijn gekomen.

7. **Welk geweld of misstanden heeft u ervaren tijdens uw verblijf? Kunt u per vorm van geweld vertellen:**
 - a. Hoe het eruit zag? Kunt u een paar voorbeelden noemen?
 - b. Hoe dat voor u is geweest?
8. Hoe begon het geweld? Kunt u aangeven wat naar uw mening de reden is van het geweld naar u toe? Kunt u beschrijven hoe het geweld begon? > **N.B. Vraag zit ook in vragenlijst**
9. Hoe kwam het dat het geweld door kon gaan? > **N.B. Vraag zit ook in vragenlijst**
10. Heeft u het idee dat er andere mensen op de hoogte waren van het geweld tegen u? > **N.B. Vraag zit ook in vragenlijst**
 - a. Zo ja, wat hebben deze mensen gedaan? Wat was volgens u het resultaat daarvan?
 - b. Zo nee, hoezo niet?
11. Zijn er door medewerkers van De Glind of van een andere organisatie stappen ondernomen het geweld tegen te gaan? > **N.B. Vraag zit ook in vragenlijst**
 - a. Zo ja, hoe zag dat eruit?
 - b. Zo nee, wat denkt u dat daarvan de reden is?
12. Wat maakte dat het geweld stopte? > **N.B. Vraag zit ook in vragenlijst**
13. **Heeft u het idee gehad dat u het geweld tegen u kon beïnvloeden? (Bijvoorbeeld: (niet) opvallen, (niet) tegenspreken etc?)**
 - a. Zo ja, hoe dan?
 - b. Zo nee, hoezo niet?
14. In hoeverre is het u door medewerkers van De Glind of een andere organisatie afgeraden om stappen te zetten om het geweld te stoppen? > **N.B. Vraag zit ook in vragenlijst**
15. **Heeft u in een latere fase van uw leven nog contact gehad met één of meer medewerkers van het Jeugdorp in de Glind/ Pluryn over het geweld dat tegen u is gebruikt?**
 - a. Ja/ nee
 - b. Zo ja, kunt u beschrijven wat zoal de reacties zijn geweest?
 - c. Zo nee, kunt u dat toelichten?

Omgang met ervaren geweld door oud-bewoner

16. **Op welke manier heeft het meegemaakte geweld u beïnvloed?**
17. **Welke manieren heeft u voor uzelf gevonden om zo goed mogelijk om te gaan met de ervaringen met geweld?**

Behoeften aan (eer)herstel

18. **Zou u behoefte hebben aan eerherstel?**
 - a. Zo ja, op welke manier zou dat kunnen? > **N.B. Vraag zit ook in vragenlijst**
 - b. Zo nee, hoezo niet?

19. Wat is voor u een goede manier (geweest) om te herstellen?
20. Wat heeft u geholpen bij uw herstel?
21. Op welke manier kan Pluryn aan eerherstel bijdragen? > N.B. Vraag zit ook in vragenlijst
22. Op welke manier kunnen anderen aan eerherstel bijdragen? > N.B. Vraag zit ook in vragenlijst

Ervaringen m.b.t. de omgang met/ afhandeling van meldingen over geweld

23. Hoe is de organisatie van De Glind er destijds mee omgaan? Wat vindt u daarvan?
24. Heeft u melding gemaakt van geweld bij Omroep Gelderland, bij Pluryn of ergens anders (bijvoorbeeld Commissie De Winter of Schadefonds Geweldsmisdrijven)?
 - a. Zo ja, wat zijn uw ervaringen m.b.t. de manier waarop uw melding of meldingen zijn afgehandeld?
 - b. Zo nee, kent u mensen in uw omgeving die melding hebben gedaan? Wat vindt u van de manier waarop zij zijn behandeld daarin?
25. Hoe zou er volgens u moeten worden omgegaan met meldingen van geweld?

Dan zijn we nu bij het eind van het gesprek gekomen.

Afronding

26. Is er nog iets dat u nog niet genoemd hebt, maar wat u graag nog wilt vertellen?
27. Is er iemand in uw omgeving die betrokken was (een 'omstander') of een andere oud-bewoner die we zouden moeten interviewen voor dit onderzoek?

Dank voor uw openheid en dit gesprek. Heel fijn dat u dit met mij wilde delen. Als u op een later moment nog vragen of opmerkingen heeft, kunt u contact met mij opnemen. We zullen een verslag maken van het gesprek en dit verslag delen met u zodat u kunt nagaan of alles klopt. Verder willen we u graag als dank voor uw tijd een kadobon geven.

Bijlage 7c Codeerschema

interviews oud-bewoners

Hoofdcode	Subthema	Subcategorie
1. Ervaren steun	1. Tijdens periode in De Glind	A. Steun van biologische broer uit hetzelfde pleeggezin (2OB)
		B. Gezinshulp (3OB) (6OB)
		C. Van biologische familie
		D. Paarden op kinderboerderij (6OB)
		E. Andere pleegkinderen (8OB)
		F. Medewerkers van De Glind (8OB) (11OB) (16OB) (17OB)
		G. Nieuwe pleegouders (3OB)
	2. Na periode in De Glind	A. Biologische zus (4OB)
		B. Vrienden (4OB)
		C. Opleiding (4OB)
2. Tekortkomingen	1. Overige tekortkomingen	A. Geen directe burens die iets konden opvangen van het geweld (2OB)
		B. Er werd niet over het geweld/onprettige ervaringen gepraat (2OB) (3OB) (4OB) (5OB) (6OB) (9OB) (11OB) (12OB) (14OB)
	2. Organisatorische tekortkomingen	A. Weinig bezoek/controle vanuit De Glind (2OB) (5OB) (9OB)
		B. Geen vertrouwensband met voogd (2OB) (4OB) (12OB) (14OB)
		C. Kinderen verstoten van biologische familie (4OB) (17OB)
		D. Gebrek aan transparantie (3OB) (5OB) (6OB) (14OB) (17OB)
		E. Contact verbroken met mensen die verdenkingen van geweld uiten (4OB)
		F. Gebrek aan professioneel handelen / onervaren personeel (2OB) (3OB) (4OB) (5OB) (6OB) (8OB) (9OB) (11OB) (12OB) (14OB) (17OB)
		G. Opvolgingsgebrek (3OB) (5OB) (16OB)
		H. Onderscheid tussen eigen kinderen en pleegkinderen (2OB) (8OB) (6OB) (16OB)
3. Ervaringen	1. Ervaren geweld/misbruik	A. Fysieke mishandeling (2OB) (3OB) (5OB) (6OB) (9OB) (11OB) (12OB) (14OB) (16OB) (17OB)
		B. Fysieke verwaarlozing
		C. Emotionele mishandeling (3OB) (4OB) (6OB) (8OB) (9OB) (11OB) (12OB) (14OB) (17OB)
		D. Emotionele verwaarlozing (9OB)
		E. Seksueel geweld/overschrijdend gedrag (2OB) (3OB) (6OB) (9OB) (12OB) (14OB) (17OB)
	2. Ervaren onveiligheid	A. Raar/unheimisch gevoel bij bepaalde personen/werknemers (4OB) (6OB)
		B. Indirecte onveiligheid/geweld (4OB) (5OB) (6OB) (8OB) (9OB) (11OB) (12OB) (14OB)

4. Behoeften	1. Behoeften in De Glind	A. Een ander pleeggezin (2OB)
		B. Vader/moederfiguur (4OB) (17OB)
		C. Vertrouwenspersoon (4OB) (9OB) (14OB)
		D. Transparantie (3OB)
		E. Sensitiviteit (3OB) (8OB) (9OB) (12OB)
		F. Veiligheid (11OB)
	2. Behoeften mbt eerherstel	A. Excuses (2OB) (3OB) (5OB) (8OB) (14OB)
		B. Schadevergoeding (4OB) (5OB) (6OB) (8OB) (14OB) (17OB)
		C. Straf voor schuldigen (3OB) (4OB) (12OB) (17OB)
		D. Openheid, transparantie en medewerking vanuit Pluryn (4OB)
		E. Misstanden toegeven (5OB) (6OB)
		F. Eerherstel niet mogelijk (9OB)
		G. Geweldloos leven voor kinderen in De Glind (11OB) (12OB) (17OB)
5. Aanbevelingen	1. Wat zou De Glind anders kunnen/ moeten doen?	A. Transparantie (4OB) (14OB)
		B. Meldingen serieus nemen en doorvoeren / aangifte doen (3OB) (4OB) (9OB) (14OB)
		C. Aandacht besteden aan inhoudelijke gesprekken (8OB) (9OB)
		D. Rekening houden met achtergrond van het kind (8OB)
		E. Vertrouwenspersoon voor ieder kind (9OB)
		F. Kind snel uit geweldssituatie halen (14OB)
	2. Voor gehele jeugdzorgsysteem	A. Zwarte lijst (4OB)
		B. Afstappen van verdienmodel (6OB)
		C. Investeren in opties om kinderen thuis te laten wonen (6OB)
		D. Geweld verboden opnemen in beleid (11OB)
6. Impact	1. Tijdens het verblijf in De Glind	A. Proberen zo min mogelijk op te vallen (3OB) (5OB)
		B. Slechte schoolprestaties / moeilijke periode op school (5OB)
		C. Brutaal/opstandig gedrag (4OB) (11OB)
		D. Overlevingsstand (12OB) (17OB)
		E. Zelfmoordneigingen / doodswens (17OB)
	2. Na het verblijf in de Glind	A. Drugsverslaving/ drugsgebruik (2OB) (9OB)
		B. Zelfmoordneigingen / doodswens (2OB) (6OB) (17OB)
		C. Dakloosheid (2OB) (9OB)
		D. Angst(stoornis) (4OB)
		E. Geen grote impact (5OB)
		F. Zelfbeschikking (5OB)
		H. Hechtingsproblematiek (8OB) (12OB) (17OB)
		I. Overlevingsstand (6OB)
		J. Sociale achterstand (12OB)

7. Positieve ervaringen	1. Binnen De Glind	A. Rustmoment in de kerk (5OB)
		B. Actie ondernomen door medewerkers De Glind na melding geweld (8OB)
		C. Pleegbroers/-zussen (5OB)
		D. Overstap naar ander gezin (5OB) (8OB)
		E. Medewerker De Glind (3OB) (11OB)
		F. Activiteiten in De Glind (6OB) (12OB)
		G. Het leven in De Glind (8OB) (16OB)
		I. Vakantie (12OB)
		J. Privacy (11OB)
	2. Overige positieve ervaringen	A. Snel zelfstandig geworden (5OB)
8. Acties	1. Ondernomen acties na geweld	B. Geweldservaring vertellen aan biologische familie (2OB) (3OB) (5OB) (6OB)
		C. Geweldservaring vertellen aan nieuw pleeggezin (3OB)
		D. Dader aanspreken (3OB)
		E. Gemeld bij bestuur De Glind (3OB) (5OB) (8OB) (12OB)
		F. Advocaat inschakelen (6OB)
		G. Verhaal gedaan bij medewerker van De Glind (8OB)
		H. Geweldservaring vertellen aan leeftijdsgenoten (9OB)
		A. Ontslagen
	2. Consequenties voor daders en betrokkenen	B. Verhuizen (3OB) (8OB)
		C. Veroordeeld (bv. taakstraf) (2OB) (4OB) (12OB)
		D. Zaak geweest, niet veroordeeld (4OB)
9. Sociale controle	1. Gebrek aan privacy/ autonomie	E. Opgepakt (2OB)
		A. Vertrouwelijke informatie van kinderen doorverteld (4OB)
		B. Kamercontroles (4OB) (8OB) (14OB)
		C. Geen autonomie over eigen geld (4OB) (6OB)
		D. Bekeken gevoel / in de gaten gehouden worden (4OB) (17OB)
10. Contact	1. Wel contact tijdens periode in De Glind	E. Telefoongesprek meeluisteren (4OB) (9OB)
		A. Biologische broers/zussen (5OB)
	2. Geen contact tijdens periode in De Glind	A. Andere kinderen uit De Glind (3OB) (4OB) (9OB) (11OB) (12OB)
		B. Pleegouders (3OB) (8OB) (14OB) (17OB)
	3. Wel contact na periode in De Glind	C. Weekendgezin (3OB)
		D. (Oud-)medewerkers van De Glind (3OB) (4OB) (11OB)
		E. Biologische ouders (3OB)
	4. Geen contact na periode in De Glind	A. Andere pleegkinderen (2OB) (5OB) (14OB)
		B. Biologische broers/zussen (2OB)
		C. (Oud-)medewerkers van De Glind (5OB) (8OB) (11OB)

Bijlage 8a Methode

interviews omstanders

Procedure

We werven omstanders middels een aanmeldpunt van de Erasmus Universiteit en stichting BE4YOU2, bereikbaar per e-mailadres en telefoonnummer. Omstanders konden zich via dit aanmeldpunt aanmelden voor deelname aan het onderzoek. We communiceerden dit aanmeldpunt middels een informatieflyer, waarin zowel informatie over het onderzoek als de contactgegevens van het aanmeldpunt werden toegelicht. We deelden deze flyer via diverse informatiekkanalen, waaronder LinkedIn, een Facebookgroep voor oud-bewoners van Jeugddorp De Glind, een nieuwsbrief die we via e-mail stuurden aan een groep van ongeveer 20 oud-bewoners, en via contactpersonen van Pluryn en Omroep Gelderland en via netwerkcontacten van slachtoffers.

Na aanmelding gaven we omstanders nogmaals schriftelijk en mondeling informatie over het onderzoek, waaronder informatie over geluidsopname van het interview en verwerking van hun interview resultaten. Vervolgens verleenden omstanders toestemming middels een toestemmingsformulier. Deelnemers konden op ieder moment hun deelname intrekken zonder consequenties en, zowel tijdens als na het interview, verzoeken tot verwijdering van hun gegevens.

Na het verkrijgen van toestemming werd in overleg met de participanten een afspraak gemaakt over de datum en locatie van het interview. De interviews hadden een gemiddelde duur van 60 tot 90 minuten. De interviews werden afgenomen door één van de drie onderzoekers uit het onderzoeksteam. Zij traden binnen het project als eerste interviewer op, gedurende de periode van mei 2024 tot en met augustus 2025. De eerste interviewer leidde het interview. Bij elf van de vijftien interviews was een tweede interviewer aanwezig. Er was een tweede interviewer aanwezig, zodat deze de eerste interviewer kon ondersteunen in verband met de heftigheid van de informatie en de eerste interviewer aan kon vullen waar nodig, door te controleren of alle vragen uit de topiclijst besproken werden. We namen tien interviews online via Microsoft Teams en vijf interviews fysiek af. Van alle interviews maakten we een geluidsopname met een audiorecorder.

We pseudonimiseerden getranscribeerde audiofragmenten ter bescherming van de privacy van omstanders. De geluidsopnames en transcripties werden uitsluitend ingezien en geanalyseerd door het onderzoeksteam. We verwijderden de opnames na het maken van de transcripten. De transcripten worden tot tien jaar na afronding van het onderzoek op beveiligde wijze bij de EUR opgeslagen. Goedkeuring voor dit deel van het onderzoek werd op 15 februari 2024 verstrekt door de ethische commissie van DPECS met het referentienummer: ETH2224-0404.

Topiclijst interview omstanders

We ontwikkelden en gebruikten een topiclijst (zie bijlage 8b) die gebaseerd was op de al ontwikkelde topiclijst voor interviews met oud-bewoners (zie bijlage 7b). De topiclijst ontwikkelden we in samenwerking met de klankbordgroep oud-bewoners van het project, om de relevantie van de vragen te waarborgen.

Data-analyse interviews omstanders

We transcribeerden de geluidsopnames van de interviews middels Amberscript. Vervolgens werden de transcripten van de interviews overgezet in een Excelbestand en handmatig gecodeerd in kolommen. We codeerden de interviews zowel deductief als inductief. Voorafgaand aan het coderen stelden we, door middel van de deductieve methode, enkele hoofdcodes op gebaseerd op de onderzoeksvragen. Vervolgens gebruikten we de grounded theory-benadering (Charmaz, 2006), waarbij we middels open coding subcodes formuleerden en tekstfragmenten selecteerden die relevant waren voor beantwoording van de onderzoeksvragen. Bij het formuleren van subcodes ten aanzien van beschrijvingen van geweld gebruikten we de definities van fysieke en emotionele verwaarlozing of mishandeling die we ook gebruikten bij de analyse van aanvragen van het Schadefonds Geweldsmisdrijven (zie bijlage 2 en 5).

Hierna vormden we overkoepelende thema's door middel van axiale coding. Om interne consistentie te waarborgen, analyseerden meerdere onderzoekers de data herhaaldelijk en onafhankelijk van elkaar, waarna zij hun interpretaties van specifieke thema's met elkaar vergeleken. Bij het 12e interview kwam er geen nieuwe informatie uit de interviews meer naar voren en hadden we datasaturatie bereikt. Dat wijst erop dat we voldoende omstanders hadden geïnterviewd om over alle informatie valide uitspraken te kunnen doen. Het opgestelde codeerschema (zie bijlage 8c) maakte het mogelijk om de rol van omstanders ten aanzien van geweld bij jeugdigen in kaart te brengen en hieruit aanbevelingen te formuleren.

Zie de toelichting bij data-analyse in de methode interviews oud-bewoners in bijlage 7a.

Bijlage 8b Topiclijst

interview omstanders

Kennismaking

Mijn naam is ... Ik werk bij/ik doe onderzoek naar...

Introductie

U heeft zich als betrokkene aangemeld om mee te doen aan het onderzoek naar het ervaringsperspectief van oud-bewoners van De Glind, veel dank daarvoor. We willen graag weten wat uw ervaringen zijn met De Glind.

Het doel van dit gesprek is om van u als betrokkene om oud-bewoners van De Glind heen uw verhaal te horen over uw ervaringen met De Glind. Door ervaringsperspectieven te verzamelen ontstaat er een ander en vollediger beeld van wat er heeft plaatsgevonden, kunnen mensen zich hierin herkennen en kunnen oud-bewoners dit als erkenning van hetgeen hun is overkomen ervaren. Daarnaast is het doel om Pluryn en andere jeugdzorg aanbieders concrete handvatten te geven voor hoe zij kunnen voorkomen dat geweld voor jongeren die nu in De Glind wonen nogmaals gebeurt of, als het toch gebeurt, zo snel mogelijk kunnen laten stoppen. Als u een vraag niet wilt beantwoorden, dan is dat helemaal goed. En als u wilt, kunt u het gesprek op elk moment stoppen.

Het gesprek duurt een uur tot maximaal anderhalf uur. Om het goed te kunnen uitwerken zou ik het gesprek graag willen opnemen. Uw naam die u noemt tijdens het gesprek komen niet in de geluidsopname en na de uitwerking van het gesprek wis ik deze opname. In de schriftelijke uitwerking van de opname worden namen die u van anderen noemt weggelaten. Vind u het goed dat ik het gesprek opneem? (Zo niet, dan zullen we aantekeningen maken tijdens het gesprek). U krijgt een uitgewerkte versie van het gesprek. Op die manier kunnen we ook checken of u nog steeds achter de informatie staat die u heeft verstrekt.

Om een beeld te krijgen van uw betrokkenheid bij de Glind wil ik hier graag mee beginnen. Daarna zal ik vragen stellen over uw ervaringen met de organisatie en werkwijze bij De Glind. Is dit voor u ook akkoord?

Rol als betrokkene bij De Glind

1. Op welke manier was u of bent u betrokken bij De Glind? (kiezen uit onderstaande opties)
 - a. Groepsgeenoot van een oud-bewoner die slachtoffer is van geweld bij De Glind
 - b. Familie/vriend van een oud-bewoner die slachtoffer is van geweld bij De Glind
 - c. Medewerker bij De Glind (bijv. activiteitenbegeleider, groepsleider of sportleraar)
 - d. Familie/vriend/(ex)collega van (voormalig) medewerker van de Glind
 - e. Anders, namelijk
2. In welke periode was u of bent u betrokken bij De Glind? N.B. Dit kunnen meerdere tijdsperiodes zijn. Bij meerdere tijdsperiodes graag per periode aangeven en bijvoorbeeld op papier in een tijdsbalk tekenen.
Van (maand / jaar) tot (maand/jaar)

3. Hoe bent u betrokken geraakt bij De Glind?
4. Hoe heeft u De Glind ervaren?

Met omstanders bedoelen we individuen die getuige zijn van grensoverschrijdend gedrag, maar daar niet direct als pleger of slachtoffer bij betrokken zijn (passieve getuigen) of mensen die actief hebben geprobeerd iets aan de situatie te veranderen (actieve getuigen).

5. Kunt u toelichten op welke manier u omstander bent geweest?

Getuige van geweld

6. Heeft u geweld of misstanden gezien in De Glind? Zo ja, welke? Kunt u voorbeelden noemen?
7. Heeft u wel eens vermoedens of onderbuikgevoelens gehad van geweld of misstanden tegen kinderen in de Glind? Zo ja, welke? Kunt u voorbeelden noemen?
8. Als u vermoedens had of signalen voor mogelijk geweld of misstanden had gezien, wist u dan waar u deze kon melden? Zo ja, hoe dan? Zo nee, hoezo niet?
9. Wat werd er door De Glind gedaan bij geweld of misstanden? Werde het gerapporteerd? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?
10. Hoe reageerde de omgeving als er mogelijk een misstand of geweld had plaatsgevonden?
11. Wat had De Glind anders kunnen doen in reactie op (vermoedens van) geweld of misstanden?

Organisatie/ visie op kinderen bij De Glind

12. Hoe werd er over het algemeen tegen kinderen die bij De Glind woonden aangekeken vanuit de organisatie bij De Glind? In hoeverre werden kinderen als gedragsmoeilijk gezien?
13. Hoe heeft u de gemeenschapszin bij De Glind ervaren? (Bv 'het ons kent ons' etc.)
14. In hoeverre heeft u het gevoel gehad dat kinderen zich in De Glind optimaal konden ontwikkelen mbt scholing, vrijheid, sociale contacten etc?
15. Hoe heeft u de samenwerking tussen medewerkers van De Glind ervaren (orthopedagoog, school etc)?
16. Hoe was het contact vanuit De Glind met ouders en familie van kinderen?

Selectie medewerkers

17. Hoe was de sollicitatieprocedure voor nieuwe medewerkers bij De Glind?
18. Wat werd er qua kwalificaties van medewerkers geëist? Welke eisen werden gesteld mbt opleidingsniveau en eerdere ervaring in het werkveld?

Veiligheid

19. Als hoe veilig heeft u de omgeving bij De Glind ervaren?
20. Hoe blikt u terug op het welzijn van de kinderen in De Glind destijds?
21. Hoe werd de veiligheid van de kinderen getoetst?

Vragen voor medewerkers

22. Hoe vrij was u in uw werk? Hoe nadrukkelijk werd het beleid opgelegd?
23. In hoeverre kon u de hulpverlener zijn die u wilde zijn?
24. Bent u zelf wel eens in een situatie gekomen waarin u een kind hebt moeten begrenzen? Zo ja, hoe zag dat eruit?
25. In hoeverre heeft u zichzelf weleens onveilig gevoeld door toedoen van een collega? In hoeverre was er ruimte om dit te bespreken eventueel met derden?

- 26. Hoe verklaart u het gedrag van omstanders die niets of weinig hebben gezegd of gedaan om het geweld tegen te gaan?
- 27. Wat had er achteraf gezien moet gebeuren in het geval u net beschreven heeft? Wat is er gebeurd?
- 28. Heeft u ideeën hoe het gedrag van omstanders te veranderen?

Vragen voor familie/ouders

Functioneren van en contact met organisatie

- 29. Wat is uw ervaring in het contact met De Glind als organisatie?
- 30. Wat is uw ervaring met directe hulpverleners/pleegouders/voogd bij De Glind?
- 31. Werd u voldoende betrokken en serieus genomen als ouder/familie? Zo ja/nee, waar bleek dat uit?

Negatieve ervaringen met De Glind

- 32. Heeft u negatieve ervaringen gehad met De Glind? Zo ja, kon u ergens terecht met uw negatieve ervaringen? Werd u daarin voldoende serieus genomen?
- 33. Heeft u wel eens een klacht ingediend? Zo ja, hoe is deze afgehandeld? Zo nee, hoezo niet?

Contact rondom kind (vragen vanaf hier alleen voor ouders/familie van oud-bewoners)

- 34. Hoe vond u het contact tussen uw kind(eren) en hulpverlener/pleegouder/voogd?
- 35. In hoeverre heeft u invloed gehad op evaluatiegesprekken, verslagen, doelen van uw kind(eren) en keuzes?
- 36. Hoe werd u op de hoogte gehouden van de ontwikkeling van uw kind?

Veiligheid/ welzijn kind

- 37. Hoe blikt u terug op het welzijn van uw kind(eren) destijds?
- 38. Had u het gevoel dat uw kind(eren) op een veilige plek was/waren? Zo ja/nee, kunt u dat toelichten?
- 39. Heeft u ooit signalen van geweld gezien bij uw kind(eren) of in het gezin/gezinshuis/groep waar uw kind(eren) verbleef/verbleven? Zo ja, kunt u dat toelichten?

Contact met kind

- 40. Hoe heeft u de vrijheid ervaren in het contact met uw kind(eren) (telefoontjes en bezoeken) in De Glind?

Dan zijn we nu bij het eind van het gesprek gekomen.

Afronding

Is er nog iets dat u nog niet genoemd hebt, maar wat u graag nog wilt vertellen?

Dank voor uw openheid en dit gesprek. Heel fijn dat u dit met mij wilde delen. Als u op een later moment nog vragen of opmerkingen heeft, kunt u contact met mij opnemen. We zullen een verslag maken van het gesprek en dit verslag delen met u zodat u kunt nagaan of alles klopt.

Bijlage 8c Codeerschema

interviews omstanders

Hoofdcode (6)	Subthema	Subcategorie
Acties	1. Ondernomen acties na het zien van geweld	A. Melding (verslaglegging, terugkoppelen van opvallende situaties) (O1) (O2) (O3) (O6) (O7) (O8) (O11)(O12)(O14)
		B. Gesprek aangaan met 'pleger' (O2) (O8) (O9)(O10) (O11)(O12)
		C. Documentatie (O2)
		D. (In)formeel overleg met collega's omtrent geobserveerd geweld (O2) (O5)(O7)(O11)(O12)
	2. Wat waren de consequenties van de actie?	A. Opvolgingsgebrek; melding/klacht werd niet opgepakt (O1) (O2) (O3) (O6) (O8) (O9)(O11)(O12)
		B. Gegronde melding zonder impact voor de dader (gegrond verklaard, slachtoffer uit het dorp gezet) (O2)
		C. Schending van privacy (O8)
		D. Pleger moet het dorp verlaten (O7)(O10)(O14)
		E. Stopzetting pleegouderschap/samenwerking met organisatie (O2) (O8)
		F. Verlies van huisvesting (O2)
		G. Bezoek inspectie (O2)
		H. Combinatie van e & f middels contract (O2)
		I. Melding ontmoedigen / actief tegengaan van melding (O2) (O3)
		J. Nadelige gevolgen voor carrière van omstander (O3)(O11)
Ervaringen & Behoeften	1. Zorgbehoefte: hoe zagen omstanders dit?	A. Gebrek aan passend onderwijs (O2) B. Zorgvraag van jongeren werd onvoldoende uitgekristalliseerd (O9)
	2. Hoe zag het geweld eruit? Beschrijvingen van geweld	A. Fysieke mishandeling (O1) (O2) (O4) (O7)(O12)(O14)
		B. Fysieke verwaarlozing (O3) (O12)
		C. Emotionele mishandeling (O1) (O2) (O7) (O11)(O12)
		D. Emotionele verwaarlozing (O1) (O3) (O8)(O11)
		E. Seksueel geweld/overschrijdend gedrag (O2) (O4)(O6)(O12)
		F. Indirecte waargenomen onveiligheid (O2) (O3)(O4)(O7)(O8) (O9) (O10)(O11)(O12)(O14)(O15)
		G. Raar/Unheimlich gevoel bij bepaalde personen /werknemers in relatie tot de kinderen (O3)(O4)(O7) (O8) (O9)(O12)
	3. Impact op slachtoffers: wat zijn gevolgen die omstanders zien bij oud-bewoner(s)?	A. Angstklachten/PTSS (O1)
		B. Sombereheid/depressie (O1)
	4. Positieve ervaringen / beschermende factoren omtrent slachtoffers. Concrete voorbeelden/situaties	A. Persoon op de kinderboerderij die veel steun bood (O1)
		B. Gezinshuis(ouders) boden steun, fijne plek Kinderen waren welkom, hebben hier een goede tijd beleefd (O1)(O7) (O10)(O14)
		C. Adequate begeleiding voor kinderen (psycholoog/orthopedagoog/directeur) (O5)(O14)
		D. Vrijtijdsbesteding aanbieding, activiteiten (O5)(O6)

(Eer)herstel	1. Wat hebben de slachtoffers nodig?	A. Daders aansprakelijk stellen (O2) B. Erkenning geven aan slachtoffers (O1)(O7)
	2. Wat had er gedaan moeten worden/ waar zijn ze tekortgeschoten?	A. Slachtoffer beschuldigd/ niet serieus genomen (O1)(O2) (O5) (O14) B. Niet praten over misbruik/mishandeling, gesloten cultuur (O4) (O11) C. Praten met de aangewezen plegers tijdens bv. functioneringsgesprekken, situatie polsen (O8)
Handvatten	1. Wat maakt dat er geen actie werd ondernomen?	A. Controle (O3) B. Angst voor consequenties (bijv. eigen ontslag, angstcultuur) (O2) (O3) (O4) (O10) C. Onduidelijkheid waar je terecht kon m.b.t. meldingen/vragen, geen vertrouwenspersoon (O4) (O5) (O9) (O10)(O11) D. Rechtvaardiging (O1) (O2) (O4) E. Institutionele blindheid / goedgelovigheid door impliciet vertrouwen (O1) (O4) (O7) (O10)(O11) F. (Oproepen tot) zwijgen (O2) / afraden aangifte door organisatie (O2) (O4) (O10) G. Bagatelliseren (O5)(O10)(O12) H. Passiviteit en onervarenheid (dit is blijkbaar hoe het hoort/ gaat/wat weet ik nou?) (O1) (O4) (O5)(O11) I. Victimisatie van het slachtoffer (O1) (O4) (O5) (O10) J. Zwijgen (O2)(O3) (O4) (O5) (O6)(O10)(O12) K. Tijdsgeest (O4)(O9) (O10) L. Imagoschade (O3) (O4) (O10) M. Niet concreet (O4) (O5) (O7) (O10) N. Ervaren drempel (O4)(O6)(O8)(O9)(O11)(O14) O. Financieel belang (O4)
	2. Organisatorische aandachtspunten	A. Tekortkoming in omgang met klachten en melding binnen organisatie (O1) (O2) (O4)(O5) B. Kritiek op organisatiestructuur m.b.t. jeugdzorg (O2) (O3) (O4) (O6)(O7) (O9) (O10)(O12)(O14)(O15) C. Gebrek aan professionele ondersteuning (O1) (O2), kennis en vakkundigheid (O6) (O7)(O8) (O9)(O12)(O13)(O14)(O15) D. Voor werknemers was er weinig ruimte om fouten te maken (O7) E. Kritiek m.b.t. omgang met kinderen (O1)(O2)(O3)(O6)(O11) (O12)(O13)(O14) F. Belangenverstrengeling (O2) (O3) (O4)(O6) (O7)(O12). Dubbele rol, conflict of interest G. Dubieuze personeelsselectie/werving. Ons kent ons b.v.b. (O2) (O3) (O4) (O6) (O7) (O8)(O9) (O10)(O11)(O12)(O13)(O14) H. Gebrek aan transparantie (O1) (O2) (O3) (O4)(O5) (O9)(O12) (O13)(O14) I. Gezinshuisouder (3e persoon) werd buiten spel gezet door pleegouders (O8). J. Schending geheimhoudingsplicht (O2) K. Gebrek aan inspectiebezoeken (O3) of gebrek aan (objectief) toezicht (O6) (O8)(O11)(O12) L. Gebrek aan opleiding en scholing van personeel (O3)(O4)(O6) (O7)(O11) M. Melder werd benadeeld (op on-actief gezet)(O8). N. Gebrek aan reflectiemomenten (O7)(O11)(O13)

Aanbevelingen	1. Wat zou de Glind anders kunnen doen?	A. Meer toezicht op- en begeleiding van gezinshuizen (onaangekondigd) (O3)(O5)(O6)(O12)
		B. (Telefonisch en veilig) meldpunt voor pleegkinderen (O3) en personeel (O4)(O14)
		C. Organisaties/samenwerkingsrelaties loskoppelen van De Glind (O3)
		D. Actieplan opstellen (O2)
		E. Selectieprocedure / aanname beleid moet regelmatig gecontroleerd worden (O5)(O6)(O12)
		F. Vragen naar feedback van jeugd na vertrek, deze feedback integreren in beleid (O4)
		G. Meer transparantie binnen organisatiestructuur (O4)(O12)(O13)
		H. Duidelijke afspraken maken met personeel over woon/werk situatie en evaluatiemomenten omtrent werkzaamheden (O4) (O13)
		I. Uitkristalliseren wie welke verantwoording draagt binnen organisatie (O3)
		J. Wisseling van pleegzorgbegeleiding (om 3-4 jaar) om kritische objectieve blik te kunnen behouden (O6)
		K. Opstellen van een geïnstitutionaliseerde jongerenraad, waarin belevenissen regelmatig besproken worden (O6)
		L. Evaluatiemomenten/ reflectie (O5)(O6) (O7)(O13)
		M. Aandacht voor deskundigheidsbevordering van personeel (O7)
		N. Meer zeggenschap voor jongeren (O9), Stem van jongeren betrekken in het plan over hun eigen leven (O9)
		O. Duidelijk geformuleerde afspraken maken met collega's omtrent grenzen m.b.t. de omgang met kinderen (O4)
		P. Jeugdzorg moet streven naar een relationeel karakter i.p.v. institutioneel (O9)

Positieve Ervaringen & Observaties ¹⁷	1. Evaluatiemomenten (O2)(O4) (O10)	
	2. Ervaring van werkzame periode binnen de Glind	A. Prettige sfeer/ Samenhorigheid (O2)(O5)(O7)(O9)(O10)(O11)
		B. Fijne ervaring met specifiek gezinshuis (O3)(O13)
		C. Veel goede mensen gezien die hun leven gaven om kinderen te helpen (O4)(O12)
		D. Tijd in de Glind als leerzaam ervaren (O5)
		E. Gevoel van veiligheid (O5)(O9)
	3. Actie vanuit organisatie	A. Gezinshuizen gesloten naar aanleiding van geweldsincidenten of melding (O2)
		B. Dader wegsturen/schorsen na incident (O1) (O4) (O10)
		C. Personeel/dader ontslagen na incident (O4) (O7)
		D. Klacht ingediend tegen voogd (O7)
		E. Gesprek aangaan met medewerker/Jongere waarmee iets aan de hand is (O7)
		F. Slachtoffer uit gezin geplaatst na incident (O4)
		G. Plan van aanpak opgesteld (O2)
		H. Klachten van kind werden serieus genomen (O6)
	4. Gezinsgerichte aanpak binnen De Glind was uniek toentertijd (O6)	
	5. Goede situatie voor ontwikkeling van jeugd, veel aandacht voor vrijetijdsbesteding (O9)(O11)	
	6. Selectieprocedure (O10)(O11)	

¹⁷ Aangezien dit geen onderzoeksvraag was, hebben we deze resultaten niet in het rapport vermeld. Voor de volledigheid geven we deze informatie wel weer in dit codeboek.

Bijlage 9 Ervaringen met jeugddorp De Glind

Tabel A Woorden die in oud-bewoners opkomen bij De Glind (N=21)

Woorden beschrijving jeugddorp in De Glind
Tussen hoop en vrees
Slaaf dwang gescheld chagrijnig bang
Verdriet angst misbruik pijn
Boos verdrietig teleurgesteld angstig
Angst verdriet eenzaam misbruik boosheid
Vreselijk verdrietig boos alleen help
Boosheid
Stoer doen uit lijfsbehoud, onveilig , verloren jaren, boosheid, onrecht
Onveilig verdrietig minderwaardig
Schijnvertoning onveilig stigmatiserend
Liefdeloos Spartaans Eenzaam Traumatisch
Eenzaamheid
Streng misbruik geen support overleven
Vrijheid overleven afscheid onbegrip machteloosheid
Geweld
Strak onderdrukking geweld pijnlijk
Intimidatie Huichelarij Hypocrisie Bedrog Mishandeling
Klote jeugd apartheid oneerlijke kans
Stigmatiserend Probleemkind
Sekte geweld uitbuiting
Pleeggezin schateiland kinderboerderij zwembad donnerschool

N.B. Woorden die twee keer of vaker genoemd zijn, zijn vetgedrukt